

1592-122

Zurlyng Gwylsue

2000

Գ Ի Ր Կ

Կոչեցլ Բրիտոնէնն Ու
սանե լի. և կամ Բրիտոն
նէից վարժիչ:

Տպեցեալ 'ի Պատրիարքու
Թէ սբ Լէօնի և Տիւզան
դիոյ՝ տն Վրիգորի և տն
Յօսաննիսի Լ'Ֆաբան
Արդմտաց:

Արադրեալ աշխարհա
բառ ոճիւ 'ի Յակոբ Ար
դապետէ զիմառացոյ:

'ի ՏայրնատուԹէ տն Լ'Բ
րահամու Արբազնահատար
ԱԹղևոսի Թրակացոյ հան
դուցելոյ առ քն:

Թալին քի, 1737. և Տայոց
1186: Ղ'մսեանն Սարոի:

9105-57

* Լուսաբանութիւն առ Ուղտատ
 Եւ Պատարհատան աշգն իմ
 Հայոց ։

սեղանս զայս փոքրիկ՝ պատ
 րաստեմ պտուէլի հարցդ
 իմոց և եղբարց ՚ի քս .
 ոչ սակայն ՚իտաշեալ և ՚իկոփեալ
 քարանց , ՚ի փիլիսոփայական եւ
 յածաբանական նրբութեանց ,
 (զի զայն վաղուրեմն արանց կա
 տարելոց շնորհիւ տն պարգևե
 ցաք ՚ի ծասքումն) այլ իբր զսե
 ղանն և զտաճորն շինեալ յանտաշ
 և յանկոփ քարանց ՚ի հնումն .
 յորոց վերայ և միջի օրինական
 գառն զենանիւր ՚իտիպ ճշմարիտ
 գառինն այ . Որ թէպէտ և սե
 ղանս այս՝ յանտաշ քարանց շինե
 ցաւ , սակայն ՚ի պատուական և
 յօքնագին ականց ։ զի թէ ըստ
 անտաշուէն՝ և նիւթովք լինիւր
 2
 հաս

* Լ. աւախանուրիւն :

Տատագոյն , ապաքէն կարի' իմն
խորդագոյն և անՏամ լինէր :

Սակայն իբր զմարդարիտ իմն յան
յատակ ծովէ անձային գրեանց
զս' որսացեալ . ոչ գծեցուցանե
լով 'ի սմա երկաթ և գործի .
ոյ և գտին' նոյնպէս ընծայեմ' 'ի
զարդ սիրազուն ազինդ իմոյ
ցանկալոյ :

Լ. որդ արի' ուրեմն ու՛ Տիւր պատ
ուական և ճաշակեա' 'ի փոքրիկ
սեղանոյս զկաթնապիտի իմաստու
թիւնս քրիստոնէականս . և բարձ
ըզտրտունջն վաղեմական . թէ
ընդէր ոչ շարագրեն ըստ մերոյ
Տասկացման . և թէ' զՏարկանորսն
փրկութեան խրթնացուցանեն :
աՏա ան յամենայնէ պարզ և վը
ճիտ ընծայեմ' քեզ զտետրակս :
Որ թէ գտեր 'ի սմա քաղցրուի
ինչ ախորժել' տուր փառս ան .

* Լ. — Երբ տեսնուիս :

յորմէ ամենայն, որով ամենայն, և
յորում ամ : Եւ թէ ոչ գտեր,
մի՛ անգոսներ զերկն իմ. զի գու
ցէ թէ՛ քեզ անսխորժ թունե
ցեալքն՝ այլոց իցեն ախորժելիք :
Օ ի և ոչ ոք ՚ի շուկայն ընթա
նալով գնէ զամ զոր տեսանէ .
այլ զիւր պիտանացուն. ոչ վատա
համբանելով զայլ մնացեալն և
յինքենէ զոչ գնելիսն : Բանզի
այսու աշխարհաբառ և դիւրի
մաց շարագրութեամբ՝ Լաւ հա
մարեցոյ յիմաստնոց անգոսնիլ,
քան թէ պարզամտաց ընթեռնու
լ և ոչ իմանալ : Ինչ և սքն յօհան
ոսկեբերան ասէր թէ, Լաւ է ինձ
եթէ իմաստունք զիս անգոսնի
ցեն, քան թէ տգէտք ընթեռնու
ցուն և ոչ իմացիս : Բայց այնպէ
շարագրեցաւ գրքուկս՝ մինչ զի
գրեթէ և իմաստնոց և պարզամը

* Լաւաբանութիւն :

Օտաց գտանին աստանօր ծասկե-
լիք: զի զաշխարհաբառ շարադրու-
թիւնն ընծայեցաք պարզամտաց,
և զնրբութիւն բանից ոմանց՝
արանց իմաստնայ:

Որև վերջապէս ՚ի շահիլն քո ՚ի
ամանէ զեր ինչ՝ խնդրեմ զի ա-
ղօթիւք և զՏոգեկն իմ ջանայցես
շահիլ. աղօթելով ՚ի դէմ սուրբ
ածածնի ամէնօրնեալ կուսին.
յորոյ ՚ի պատիւ սա՛ շարագրեցա՛ն:

Ո՛ր լէր ՚ի Վն.
Լ- ՚ի Պարծան
Երաստ (Յ) իբ
Արարիտ:

Խաչեալ աստուճած տր իմ յս․
 իսանար մրտաց իմոց սուր լոյս ։
 Օ ի դճարկանորսըն փրկութե․
 ուսանիցիմ ՚ի հող-լոյս կեան ։

ՎԼԵԽ ԼՆԱՋԻՆ ։

ԹԻՆՆԻՆԻ ԲԵՐԻՍՏՈՆԻՆԻ ՈՒՍԱՆԵՐԻՆ ։

ՀԱՐԿՈՒՄՆ Լ ։

ՐԻՍՏՈՆԻՆԻ Լ ։

ԿԱՆ ՈՒՍԱՆԵՐԻՆ Է ՈՐ
ԿՈՒ ՎԱՐՈՒՆԱԿԷ ՉԱ
ՄԷՆ ՀԱՐԿԱՆՈՐ Ե ԸՂ

ՍԷՃԻՍ ՈՒՍԱՆԵՐԻՍՆ ԲԵՐԻՍՏՈՆԵՍԵՅ
ՄԱՐԳՈՅՆ ։ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՐ ԱՅՍ ԳՐՐ
ԳՈՒԿԱ ԿՈՋԷԳԱՃ ԲԵՐԻՍՏՈՆԻՆԻՍԿԱՆՆ
ՈՒՍԱՆԵՐԻՆ ՈՐ ԿԱՄԵՅՈՂԱՅ ԿՈՒՍՈՒ
ԳԱՆԷ ՎՏԱՐԿԱՆՈՐԱՆ ՎԻՐԿՈՒԷ ։

Տարցումն Լորկորդ:

Յաշտիս Բրիստոնէական անուան,

Բրիստոնեայ անունն կուռնչա
նակէ զքի Տաճատացողն. պաշ
տողն և երկիրպագողն և զմկրը
տեալն ՚ի մահն քի, յանուն ամե
նասբ Լորդուէն և միոյ անունէ:

Սաև զայն կուցուցանէ, թէ քը
րիստոնեայն է Տաճատացող սբյ
անետարանին. և ճնազանդ սբյ և
նորոյ օրինաց նր. և է քսուկակ.
այսինքն զքս ան կրող յիւր Տո
գինս: Սաև ոպ քս բնութեամբ
օծեալ կասվի, և քրիստոնեայն
չնորհօք:

Լին է հասարակ բարի քրիստոնեայ.
Ին գործով լինի քրիստոսի ծառայ:

Տարցումն Լորկորդ:

Թի վսէր սբ առաքեալքն զնոր
Տաճատացելոց անունն քրիստոնեայ

նեայ կոչեցին, և ոչ յիսուսեան
և կամ անձապաշտ:

Պատիսնի. ծանիր ով որդի ճշմար
տութեան. որ յս անունն փրկիչ
կու թարգմանի ՚ի հրէից լեզուն.
և քս անունն օծեալ կու թարգ
մանի ՚ի հելլենացւոց լեզուն, և
անձապաշտ անունն՝ ամէն զանձ
հատացողի վր կասուի. որ կու ճա
նաչէ միայն թէ կայ ան. Եւս
քրիստոնէյն կու թարգմանի օծե
լոյն քի աշակերտ. և շնորհիւ օ
ծեցեալ յանազանին. և սրբաւոյս
մեռոնիւ դրոշմեալ ՚ինչան որդե
գրութե այ. Ս ՚ի ոմ քս բնութ
անունն օծեց զանձ մարդկու
թիւնն և օծեալ կոչեցան, այսպ
և ամ հանատացեալ որ կու հան
ատայ ՚ի մարդեղութիւն քի կան
ունի քրիստոնէայ. այսինքն օ
ծութեան ունի: Ինչպէս կասէ
պետրոս առաքեալն թէ, դուք
զօծութիւն ունիք առ ՚ի սբյն:

Լ՛ն ուն որդիքն աբրահամու ըստ
 մարմնոյ՝ կոչեցան իսրայէլացիք Վ՛ս
 յակոբայ նահապետի անապետու
 Թէն, այսպէս և հանապետ որդիքն
 աբրահամու նոր անապաշտքն՝ կո
 չին քրիստոնեայք: Վարձի՛ որպէս
 բանն ան յիշանելն յարգանս սբ
 կուսին մարիամու անածնի եւ
 յառնուլն մարմին՝ օծեցան ՚ի հո
 գւոյն սբ, լիութ շնորհաց, այսպէս
 և մեք ՚ի սբ անազանն որ կու մը
 տանեմք՝ կօծուիմք շնորհօք սբ
 հոգւոյն, և որդիք բարկութեան
 իբէն՝ կու լինիմք որդիք այ և եղ
 բարք քի: Վարձի՛ ուն քս որ ի
 ջան յարգանս սբ կուսին, ՚ի մար
 մին առնուլն իբէն՝ նոյն ժամայն
 կոչեցան օծեալ և քս. և ոչ թէ ՚ի
 ժամ մկրտուէն ուն ասեն ոմանք:
 (զի ՚ի ժամ մկրտուէն հոգին սբ
 էջ ՚ի վ՛ս նր որ ծանուցանէ զնա
 ՚նի որդի այ և ոչ թէ յայնժամ
 մարդացան և օծեցան քս:)

Լ՝ յայլ և մեք իբր Թէ յորովայն
կու մտանեմք ՚ի սբ անազանն . և
նոր անուն կու ժառանգեմք քը
րիստոնէուէ : ՎրձԼ քս օծուէ
ցաւ իւր սբ արեամբն ՚ի վճ խա
ջին . իբր նոր մկրտվելով իւր ա
րեամբն : ինչպէս ասաց Թէ , մը
կըրտուԹիւն մի ունիմ մկրտիլ :

Լ՝ յայէս և մեք նր սբ արեամբն
սրբվեցաք յսկզբնական մեղացն
ադամայ և քրիստոնէայ կոչեցաք .
իբր արեամբ նր մկրտվեցլ :

Փատոս որոս ան որ ես քրիստոնէայ .
և ոչ անհաստա և դիւայ ծա ուայ :

Նարցումն Չորրորդ :

Յաղագս Թէ որն է Նշան քրիստոն
նէին :

Մտխանի . Նշան քրիստոնէին՝
սբ Խաջն քիէ : զէրէ ինչպէս ան
որդւոցն աբրահամու ետուր ըզ
Թվատուին նշան զատելոյ զնոսս
ի

'ի կռապաշտից, այսպէս և մեք որ հա
 ճատով որդիք աբրահամու կոչե
 ցաք՝ ետուր մեզ քո զիւր սուրբ
 խաչն նշան մեր քրիստոնէուէն։
 Օ էրէ ոպ որ ամէն թգ՛ւրք Յի
 ունին կերպի՛ն կերպի՛ն նշան 'ի
 վ՛ր դրամոց՝ ոսկու և արծաթոյ,
 և 'ի վ՛ր իրենց դրօշակին և պայրա
 խին, այսպէս և թգ՛րն թագա՛նորաց
 քս՛ տրն մեր ունի նշան զքառա
 թև սբ խաչն։ Եւ որպէս յերևիլ
 նշանի մարմնա՛նոր թգ՛ւրի՛ գողք
 և ա՛նազակք կու կորնչին և թըշ
 նամիքն կու հալածին, այսպէս և 'ի
 նշանէն քի երկնա՛նոր թգ՛ւորին
 գողն սատանայ և ա՛նազակքն իւր
 դէքն որք են թշնամիք այ՛ կու հա
 լածին։ Օ էրէ դրած է 'ի պատ
 մու թէց մէջն թէ, չարն և ուրա
 ցօղն քի յուլիանոս որքան որ կու
 կրէր զխաչն 'ի ծոցն՝ դէքն իրէն
 չէին կարեր մօտենալ. և յորժամ
 դի՛ւաց խրատովն զնշան խաչին որ

յոտից տակն առան կարեց, ան
հեռացան յիրմէնէ. և դւրքն տի
րեցին յիւր հողւոյն վր, և ուրա
ցուցին զինքն ՚ի քի հանատոյն:

Ընըշան իաչին դիր ճակատիք վե բայ.
և համարչոյ տաս իրկչին էմ ծա աայ:

Տարցումն Լ:

Յաշագս լե ինչ պէս պիտի որոտիմ
չիտչն ՚Ի քի:

Պտխնի. զխաչն քի պիտի որ տա
նիմք սիրով. ինչպէս որ քս տա
րան զնա ուսով ՚ի սբ գողգութա.
և ՚ի մանկուէն մինչև ՚ի մահն հե
տևեցան խաչին. և յորժմ բարձ
րացան ՚ի գողգութա, ընկողմանե
ցան ի վր նր կեոյէ քի ի վր մէկ կա
կուղ անկողնոյ և տեօշէկի միոյ:

Լ յոսպ և մեղի պէտքէ որ ՚ի խա
չէն և ՚ի չարչարանոց չի փախչիմք.
այլ ինչպէս որ կասէ սբն պօղոս,
զմարմինս մեր ՚ի խաչ հանեմք կա

րեօք և ցանկուէք: Տէ իմոյ մեծ
 ամօթ է քրիստոնէին ցանկալ Տեշ
 տուէց, սէվխի և սէՔայի, որ քս
 ցանկաց խաչի և չարչարանաց:
 որ այնպի քրիստոնէն՝ Թշնամի է
 խաչին քի: Օ հրէ քս յայն խա
 չին վր լեղի և քացախ ըմպեց.
 աջօքն արտասունէց. բերանովն առ
 Տայր աղօթեաց. և Թշնամեաց Թո
 ղութի խնդրեց. ձեռօքն կախվե
 ցաւ՝ ի խաչէն բւեռով. և ոտօքն
 ծակոտեցաւ. ի կողն խոցեցաւ.
 և քեզի ջուր բղխեաց մկրտուէ,
 և արիւն պատարագի: գլուխն փր
 շով պսակունեցաւ: Ար դու զա
 տնք նայելով չի կամենայիր սիրել
 զՅ և զմարմինդ. այլ զքո սիրուն
 խաչեալ ան յս քս: լաքին դու
 սիրելով զՅ և զցանկութիս Յի
 եղար Թշնամի խաչին քի և սբ
 չարչարանաց նր:

Ար ոչ առնու ըզ փայտ խաչին,
 և ցանկայ կամաւ չարչարիլ.

Ա՛ջ ունի մասն ընդ յիսու սի,
զի ցանկայ հոգևով մեռանիլ:

Տարցումն Օ:

Յաշագս լէ շիտան զոր պիտիբ հիւ
բեմ, և ինչպէս:

Պատխանի. գիտացիր որ ազգն հը
րէից զնշանն թլիատու թեան՝
կառնէին ի վր ծածուկ մարմնոյն.
Լ մեզ պէտք է որ զնշանն քի տա
նիմք ի վր ճակատուց և սրտից մե
րոց: Օ էրէ կուսպաշտ թագաւ
որնէրն որ զմէկ յաղթող զօրակին
և ճէնկ չի մի կուզէին խիլայել,
ի խուռմայէ և յոստոց զէյթունի
պսակ կու շինէին, և ի գլուխ այն
ճէնկ չուն կու դնէին. և ի վերայ
ճակատուն կու գրէին թէ, ահա
այր. կեցի քի իշտէ քաջ մարդ մի:
Լ յսպ և մեր թգրն թագաւորոց
քս մեզի պսակ մի շինէց զսուրբ
խաչն իւր. և հրամայեաց դրոշմել

զնա ի վերայ ճակատուց մերոց. և
ամօթ չի համարիլ զնշան խաչին:
զի որ ամօթ համարի զնաչն, ար
մօթ համարի զքս. և ամօթ համա
րի զհաւատալն ՚ի նա: | Աքին ու
որ ամօթ չի համարիր և պարծե
նալով ՚ի խաչն քի նկարէ զնա ՚ի
վերայ ճակատուն, իշտէ այնպիսի
մարդուն քս քաջ զինուոր կասէ.
և խաչի լուսովն կու լուսաւորէ
զնա յերկրդ գալստեան իւրում:
զէրէ | Սաչն է պարծանք և փառք
քրիստոնէից և կաթուղիկէ եկե
ղեցւոյ: | Սաչն է սանձ և լկամ ամ
մոլութեանց և մեղաց: | Ոչ պէս
կասէ նքն յօհան ոսկեբերան թէ՛
եթէ ինձ հարցանես և ասես թէ՛
Տիչ խապիլէ մի չի բարկանալ. պէ
լի կասէ խապիլէ. դի՛ր զնշան խա
չին ի վր կրծոցդ և ճակատուդ.
յիշեա՛ զայն ամ շոր կրեց քս ՚ի
խաչին. զլեղին զբւեռան զփուշ
պսակն և զգեղարդն. և միանգա
լ՝

5801 AF 5915

մայն ցասումն շիջանի: Մէ խաչի
 նշանաւն կոտունդիանոս մեծ թա
 գաւորն յաղթեց զիր թշնամիքն.
 որ յերազին երևեցաւ նշան խա
 չին. և ի վր նր գրած թէ, այսու
 նշանաւ յաղթեսցես: որ 'ի ճա
 կատն իւր եւ ամէն ճէնկչոցն'
 խաչ նշան փակցնելով գնաց յաղ
 թեց զիր թշնամիքն: Տես իմտի
 որ խաչն յառաջ պատիժ էր գո
 ղոց և աւազակաց, եղաւ պսակ
 մեծ կայսերաց: ջիւնքի այսպէ,
 մեզ այլ պարտ է որ պարծանօք
 գրոշմեմք զխաչն յերեսս մեր:
 Եւ յորժամ կու խաչակնքեմք զե
 րեսս մեր՝ յառաջ պէտք է որ ըզ
 ձեռն մեր տանիմք 'ի ճակատս մեր
 և ասեմք, յանուն հօր: 'Ի վայր
 բերելով մինչ 'ի դօտին՝ ասեմք
 թէ, և Որդւոյ: Եւ 'ի ճախմէ 'ի
 յաջ կողմն տանելով՝ ասեմք թէ,
 և հօգւոյն սբյ: Եւ 'ի մէջ սրջ
 տից մեր գառնալով՝ ասեմք թէ,
 Ի Լ'մէն:

Խաչն է պահապան սրբոյ ,
և դրոշմ մերոյ ճակատի •
Ով որ զայն ամօթ համարի ,
ամաչէ յահեղն ատենի :

Տարցումն Լ :

Յաշտգո Ռիկո-Թեան Իսաչահեւեւոյ և
Բանից Զերպին :

Պատիսնի • ծանիր որ անձային սբ
գրքերն տայիմ վասն Տօր այ՝
բարձրեալ կասեն : Ինչպէս ասաց
գաբրիէլ Տշմկն սբ կուսին մարի
ամու Թէ , որ ծնանեւոցնէ 'ի քէն'
սբ է և որդի բարձրելոյն այ կո
չեսցի : և Թէ՛ զօրուի բարձրելոյն
Տովանի լիցի իվր քոյ : Լա՛ վասն
Վի՛ի այ մերոյ կու հրամայեն Թէ՛
Իջա՛ յերկնից յարգանս սբ կու
սին և մարմնացա՛ : Լա՛ վս Տօ
գւոյն սբյ կասեն Թէ , քս զինչ
որ կանէր՝ հոգւով սբվ կանէր :
Ինչպէս ասց քս Թէ , հոգւովն այ

Տանեմ զդևս: Տէ իմոյ յորժամ
 զձեռքդ ՚ի ճակատդ տարիւր և ա
 սիր յանուն հօր, ծանուցիր թէ
 հայր անբարձրէ քան զամենայն
 Լու ՚ի վայր բերելով որ ասիր և
 որդւոյ, ծանուցիր թէ որդին այ
 քն ան մեր յերկնից իջան ՚ի հօ
 րէ այ, և վն մեր եկան մարմին
 առան ՚ի սբ կուսէն մարիամայ:
 զէրէ քօտի կապելոյ տեղն է մէջն
 մարդու պոյին: այսով իմանամք
 թէ, քն տրն մեր՝ արար զփրկուի
 ՚ի մէջ երկրի: Լու յրժամ ՚ի ճախմէ
 յաջ կողմն կու տանիմք և կասեմք
 թէ, և հոգւոյն սբ, կու հանա
 տամք թէ քն խաչին զօրուքն և
 հոգւոյն սբ շնորհօքն զմեզ ՚ի
 ճախմէ դրժոխոց յաջ կողմն ար
 քայուե դարձոյց ՚ի մեղաց առ ար
 դարուի. ՚ի չարէն առ բարին:
 Լու ՚ի մէջ սրտի բերելով որ կա
 սեմք առ, կամիմք ասել թէ զա
 նուն ամենայն Լորրորդութեն
 կու

Կու կնքեմք ի վր սրտից մերոց :
Օ էրէ ահա ասելն՝ եղիցի եղիցի,
 նաև՝ ճշմարիտ՝ այո՛ և հաստատ
 ասելէ : Ուրեմն կամիմք ասել
 թէ՛ եղիցի անուսնն սբ Լըրդուէ
 անգաղաս ՚ի մեր սրտէն . հաստատ
 և անշարժ :

Ը զնշան խաչին՝ դիր ՚ի ճակատ՝
 քո համարձակ . եւ հաւատա՛
 զամբ գող մի՛ լանձամբ եռեակ :

Գլուխ Երկրորդ :

**Տարցոմն Լուսինն ՚ի վերայ Սահմա
 ՚ի հասարոյ :**

ուր երկիւղածութիւն .
 որ բոլոր բովանդակ խոր
 հուրդքն քի մարդեղու
 թէ և ճշմարտութիւնն
 հաւատոյ և պէ՛ճիտ հարկաւոր հա
 լատալիքն՝ յայտնվեցան և պէ՛յան
 եղան ՚ի խաչելութենէն քի . և
 եօթն

Եօթն խորհուրդքն եկեղեցւոյ՝
 զօրութիւն և խասլիէթ առին՝ ի
 խաչէն և ի չարչարանացն քի։ և
 հոգին սբ՝ խաչին պարգևք կոչի։
Օ էրէ կասէ սուրբ յօհաննէս
 աւետարանիչն թէ, չև էր հոգի-
 քանզի յս չև էր փառաւորեալ։
Ար կամի ասել թէ, հոգին սբ
 քան զքի խաչին յառաջ՝ չէր տրո-
 ուած մարդկային բնութեան։
Տէ իմտի հաւատն մեր սբ՝ պայծա
 ռացաւ ի չարչարանացն քի. և
 զերրորդութիւն սբ և զանունն հօր
 և որդւոյ և հոգւոյն սբ՝ ուսուց
 մեզ քս յետ չարչարանաց և յա-
 րութեան իւրոյ։ ուրեմն բարի է
 յետ սրբոյ նշանին քի զհաւատն
 իմանալ։
Աբ առաքեալն պօղոս կու սահ-
 մանէ զհաւատն այսպէս. հա-
 լատն է յուսացելոց իրաց հաստա-
 տութի. և յանդիմանութի որոց ոչն
 երևին։ Ամի ասել թէ, հաւատն

այն է որ զուսուտլանմիշ և զյուս
սացած բաներդ շիւֆէսիզ կու
հաստատէ 'ի մտացդ մէջն. ինչպս
ասեմ թէ, յոյս և ուսուտ ունիս
յարքայութիւն գնալու: զայս ու
սուտն՝ յանդգնաբար հրէայք և
հերձուճածօղքայլ ունին: Ապին
դու պէլքի 'ի շիւֆէ անկանիս
թէ, մէկէր յետ այս անցաւորիս
հիջ ուրիշ այլ տեղ կայ մի. և հիջ
խապիլէ որ մարդ տայիմ կենդա
նի մնայ յետ այս կենացս և յար
քայութի գնայ և զանձ տեսանէ:
Օ այս թէ որ 'ի մտդ բերիւր և
'ի կարծիք անկար, նոյնժամայն հա
ւատն ճշմարիտ կու հաստատէ ըզ
մտդ և կասէ թէ, հիջ շիւֆէ
լէնմիշ մի լինիր. պէլի ուսուտիդ
կարես հասնիլ թէ որ գործովդ
այլ մաքուր և փաք լինիս: Ինչպ
մէկ օրինակ մի տամ քեզ: Ասեմ
թէ, կեցիքի դու առիւծ հիջ
չես տեսեր. լաքին ասողին և տես
նո

նողին կու հա՛ւատաս. այսպէ՛ զա՛ծ
 չես տեսեր և զարքայուԹի՛ն Թէ
 ինչէ: | սերես Թէ կայ՝ և չես տե
 սեր. Լաքին հա՛ւատն սք՝ տեսողի
 պէս կու վկայէ քեզ և կասէ Թէ,
 պէլի կայ ա՛ծ. կայ արքայուԹի՛ և
 դժոխք: Որ Թէ լսեցիր հա՛ւատոյ
 վկայուեն և հաւատացիր, իշտէ
 եղար հա՛ւատացել. և հա՛ւատովդ
 հաստատվեցար ի վ՛ր ումուտիդ:
 Իարձկ՛ ասաց սքն պօղոս Թէ,
 յանդիմանուի որոց ոչն երևին:
 Ամի ասել Թէ, հա՛ւատն մէկ լու
 սեղէն և երկայն տիւրպիւն միէ.
 որ ուր հեռի տեղ որ դարձնես,
 և աչօք հոգւոյդ ե՛ւ մըտացդ որ
 նայիսնէ, զամէն հեռա՛ւոր բան
 մօտիկ կու ցուցանէ. և կեօյէ քի
 զհնդուստան ՚ի ստամպօլու ցոյց
 կու տայ: Տես և ՚ի միտ առ. ա՛ծ է
 յամէն տեղ և մօտիկ ՚ի մեզ. Լաքին
 որ քան երկինք յերկրէ որ հե
 ուի է, այլ առա՛ւել ա՛ծ ՚իմեր իմա

ցածէն . լաքին հաւատն՝ մեր մը
տացն զանձ այնպէ կու մտեցնէ ,
որ կեօյէ քի կու բնակեցնէ ՚իմեր
հոգին և ցոյց կուտայ զայ քաղց
բուժիւնն մեր հոգւոյն :

Վրձլ՝ աշխարհիս յոչնչէ լինիլն ,
և քի առաջին և վերջին գալուստն
որքան հեռի են ՚ի մէկմէկէ . ո՞վ է
որ զասոնք մեր մտացն կու մտե
ցնէ և զանկարելին մեզ խապիլլի
կու իմացնէ . զայս կանէ հաւատն :

Օ կրէ ինչ խտար հեռի է ՚ի մը
տաց յոչինչէն բան լինալ . այ գալ
մարմին առնուլ . խաչվիլ . թաղիլ .
յարուի առնել . համբառնալ սեր
կինս . և թէ քրարէն գալ յ՞՞ ՚ի
դատել զկենդանիս և զմեռեալս :

Վաքին զայս մըտաց հեռու բա
ներս ո՞վ է որ մեր մտացն կու մո
տեցնէ և հայելի ալէս մեր մտցն
դէմ կու բերէ . ո՞չ այլ ինչէ , ե
թէ ոչ քի սբ հաւատն . որ զմեր
միտքն կու գերէ ՚ի հնազանդուի
սբ

սբ անեօրնին և անօյին սբ զը
րոց վկայուէ:

Տառարն է լոյս՝ որով անյայտն էրևին՝
մարտար տիւրպիան՝ որով հեռիցն յօտին:

Տարցումն Երկրորդ:

Յաչագս Միռութեան Տառարոց:

Օ՛ անիր, զի ինչպէս որ յերկինքն արեգակն մէկէ, լաքին ուր աչք ունի կու լուսաւորի, և ուր չունինէ՛ արեգակն անոր կուրուէն սէպէպ չէ. այսպէս ուր չա՛նտք ունի լուսա՛նոր է աչօք մտացն. և ուր չունի՛ կոյր է մը տօքն: Լաքին լա՛ն էր մարդուն որ կոյր լինէր աչօք, քան թէ կոյր լինէր մտօք. զէրէ մարմնա՛նոր կուրու թիւնն մեղաց սէպէպ չէ:

Ինչպէս ասաց քս՝ հրէիցն թէ, եթէ կոյրք էիք՝ ոչ էր ձեզ մեղք. լաքին կասէք թէ՛ մարմնով կու տեսանեմք. ինչ շահ է՝ ի մարմնա

Նոր տեսուհի որովհետև կոյր էք
հոգևով. որ անոր համար մեղքն
ձեր ՚ի ձեզ հաստատուն էն :

Աբիսին ինչազո որ լինի որ կու
հանատայ զան մի և երեք անձինք
և մի բնուի և զմարդեղուին քի,
այս հանատս յամեն ազգաց մէջ
մէկ հանատ կասվի: ինչպէս կա
սէ սքն պօղոս թէ, մի տր. մի հա
նատ. և մի մկրտուի: Ապա որ ա
մէն ազգ կերպ կերպ կու հանա
տայ, և թիւրլիւ թիւրլիւ արարո
ղուի կու բանեցնէ, անոր դանա
նութի և արարողութիւն կասվի
և ոչ թէ հանատ. զէրէ հանատն
մէկ է, և դանանութիքն ամէն ազ
գաց զանազանք էն :

Հասարակ մի՛ գտանուելիւնն այլապան.
չէր արեւոյն մի՛ և շօրուելիւնն այլապան :

Հարցումն Լորրորդ :

Յաղագս Մասանց Հասարակ :

Օանկը, որ զաստիճան բառն
26 ՚ի

Ի սանդխոց առերեն վարդապետք
եկեղեցւոյ . զէրէ ինչպէս որ ՚ի
վեր և բարձր տեղ ելնող մարդն
աստիճանա՛ւ և մերտիվէնով կու
բարձրանայ, այսպէ և մեք ՚ի ձեռն
աստիճանցն հա՛ւտոյ կելանեմք
՚ի ճանաչումն ճշմարտուե հա՛ւա
տոյ : Եւա՛ւ որպէս որ մարդն ՚ի
հոգւոյ և ՚ի մարմնոյ և ՚ի բազում
զօղո՛ւածոց մէկ մարդէ և ո՛չ բա
զում, այսպէ և հա՛ւտն ՚ի բազում
աստիճանաց միէ և ո՛չ բազում :
Եւա՛ւ թէպէտ հա՛ւտն մէկէ և
ոչ բազում, լաքին հա՛ւտալիքն
ո՛չ են մէկ այլ բազումք . թէպէտ
ամէնն առ մէկ կու վերաբերին
առ անձ և առ գործսն այ : Եւոր
համար մէկն բազում է . և այն
բազումն մէկ : Ինչպէս որ անձ
մէկէ և ունի երեք անձինք . և
այն երեք անձինքն մի անձ են .
այսպէ և հա՛ւտն միէ և ունի բա
զում աստիճաններ . և այն բա
զումքն

զումքն մի են նկատմամբ այ . և
այն մին բազում է :

Բ բարձր է և անհաս՝ դու առ
նա չես հասանիր . եթէ ոչ աստի
ճանալ՝ սբ հաւատոյն որ ձրկտիր :

Նարցումն Չորրորդ :

Օ աշտս թէ քանի՞ են Լստիճանքն
հասարոյ :

Լստիճանքն հաւատոյ տասն և
երկու են ըստ թուոյ երկոտասան
սբ առաքելոցն քի . որ ամէն մէկն՝
մէկ աստիճան մի բան ասաց :

Ա քիս թէ որ ՚ի հաւատալիքն որ
նայինքնէ , տասն և չորս աստի
ճանք են . որոց եօթն ի վր անմար
մին երրորդու թէն կասուին , և
եօթն ի վր մարմնացեալ բանին այ
յի քի :

Չորեքտասան աստիճանալ՝
ի վեր յերկինս ելա նես .
թէ որ պակաս չի հաւատաս՝
և գործ բարի որ գոր ծես :

Տարցումն Լ:

Յաղագս թէ Ռէկին սահմանօղջն տարի
Ճանայ հասարոյ . և թէ Ռար տեղ սահ
մանէցին :

Սահմանօղքն չորեքտասան աս
տիճանաց հաւատոյ՝ էին տասն և
երկու առաքեալքն քի . որ ամէն
մէկն մէկ աստիճան մի հաւատոյ
բան ասաց հարկաւոր և պէճիտ
հաւատալի ամէն հաւատացողն .
Եւ թէ Ռր տեղ սահմանեցին .
գիտացի՛ր , որ զՏին օրէնքն ան
ետուր մովսէսի մարգարէին ՚ի
լեառն սինա : որ այժմ արաբացիք
թուրիսինա կու կոչեն : և զնոր
օրէնքն և զաստիճանսն հաւատոյ՝
հողին սբ ուսոյց սբ առաքելոցն
՚ի լեառն սինոն ՚ի սբ վերնաառունն .
ուր քս ստորգեց յաւագ հինգ շա
բաթի օրն զմարմին և զարիւն իւր
Սակ զայս այլ իմացի՛ր . որ ինչ ս
անձ յեա ազատելոյ զորդիսն իս

րայելի ՚ի մտրա քաղաքէն ՚ի ձեռա
 նէն փարաւօնի՝ յետ յիսուն ա
 ճուր ետուր զժ պատուիրանքն .
 այսպէս և քս ամ մեր յետ յարուե
 իւրոյ՝ յիսներորդ օրն հոգւոյն սրբ
 բոյ գալստեանն ետ զնոր օրէնքն
 և զչորեքտասան աստիճանսն հա
 ճատոյ : Եւ ինչպէս որ հրէաներն
 ազատեցան յեգիպտոսէ որ էր օ
 րինակ դժոխոց և ՚ի փարաւօնէ որ
 էր օրինակ սատանայի և ապա թէ
 ընկալան զօրէնքն այ միջնորդու
 թեամբն մովսէսի մարգարէին ,
 այսպէս և քս նախ ազատեց զմեզ
 ՚ի բանտէ դժոխոց և ՚ի ձեռանէն
 սատանայի եւ ապա թէ ետուր
 զիւր օրճնեալ և նոր օրէնքն շնոր
 հաց յետ յիսուն աճուր յարուե
 իւրոյ միջնորդութեամբ սբ ա
 ռաքելոց :

ՄԷ առաքեալքն երկոտա սան .
 ՚ի սուրբ սիօնի վերնա տան .
 ըզհաճատոյն մերոյ սահ ման .
 եղին անխախտ չորեքտա սան :

Տարցումն Օ :

Օ աղագա լի է Դին 'ի յառապելոց ինչ առ
որձան հաւատոց Բան առայ :

Օ առաջին աստիճանն հաճատոյ՝
ասաց պետրոս առաքեալն . որ է
այս , հաճատամ 'ի մի անձ 'ի հայրն
ամենակալ յարարողն երկնի և
երկրի :

Չ Երրորդն , սբ յօհաննէս անէ
տարանիչն . որ է այս , Լճ 'ի մի տր
յիսուս քրիստոս յորդի նորա 'ի
միայն տր մեր :

Չ Երրորդն , յակոբոս եղբայրն յօ
հաննու . որ է այս , Յղացան 'ի հո
գւոյն սբյ և ծնան 'ի մարիամայ
կուսէն :

Չ Երրորդն՝ անդրէաս առաքեալն .
որ է այս , Չարչարեալ 'ի ներքոյ
պիղատոսի պոնտացոյ . ի աչեցեալ
մեռեալ և թաղեցեալ :

Տինգ երդն , թովմաս առաքեալն .
որ է այս , Լ Չ 'ի դժոխս :

Ա եցե՛րդն, բարդուղիմէոս առաքեալն մեր. որ է այս, Արրորդ աւուր յարեալ ՚ի մեռելոց:

Լ յօթե՛րդն, փիլիպպոս առաքեալն. որ է այս, Լ լեալ ՚ի յերկինս նրս տալ ըսջմէ հօր ամենակարողի:

Ութե՛րդն, մատթէոս ալեւտարանիչն. որ է այս, Լ նտի դալոց է ՚ի դատել զկենդանիս և զմեռելս:

Իններորդն, ասաց յակոբոս ալքեայն. որ է այս, հաւատամ ՚ի հոգին սբ:

Տասներորդն, ասաց սիմօն կանանացին. որ է այս, Լ ճ ՚ի սբ կթղեկէ եկեղեցի սբցն հաղորդութի:

Բաներդն, թադէոս մեր առաքելն. որ է այս, Լ ճ ՚ի թողուի մեղաց:

Բբե՛րդն, մատաթիս առաքեալն. որ է այս, Սարմնոցն յարուի և ՚ի կեանսն յաւիտենից:

Լ յս աստիճանքըս հ՛ւտոյ՝ են սբ քարինք յորդանանու. որովք շինի տաճար լուսոյ. յոր բնակի բանն այ

Ի

հար

Տարցումն Լ.:

Յաղագս Սեփնոսիան Լուսինայն
Տասարոյ: (Լ.)

Սբ առաքեալն պետրոս կուսու
ցանէ մեզ՝ Նախ և առաջ հա՛ւյ
տալ զանձ մէկ միայն. ոչ անելի և
ոչ պակաս: զէրէ պակաս քան ըզ
մէկն անձ չի լինիր. և անելի քան
զմէկն անձ չիկայ: անոր համար պ
սաց թէ, հա՛ւատամ ՚ի մի անձ:

Լաքին հա՛ւատալն դ կերպիւնէ:
Նախ՝ հա՛ւատալ զանձ թէ կայ.
այսպէս կու հաւատան բարի մար
դիկն այլ և չարերն այլ: Լորդդ՝
հա՛ւատալ այ. կեօյէ քի հա՛ւատալ
բանից և օրինաց ե՛ւ անձային սբ
գրքերուն: այս հա՛ւատալ է այ.
կեօյէ քի հա՛ւատալ անսուտ բա
նիցն այ. և ասել թէ՛ զորինչ անձ
ասերէ՛ ամենիկն ճշմարիտէ: այս
հա՛ւատս այլ՝ բարի և չար մար
դիքներուն հասարակէ: Լորդդ՝

Գ.

33

հա

Տա՛ւատալ ՚ի յաճ . այս է ՚ի Տա՛ւա
 տալն՝ բարի գործքերով սիրել
 զնա . և սիրով առնա գնալ . և
 էպէտիլէպէտ անբաժանելի մնալ
 ՚ի նմանէ յա՛ւիտեանս յա՛տնից :
 Լ . յս Տա՛ւատա՛ բարի մարդիքնէ
 ըուն մինակ է . զէրէ չար մարդիքն
 զաճ չեն սիրեր . այլ զաշխարհ և
 զաշխարհի ունայնութիքն կու սի
 րեն . անոր համար առ աճ չեն կա
 րեր գնալ յերկինս . այլ ՚ի դժոխքն
 կու իջանեն : յորմէ աճ ազատէ :
 Երկրորդ սքն պետրոս կուսու
 ցնէ մեզ Տա՛ւատալ զաճ հայր .
 որ է առաջին անձն ՚ի սք երրոր
 դութէ մէջն : զէրէ Տա՛ւատալն
 մինակ թէ կայ աճ և մէկէ , այս
 Տա՛ւատս զմարդն չի փրկեր . մին
 չև որ չի Տա՛ւատամք թէ երեք
 անձինք են և մի բնուի :
 Երրորդ կուսուցանէ թէ՛ այն
 հայրն աճ՝ ամենակարող է . որ
 ինչ որ կամինէ՛ կարէ առնել :

Տէիմոսի շիւնքի ամենակալ և ամենակարող է, կարաց ըստեղծել զերկինս և զերկիր բանիւ միայն յոչընչէ. նորա համար ասաց, յարարին երկնի և երկրի: Եւ քին այս գործս ըստեղծելոյ յոչընչէ, է գործ բոլոր Լըրորդու թեանն և ոչ միայն հօր ան: Օ այս պէյան կանէ դաւիթ մրգրէն մէկ տուն սաղմոսով: ողորմութիւն լի եղև երկիր. ահա՛ հայր: և բանիւ ան երկինք հստոցան. իշտէ՛ Որդի: և հոգևով բերանոյ նր ան զօրութիւնք նց. իշտէ՛ հոգին սբ:

**Աբրե պարոս վեմ հասա արոյ՝
 է յասպիս քարն որ շէպէր Եսայ.՝
 Որ շառափին բան հասա արոյ՝
 էք սիօնի հիմն անա քար:**

(Լ)

**Լըրորդ աստիճանն էր որ ասաց սբ յօհաննէս անտրնիչն թէ,
 Եւ ՚ի մի տր յս քս յորդի նր ՚ի միայն**

միայն տր մեր: Լ. յս բանովս կու
սուցանէ սքն յօհաննէս 7 բան:
Նախ թէ, կու հաւատամ ՚ի յս
որդին այ որ է փրկիչ ամենից ով որ
առնա կու մօտենայ հաւատով.
զէրէ յիսուս անուանո՞ փրկիչ կու
Թարգմանի. և մեզի այլ փրկիչ
չիկայ յիսուսէ իզատ: Լորկորդ
կուսուցանէ թէ, նա է քսօ օծեալն
գթածն և բարերար տրն. որ ըզ
մեզ փրկելոյ համար ՚ի գերուէն
սատանայի և մեղաց և մահու, ե
կան մարմին առան ՚ի սք կուսէն
հոգևով բանականան. և անօրէն
օծեց զմարդկու թիւնն կեօյէ քի
իւղով. նր համար իւղ թափեալ
կոչեցան սուրբ անուն նորա:
Լորդ կուսուցնէ թէ՛ այն յս քսն՝
է որդի այ բնուք. ինչպէս հայր
ան վկայեց յորդանան և ի թա
փօրական լեառն ասելով թէ,
դա է որդի իմ սիրելի: զէրէ կա
սենն իմաստունքն թէ, ամէն կա

տարեալ իւր նրման կատարեալ
 կու ծնանի. այլ անճ հայր կատա
 րեալէ. տէիմտի կատարեալ ծը
 նան զորդի զտր մեր յմ քմ:

Չրդ կուսուցանէ թէ, այն որ
 դին այ՛ է մեր տրն յատկապէս և
 մտխտուսէն. զէրէ նա՛ ստեղծեց
 զմեզ. Ինչպէս կասէ յօհաննէս
 աւետարանիչն թէ, ամենայն ինչ
 նովան եղև: Եւ՛ գնեց զմեզ ա
 րեամբ իւրով: Ինչպէ՛ կասէ պետ
 րոս առաքեալն թէ, ո՛չ եթէ ար
 ծաթով և ոսկով ապրեցայք ՚ի
 ձեր հայրենատուր չար գործոցն,
 այլ պատուական արեամբն քի
 անմեղ գառինն այ: Չիւն քի
 իւր արեամբն որ զմեզ գնեց, ե
 ղան մեզի տր և աղայ. և մեք նր
 ծառայ:

Աբն յօհաննէս է շաղի- զայ.

որ իեօզ էաղուլն էրիւից գաւնով.

Սիւսն ըշաէր մեր հաւա- փայ.

յիստա ժրիէն մշ իւնէ ւով:

(Գ.)

Երբ աստիճանն էր այս. Աղա
ցաւ ՚ի հոգւոյն սբյ, և ծնաւ
՚ի մարիամայ կուսէն. որ անց յա
կոբոս առաքեալն: Որ այս աս
տիճանովս կուսուցանէ մեզի սբն
յակոբոս Թէ, այն անմարմին բնն
անձ զմեզ փրկելոյ համար հաճու
Թք հօր և հոգւոյն սբյ անետեօքն
գաբրիէլն հրեշտակապետին խո
նարհեցաւ յարգանս կուսին մա
րիամու անձանի: Որ յիջանելն
իբէն, առանց ժամանակի իսկոյն
յաչք բանալ գոցելն իբէն, առ
նուլն արեան ՚ի սուրբ կուսէն,
Թանձրանալն արեան, ձեանալն ՚ի
հոգւոյն սբյ կարողուէն, հոգւո
րիլն միանալն և անձանալն եղև
նոյն ժամայն. որ բնաւ ժամանակ
չանցաւ ՚ի մէջն: Ինչպէս որ կը
րակն ՚ի պարութն դպածին պէս՝
խաթիլտէն կու հրանայ առնց ժա
մանակի: Եւ յսպ բանն ան յիջա
նելն

ներն իբէն նոյն ժամայն ՚ի սբ որո
 վայնի կուսին՝ գտան կատարեալ
 ամ անդամօքն. թէպէտ այնպէս
 փոքրիկ որ կիւճիլէն աջօք կու
 տեսնըվէր: Եւ այս էր մեծ զար
 մանք. որ յայնքան փոքրիկութե
 մէջն ամեն անբովանդակելի պա
 րագրովեցան իւր անհուն ամու
 թքն. և եղան կատարեալ մարդ
 որ էր կատարեալ ամ:

Երկրորդ կուսուցանէ մեզ թէ՛
 նոյն յղացեալ բանն ամ յար
 գանտի կուսին որ յղացան յապ
 րիլի եօթն, ծնան յայն սբ մօրէն
 յունվարի վեցն ՚ի բեթղէհէմ քա
 ղաքի ՚ի մէջ անբանից մարին:

Եւ յս ևս գիտելի է, որ մէկ կին
 մի ՚ի ծնանիլն շատ պակասուե
 կու հանդիպի: Իփտիտա՝ որ կու
 սութին կարպակինի. սբ ամածինն
 յղացան և կոյս մնաց: Իբինճին՝
 որ քառասուն օր մեռելակիր կու
 շրջի առանց հոգւոյ տըղային.

քս յղանալն իբէն նոյն ժամայն
հոգևորեցան և սբ կոյսն մեռե-
լակիր չեղան: Աւջիւնձին՝ որ մա-
նուկն քանի որ կու մեծանայ յո-
րովայնի մօրն՝ մայրն կու ծանրա-
նայ. լաքին սուրբ անձինն հիչ
չի ծանրացան. այլ վազելով եւ
խընդութք գնաց ՚ի լեռնակողմն
առ եղիսաբէթ մայրն յօհաննու
մկրտչին: Տեօրտիւնձին՝ որ ՚ի ծը-
նած ժամանակն ցանն կու բռնէ
զխեղձ մայր տղային. ըստ անային
վճուոյն թէ՛ ցանօք և տրտմութք
ծնցիս որդի. իսկ սբ անձինն
հիչ բնան ցան չի կրեց ՚ի ծնա-
նիլն քի. ինչպէս ասաց եսայի
մարգարէն թէ, մինչքէ հասեալ
իցեն երկունք յըւոյ, և մինչքէ
կալեալ իցեն զնա ցանք ծննդա-
կանի՝ ապրեցան և ծնան արու:
Պէշինձին՝ որ ծնող մայրն՝ դահե-
կի կու կարօտի. իսկ սբ անձինն
առանց դայեկի ծնան զորդին.

Լիւր ձեռքն պատեց ՚ի իսանձա
րուրս. և եդ յանբանից մտուրն :
Լ' թինճին՝ որ մայրն որ զաւակ
կու բերէ՝ յիր կուսական գեղեց
կու թէն կու թառամի և սովիշ
կու լինի . իսկ սբ անծածինն ան
թառամելի մնաց գեղեցկու թէ :
զէրէ ինչպէս որ կուսու թին ան
թառամ մնաց, այսպէս և գեղեց
կու թին անթառամ մնաց : նր հա
մար եկեղեցի սբ՝ անթառամ ծա
ղիկ կասէ սրբուհւոյ կուսին :
Օ էրէ մովսէս որ զանձ ետես
ձևով հրոյ և ոչ թէ զէու թին,
մինչ ՚ի մահ երեսն չի թառամեց՛ .
և աչքերն չի վատուժցաւ : ապա
որ քան տիրամայր սբ անծածինն
որ ինն ամիս կրեց յարգանտին .
գրկովն բարձաւ . ըստեամբն դիե
ցոյց . աչքն ետես . ականջովն ըզ
ձայնն լսեց . և շրթամբն համբու
րեց : անոր համար մինչ ՚ի յօր մահ
ուննն մնաց այն կուսական գե
ղեց

զեցկութէն : Լէտինճին՝ որ կա
 նայք տղայ բերելուն յետև՝ ծը
 ծերն և ըստինքն կու կախվին .
 Լաքին սբ անձանի մեղրածորան
 ըստինքն մնաց անթառամ և բը
 նա՛ չի կախվեցա՛ : զէրէ աղջը
 կան կուսութին որ ապականվի,
 հապաթէ ըստինքն կու կախվի :
 Լաքին սբ անձանի կուսութին
 անխախտ մնաց . անոր համար ըս
 տինքնայլ անխախտ մնացին և
 չի կախվեցան :

Սէն յախոհոս պըշընյա	Գոյն .
խարիբ պրոլ ւալ հըրա	Գոյն .
ըլբանն յշայեալ ՚ի սբ հո	Գոյն .
ծընեալ ասէ ՚ի սըրբոս	հոյն :

(10)

Չորրորդ աստիճանն էր այս .
 Հարչարեալ ՚ի ներքոյ պոնտացոյ
 պիղատոսի . խաչեալ մեռեալ և
 թաղեցեալ : զոր ասաց սբ առա
 քեալն անդրէաս : Որ այս աստի
ճա

Ճանովս մեզի կուսուցանէ զան
 հուն սերն քի չորս կերպիւն .
 Սա կուսուցանէ զչարչարին
 քի մարմով . Օ էրէ մարդու
 մեղքն՝ էր ընդդէմ անհուն բա
 րութեն այ . նր համար և մեղքն
 էր անհուն . և անհուն պատժոյ
 կու կարօտէր . զէրէ ադամ և է
 լա կամեցան անժանալ , և անկան
 ՚ի դրախտէն . և յայ տեսութեն
 զըկվեցան : Սաքին այն մեղքն
 զայ բարութին չկարացին յաղ
 թել և Քէթ անել . անոր համար
 բանն ան եկան մարմին առան ,
 և չարչարվեցան նոյն առեալ մար
 մնովն . և եղան անհուն մեղաց մե
 րոց՝ անհուն դեղ մէջլէմ և գին .
 Եւ այն մարդն որ ցանկաց անժա
 նալ և չկարոց՝ ինքն եղան մարդ
 և զնա անժացոյց յիւրում մարմնի .
 և վս նորա անհուն դեղ կազմեց
 զեր չարչարանքն և զեր մարմին և
 արիւնն . եւ իւր չարչարանքն

Թէ քրարէն դարձոյց զմոլորեալ
 մարդն յիր առջին ցանկացած տե
 ղին. և յառաջին խարէրն հասուց.
Լրկդ ցոյց տվա՛ն քս զեր սէրն
 որ կամա՛ն խաչեցա՛ն զանազան
 կերպի՛ն. 'Նախ' խաչեցա՛ն 'ի վժ
 փայտին 'ի ձեռքն և յուտքն.
Լրկրդ՝ խաչեցա՛ն 'ի չար լեզվէ
 հայհոյողաց: **Լ**րդ՝ խաչեցա՛ն 'ի
 սիրելեաց. այսինքն յուրացօղ ա
 շակերտէն, 'ի մատնից յուրայէն,
 և 'ի փախչօղ առաքելոցն. որ Թո
 ղին զգառն 'ի բերան գայլոց և
 փախեան: **Չ**րդ՝ խաչեցա՛ն 'ի բե
 րանն. որ ըմպեց լեղի և քացօխ:
Է, խաչեցա՛ն 'ի գլուխն փշեղէն
 պսակով: **Պ**, խաչեցա՛ն 'ի յաչքն
 վս մեր մեղաց արտասու՛նելով:
Է, խիստ կսկծանօք սրտին խաչե
 ցա՛ն 'ի սիրոյ իւր մօրն. որ կայր
 կանգնած 'ի դէմ խաչին: **Ր**, խա
 չեցա՛ն 'ի կողն գեղարդեամբ:
Թ, խաչեցա՛ն 'ի սիրտն անձառ

սիրովն մեղաւորաց. որ այնքան սի
րեց, մինչև որ վսնց մեռաւ :
Ժ, խաչեցաւ ՚ի լեզուագար չար
քահնայից դպրաց և փարիսեցոց.
որք յետ մահունան այլ չի խնայե
ցին. այլ մոլորեցուցիչ կոչեցին :
որ այսպէս են ամէն մարդիք բամ
բասօղք մեռելոց :

Եւրդ՝ կուսուցանէ մեզ սուրբն
անդրէաս զանհուն սէրն քի
՚ի մեռելուէն. որ բաւական չի հա
մարեցաւ այնքան չարչարիլ. այլ
և զիւր սբ և անարատ հոգին ա
ւանդեց ՚ի ձեռն հօր այ. փոխան
ամ հոգւոց մարդկանց փէշքէշ
և ընծայ : Օ այսայլ լաւ իմացիր
որ Թէպտ քի բանական հոգին ՚ի
մարմնոյն բաժանվեցաւ, լաքին
անձուԹին ՚ի հոգոյն և ՚ի մարմնոյն
անբաժանելի մնաց : Ինչպէս որ
մէկ աղեղ մի և եայ մի՝ որ զԹեւն
և զքիրիշն եային ՚ի մէջ տեղացն
կտրեսս՝ այն քիրիշն յերկու ծայրէ
եային

եային անբաժանելի մնան: Լորդ
 փայտն աղեղան՝ է օրինակ անժուռ.
 և թե լն կտրած՝ հոգւոյն և մար
 մնոյն. որ յերկու ծայրէ փայտին
 այսինքն անժուռն անքակ մնացին:
 Ար բանական հոգւովն և անժու
 թքն էջ ՚ի դժոխս, և անժուքն և
 մարմնովն էր ՚ի գերեզմանի:
 Չորդ կուսուցանէ մեզ սուրբն
 անդրէաս զանհուն սէրն քի ՚ի
 թաղմանէն: Լորդ քն զանազան
 կերպի՛ն թաղեցա՛ն: Կախ՝ թաղ
 լեր էր ՚ի հին օրինաց մէջն օրինա
 կա՛ն և մարգարէութի: Երկրորդ՝
 թաղներ էր ՚ի ծոց հօրն հուր և
 անժութի. ուն և այժմ: Երրորդ՝
 թաղեցա՛ն ինն ամիս յարգանտի
 սբ կուսին: Չորդ՝ թաղեցա՛ն
 ՚ի սիրտս առաքելոց յա՛նազ հինգ
 շաբաթի օրն: Հինգ երրորդ՝ թաղե
 ցա՛ն ՚ի նոր գերեզմանի ձեռամբ
 յովսէփայ արեմաթացւոյն և նի
 կողմնոսի:

Սուրբն անդրեաս փանայ շիւմ ըիւն .
 շիւայն և ընդունին որ անթառ ամ .

Սէշ ցոյտնէ փրիւնեան ըիւն .
 և խոյուլի միշո ցարա ծամ :

(Ե)

Հինգերորդ աստիճանն էր այս .
 Եւ շիւրժոխս : զոր ասաց սբ ա
 ռաքեալն թովմաս : Ար այս բա
 նիւս յայտնի և պէյան կու լինի
 սէրն քի առ մեռեալս . որոց հո
 գիքն էին ՚ի դժոխս վն մեղացն
 ադամայ : Եւրդ ինչպէս որ ան
 զարեգակն կու ծագէ ՚ի վր ջա
 րաց և բարեաց, և անձրև կուտայ
 արդարոց և մեղանորաց, և որպէս
 հրամայեաց բարի առնել ատելէց
 և օրհնել զանիծիչս, և ոպ ի վերայ
 խաչին աղօթս արար վն խաչա
 հանվաց թէ, հայր թող սոցա զի
 ոչ գիտեն զինչ գործեն, Եւ յսպ
 արար և ՚ի մէջ դժոխոց զայցելուի
 արդարոց և մեղանորց ասելով թէ
 որք ՚ի կապանսդ էք ելէք . և որք
 ՚ի

'ի խաճարի կայք՝ յայտնեցարուք:
 զի ես իմ արիւնովս նորոյ ուխտի
 կարձակեմ զձեզ զկապելքդ յան
 ջրդի դբոյ տառապանաց. ըստ վը
 կայուեն զաքարիա մարգարէին:
 | Եւքին՝ արդարոցն արար քս յա
 ճիտեանական փրկուի, և մեղաճո
 րաց ժամանականոր փրկութի.
 որ 'ի յաճուրն դատաստանի անդ
 րէն պիտիբ դառնան 'ի դժոխս:
 ինչպէս ասց դաճիթ թէ, դարձ
 ցին մեղաճորք անդրէն 'ի դժոխս:

Սուրբն լսվաւ եղեգնա	բար .
ըշնիի գոյն կամարա	ցն .
Ս'եւ իրիւ-լիան ասէ ա	բար .
ժրիւն իջեալ 'ի ըստ	բն .

(0)

| Եցերորդ աստիճանն էր այս.
 Յերրորդ աճուր յարեալ 'ի մե
 ռելոց: զոր ասաց սբ առաքեալն
 բարդուղիմէոս, Ար այս բանիւս
 յայտնի կու լինի անյաղթելի զօ
 րու

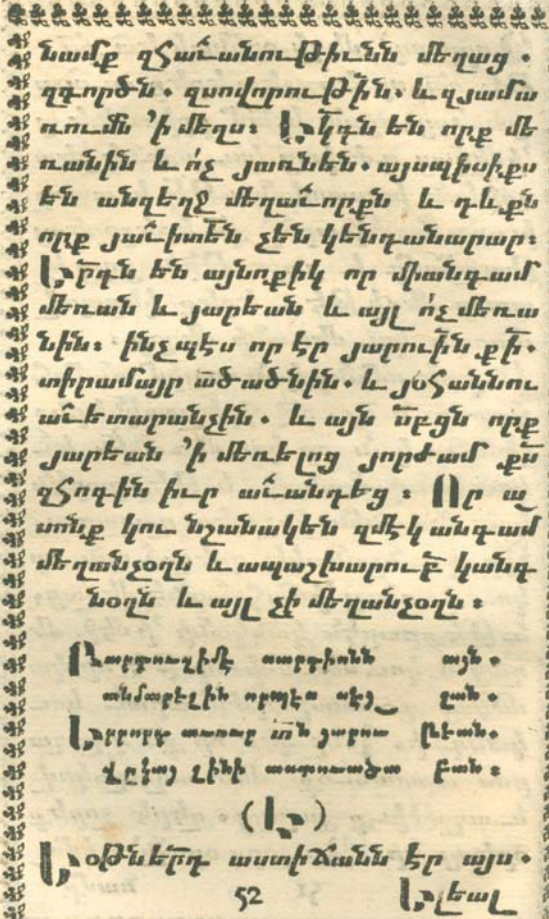
րուծինք քի որ միայնակ իջան ՚ի
դժոխս, և ելան բազում աւա
րով և թալանով: Ղարձը զօրու
ծինք քի պէյան կու լինի ՚ի միա
նորուծէ հոգւոյն և մարմնոյն:
զէրէ երկու բան որ մէկ սէպէ
պով մի բաժանվին յիրերաց՝ յետ
բարձման այն սէպէպին հարկ և
իխտիզայ է որ թէքրարէն գան
միանորին ՚ի մէկ տեղ: Լ. Ե. ք
ած մեր առ ՚ի կատարել զմեր փրո
կուին՝ մեռան մարմնով ՚ի խաչին:
Լ. Ե. ինչպէս որ մարմնովն արար
փրկուի լուսանորուծի և առող
ջուծի յերկրի վր ամ տկարաց,
այսպէ և բանական հգլովն պէտք էր
որ բանական հոգւոց անէր ճար
՚ի մէջ դժոխոց: Լ. Ե. ուն մարմնովն
մարմնանորաց քարոզէց, այսպէս
և հոգւովն ՚ի դժոխս եղած հո
գիներուն. որ եղիցի ան ամ յամի
ըստ վկայութեանն պօղոսի:

Լ. Ե. որովհետև գործն աւար

տեցան և սէպէպն բաժանման հո
գւոյն 'ի մարմնոյն բարձլան, վայե
լու չէր որ այն հոգին և մարմինն
Թէքրարէն գային և միանորվէին.
որ այս եղան շիւֆէսիզ յետ ե
րեք աւուր Թաղման իւրոյ.
Ար Թէ ինչու համար շուտով
չի յարեան, այլ յետ երեք ա
ւուր, այսայլ չէ առանց պատճա
ռի: 'Եախ' որ մարգարէից բանն
լցունէր. որ այնպէ գուշակեր էին
Թէ ք որ պիտի մնայ 'ի գերեզ
մանի. ոպ յօնան 'իփոր կէտ ձկնն.
Լարկըդ' որ մաջն քի իսպաթ լի
նէր. որ չասէին Թէ առաջօք էր
անոր համար շուտով յարեան:
Լըրդ' որ իսպաթ լինէր անապա
կանուի մարմնոյն քի. որ երեք օր
կենայր մարմինն 'ի գերեզմանի.
որ ոչ կարէր հոսիլ ոպ զմարմինն
ղազարոսի. որ կատարվէր բանն
դանթի Թէ, ոչ տացես սբյ քում
տեսանել զապականութիւն:

Չորրորդ՝ մեզի օրինակ ետ քս .
Թէ ուն որ ես յետ երեք աւուր
յարեայ, այսն և ամ քրիստոնեայ
'ի մեղաց դժոխոց կու յառնէ յետ
զղջման խոստովանութե և ապաշ
խարուէ: Վարձլ քս երեքօրեայ
թաղմամբ և յարութեն ցոյց ե
տուր մեզի թէ, երեք կերպով
մարդն կու մեռանի մեղօք:

Օ էրէ ոմանք կան տայիմ անմահ
չնորհինն այ . ուն հրեշտակներն:
Ոմանք կան որ կու մեռանին եւ
կու կենդանանան և թէքրարէն
կու մեռանին, ինչպէս զազարոս:
Որ կու նշանակէ զմեղաւորն որ
կու դառնայ 'ի մահուանէ մեղաց,
և թէքրարէն կանկանի 'ի մեջ մե
ղաց և կու մեռանի, որ թէ որ կա
մենայ դառնալ՝ դժուարաւ կու
կանգնի: Ինչպէս որ քս զղազա
րոս արտասուօք մեծ աղաղակով
և աղօթիւք յարոյց . զէրէ չորեք
օրեայ էր: Որ չորս օրովն՝ կ'իմա
նամք

նամք զՏա՛ւանութիւնն մեղաց •
 զգործն • զսովորութիւն • և զյամա
 ուումն ՚ի մեզս : Լճկոն էն որք մե
 ռանին և ո՛չ յառնեն • այսպիսիքս
 են անզեղջ մեղա՛ւորքն և դեքն
 որք յա՛խտեն ջեն կենդանարար :
 Լճրոն էն այնոքիկ որ միանգամ
 մեռան և յարեան և այլ ո՛չ մեռա
 նին : Ինչպէս որ էր յարուին քի •
 տիրամայր ամածնին • և յՏճաննու
 ա՛ւետարանչին • և այն սբցն որք
 յարեան ՚ի մեռելոց յորժամ քս
 զՏողին իւր ա՛ւանդեց : Որ ա
 սոնք կու նշանակեն զմէկանգամ
 մեղանջօղն և ապաշխարութիւն կանգ
 նօղն և այլ չի մեղանջօղն :

Ըստ Գործքի Գործքի աստիճանն այն •
 անձաբեւի որպէս սէյ ջան •
 Լճրորք տառար տն յարա թեան •
 չըկայ չիի տարուածա բան :

(Լ Գ)

Լ օթնե՛րդ աստիճանն էր այս •
 52 Լ Ե Կ Լ

Եւ լեալ ՚ի յերկինս նստա՛ւ Ըաջմէ
Տօր ամենակարողի: զայս ասաց
փիլիպպոս առաքեալն: Որ ասով
մեզի զկատարեալ երանու՛թն սբց
կուսուցանէ: Ասխ թէ պարտ է
որ մարդ ելանէ յաշխարհէ և յաշ
խարհի սիրոյ. և թեթեանայ ՚ի մե
զաց որ կարենայ վերանալ յեր
կինս: Ինչպէս եսօք որ հաճոյա
ցա՛ւ այ՛ անձ փոխեաց զնա ՚ի դը
րախոն ադամայ: Երկրորդ կուսու
ցանէ զվայելուց տեղին սրբոց.
որ կասէ յերկինս: Երրորդ՝ զհան
գըստութիւն սբց յաշխատանաց.
անոր համար կասէ՛ նստա՛ւ:

Չորրորդ՝ զգեղեցիկ ընկերակցու՛թն.
որ կասէ՛ ընդաջմէ Տօր: Հինգ
երրորդ՝ զանկողոպտելի փառքն սբց.
ուստի ասէ՛ ամենակարողի: զէրե
քս ասաց թէ, զհա՛ւատացեալն և
զղջխարսն զոր ետինձ հայր՝ ոչ ոք
կարէ յափշտակել ՚ի ձեռաց Տօր
Իմոյ: զի հոգիք արդարոց ՚ի ձե
ռին

ուին այ են . և մահն չի կարեր մօ
տենալ նց : Ինչպէս կասէ սողո
մոն իմաստունն :

Լ՛րդ քս Տամբարձաւ . ամածինն
վերափոխեցաւ . եղիա և ենօք
վերացան . և սբքն կու թռչին .
զէրէ նման են թեթև ամպոց :

Լ՛յլ և՛ սբ ամածինն վերափոխե
ցաւ իւր որդւովն : եղիա՛ ՚ի Տրեշ
տակներուն : սբքն երկու թևօք՝
հաւատով և բարի գործօք : և քս
համբարձաւ առանց օգնականի և
եարտում ճիյի . և նստաւ և միշտ
նստի յաջմէ հօր . այսինքն ՚ի յա
ւիտենական փառս հօր իւրոյ :

Ար աջովն իմանամք յորմէ հիջ
բնաւ չի բաժանվեցաւ :

Աբըն իւրիպոսո՛ս ոսկեայ լի շայ .
համբարձան իրիչին՝ Ռերոյէ ՎԵ իայ .
Լի նարաւ ՚ի փառս՝ հօր իւր յարա իայ .
յորի յաւիտեան՝ բաժանուան ոչ իայ :

(Ը)

Աթերորդ աստիճանն էր այս .

Լ'ստի գալոց է 'ի դատել զկեն
դանիս և զմեռեալս : որ զայս ա
սաց մատթէոս աւետարանիչն :

Որ կուսուցանէ մեզ զահարկու
թիւն քի այ մերոյ : Տէս և 'ի միտ
առ . որ քս յառաջին գալստեանն
որ եկաւ մեզի համար մեռանիլ
'իխաչին՝ կոչեցաւ գառն այ բար
ձօղ մեղաց . ինչպէս ասաց յօհան
նէս մկրտիչն : Ապիւն յերկրորդ
գալստեանն՝ կոչի առիւծ և աւ
լան : ինչպէս կասէ միքիաս մար
գարէն թէ , առիւծ գոչեացէ , և
ով որք իցէ որ ոչ սարսեացի :

Լ'յլ այս առիւծս քս 'ի դատաս
տանի աւուր յերկուս պատառե
լոց է զազգ մարդկան . զչարս և
զբարիս 'ի մէկմէկէ զատելոց է :

Օ բարիքն 'ի յաջկողմն արքայու
թեան դասելոց է . և զչարերն 'ի
ձախ կողմն դժոխոց առաքելոց :

Ծառաջին գալստեանն՝ ծածուկ
 եկան. և յերկրորդ գալստեանն՝
 փողով և բազմութեամբ հրեշտակաց:
 Ծառաջ եկան ունցող. և իկատա
 րածին հրով և բարկութեամբ:
 Ծառաջ եկան ՚ի փրկել. և յերկ
 րորդուն գայ զչարերն ՚ի դատա
 պարտել: Լաքին ոչ միայն գայ դա
 տել զմեղաւորս որ մեռեր են մե
 շօք, այլ և զարդարս որ կենդանի
 են բարի գործքերով: Լ՛հ մեծ է
 անկանիլ ՚ի ձեռս այ կենդանւոյ:
 Լթէ արդարն հազիւ կեցցէ իսկ
 մեղանորն և անպարիշտն ուր ե
 րևիցի: Երա համար կասէր դա
 ՛նիթ թէ, մի՛ մտաներ ՚ի դատտան
 ընդ ծառայի քոյ. զի ոչ արդարա
 նայ առաջի քո ամ կենդանի:
 Լաքին քս զարդարս կու դատէ
 և կու փառանորէ առջի հրեշտա
 կաց, և զմեղաւորս կու դատէ և
 կու դատապարտէ ՚ի հուրն յա՛նի
 տենից: Լորդ ի՛նչպէս քարասիրտ
 մարդ

մարդ լինի որ լսելով զայս օրս
սարսուելի՝ և թէ տարիքով չի կե-
նայ և տահա՝ ի մեղաց չի դարդարի.
մէկէր այնպիսի մարդն ապառաժ
քար լինի և երկաթէ՛ աղէք:

Աբըն Տարլեոս՝ պիւրի այն բիւրեշ.
էրիւրդ գաւըստեան՝ Վըկայէ՛ յօ բեշ.
Քառօս հօր իւրոյ՝ լե՛ գայ արի ահեշ.
պըստի՛ ըշտօն՝ և ունէ՛ շը քեշ:

(Թ.)

Իններորդ աստիճանն էր այս.
Տա՛ւատամ և՛ ի հոգին սուրբ:
զայս ասաց յակոբոս ալֆեայն:
Ար կուսուցանէ մեզի զերրորդ
անձն անձային. զէրէ ինչպէս որ
հայր անձ ՚ի յա՛նտենից ծընա՛ւ
զորդին միածին, այսպէ՛ և՛ ի յա՛նտենից
իբրև անհուն առատաբաշ
խու՛թի մի և իբրև յորդահոսան
գետ մի բղխեաց զհոգին սուրբ:
Ինչպէս ասց քս թէ, հոգին ճըշ
մարտութեան ՚ի հօրէ՛ ելանէ:

Օ հրէ զիւր անձային ծնունդն
պէյան անեւով ասաց թէ, ելի 'ի
հօրէ և եկի յաշխարհ. այսպէս և
ըզհոգւոյն սրբոյ բղխումն մեզի
պէյան անեւով ասաց թէ, հոգին
ճշմարտութեան 'ի հօրէ ելանէ:
Լ. յսէ մէկ պարզ և յիստակ վար
դապետութիւն ճշմարտութեան.
յայս բանիս վր' ոչ մարգարէք
նազրանէ կարեն տալ, ոչ առա
քեալք. և ոչ հրեշտակք. և ոչ այլ
ամ սբք: Օ հրէ թէպէտ յանե
տարանէն առին տասնւերկու ա
ռաքեալքն զչորեքտասան աստի
ճան հաւատոյ, լաքին զայս բանս'
ինքն քա իւր անսուտ բերանովն
վկայեց թէ՛ հոգին ճշմարտութե
'ի հօրէ ելանէ: Լ. յսմ ասացին
և 'ի կոստանդնուպօլսոյ սբ Ժողո
վի մէջն ճճ հայրապետքն թէ,
հանտմք և 'ի հոգին սբ 'ի տրն և
'ի կենդնարարն որ 'ի հօրէ բղխի.
որ ընդ հօր և որդւոյ իմիասին

փառանորի և երկրպագի: Եւ ՚ի
 քաղկեդոնի ժողովն այլ այսպէս
 ասացին թէ, հաւատամք և զՏո
 գին սբ ՚ի հօրէ. և որ յանելու
 նզովեալ եղիցի: զահիր կամին ա
 սել թէ, ովոր յանելու և ասէ
 թէ, և յորդուց:

Յաիֆոս ալփեայն՝	գար արքայա	շինն .
որ Գեղին սէյլան՝	ասի իւրն ա	նոան .
շհոգին սբ ան՝	հաւատարաց ան	հոան .
որ զոանօշն ասուէ՝	յըրօք իմա	արան :

(Ժ)

Տասներդնէ այս . Եւ ՚ի սբ կա
 թուղիկէ եկեղեցի. հաղորդու
 թի սբց: որ զայս սիմօն կանանա
 ցին ասաց: Ար կուսուցանէ մեզ
 հաւատալ ՚ի մի և ՚ի սբ ՚ի կաթու
 ղիկէ և յառաքելան եկեղեցի:
 Եւ յլ եկեղեցի անուանս՝ ոչէ իվր
 քարաշէն և փայտաշէն եկեղեցույ .
 այլէ իվր բոլոր բովանդակ ճմա
 ըիս քրիստոնեայ հաւատացելոց:

ԼճԸ Ճշմարիտ հանատացելոց ա
նոր համար անցի, զէրէ հերձուհ
ծօղքն հերետիկոսքն և բանադր
ված մարդիկքն չեն ճշմարիտ ան
դամք եկեղեցւոյ: Լաքին որ ու
նին զխորհուրդ մկրտութե, խոր
հրդով մկրտուե միանորեւք են
եկեղեցւոյ. լաքին են ում գօսա
ցեալ և չորացեալ ոստքն ծառոց.
որք թէպէտ մէկ կերպիւ մի կըց
ված են ՚ի ծառն, լաքին չորուե
համար՝ յարմատոյն և ՚ի քեօքէն
զխոնանուի չեն կարեր քարշել
և դալարանալ: Լ՛ յայպէս են և ան
հերձուհծօղք և հերետիկոսք և
բանադրեալ մարդիքն. որ թէպէտ
խորհրդով մկրտութե կցված են
յեկեղեցի, լաքին չեն կարեր ա
ճիլ և զօրանալ ՚ի գործս բարիս:
Օ էրէ հիմն և թէմէն ան բա
րեգործութեան հանատնէ. այլ
թէմէն որ խախտու լինի, վերայի
չինուածքն այլ թէմէլսիզ կու
լ

լինին: Որ այնպիսի խախուռտ հա
ւատոյն և թերակատար հաւատա
ցողին դորձքն այլ թերի և թէմէլ
սիզ կու լինին, և ջեն կարեր յար
քայուի զմարդն հասուցանել:
Եւ զայսպլ իմացիր, թէ հերձ
ո՛ւածօղն ինչէ և հերետիկոսն
ինչէ: Հերձո՛ւածօղն այն է՝ որ
թէպէտ կու հաւատայ զամ աս
տիճանսն հաւատոյ, լաքին ծռա
բար կու մեկնէ արտաքոյ մըտաց
ասողին և արտաքոյ մտաց և իխ
տիխաթի սք եկեղեցւոյ: Ասկ հե
րիտիկոսն այն է՝ որ զմինն և կամ
ըզբազումս ՚ի մասանց հաւատոյ
կուրանայ: Ինչպէս արիոս որ ու
րացաւ բնութ՝ որդի այ լինիլն քի:
և մակեդոն որ ուրացաւ զամ ու
թին հոգւոյն սք, և նեստոր որ
ուրացաւ զբնութ՝ միանալն քի
՚ի մարմնի, և ոչ խոստովանեցաւ
զսրբուհի կոյսն՝ ամածին և մայր
այ: Եւ յայստեացս վարդապետք

Եկեղեցւոյ՝ տեսական հերետիկոսք կասեն: զէրէ իրենք սահմաներ են զգար և զանրնդունելի հերետիկոսութիւն: Իսկ որ նց հետևի և զանոնց ասածն խապուկանէ, անոր նիւթական հերետիկոս կասեն. կեօյէքի ՚ի նոցանէ նիւթա՛ւորեալ և յառաջ եկեալ: Իսկ բանադրեալն է՝ որ յեկեղեցական հաղորդութէ և ՚ի ճաշակմանէ սք խորհրդոյն կու զրկի. անոր ասաց սք առաքեալն սիմօն թէ, և ՚ի հաղորդութիւն սրբոց: այսինքն ՚ի մասնակցուի և յիշատակուի սք հա՛ւատացելոց և աղօթից և այցելուէցն եկեղեցւոյ: Ոչ կասէր դա՛ւիթ թէ, հաղորդարա զիս տր ամ երկիւղածոց քոց: Եւ սուրբ եկեղեցի յարևադալն ժամուն կաղօթէ ասելով թէ, յարևելից մինչև ՚ի մուտս արևունդ ամ տեղիս քրիստոնէութե ուր և կարդան զանուն տն սրբ

բու՛ք՝ Եր աղօթիւք և բարեխօս
 սու՛թեամբ նց մեզ ողորմեսցի։
Օ այսալ խմացիր՝ որ եկեղեցւոյ
 հայրն է ան՝ զէրէ եկեղեցին՝
 դուստր ցայ կասմի. և փեսայ եկե
 ղեցւոյ՝ է քո։ Ինչպէս ասաց սբ
 յովհաննէս մկրտիչն թէ, որ ունի
 զհարսն՝ նո՛ւ է փեսայ։ Եւ սուրբ
 դրիդոր նաբեկացին կասէ քի,
 փեսայ հարսնու՛ն սորա՝ որդին ցայ։
 Իսկ պարզ և փէշքէշ և սրբա
 ռար և կառավարիչ եկեղեցւոյ՝
 է հոգին սբ ան՝ ճշմարիտ։

Սոբբ ըն սիճոն Կրքիսոց	բայ .
է ոսկեցօչ Կար խնա	չէայ .
Չէիչէի սոբբ հաւա	դայ .
և խոցո-խեան Գլայ ԷԸ	իայ .

(ԺԼ.)

Տասն և աներդ աստիճանն էր այս.
 Եւ ի թողուի մեղաց։ որ զայս
 ասաց սբ առաքելն մեր թադէոս։
 Եր կուսուցանէ քի, ինչպէս որ
 զան՝

զամ ի ու հաւատումք ամենակարող
 որ յոչինչէն զամ ՚ի գոյուի ամեց
 ըստեղծելով, այսպէս և կարող է
 թողուլ զմեզս. զէրէ ոչ ոք կարէ
 թողուլ զմեզս՝ յայ խայրի. Լ՛ն
 զայս կարողուիս՝ յանձներ է ամ
 եկեղեցւոյ և քահանայից. որ քա
 հանայն՝ այ վէքիլ լինելովն՝ կու
 թողու զմեզս խոստովանող մեզա
 ճորին. Լ՛յս աստիճանս հաւա
 տոյ՝ խիստ յոյս և ումուտ է մեզա
 ճորաց. որ անզեղ չի մեռանին
 ասելով թէ, թողու թիւն չի լինիր
 գործված մեզաց: Լ՛յսն ասողն՝
 պէյան էշքեարէ հերետիկոս է.
 զէրէ կուրանայ զմասն հաւատոյ.
 որ է թողու թիւնն մեզաց:

Սուրբ Լաբէոս յալինի փոյլուն .

և Կառլոս փոյլուն Երէնտ Գոյն .

Սէզայ Գրոյ որ է ան հոան .

յոյս փայ Լոզման հասարտ փոան Է

(ԺԲ)

Տասնէ երդ աստիճանն է այս .

Մարմնոց յարուէ և ՚ի կեանսն

յաւիտենից : զայս ասաց մատա

թիաս : Որ կամի ասելքի , ած

իւր ամենակարողութն զայս հո

ղացեալ բնութիս ադամայ յարու

ցանելոց է առ ՚ի հատուցանել ըզ

վարձս սբց և զպատիժս մեղաւո

րաց : Օ էրէ մինչև ցայն ժամա

նակն արդարք և մեղաւորք կրս

պասէին մարմնոց յարուէ . Թէպտ

մեղաւորքն չէին ուզեր զյարուի

մարմնոց . զէրէ գիտէին զիրենք

դատապարտվելոց : Երդ կեանք

յաւիտենական կու տրուի սբց .

և դատապարտութի յիմնական

տանջանք և զըկվիլ յայ տեսուէ

կու տրուի մեղաւորաց : Օ էրէ

որքան փառօք և պատուով ար

դարքն կու պսակնին , այնք պատ

ժօք կու պատուհասին մեղաւորքն

ներհակօք փառացն սբց : Օ էրէ

Լ

65

սբքն

ՄԲՔՆ կու ժառանգեն զյաւնիտե
նական կեանք ՚ի տեսութէն այ,
և մեղաւորքն զյաւնիտենին մահ
զըկվելովն իւրեանց ՚ի տեսուէն այ
Երկրորդ՝ մբքն խնդան աջօք՝ տե
սանելով զքս ան. և մեղաւորքն
լան և արտասուեն տեսանելով ըզ
գարշելի պատկերն սադայելի:
Երրորդ՝ մբքն լսեն զերանին. և
մեղաւորքն միշտ կու լսեն թէ,
երթայք յինէն անիծեալք:
Չրդ՝ սրբերն կու իմաստնանան
առաւել քան զսաղմուն իմստուն.
և մեղաւորներն կու դառնան նը
ման յիմար կուսանաց և հայվան
ներու: Ե, ՍԲՔՆ կու վայելեն ան
չարչարելի մարմին. պայծառ նօսր
և թեթև. և մեղաւորքն ասոնց
զըթ՝ չարչարելի մարմին. սև և
գարշելի. թանձր և ծնր մարմին.
որ կապարի և խուռչունի նըման
պիտիր իջանեն ՚ի դժոխս: ինչպս
ասաց դաւնիթ թէ, իչցեն նոքա

ունի կապար ՚ի ջուրս սաստիկս :
 Զ, ՍԷքն ջերմանան սիրովն այ . և
 մեղա՛որներն ցրտանան և զակու
 ներն կրճտեն ՚ի ցրտու՛հ սառնա
 մանեաց դժոխոց : Է, ՍԷքն բո
 լոր մարմնով և հոգևով կու փա
 ռա՛որին խնդան և կու զո՛ւարձա
 նան ընկերակցու՛ք հրեշտակաց .
 և մեղա՛որքն կու տանջվին և կու
 չարչարին յանբուն որդանց :
 Ասքին ինչպէս որ արքայութե
 փառքն՝ աչաց անտես է և ական
 ջաց անլուր և միայն հա՛ւատով
 կրմբունըվի, այսպէս և տանջանք
 դժոխոց անտես և անլուր է . և
 միայն հա՛ւատով գիտեմք որ յա
 ՛հտենական տանջանք է, և զըր
 կումն յայ տեսութենէն :

Ստորաբիսս տեխոս քար .
 ծիրանեգոյն լաւ հըրոս քար .
 շյառնել մարմնոց սեղ յուլա քար .
 շխտես ըստտեալ տեմահա քար :

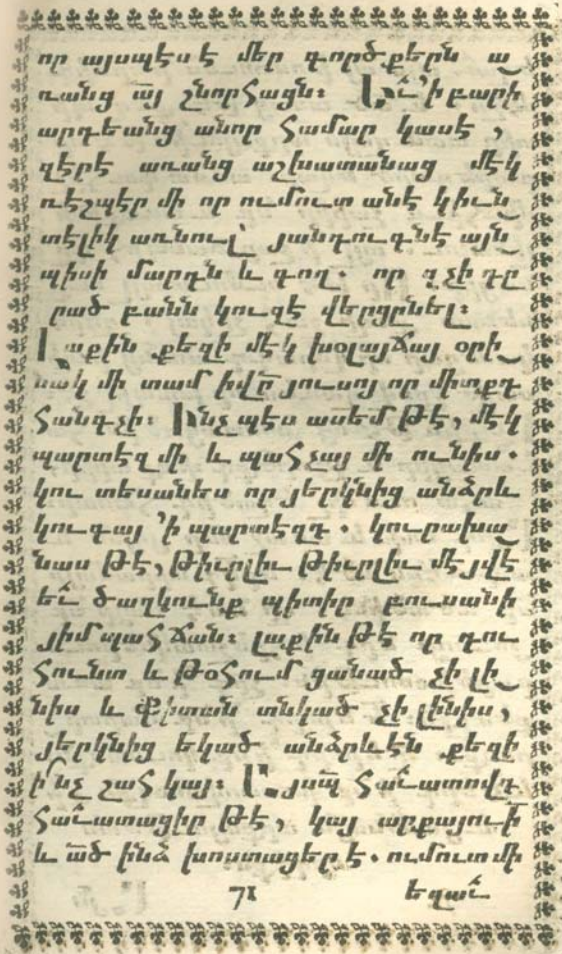
Տարցումն Ը.

Յարգութեամբ Յարգութեամբ Որք Երկրորդ
Ընթացիկութեամբ Ընթացիկութեամբ :

Յոյսն է մէկ շիւթէսիզ ումուտմի
և աներկբայ մէկ անկնկալութի մի
հանդերձեալ երանութ. յառաջ
եկեալ ՚ի շնորհացն այ և ՚ի բարի
արդեանց. Այ է դարձեալ յոյսն է
որ անով կու յուսամք տեսանել
զած և վայելել զնր խոստացած
բարիքն : Օ էրէ ինչպէս որ հա
ւատն անտեսանելեաց է ճանա
չումն և իմացումն, այսպէ և յոյսն
անտեսանելեաց է ըմբռնումն .
զէրէ տեսած բանին վր՝ ումուտ
և յոյս չի լինիր : Օ է զոր տեսանէ
մարդ՝ զի՞ ևս յուսայ (կասէ պօ
ղոս առաքեալն .) այլ զոր ոչն տե
սանեմք՝ յուսամք . համբերութի
ան ունիմք : և հոգին սբ եար
տրմ ճի կու լինի մեր տրկարուե
մտացն . և կու հաւանեցընէ մեր
մտացն

մտացն՝ զայ խոստացածներն շի-
ֆեսիզ վայելել. եթէ մեքայլ որ
ջանք անեմք: Եւրդ աներկբայ
անոր համար կասուի յոյսն, զէրէ
յոյսն որ մեր փրկութիւն յանկից
կախած է, կեցցէքի մէկ շղթայ
և զէնձիր միէ յերկնից կախւած.
որ զմեզ յերկինքն կու բարձրա-
ցընէ: Եւ ինչպէս կասվածն զէն
ձիրով չի կրնար արձակվիլ, այսպէ
և հաստատեալն յուսով չի կարեր
արձակվիլ յառաքինութենէ և ՚ի
բարի գործքերու: Իսկ հանդեր
ձեալ երանութեան անոր համար
կասէ, զէրէ կատարեալ և շիտակ
յոյսն և ումուտն այնէ որ վասն
ապագայ երանութե և այ տեսութե
համար լինի: Եւ մեք ումուտ ու
նիմք, թէքքի մարդեղութեամբն՝
որդիք այ եղաք և եղբարք քի.
Իսկ հօր միրամն որդոցէ մախսուս
Արեմն թէ մեքայլ որդիք այ եմք
և որդիսպ որ կենամք՝ քի եղբօր
մերոյ

մերոյ հետն ժառանգորդ և մի
րասխօր կու լինիմք արքայութե .
այս է հանդերձեալ երանուեն .
(Յառաջ եկեալ ՚ի շնորհացն այ՛ա
նոր համար կասէ որ , զէրէ յոյսն
այնպիսի բաներու վերա է որ մեր
տկար միտքն չի կրնար տանիլ և
իմանալ թէ ան ինչպէս բարիք է
մեզ պատրաստեր . նորա համար
կու կարօտիմք այ շնորհացն և ո
ղորմութեն . որ լուսանորէ զմեր
կամքն և զօրացնէ աներկբայ ըն
դունիլ զխոստացած բարիքն այ :
Վարձեալ՝ հանդերձեալ երնու
թին յերկուց մեզի կու պարգևի .
առաջին՝ ՚ի շնորհացն այ . և եկդ՝
՚ի մեր բարի գործքերուն : զէրէ
առանց շնորհացն այ վայ մեր գոր
ծոցն : զէրէ այնպիսի գործքն ա
ռանց այ շնորհացն՝ կեօյէ քի մե
ռելոյ աչքէ որ չի տեսներ . եւ
կամ թէ կու նմանի այն աչացն
որ երևի սաղ և չի տեսնէ :

որ այսպէս է մեր գործքերն ա
 ռանց այ շնորհացն: Ա՛հ ՚ի բարի
 արդեանց անոր համար կասէ ,
 զէրէ առանց աշխատանաց մէկ
 ռէշպէր մի որ ումուտ անէ կիւն
 տէլիկ առնուլ յանդուգնէ այն
 պիտի մարդն և գող: որ զ չի շը
 րած բանն կուզէ վերցընել:
 Աբիս քեզի մէկ խօլայճայ օրի
 սակ մի տամ ի վր յուսոյ որ միտք
 հանգչի: Ինչ պէս ասեմ թէ, մէկ
 պարտէզ մի և պահչայ մի ունիս .
 կու տեսանես որ յերկնից անձրև
 կու գայ ՚ի պարտէզդ . կուրախա
 նաս թէ, թիւրլիւ թիւրլիւ մէյվէ
 ե՛ւ ծաղկունք պիտիր բուսանի
 յիմ պահչան: Լաբին թէ որ դու
 հունտ և թօհում ցանած չի լի
 նիս և Քիտան տնկած չի լինիս ,
 յերկնից եկած անձրևէն քեզի
 ինչ շահ կայ: Այսպէս հա՛ւատով
 հա՛ւատացիր թէ, կայ արքայուհի
 և ան ինձ խոստացեր է . ումուտ մի

Եղան այս այ խոստումս ՚ի սրտիդ
 մէջն. և անձ ասաց թէ՛ քեզ պի
 տիր տամ զայս արքայուհիս թէ որ
 բարեգործ եղար: ամմա դու Տիգ
 միւհիւմ չարիր սբ և առաքինի
 լինալու. այլ ՚ի չար ճանաչրճ գը
 նացիր: Ար թէ ումուտայլ ու
 նենաս՝ քեզի շահ չիկայ. զէրէ
 կամեցար որ զճրագդ առնց իւղի
 սալթ ջրով վառես որ խապիլ չէ:
 Աքբին թէ այ խոստացածին հա
 ՛ւատացիր և զգործքդ փաք արիր,
 ասան ումմիշ եղածիդ հասար:
 Արդ նախ և առաջ մեր յոյսն և
 ապանէնն անձէ: Երկդ տիրամայր
 սբ անձածինն. զի նա է մայր սբ
 յուսոյ: Երդ ՚ի հրեշտակներուն
 բարեխօսութին: չրդ ՚ի սբ առա
 քեալքն: Ե երորդ ՚ի սբ մարտի
 րոսքն: զ երորդ ՚ի սբ կուսանքն:
 և է երդ ՚ի սբ խոստովանողքն քի
 և յամենայն արքայութեան
 որդիքն:

Լ յն կատարեալ յուսայ յամ,
որ գործովնայլ սբ լն նի.
որ զաստուծոյն ըզխոստացած,
յուսայ առնուլ անթե ըի:

Տարցումն ԹԳ:

Յաշագ Սիրոյ. Արե Լարրուր ԼԳ
Բանայան Լարայինուրի:

Սերն է լրումն օրինաց. զէրէ ա
ռանց սիրոյ՝ մարդ զինչ գործ որ
փակչի՝ անկատար կու թողու. լա
քին թէ որ զսէր ունենայ մէկ
մարդ մի, զօրէնք և զպատւիրութն
այ՝ ի կատար կու հանէ և թէքմիլ
կանէ. Վարձ՛ սերն է ՚ի սբ սրտէ
սիրել զամ. զինքն և զընկերն:

Վսբ սրտէ անոր համար կասեմ,
զէրէ մէկ մարդ մի որ ՚իմէջ մեղաց
որ լինի՝ սբ սրտով չի կարեր զամ
սիրել. զէրէ սիրտն պղծըվերէ
չար խորհրդով: Նաև՝ զինքն պի
տիր սիրէ մարդ ՚ի սբ սրտէ և սբ

սիրով. և չի սիրէ զինքն աշխարհի
 ունայն և հավայ բաներով. այլ
 սիրէ զինքն բարի գործքերով:
 'Եւս' զընկերն պիտիր սիրէ մո-
 վս այ՝ թէ պատկեր այէ: վասն
 արքայուէ՝ թէ ընկերէ հետ ինձ
 յարքայուին: վս նմանութեան՝
 զէրէ ամէն նման զիր նմանն կու
 սիրէ: վս եղբայրութե՝ որ ամքն
 մէկ հօր զաւակ եմք ադամայ:
 'Իարձեալ՝ սերն պիտիր լինի ան
 կեղծանոր բարուք. զէրէ յուդա
 նշանով սիրոյ՝ մատնեց զեր վար
 դապետն ասելով, ողջ լեր վրայու
 լա՛ յովաբ սերասքերն դանթի
 մարգրէին՝ զաբէնէր սերասքերն
 սանուղայ նշանա՛ սիրոյ ըսպան
 նեց: ' Եւսայս և հերովգէս երկըր
 պագութե սէպէպով կու կամէր
 սպանանել զնորածին թգրն քս:
 Իշտի այսպիսի մարդկանց կասվի
 թէ, լեզուն սիրուն սիրտըն սլաք՝
 մեղաց մեծաց մայրաքաղաք:

Լ յսերն ք կերպ է, որդիական,
եղբայրական, և բնական: Օ ան-
որ սիրեմք թէ ան արժան եւ
լայելի է սիրոյ՝ այս է որդիակն:
Օ ընկերն որ սիրեմք վս ան՝ այս
եղբայրական է: Եւ թէ զմեզ սի-
րեմք թէ չարի չի դիպիմք՝ այս
բնական է: Չար սերայլ կայ՝ որ
կասվի աշխարհական:

* Լ անց սիրոյ բարի գործքն են
պատկեր և ոչ կենդա նի:
Ավ որ զան զինքն եւ զընկերն
ոչ սիրիցէ մեռա նի:

Տարցումն Ե:

Յառ Կ Ե. Օ ինչ իցէ Ռարոյակտ
Լ արիստոստիս:

Լ արքինուհիքն ամենն եօթն են:
Լ րեքն անայինք և անաբանա-
կանք կասվին. զէրէ զմարդն առ
ան կուղղեն. և դէպ ի յան կա-
ռաջնորդեն: ուստի Տանատով

Կու ճանաչեմք, յուսով կու դի
 մեմք, և սիրով կու ըմբռնեմք:
 Եւ չորսն, այսինքն խոհեմուին
 արիութիւն ողջխոհոհուն և արդա
 ղուին՝ մարդկային և բարոյական
 առաքինութիւնք կապին. զէրէ
 ըզմարդկային հոգին և մարմինն
 իբր կանոնիւ բարեպէս կու կար
 գաւորեն: զէրէ ՚ի սովորութենէ
 կու խոնարհի մարդոյ կամքն. թէ
 ՚ի չարն և թէ ՚ի բարին: Օ էրէ
 ինչպէս ՚ի շատ գրեւոյ կու լինամք
 լաւ գրագիր, այսպէս ՚ի շատ և յա
 ճախ բարի գործեւոյ կու լինիմք
 բարիք: զէրէ սովորութիւնն թէ
 չար թէ բարի, կեցիքքի իբրինձի
 թապիէթ կու լինին մարդուն:
 Եւ ըզբարոյական առաքինութիւնէ
 միջին և օրթա պապէթ և արքու
 նական ճանապարհ, որ զմարդու
 հոգեկն ՚ի չարէն մեղաց և յան
 խոհեմ և եօրտամարզ բարի գոր
 ծեւոյ կու քարշէ, և զմարդն ՚ի

միջին շահիղն առաքինութեան
կու մօտեցնէ: Ինչպս օրինական
ասեմ թէ, Սուրբ հայրն անտօն
մէկ օր մի զհեղձուկ միաբաններն
ի դուրս հանեց մէկ ապահով տե
ղիկ մի որ սահաւ մի հովհարին .
մէկ սև եթովպացի անձի մարդ մի
տեսան շփոթեցան և ասաց թէ,
այ հայ մեր լաածին պէս չելան .
այս է սբ հայրն անտօն որ ձայնն
զաշխարհ բռներէ և ինքն սէվ
խի է տալմիշ եղեր յայս ապահով
և Քէրրաս տեղս: Սրբորէական
հոգևով իմացան զայս սբ հայրն
անտօն . կանչեց իւր մօտն ասաց
թէ, ինչ կու գործես յայս անա
պատ տեղս: նա այլ ասաց թէ,
ան կանեմ նետով և աղեղով:
Լսաց սբն անտօն . լարէ կուռմիշ
արէ զնետդ և զաղեղդ: նա այլ
լարեց: Լսաց թէ՛ մէկ լան մի
քարշէ: և նա այլ քարշեց: Լսաց
սուրբն անտօն . չէ՛ այդպէս չէ՛ .

փէ՛ք քաշէ ինչ խատար ուժ ու
 նիս : նա դարձա՛ւ ասաց թէ ,
 թէ որ այլ փէք քարշեմ, լարն և
 քիրիչն կու կտրի : Լ, յ ջիւն քի
 այդպէ ասց՝ տիփտէն թող տուր :
 նա այլ ասաց թէ, թէ որ տիփտէն
 թոյլ թողում, նետն ՚ի նշան եէրին
 ջի հասնիր : հայ ասաց այդպէս է :
 Տի իմտի ասաց՝ ես այլ թէ զիմ
 խեղճ միաբանքն որ տայիմ սիմեմ
 և շունչ որ առնել ջիտամ նէ ,
 կու կտրին կու յուսահատին . և
 թէ ամենւին թուլ թողում , ՚ի
 նշան եէրին ջեն հասանիր յար
 քայու թիւնն երկնից :
 Լ, յժմ քեզ ասեմ ինչպ՛ որ սքն
 անտօն ասաց այն եթովպացւոյն .
 բարոյական առաքինութիւն է մէկ
 նետ և ազեղ մի . և դու նետահար
 և քէմէնքեաշ : Թաէ որ քան ըզ
 ջափն առա՛ւել կամեցար առաքի
 նանալ, զմարմինդ մինչ ՚ի մահնալ
 ճընշելով, իշտէ զլարն կտրեցիր
 և

և յարքունի ճամբէն ՚ի դուրս ե
 լար: Եւ թէ ամենեւին թուլ և
 ծոյլ կեցար, զմարմինդ պարարե
 ցիր: և զհոգւոյդ թէտարիքն որ
 չի տեսար, իշտէ ՚ինչան եկրին
 յարքայութիւն չի ժամանեցիր:
 Կորա համար սբ գրիգոր անժա
 բանն կասէ քի, առաքինութիւնն
 կայանայ ՚ի միջոցի: Որ յերկուց
 կողմանց անկեալն է՝ ՚ի խոտորումն
 չարութեան է: Լ. յսէ որ ՚ի միջ
 զղման կասենք քի, յաջ և յա
 հեակ խոտորելով: Իսկ բարոյա
 կան առաքինութիւնն՝ յաջէն և
 յահեկէն զմարդն յետ կու քար
 շեն և ՚ի միջին ճանապարհն կու զղեն
 զմիոյ հոգին: Լ. յԺմ ասեմ թէ,
 քանի՞ են բարոյական առաքինու
 թիւքն: են չորս: Լ. աւջինն խոհե
 մութի. երկրորդն արիութիւն.
 երրորդն ողջախոհութիւն. և չորրորդն
 արդարութիւն: Խոհեմութիւն է՝ առա
 քինութիւն բանակնին: Լ. ըրիութիւն է՝

առաքինութիւն ցասմականին :
Ողբահոսութիւն է՝ առաքինութի
ցանկականին : և Լորդարութիւն է՝
առաքինութիւն բոլոր անձին :

* Բարոյական առաքինի՝
յայնժամ լինիս կատարլ,
Յորժամ հոգիդ քո զարդարի՝
բարեօք լինի երանեալ :

Տարցումն յԵ՛ :

Յաղագս Խոհեմութեան . Որ է առաջին
Բարոյական Լատարիութիւն :

Խոհեմութիւն է առաքինութիւն
որ անով սէջմիշ կանեմք զչարն
և զբարին ՚ի մէկմէկէ . զլան են
զվատն կուրնտրեմք : զժամանկն
բարեպէս կու մատակարարեմք :
մտածելով զանցեալն . իմանալով
զներկայն . և զգուշանալով յա
պառնեաց . Օայս խոհեմութիս
կուսանիմք մեք ՚ի մեղուաց . որ
թէպէտ շատ ծաղկանց վերա կու

նստին, լաքին զպիտանին կուհա
 ճաքեն և մեղը կուշինեն: Եւ
 պէս պէտքէ մարդուն սէջմիշ ա
 նել զխօսից լաւն և վատն: զէրէ
 ինչպէս կու ընտրեմք զմանձայի
 լաւն, այսպէս և զխօսից լաւն պի
 տի ընտրեմք: Դարձլ՝ զխոհեմութի
 կուսուցանէ մեզ մըջիւնն. որ է
 խառնձան. որ յամարայնի ժամա
 նակն կու ժողովէ զձմերվան կե
 րակրիկն որ սովամահ չի լինի: և
 թէ ժողոված զահրէյէկն նէմ
 լէնմիշ որ լինինէ, յարևի դէմն
 կուհանէ կու չորցնէ և թէ քրա
 րէն ՚ի ներս կու ժողովէ: և չի բու
 սանի տէյի՝ զցորենկներն ՚ի մի
 ջէն երկու կտոր կանէ: և խոհե
 մութ գիտելով զանձրևու գալն՝
 էվէտի ՚ի բոցն կու վազէ կըմը
 տանէ: Դարձլ՝ կուսուցանէ ըզ
 խոհեմութի մեղի օձն. որ ՚ի տա
 րին մէկ անգամ զՏին շապիկն և
 խորին կու մերկանայ՝ յօրինակ

○

խոստովանուէ : և թէ տիւշմանի
 դէմ ելնէ, զբոլոր անձն դէմ կու
 տայ վիրաց և զարնելու, և ջանք
 կանէ զգլուխն պահել. զէրէ գի
 տէ որ թէ գլուխն ջախջախի,
 ինքն կու մեռանի : Եւ յապէս պի
 տիր անէ քրիստոնէ մարդն. զա
 մէն բան տայ ՚ի դիպօղ ժամու.
 և հանատն որէ գլուխ ամենայն
 բարեաց՝ չիտայ և չուրանայ :
 Եւ գործ խոհեմութե է՝ ոչ խա
 բել զայլ և ոչ խաբիլ յայլոց :
 Երա համար քն ասաց թէ, ե
 շերուք խորագէտք իբրև զօձն՝
 որ չի խաբվիք յայլոց. և միա
 միտք իբրև զաղանիս՝ որ
 չի խաբէք զայլս :

* Խոհեմութիւնն է ֆերասէթ.
 մարդոյն մախտուս բարութի :
 Ավոր խոհեմ որ լի նիցի,
 է կատարեալ իմաստուն :

Տարցումն յԻ.:

Յաշագս Լ. թիու-Լեան. Ուէ Լըրիոյր
Լարոյական Լաւրիսու-Լի:

Լ. թիու-ին է մէկ առաքինու-Լի և
զօրութի որով տանի ոք ամ դրժ
ուար իրաց սիրով. որ ոչ ՚ի յաջող
մունս հպարտանայ, և ոչ ՚ի ձա-
խորդութիս տրտմի և թուլանայ.
Լ.՛ արիութիս կու կայանայ ՚ի
հինգ: Լաւրիսն է որ մարդ յու-
սով և քաջութեամբ ձեռնարկէ
՚ի բարձրագոյն առաքինութիւնս
և չի յուսահատիր վս բարձրու-
գործոյն: այսպէս ասաց քս առա-
քելոցն սպառազինելով ընդդէմ
մահու. մի՛ երկնչիք յայնցանէ որք
սպանանեն զմարմին: Լըրիոյն է
որ մարդ խոտորի և սափմիշ լինի
յերկրաւորաց. ինչպէս մովսէս
որ ուրացաւ լինիլ որդի փարաւո-
նի աղջկանն: Լըրիոյն է որ մարդ
համբերութե՛ տանի և կրէ զնէ

զուծիս սիրով զէրէ զօրանորէ
իբրև զմահ սէր: Չորրորդն է որ
մարդ ամէն փորձուի և պէրզահի
դէմ կենայ խալկանի պէս. զէրէ
ոչ ոք կարէ պսակվիլ, եթէ կար
գաւ և օրինօք որ չի պատերազմի:
Նինգ երրորդն է որ մարդ յաղթէ և
Քէթ անէ զամէն մոլուծիւնս.
զէրէ կեանք մարդոյ՝ մեծ ճէնկ
մի է յաշխարհի վր:

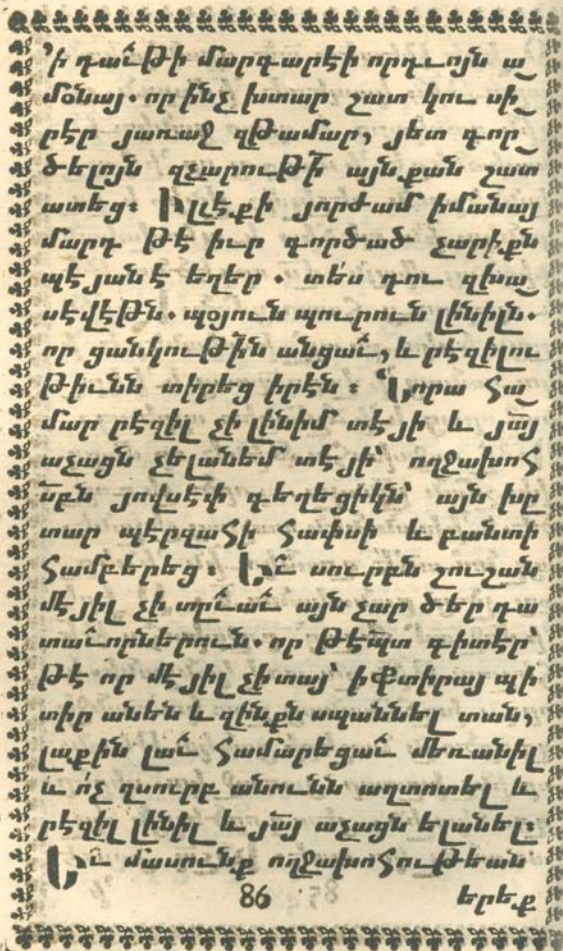
* Եր դու արի և այր բարի՝
որպէ կորիւն առիւ ծոյ:
Ս'ի լքանիր 'ի դրժոնարինս՝
և մի՛ յաղթիր 'ի քը նոյ:

Նարցումն յԳԻ:

Յաշտո՞ Ուշտոհո՞ւ. Որ է Լարրո՞ր
Լարոյտիտի Լարտիտի:

Ողջախոհոլին է սանձ ամենայն
անկարգ ցանկուէց. որ անով
մարդ զինքն զապտ կանէ 'ինաշէ
րի սիրոյ աշխարհի և սէվտայէ.
զէրէ

Օ հրէ Թէպէտ ան զգանկական
զօրութիւն կապերէ ՚ի մարդն, և
քին զանկարգ և զչար ցանկութիւն
խափաներէ ՚ի մարդոյ որ ՚ի հայ
վաններուն սէջիւմիշ լինի. և ըզ
ցանկութիւն պէճիտ և պիտվական
գիտնայ միայն վն որդէծնութե
և պարտուց հատուցման. Լ աքին
զայս երկութն այլ խափաներէ ՚ի
կուտանաց ՚ի վարդպտաց և ՚ի կրօ
նաւորաց և ՚ի ճշմարիտ այրեաց :
Ի ճլ՝ ողջախոհութիւնէ որ մարդ
փիւշման լինալու գործ չի գոր
ծէ. և ՚ի խանօնէն տաշրայ չելանէ.
այլ նուաճէ զցանկութիւն ՚ի ներ
քոյ լծոյ բանականութե : Օ հրէ
՚ի մէջ ան մեղաց՝ բղջախոհութե
հեշտութիւն շուտով կանցանի. և
որդն խղճմտանաց շատ կուտանջէ
զգործօղն նաշէրի ցանկութեան.
որ ինչ խրտար յառաջ կու սիրէր
զցանկալին, յետ գործելոյն այլ
առաւել կու առէ : Լնչպ յայտէ

'ի դաւթի մարգարէի որդւոյն ա
 մօնայ. որ ինչ խտար շատ կու սի
 րէր յառաջ զթամար, յետ գոր
 ծելոյն զչարութի այն քան շատ
 ատեց: Ի լէքի յորժամ իմանայ
 մարդ թէ իւր գործած չարիքն
 պէյան է եղեր. տես դու զնա
 սէվէթն. պոյուն պուրուն լինին.
 որ ցանկութիւն անցան, և ընդելու
 թիւնն տիրեց իրէն: Եւ որա հա
 մար ընդել չի լինիմ տէյի և յայ
 աչացն չեւանեմ տէյի՝ ողջախոհ
 սքն յովսէփ գեղեցիկն՝ այն խը
 տար պէրզահի հափսի և բանտի
 համբերեց: Եւ սուրբն շուշան
 մէյիլ չի տըւան այն չար ծեր դա
 տանորներուն. որ թէպտ գիտէր՝
 թէ որ մէյիլ չի տայ՝ իՔտիրայ պի
 տիր անեն և զինքն սպաննել տան,
 Լաքին լան համարեցան մեռանիլ
 և ոչ զսուրբ անունն աղտոտել և
 ընդել լինիլ և յայ աչացն եւանել:

Եւ մասունք ողջախոհութեան
 86 78
 երեք

երեք են . զգաստութի , ժուժ
կալութի , և համեստութիւն .
Օ գաստութիւն է յուտելիսն և
յրմպելիսն . զէրէ շատ ուտելն և
ըմպելն ալէ Քլէնտիրմիշ կանեն ըզ
ցանկութիւն . երկդ ժուժկալու
թիւն . որ մարդ պիտիր ծննդակն
անդամոցն չի հետևի . երրորդն է
համեստութիւնն . և այս է բերա
նոյն . որ փիս խօսքեր չի խօսի .
զէրէ փիս բերանն՝ փիս հոգւոյ
նշանակէ . այլ ինչպի որ փիս խօսք
խօսիլն վատ է , այսպէս և լսելն .
որ կու բորբոքէ զսիրտն մարդուն
Վ՝ Բանապէս և աջօք արատ հայիլն
կու հալէ զմարդու սիրտն : Մտոր
համար յօք երանելին ուխտ ե
դիր իւր աջացն որ ՚ի կոյս չինայի .
Լ՝ յսպ և զհոտտելիքն զապտ ա
նել պիտի . զէրէ միսք և ամպէր և
այլ անուշահոտ իւղերն կու դր
դեն զբղջախոհին սիրտն . և այս
չար իւղերուս կու հետևին իւ
լաքի

Լաքի շնացող մարդիքն :

* Վի՛ր պահապան ըզգայութեց՝
Թէ որ կամիս ազա տիլ :

Մի՛ հետեիր չար ցանկութեց՝
Թէ չես կամիր փիւշմանիլ :

Տարցումն յՎ. :

Յարգեալ Լորդուհայր. Որէ՛ Չորրորդ
Բարոյական Լուսաբանութի :

Լորդարուինէ հանասարաբաշխ
առաքինութիւն որ հատուցանէ
ամենեցուն ըստ լայեխին իւրոյ :
որում պատիւ . որում երկիւղ .
որում խնամք : Առաքին արդարու
Թիւնն՝ ամէն առաքինութե հետ
խանէ : Եւ արդարութիւնն է
որ կուտուցանէ քի՛ զամբ ինչպէս
պէտքէ պատուել և պաշտել ՚ի
վերջան զամբ . Վթալ և ըռահմ
անել ծնողաց՝ արիւնակցաց՝ եւ
ամ նեղելոց : Եւ նորհակալ լինիլ
զբարերարէն . և զմութապիլէն ա
նել

նել այն բարերարուէն: Սրէ՛
խնդիր և տավաճի լինիլ ամ անի
րանուեց և զրկնաց. և չի թողուլ
խատր և զուլում լինալ մէկի մի:

ՂԶմարտախօս լինալ յամի. չարին՝
բարի չասել. բարւոյն՝ չար չասել.
լուսոյն խաւար չասել, և խաւա
րին լոյս չասել: Սէ՛ դարձեալ
արդարութի է մեծին պատիւ ա
նել և ինթիֆաթ. հաւասարին և
ախրանին հետն սիրով կենալ. և
պզտրկին քան զինքն ուսմանել
և խնամել: Սր՛ձլ արդարուի է
որ մարդ իւրն մութալիս բանին
միայն խառնըմի. և իր մութալիս
չեղած և սրբարիշ չեղած բանին
չի մօտենայ: Սր թէ՛ չէ՛նէ՛ յան
դուզն և ամբարտաւան է այնպի
մորդն. և նիզամի ինթիզամի հկուկ.
և իզգամ խապուլ չանօղ:

* Եր դոս իոնարհ ամցան, մի՛ քրքանար
լէ՛ մեծ էմ. իմա զամ մեծ քտն զամին,
և մի՛ տսեր քարխամ էմ:

ՊԵՏԻ ԼՆՐՐՐՐԴ:

Յաչափ է Պարգևաց Տոգոյն Ծէյ :

Տարցումն Լ:

ՍՈՒՆՆԻՆ սրբոյ պարգևքն՝
է ընծայ և փէշքէշ մարմ
նացեալ բանին այ. որ իւր
Տարսին եկեղեցւոյ եբեր յերկ
նից իբրև զճէՏէզ և զարդ :

Օ էրէ այն ասի պարգևք որ կու
տրուի ՚ի ճեօմէրտուէ տվողին .
և ոչ թէ յարժանաւորութենէ ըն
դունողին : Լճ եօթն են պար
գևքս այսոքիկ . զէրէ եօթն են
և մահացու մեղքերն . որք կու ար
տաքսին այս եօթն պարգևօքս :
զէրէ Լճիւրն որ է պարգև Տո
գոյն Ծէյ, կու արտաքսէ զՏպար
տութիւնն : երկրորդ պարգևն է
Վթութին . և այս կու հալածէ
զնախանձն . երրորդն է Վիտուին .

և այս կու հալածէ զբարկուին .
չորդնէ Օ օրուի . և այս կու հա
լածէ զծուլուին : Է , Խրատնէ .
և այս կու հալածէ զագահուին :
Չ , Հանձարն . և այս կու հալածէ
զորկրամոլութիւն : Է , Լմաստուի
և այս հալածէ զբղջախոհութիւն :
Վարձլ՝ երկու են կեանք . տեսա
կան և գործնական : Տեսակննէ
մտաց և հոգւոյն . որ կու նմանե
ցնէ զմարդն հրեշտակներուն .
երկրորդնէ Վործնական . որ ըզ
մարդն կատարեալ մարդ կանէ :
արդ Տեսական կենց՝ երեք պար
գեք պէճիտք են : նախ Լքրկիւղն .
որով պիտիբ պատկառանք պաշ
տեմք զած : երկրորդ Հանձարն .
որ անով ճանաչեմք զճմարտու
թիւն : երրդ Լմաստութիւն . որ ա
նով պիտիբ ճաշակեմք զբարուին :
իսկ Վործնական կեանքն՝ ունի
զգթութիւն ՚ի գործել զբարիս :
զարիութի և զօրութի առ ՚ի համ
բե

բերել: զգիտութիւն առ ՚ի յուզել
զգթութիւն: և զխրատ առ ՚ի յուզել
զզօրութիւն:

Տոբին աստուած է աշխանայ յոյլ ոսկի.
Եօթն պարգևսն են է ճրագս իւշով լի:

Տարցումն Բ:

Յազագս աստուծոյ Պարեհին, որ է՝
Իմաստութիւնն:

Իմաստութիւնն է պարզ և հո-
գւոյն սբյ որ անով կու ճանա-
չեմք զամ: զէրէ թէպէտ հաւ-
տով ևս ճանաչեմք զամ, լաքին
հաւատն առանց քննութե կու ցու-
ցանէ զամ: Իսկ իմաստութիւնն
եարտում ճի կու լինի հաւատոյն.
և կու խրատէ զմարդն ասելով թէ
հաւատոյ վկայութեն իխտիխաթ
արէ, զէրէ ճշմարիտ է սուսցածն:
Օ էրէ իմաստութիւն կու ճանա-
չեմք զամ ՚ի ձեռն կրթութեան.
որ զայս չունի հաւատն. քանզի

Տա՛ւատն առանց քննու՛մ կուսու
 ցանէ Տա՛ւտալ զՏա՛ւտալին և
 զսէպէպն չի թողուր որոնել ե՛ւ
 փնտրտել : Ա՛յ դարձեալ իմաս
 տուք կու ճաշակեմք զայ քաղց
 րութի՛նս . կեօյէքի Տա՛ւատն կասէ
 զա՛ծ քաղցր և անուշ , և իմաստու
 թի՛նս ճաշակել կուտայ թէրձի
 պէյով և փորձի՛ւ : զէրէ իմաս
 տութե՛ք կու լինիմք Տասու՛նք . որ
 Տա՛ւտով կու ճանաչէաք մըթա
 բար և փերտէյով : Ա՛նոր Տամար
 վարդպետք կասեն թէ , իմաստու
 թիւնն է բարեգոյն ծանօթութի
 անձայնոց , և իմացական ճանա
 չումն յա՛նխտենական
 կենաց :

* Իմաստութիւնն է լոյս մըտաց՝
 որով Տա՛ւտըն փայլի :
 Ա՛յ զայս պարզ և հոգւոյն չունի՝
 կոյրէ թէ և աչս ունի :

Տարցումն Գ:

Յոգոս երկր պարգևի հոգոյն Ծէյ,
որ է հանձարն:

Հանձարն է շնորհ իմանալոյ ըզ
փրկական նշանակութիս բնական
և կացուցեալ նշանաց: Շնորհ
իմանալոյ՝ անոր համար կասէ, զէ
րէ մարդ քանի որ յաշխարհի վե
րայէ՝ խաւար տգիտութե ծած
կերէ զմիտքն մարդու. և լոյսն
հանձարոյ՝ կուփարատէ զայն խա
ւարն՝ ի մտաց մարդու: Իսկ խա
ւարնէ մեղքն որ կու մըթացընէ
զմիտն մարդոյ: Ինչպէս հրէա
ներն որ փէրտէ ունէին կախած
ի վր երեսաց. և զխորհուրդներն
քի որ ծածկած էր ի ներքոյ հին
օրինաց մարդարեութեց և օրինա
կաց՝ չէին կարեր իմանալ. այլ
մեք որ հաւատացաք ի քս՝ այն
ծածկը վածներն մեզի պէյան ե
ղան և փէրտէն վերցը վաւ ի մեր

մըտացն . և զքն էշկեարէ ճանա
չեցաք : Լ՝ յսպ և մեղքն մէկ փեր
տէ միէ . և յորժամ որ ապաշխա
րութեամբ ոչընչանայ , յայնժամ
կու ճանաչեմք զմեր փրկուէ պէ
ճիտ բաներն շնորհիւ հանձարոյ :
Փրկական նշանակուի՝ անոր հա
մար կասէ որ , զէրէ ՚ի սբ գրքե
րուն մէջն ծածուկ բաներ և սը
ուեր շատ կան . և մեզ խապիլ չէ
որ զանոնք առանց օրինակներու
իմանամք . անոր համար անձ տվա՛
մեզ զպարգև հանձարոյն որ անով
իմանամք թէ , ՚ի սուրբ գրոց մէջն
ի՛նչ խտար բան կայ մեզի իմանա
լու փրկական օրինակներ և գու
շակութիք : Ընական և կացու
ցեալ իրաց՝ անոր համար կասէ ,
զէրէ բան չիկայ յաշխարհի վերա
որ մեզի զանձ ցոյց չիտայ և չի յոր
դորէ ՚ի սիրել զանձ . և զայս առնէ
՚ի մեզ հանձարն : Ընոր համար
հանձարոյն կասվիքի , զամէն ան
երև

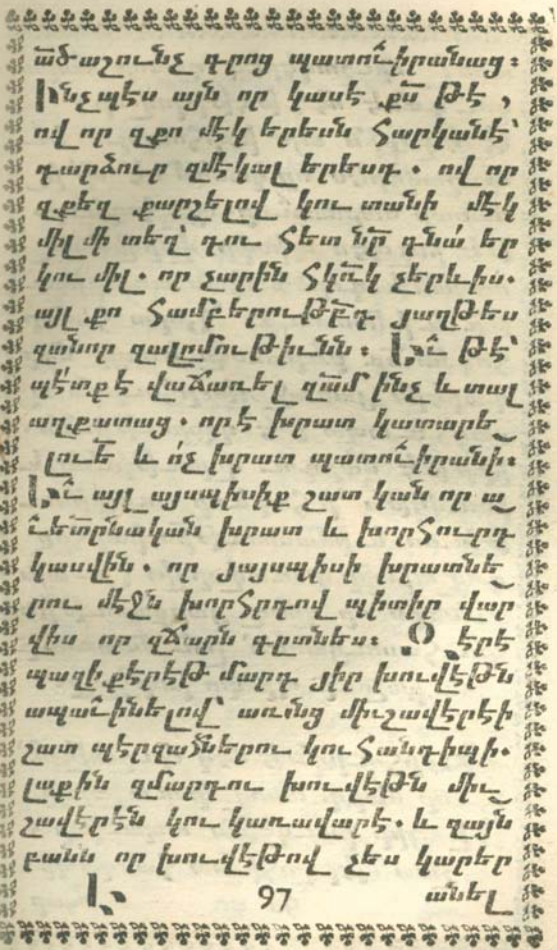
երևոյթ բաներն մեզի երեւելի
կանէ. և անճար բանից ճար և
մէտար կանէ:

Տանճարն է ընդ որով անյայտքն յայտնին.
անճար իբայ՝ որով հընարք գըրաւ նին:

Տարցումն Գ.:

Յազագս էրդ պարգևի Տոգոյն սէյ,
որ է Խորհուրդն:

Խորհուրդն է խրատ հգլյն սբյ
որ ՚ի մէջ գծուար և չէթին ի
րաց տայ ընտրութիւն առնել.
այսինքն ՚ի մէջ տեսական և գործ-
նական առաքինուէց. Եւ կամ թէ
խորհուրդն է ընտրութի վս դրժ-
ուար գործոց առ ՚ի գտանել ըզ
բարեգոյն կերպ գործելոյ վասն
վախճանի. Եւրդ գիտացիր, որ
խորհուրդն է մէկ միշտավերէ մի.
որ կու լինի վս չէթին գործքե-
րու: Ինչպս որ են անտարանա-
կան խրատներն յաւելեալ ՚ի վր

անձաշունչ գրոց պատուհրանաց :
 Ինչպէս այն որ կասէ քս թէ ,
 ով որ զքո մէկ երեսն հարկանէ՝
 դարձուր զմէկալ երեսդ . ով որ
 զքեզ քարշելով կու տանի մէկ
 միլ մի տեղ՝ դու հետ նր դնա՛ եր
 կու միլ . որ չարին հկուկ չերեխս .
 այլ քո համբերութե՛ք յաղթես
 զանոր զալըմութիւնն : Եւ թէ՛
 պէտքէ վաճառել զամ ինչ և տալ
 աղքատաց . որէ խրատ կատարե
 լուե՛ և ո՛չ խրատ պատուհրանի :
 Եւ այլ այսպիսիք շատ կան որ ա
 շտանական խրատ և խորհուրդ
 կասվին . որ յայսպիսի խրատնե
 րու մէջն խորհրդով պիտիբ վար
 վիս որ զճարն գըտնես : Օ հրէ
 պազիքէրէթ մարդ յիբ խուվէթն
 ապաւինելով՝ առնց միւշավերէի
 շատ պերզաներու կու հանդիպի .
 Լաքին զմարդու խուվէթն միւ
 շավերէն կու կառավարէ . և զայն
 բանն որ խուվէթով չես կարեր
 անել

Լ

անել

անել՝ միւշավէրէն զանոր ճարն
 կու գտնէ մէկ թէթիկով մի :
 Ա է լաքին այս խորհուրդս եւ
 միւշավէրէս որ կասեմ'նէ՝ մի՛ ի
 մանար մարմնաւոր, այլ հոգևոր :
 Թէ ինչպէս պիտի Վարվիմ տե
 սական և գործնական առաքինու
 թք և իմաստութի : Նորա համար
 հոգին սք բերանովն եսայի մար
 գարէին յառաջ զխորհուրդն ա
 սաց, և ապա թէ զզօրութիւնն .
 իբր թէ մարդու զօրութիւնն և
 խուճէթն ՚ի հոգևոր առաքինու
 թիւնս և իմաստութիս խորհրդ
 դով պիտի կառավարվի : Աւ այն
 բաներն որ զմեզ յարքայութիւն
 կու հասուցանեն՝ լաւ մտառութ
 և քաջութ պիտի խորհրվի :

* Խորհուրդն է մէկ միւշավէրէ՝
 որ մարդ անով կառավարվի .
 Ավ յիր խուճէթն ապաւինի ,
 շատ պէրզահի նա հանդիպի :
 98 Տար

Տարցումն Լ:

Յաշագս չբոյ պարգևի Տագոյն սբյ,
որ է Օ օրու-թի-նն:

Օ օրու-ին է որ անով մարդ կա
րիանայ ընդ դէմ երկչոտութե .
զոր մարդ կու կրէ ՚ի գործելն զա
ռաքինութի: Վարձեալ՝ զօրու
թիւնն է որով մարդ քաջապէս
կու կրէ զչարհարանս . և հոգևո
րապէս կու պատերազմի ընդ դէմ
մոլուէց: Օ ի զօրութիւն կառնէ
զմարդն անյաղթելի . անոր հա
մար կասէր սբն պօղոս թէ, անի
կարօղ եմ այնու որ զօրցոյցն զիս:
Ս է դրձլ՝ զօրութիւնն անշարժ մը
տաց փառաւորեալ բարձրութի .
գեղեցկապէս տընօրինելով զերս
դժո՛ւարինս: Լորդ մտաց փառա
ւորեալ բարձրութի անոր համար
կասէ, զի զօրութիւն չէ թէ մինակ
յաղթել կուտայ զքաշած նեղու
թիւնն վասն այ, այլ և մոռանալ
կու

Կուտայ • որ ջիկարեր բարկանալ
 և ցանկալ անշահ բանից • և այնպ
 կու կապէ ըզմարդու հոգին ՚ի
 սերն այ, որ յայ խայրի ուրիշ բա
 նի հավէս չունենար • այլ իր պի
 թէ վիճէ միտքն սերն և բարին
 առ ամ կու լինի • Վեղեցկապէս
 տնօրինելով զիրս դժո՛ւարինս՝ ա
 նոր համար կասէ, զէրէ զօրուին
 այնպէս զմարդն համարձակ եւ
 փերվասրզ կանէ, մինչ զի ամային
 զօրուքն և խուվէթովն յաղթել
 կուտայ զամ դժո՛ւարինսն :

* Եր դու զօրեղ քաջ և արի •
 շնորհիւ հոգւոյն այր բարի •
 Մի՛ վախենար դըժվար յիրի •
 այլ լեր կորիւն առիւ ծի :

Տարցումն Ծ :

Յաղագս եւ իր պարգևի հոգոյն սի)
 որ է Վիտուս խառն :

Վիտուսն է ճանաչումն մարդ
 կային

կային գործոց ՚ի յօգնութի փր
կական հաւատոյ: Օ էրէ ինչպս
որ իմաստութիս է ճանաչումն այ,
այսպ և գիտութիս է ճանաչումն
մարդկային գործոց. այսինքն՝ խո
հեմուէ արիուէ ողջախոհուէ և
արդարուէ: Օ էրէ թէպէտ ո
մանք յանբանից խոհեմք են, ինչ
պէս մըջիւնն մեղուն և ուղտն,
և պաղիսին արի ինչպ որ առիւծն,
և պաղին ողջախոհ ինչպ որ խում
րին և Քիլն, և պաղիսին արդար
ինչպէս որ արագիլն և լէյլէին
որ զծերացլ ծնօղս իւր կու կե
րակրէ, լաբին ասոնք չէ թէ գի
տութ կու գործեն, այլ ՚ի բնուէ
և ՚ի թապիյէթտէն. այլ մարդն
ուսմամբ և օգնութեամբն այ:
անոր համար գիտութիս մարդոյ՝
կասլի պարգև հոգւոյն սրբոյ:
՚Ի յօգնութի փրկական հաւոյ՝
անոր համար կասլի, զէրէ գիտու
թի աստղերուն և գազանաց բը

նուէ և բուսոց և այլ այսպիսէց՝
 ոչէ ճշմարիտ գիտութիւն ը օրի
 նացն այ. այլէ ունայն և պօշ Տե
 տաքըքրութիւն: Օ էրէ գիտու
 թիւնն ոչէ ճանաչումս իրաց ՚ի
 թապիյէթտէն տրված, այլէ ճա
 նաչումս թէ մարդ զինչ պիտի
 գործէ և յինչ բանէ պիտի խոր
 շի և սափմիշ լինի: Երդ զայս
 պարգևս պիտի ունենայ մարդ
 վասն շատ սէպէպի համար:
 'Նախ' որ ընդդէմ անհաւատնէ
 ըուն գիտութիւնս և հակաճառի
 Եկդ՝ որ անով խորշի ՚ի չարէն և
 բարեպէս կառավարէ զժամանակ
 կաւոր բարիս: Երրորդ՝ անով
 պէտքէ ուղղել զգործքերն մեր
 խանօնով բանականութեան և ը
 օրինակին այ: Չորրորդ՝ անով կա
 ըմք գիտնալ զչարն որ ձեացերէ
 բարիյի խիյաՓէթով. կեօյէքի
 դայլն նման գառներու:

* Մի լինիր դու մըտօք յիմար՝
Հերևելեօք իմաստուն.

Լ. յլ լեր գիտուն խոնարհ Տէւլ՝
արի և հեղ և ար թուն:

Տարցումն Լ.:

Յաշագս զէրք պարգևի Տոգոյն սի)
որ է Լ. Ծպաշտութիւնն:

Լ. Ծպաշտութիւն է կրօնաւոր ջերմ
եռանդութիւն անձային պաշտման:

Կամիմ ասել թէ, զանձ պաշտելն
է մէկ կրօնք մի որ պիտի լինի
ջերմն սիրով և ոչ թէ ցրտով պ
տելուէ. զէրէ ուր տեղ ատելու
թիւն է, անդ անկարգութիւն է:

Իսկ անպաշտութեան երեք բան
պէճիտ է: Լ. ռաջին՝ որ դաւանիմք
զայ մեծութիւն: Լ. քինձին՝ որ պատ
կառիմք և հիճապ անեմք իսք գը
րոց. և շիւճէսիզ հաւատամք բա
նից սք գրոց. զգուշուք պահեմք.
և հիլէսիզ եւ հաւատարմութիւն

ուսցընեմք այլոց. ոչ փոխեմք ըզ
 միտքն. ոչ յաւելցընեմք, և ոչ
 պակսեցընեմք. ոչ թեթեւցնեմք,
 և ոչ ծանրացնեմք: Եւ չիւնճին՝
 է պատիւ ընկերին. որ հիճապ ա
 նեմք ՚ի մեծէն և ամաչեմք. մեր
 ասրանին հետ սիրով կենամք և
 հաւասարութիւն. և մեր փոքրին
 եարարմ անեմք ինամով:

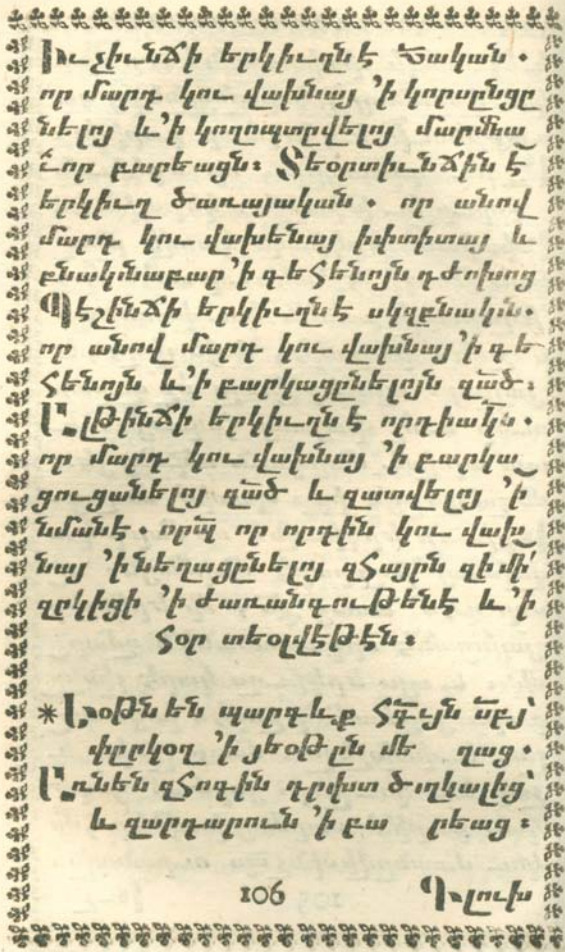
* Թէ ես բարի չաճա պաշտ,
 աճ լինի ընդ քեզ հաշտ:

Տարցումն Բ:

Յաշտք է երբ պարգևի հոգոյն աբ,
 որ է Լարիւն:

Երկիւղն է փախուստ ՚ի չարէն.
 զի մի՛ կորուսցէ մարդ զբարին
 զոր սիրէ: Եւ երկու կերպիւն է
 փախուստն. գովել լի. և նախատել
 լի: Նախատել փախուստն այն է
 որ կու վախենայ մարդ ՚ի կորսըն
 ցընելոյ զժամանակահոնոր բարիքն:

և Վովելի փախուստն է, որ մրդ
 կու վախենայ ՚ի կորսընցընելոյ զա
 ռաքինուի և զՏոգևոր բարիքն :
 Լորդ գիտացիր, որ երկիւղն
 Թիւրլիւ Թիւրլիւ կերպիւն է :
 Ինփոտա՝ երկիւղն կասիւի բնա
 կան, Թապի յէթտէն. որ ամէն մրդ
 ՚ի զարարլի բանէն կու վախենայ :
 Ինչպէս ՚ի կրակէ, ՚ի հեղեղէ, և
 յայլոյ : այս երկիւղս ո՛չ զարար
 ունի և ո՛չ Քայտայ հոգւոյն . և
 այս տրվա՛ւ մարդուն ադմայ յետ
 մեղանչելոյն իբր պատիժ մեղաց :
 Իքինճի երկիւղն է որ մարդ կու
 վախնայ ՚ի զարարէ մարմնոյն . ա
 սոր դէմ ասաց քս, մի՛ երկնչիք
 յայնցանէ որք սպանանեն զմար
 մին : և այս երկիւղս կարէ լինիլ
 բարի յորժամ ՚ի չարէն խոյս տա
 լու և փախչելու մտօք լինի : և
 չար ևս կու լինի . յորժամ հոգե
 կան բարին՝ մարմնոյ խաթեր հմր
 կու մատնըլի . Ինչպս ուրանալն :

Իւ չիւնձի երկիւղն է Տական .
 որ մարդ կու վախնայ 'ի կորսընցը
 նելոյ և 'ի կողոպտըվելոյ մարմնա
 չոր բարեացն : Տեօրտիւնձին է
 երկիւղ ծառայական . որ անով
 մարդ կու վախենայ իփտիտայ և
 բնականաբար 'ի գեհնոյն դժոխոց
Պէշինձի երկիւղն է սկզբնահին .
 որ անով մարդ կու վախնայ 'ի գե
 հնոյն և 'ի բարկացընելոյն զանձ :
Լւ թինձի երկիւղն է որդիակն .
 որ մարդ կու վախնայ 'ի բարկա
 ցուցանելոյ զանձ և զատվելոյ 'ի
 նմանէ . որպ ու որդին կու վախ
 նայ 'ինեղացընելոյ զՏայրն զեմի'
 զըկիցի 'ի ժառանգու թենէ և 'ի
 Տօր տեօլվէթէն :

* Լաթն են պարգևք հգլյն սբյ'
 փրրկօղ 'ի յեօթըն մե ղաց .
 Լուսն են զհոգին դրփտ ծողկալեց'
 և զարդարուն 'ի բա ըեաց :

Գլուխ Չորրորդ :

Յառաֆս Ինն Երանութեանց զոր Ես
Քն հասարայելոց :
Հարցումն Լ :

անիր, որ մարդ ՚ի ձեռն
Եօթն առաքինութեանց
և Եօթն պարգևաց հո
գւոյն սբյ որով այն ա
ռաքինութիւնքն կու զօրանան,
վերջապ կու հասանի Երանուէ .
որէ լցումն ամէնից բաղձանաց :
զէրէ Երանութիւնէ կատարեալ
առաքինութիւն, և կատարեալ
գործ պարգևաց :

Լ որդ գիտացիր որ ինն են դասք
առաքինեաց և հաւատացելոց :
Նախ՝ կան ոմանք որ ամենեւին
զճուրի են ՚ի մեղաց : և ասոնք կաս
վին հոգւով աղքատք : Եւրդ՝ կան
ոմանք որ ամենեւին անվնասք են

Գառանց պէս . որ եղջիւր չունին
 զարնելու . առամունք չունին խա
 ծատելոյ . և փէնչէ չունին պատա
 ուելոյ . այլ են սբ և անմեղ : և ա
 սոնք կասվին հեզ և մահճուպք :
 Արդ՝ կան ոմանք որ թէ մէկ հեզ
 զած բարկացուցին մեղօք և կան
 յաշխարհի վերա կեօյէքի իբրև
 որդեմեռ լալով և ողբալով . և
 խարիպի նման խեղճ ու լալի են
 յաշխարհի վր և հեռի տահի յար
 քայուէ : ասոնք կասվին սգաւորք
 Չրդ՝ կան ոմանք որք սաստիկ սի
 րովն այ զմայլեր են . և կուզեն
 որ անուան իրենց սիրած այն տա
 րած վի յաշխարհի վր : և ասոնք
 կասվին քաղցեալք արդարուէ :
 Տինգ երդ՝ կան ոմանք այլ որ հո
 գւով և մարմնով խղճերուն խը
 նամք կու տանին . և երկրաւորօք
 կու շահին զերկնաւորն : և ասոնց
 ողորմած կասվի : Ա եցերդ՝ կան
 ոմանք այլ որ սրբեր և մաքրեր են

զիրենց սիրտն ՚ի պղծութի մեղաց.
Եւ արեւի նման պայծառացեր են
այնչափ՝ մինչ զի արժան պիտի լինին
այ տեսութի : Եւ ասոնք սք
սրտի՛ն կասվին : Եւ թո՛ւներդ՝ կան
ոմանք այլ որ հետ այ և ընկերաց
խաղաղ կու կենան. և զկուժողներն
կու հաշտեցրնեն որդոյն այ պէս :
Եւ ասոնք խաղաղարարք կասվին :
Ու թո՛ւներդ՝ կան և այլք որ տայիմ
կու հալածվին ՚ի յանօրէն մարդոց
և կու համբերեն հալածանաց : Եւ
ասոնք հալածեալք կասվին վասն
արդարուն և իրենց ճշմարտախօ
սութեն համար : Իններորդ՝ էին
դասք առաքելոց որ պիտի հա
լածվէին վ՛ո արդարութի. պիտի
նախատվէին վասն ճշմարտութի.
Եւ պիտի զրպարտվէին ՚ի նաճիլէ
և ՚ի պէսուճ տեղն. և ՚ի վերջն պի
տի արքայութի լայելի լինէին :
Եւ որ համար քս՛ ՚ի վերջն զանոնք
երանեց, որ երանուէ ումուտով՝

Տամբերէին Տալածանաց Լպէսն
պէրզահներու . և սիրով երանուե
տայիմ խայրէթ անէին վասն փրո
կուե Տոգւոց մարդկանց :

Եւ թէ երանութիւնն ինչէ և
քանի՞ կերպէ , այսպէ իմացիր :

Որ երանուին է պարառուի ամե
նից բարեաց : Ինչպէս որ թշուա
ռուին է պարառութիւն ամենից
չարեաց : Ինչպէս ասեմ թէ ,

մէկ պախճայ մի լինէր պարսպաւոր
որ ՚ի մէջն մէվ ճիւղթ ամէն մէյվէ

և ծաղկունք գտնըվէին որպէս որ
դրախտն ադամայ . այսպէս և երա
նութին է պարունակող ամ բա

րեաց և լցուցիչ փափաքանաց .
որ մէկ մարդ մի որ արժան որ լը

նի երանութե , այլ Տասրէթ և կա
րօտ մէկ բանի մի չիմնար : և այս

երանուին է այ տեսութիւնն .
զէրէ ՚ի նր տեսուէն կան ամ բա

րիք մէվ ճիւղթ : Եւ երանութին
երկու ցեղէ . ճանապարհի աստի

կե

կենաց, և վերին գաւառին:

Երանութիւն աստի կենաց՝ է կեն
ցաղավարիլ յաշխարհի վր կատա
րեալ առաքինութեամբ: Ար այս
կեօյէքի ՚ի ձեռանէ կուրմբունէ
և կուհանէ ՚ի կատարեալ երա
նութի վերին գաւառին. որէ տե
սուի այ պէյան էշքեարէ և գէմ
յանդիման. այսինքն իւզպէիւզ:

* Թէ որ ցանկաս երանութե,
առաքինի՛ լեր դու միշտ.
Ար ազատիս դառն աշխարհէս,
յերկինս մընաս դու անվիշտ:

Նարցումն Բ:

Յաղագս ասանկոյ երանութե, որ է Ն
գուզ աշխարհիս:

Նոգևոր աղքատութիւն է հրաժա
րիլ ՚ի սիրոյ ճի վս սիրոյն այ:

Օ էրէ ով որ սիրէ զաշխարհ՝ հե
ռի է ՚ի սիրոյն այ. և ով որ բեռ
նաւորեր եւ իւքէնմիշ եղեր է

սիրով մարմնոյ և աշխարհի, յանոր
 հոգին դատարի և պօշ տեղ չիկայ
 որ սէրն այլ լցվի: Ընոր համար քս
 նախ երանեց զհոգևով աղքատ
 ներն այսինքն է զխոնարհներն •
 որ անոնց հոգին պօշ է ՚ի սիրոյ աշ
 խարհի և կարէ ամբարել յիր հո
 գին զամ առաքինութի և զսրբ
 բուի: Եւ այս աղքատութիւնս
 երեք բան կու խնդրէ: 'Ախ' որ
 ՚ի սիրոյ Եի և հեշտութեց հրա
 ժարիւք: Աքինճին' որ զաշխարհի
 փարթամութիւնն և հարստութիւն
 կաման խոտեմք: Աւչիւնճին' որ
 մեծուէ և հիւքիւմութե և իշ
 խանութ չի ցանկամք • զէրէ աղ
 քատք հոգևով անոնք են, որ հիջ
 բանիկ մի չունին և զամ ինչ ունին •
 որ է ամ:

* Հոգևով աղքատ անոր կասեմ,
 որ զուրկ է ինքն ՚ի մե զաց:

Ար բան չունի յաստուծոյ զատ,
 և է' լըցված ՚ի շնոր հաց:

Լ

Հար

Հարցումն Գ.:

Յաշագս երկրորդ երանու-թէ, որ է հե-
ղու-թիւնն:

Հեղութիւնէ հանգստութի հա-
մեստ հողոյ որ ոչ ամբոխամբ
դիպունածոց շարժեալ լինի:

Օ էրէ ով որ հեզէ, զյաջողութիս
և զան յաջողութիս ճի՛ միապէս
կու տանի: Ընչպէս որ ի վեր մեկ
գառան մի՛ թէ փուշ բեռնաս և
թէ վարդ՝ զերկուսն այլ միապէս
և պարապար տանի: Ը յապէս եւ
մարդն է հեզ կերնդանի և մահ
ճուպ. անոր համար՝ անուշ հողի
կասվի հեզ մարդն. որ է համեստ
և ամօթխած: Ընչ այսպի մարդս՝
յաշխարհի տաղտաղայէ և յամ-
բոխամանէ չի շարժիր ուն ծովն ի
հողմոց. այլ է նման հրեղէն երկ-
նից որ անշարժ է տայիմ. յորում
ամ կու բնակի. անոր պէս և հեզ
և խոնարհ մարդն է բնակարն այ:
Ընչպէս ասաց մարգարէիւն թէ,

ես յո՞ բնակիմ, եթէ ոչ ՚ի հեզս
և ՚ի խոնարհս: Արձ՛լ հեզ մարդն
այնպս անուշ հոգիէ որ հիջ մէկ
դառնուծիւն մի չի կարեր զինքն
լեղվեցընել. այլ և զլեղին կանու
շացնէ. զչարն ՚ի բարին կու դար
ցընէ. չի վնասեր և չի վնասվիր.
այլ և զայլոց արած չարուին համ
բերուք կու տանի. կու հնազանդի
մեծին. կու սիրէ զհաւասարն, և
կու խոնարհի պարկին: Այնպս
անելով՝ առանց գնելոյ և աշխա
տելոյ զաշխարհ ամէն կու վայել
լէ. զէրէ հեզ մարդուն՝ աշխարհ
ամէն ընտանի է. և պանդխտուին
և խարիպուին՝ հայրենի գաւառ:
Օ էրէ հեզուք՝ կու վայելլէ զաշ
խարհս քանի որ կենդանի է, և յեա
մահւան՝ կու վայելլէ զերկիրն կեն
դանեաց զվերինն եէմ:

* Թի հեզ եղար ով դու մահ ճուպ
աշխարհ ամէն քեզ ծա ուայ:
Թի լիրբ եղար և անըզ դամ,
յերկինս բաժին քեզ չի կայ:

Հարցումն Դ:

Յաղագս էրբ էրանո-լեան, որէ՛ ՍԳՊ
և որո-լեանն :

Սուգնէ շնորհ սաստկապէս ցա
ւելոյ վասն պատահեալ չարին
և պակասեալ բարւոյն : Օ, էրէ
մէկ մարդ մի որ զամ կորուսանէ
մեղօք և հեշտութի՛ պիտի որ դը
տանէ ցաւելով և լալով . զէրէ
զէ՛Քիսով կորուսված բարին՝ ճէ
Քայով պիտի գտնըվի : Ս՛եղուն
և առին զիր ձագերն կու կորսըն
ցընէ ՚ի պաղ չըխտտ տեղն , և ՚ի
ծաղկընեբու մէջն կերթայ կու
փնտուտէ : դու կորուսիր զամ մե
ղօք՝ պիտիր գտանես սրբութի՛ և
լալով : Լ՛սքին՝ սուգ կայ Յի, և
սուգ կայ երանելի : Ար սրգայ
վս մարմնաւոր պակասուե և հեշ
տուե՛ մահ կու բերէ իր հոգւոյն .
և ով որ կու սգայ վս պակասուե
բարւոյն և պատահած չարին ,

կեանք կու բերէ արևուն . եւ
յերկինս կու ըստանայ այ տեսու
Թէն : Ինչպէս ասաց քս Թէ ,
երանի որք լան զի ծիծաղեացին :
Պետրոս առաքելն լացաւ՝ մեղքն
քաւեցաւ : մարիամ մագդաղենա
ցին լացաւ , և զքի ոտքն լուաց
արտասվօք՝ Թողութիւն գտաւ :
Լաքին ուրէ յայս ժամանակս
լացող ՚ի վր մեղաց . այլ ամքն ծի
ծաղելով կու գործեն զչարիս :
Ոսկի և արծաթ կու կորուսա
նեն՝ կու լան . զած կու կորուսա
նեն՝ կու ծիծաղին : աւանդ հազար
այն խնդալուն որ յաւիտեան կու
լացնէ : Ի մացիւր ուլ խեղճ ու լա
լի Թէ զի՛նչ կու կորուսանես .
զած կու կորուսցնես՝ որ է քո հո
գւոյդ հոգի . զհոգիդ կու կո
րուսցնես՝ որ է կեանք մարմնոյդ :
զասոնք որ կորուսանես՝ զով պի
տիր գտանես . եթէ ոչ զդժոխն
և զսատանայ :

* Ո՛վ մեղա՛նոր լոց ըզ հոգիդ՝
որ կորուսիր իսրնդա լով.
Խընդա՛ արդար որ հեռի՛ ես՝
դու իմեղաց աստու ծով:

Հարցումն Լ.:

Օ աշագս հորրորդ էրանու-լեան, որ է՝
Քաշչնու-ն արգարու-նէ:

Քաղց արդարութեն՝ է միշտ սի
րով զմայլել ՚ի գործս առաքինու
թեան սրբուէ ուղղուէ ճշմար
տութե իմաստութե և այլոց բա
րեաց: Օ էրէ ով որ կու սիրէ ըզ
ճշմարիտ բարին՝ ճաշակելով չի
յագիր և զովանար. այլ տայիմ
կեօյէ քի քաղցած և ծարա՛ն է:

Լ՛նոր համար կասեն վրդայտք թէ
քաղց արդարուէ է տենչումն ար
դարուէ. և կամ ծայրագոյն բա
րւոյն որ է ան՝ զէրէ այ մէկ ա
նուանն արդարէ: Լ՛րդ ով ոք որ
քաղցենայ արդարուէ, կեօյէ քի
զմայլեր

զմայլերէ սիրովն այ. կու ճաշակէ
 և տաճի քաղցած է : Վարձեալ
 քաղցնու մարդ արդարու թեան
 (այսինքն այ) ՚ի կեանս այս. զէրէ
 կու տեսանէ զիր ցանկալին ՚իներ
 քոյ փէրտէ յի և հայելոյ. և ՚ի հան
 դերձեալն կու յագենայ զիր ցան
 կալին ան տեսնելով դէմ յանդի
 ման : Վարձլ արդարու թեանն է
 ամէնուն իւր լայելին կեօրէ հա
 տուցանել. բարեաց բարի, և չա
 րացն չար : Ոմտի ովոր քաղցած է
 արդարու է, տայիմ կու կամենայ
 թէ յաշխարհիս վր և ՚ի հանդեր
 ձեալ կեանքն՝ բարիքն պսակվին
 բարեան եւ չարերն պատժը վին
 իւրենց լայելին կեօրէ : Եւ յայ
 դան ի թ որ քաղցած և ծարան ի
 էր արդարու թէ, յամէն առանձօտ
 կու սպանանէր զմեղանորներն,
 և խաղիանի նման պարիսպ և
 հովանի էր բարի մար
 դիքներուն :

* Բանի զաստճած որ ճաշակես՝
մընաս քաղցած յաշխարհի .
Եւ թէ տեսնես զերեսն յերկինս՝
հավէս քո անդ լընա նի :

Տարցումն Օ :

Յաշագս Եբրորդ էրանոսեան, որ է՝
Ողորմածոսեան :

Ողորմուին է՝ որ երկրաճորոքս
կուշահվին երկնաճորքն . ժա
մանակաճորոքն՝ յաճիտենակնքն .
ապականացվօք՝ անապականքն :

Օ էրէ ինչպէս որ մարդս կա
րօտ է քան զինքն մեծին ողորմու
թէ, այսինքն այ, այսպէս և զաղ
քատքն և չքաճորքն անկարօտ է
արեր ունևորաց ողորմութեն .
որ անոնց աղտովն զերեսնց հոգին
վանան . անոնց վիրօքն զերեսնց հո
գւոյ եարան բժշկեն . և անոնց
աղքատքն՝ իրենք փարթամանն .
զէրէ աղքատքն՝ են գանձապետ

և բանալի արքայուէ. փոխանորդ
 քի, և պահապան երկնից արքայ
 ութէ. Տ՛ուր չքանորաց, և ան
 ՚ի ճեօմէրտ թադանորէն քէ:
 Ապքին իմացիր՝ որ ողորմութիւն
 երկու կերպիւ է. հոգևոր, եւ
 մարմնաւոր: հոգևորն այլ էօթն
 ցեղէ: Առաջինն է թողուլ ըզ
 սուչն խապահաթլը յին: երկրոր
 յանդիմանել զմեղուցեալն,
 երրորդ ուսուցանել զտգէտան:
 չորրորդ խրատել զերկմիտս,
 Է երրորդ միսիթարել զտրտմեալսն:
 զ, աղօթել լն փրկուէ ընկերին,
 է, համբերել անխրանութեց ընդ
 դէմ իւր եղեալ: Ան մարմնա
 նորն այլ էօթն է: ան, կերակրել
 զքաղցեալս: Բ, արբուցանել ըզ
 ծարանեալս: Դ, զգեցուցանել
 զմերկս: Դ, ժողովել զօտարս:
 Ե, փրկել զգերեալս: Ղ, ՚ի տես
 գնալ հիւանդաց: է, թա
 ղել զմեռեալս:

* Թի որ կամիս զողորմութիւն՝
դու յաստուծոյ գրտանել,
Տուր անխընայ յանուն նորա՝
և մի՛ ումեք խընայեր:

Տարցումն Լ:

Յաղագս զէրորդ Էրանոս-Բեան, որ է՝
Արեո-Բեան Արտի:

Արբութիւն սրտին է յորմէ ամ
աղտեղութի մեղաց մաքրեալ է
և պայծառութի յանխտենակն լու
սոյն Թագաւորեալ: Օ էր է ինչ
պէս որ աղտոտ հայելին զմարդոյ
պատկերն չի կարեր յինքն ցուցա
նել, այսպէս և աղտոտ և մեղօք
լի հոգին՝ զամ չի կարեր տեսնել:
Աքն սրտի՛ կու նմանին ծովու.
որ հիչ աղտեղութի խապուլ չի ա
ներ. այլ՝ ի քէնարն կու հանէ ձգէ
Վարձլ՝ նմանին ոսկւոյ որ զաղտն
խապուլ չի աներ: Վարձլ՝ երկնից
արքայութե յորոյ մէջն փաք և

արդար մարդիքն և հրեշտակքն
կու բնակին. այսպէս 'ի սբ սիրոն
ած կու բնակի և բարի խրհրդքն.
'Ի արձ' սբքն սրտիւ նմանին է
դեմական դրախտին. որ զմեռելս
մեղօք զադամ և եւա յարտաքս
ձգեց: Ը. յսպէս սբքն սրտիւ ըզ
մեռելու թէ չար խորհուրդս չեն
թողուր 'իներս մտանել. այլ կար
տաքսեն շնորհիւնն այ: 'Ի արձել'
նմանին տապանակին մովսէսի.
որոյ մէջն և դուրսն ոսկուով սըր
բով էր պատած: 'Նմանին դարձ
ձեալ' քաւուէն որ կայր ի վերայ
տապանակին. յորում ած կու բը
նակէր: Ը. յսպէս 'ի սբ սիրոն և
'ի հոգին' ած կու բնակի ի բը 'ի
յիւրում աթոռի. ուստի սրբոց
սիրտն է' մաքուր անկողինն այ:
() էրէ ած ոչ հանգչի 'ի սիրտ
հպարտին վս գոլոյն վքալեց. և
ոչ 'ի սիրտ ագահին վասն գոլոյն
փշալեց. և ոչ 'ի սիրտ բղջախոհին
վս

ՎՍ գօղոյն տըղմալից. այլ ՚ի սիրտ
առաքինւոյն վասն գօղոյն
Ժաղկալից:

ՄԷՔՆ սրտիւ է ընել մարտաբ հայե ըն.
որեստեւելոյ զաստուած ընի աբժա ին:

Տարցումն Ը:

Յաշագս Էբրորբ երանութեան, որ է՝
Խաշաշարբութեան:

Խաղաղուին է կայացումն առա
քինութեան որ հեշտացուցանէ
զմարդն առ անձ առանց հակառա
կուէ մարմնոյ Նի և սատանայի:

Ըրդ կայացումն առաքինութե
անոր համար կասվի, զէրէ ամբո
խեալ և խռովեալ միտքն անհաս
տատ է ՚ի գործս բարուէ և առա
քինութե. զէրէ ինչպէս որ տալ
զալու ծովն փրփրած՝ զմարդու
պատկերն ցոյց չի տար, այսպէս և
խռոված և ալէկոծած միտքն զա
ռաքինութեան պատկերն յինքն

ցոյց չի տար: Որ հեշտացուցանէ
զմարդն առած կասլի, զէրէ այ
տեղն և բնակութիւնն՝ խաղաղ
միտքն է. և ով որ խաղաղ միտք
որ ունենայ, զամէն տաղտաղաներն
աշխարհի իբաց կու ձգէ և ան
կու զմայլի: Օ էրէ մովսէս մար
գարէն որ հեռացան ՚ի խալապա
լըխէ և ՚ի տաղտաղայէ ՚ի լեառն
սինայ՝ ետես զած. և քառասուն
օր լման առանց հացի և ջրոյ ըզ
մայլեցան ան: Եւ երբ մարգա
րէնայլ՝ անոր նման ՚ի լեառն քո
րեբայ որ առանձնացան՝ ետես
զած մեղմ և կակուղ հողմոյ մէջն:
Լ. յսպէս և քս զպետրոս զյօհան
նէս և զյակոբոս ՚ի տաղտաղայէ
հեռացոյց ՚ի լեառն Թափօր, և ա
պաթէ զեր քաղցր և անուշ փառքն
ցոյց ետուր և զմայլեցոյց լուսով
ածութի իւրոյ: Իսկ այս խաղա
ղութիս յայնժամ կու վայելլի,
յորժամ զաշխարհի զմարմնոյ և

զսատանայի կամքն թողումք եւ
 հաշտիմք ընդ այ . և այլոց հաշ
 տութեան պատճառ լինիմք . որոյ
 վարձն է հոգ վիշն որդի այ .
 Օ հրէքս իբր միջնորդ և միյան
 ճի ՚ի մէջ մեր և հօր այ մտաւ որ
 զերկու անհաշտ թշնամիքն պա
 րիշքնէ . այլ որ մտնու ՚ի մէջ եր
 կու բարկացած տիւշմաններու ,
 յերկու կողմանէ այլ կու վերա
 շորի և հարուածովք կու լցուի .
 Լ . յսպս քս ան ՚ի մեր մեղացն և
 ՚ի հօր այ արդարութենէն՝ գա
 նեցաւ խոցվեցաւ մինչև ՚ի մահ .
 Տես որ ատելութիւն և խռովութիւն
 և մեղքն ինչ խտար զըթէին այ
 որ հայր ան մասնեաց զորդին ՚ի
 մահ . թէ զինչէ լաւ է որ ես յիմ
 որդին չի խնայեմ , և մեղքն բարձ
 վի յաշխարհէ . քան թէ խնայեմ
 և մեղքն ինձ հակառակ կանգնի .
 Լ . յսպէս և որդին այ լաւ համա
 բեցաւ մեռանիլ զխռովութիւն

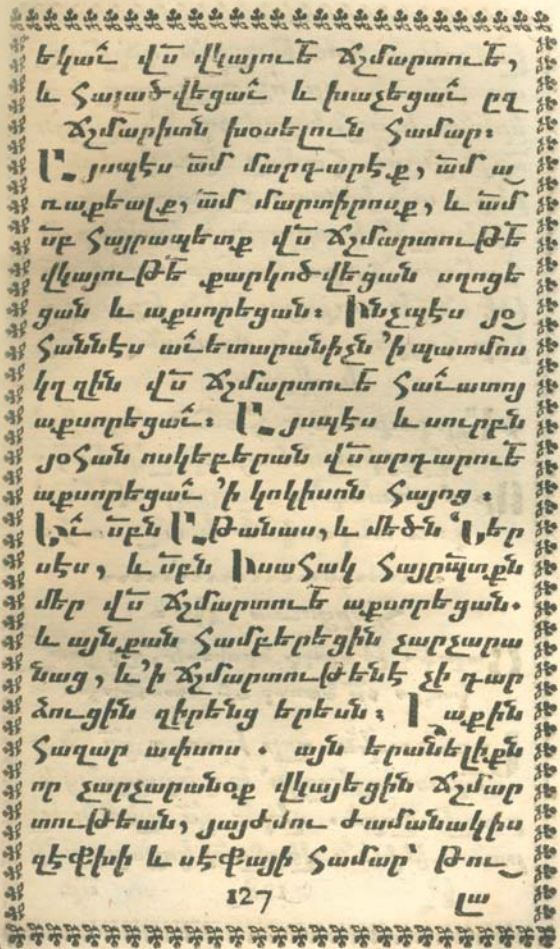
բառնալու համար . կեօյէ քի կա
մէր ասել , լա՛ն է որ ես յիմ կե
նացն անցնիմ , քան թէ զխուովու
թի տեսնեմ 'իմէջ այ և մարդկին :
Տես իմտի և 'իմիտ առ , թէ խա
ղաղութի՛ն ինչ խտար դժո՛ւարու
թի՛ք է գտընվեր . խաջի՛ւ չարչարա
նօք և մահո՛ւամբ . և դու 'ի պօշ
տեղն զխաղաղութի՛ն հողմով
կու քակես :

* Խաղաղուէ գինն է քրիստոս .
իւր չարչարանքն և արիւն .
Ով որ քակէ զխաղաղութիւն ,
զարիւնն առնէ անարդիւն :

Հարցումն ԹԿ :

Յաղագս ըբերդ էբանութեան , որ է'
Հալածութիւն վն արդարութե :

Հալածութիւն վն արդարութե է'
որ մարդ վն ճշմարտութե հա՛ւա
տոյ համբերէ ամ չարչարանաց և
նեղուէց : Օ էրէ քս յաշխարհ
եկա՛ն

Եկան վս վկայուէ ճշմարտուէ,
 և հայած վեցան և խաչեցան ըզ
 ճշմարիտն խօսելուն համար:
 Լ. յսպէս ամ մարդարէք, ամ ա
 ռաքեալք, ամ մարտիրոսք, և ամ
 սբ հայրապետք վս ճշմարտութե
 վկայութե քարկոծ վեցան սղոցե
 ցան և աքսորեցան: Ընչպէս յ
 հաննէս անետարանիչն ՚ի պատմոս
 կղզին վս ճշմարտուէ հանատոյ
 աքսորեցան: Լ. յսպէս և սուրբն
 յօհան ոսկեբերան վս արդարուէ
 աքսորեցան ՚ի կոկիտոն հայոց:
 Լ. ճն սբն Լ. Թանաս, և մեծն Սեր
 սէս, և սբն Ըսահակ հայրապետքն
 մեր վս ճշմարտուէ աքսորեցան.
 և այնքան համբերեցին չարչարա
 նաց, և ՚ի ճշմարտութենէ չի դար
 ձուցին զիրենց երեսն: Լ. աքին
 հազար ափսոս. այն երանելիքն
 որ չարչարանօք վկայեցին ճշմար
 տութեան, յայժմու ժամանակիս
 զէֆսի և սէֆայի համար՝ Թու

Համորթքն կու թողուն զճամար
տու թիւնն . որ ոչ չարչարող կայ
էրենց և ոչ նեղացնող : Լ՝ յայն
սքքն ինչու համար կու համբե
րէին այն խրտար չարչարանաց ,
եթէ ոչ մէկ արքայուէ խաթեր մի
համար : Երրա համար ասաց քս
թէ , նցէ արքայութիւն երկնից .
իբր հայրենական ժառանգութի
և միրաս :

* Լ՝ րդարութէ համար մարտիր'
ով քրիստոնէայ մինչ ՚ի մահ .
Ար ժառանգես զարքայութիւն'
դու անկասկած և ան ահ :

Հարցումն ժ :

Յաղագս թէրորդ երանուէ , զոր յար
կադէս սն երուար սք ատարելոցն :

Երանուին զոր ետուր քս իւր
սք առաքելոցն՝ է գերազանց և
բազմավարձ . զերէ քս զամէն է
րանութիւնն վերջապէ կայացոյց ՚ի
Լ՝ սք

սբ առաքեալսն : () Էրէ կասեն
աստեղաբաշխներն և միւնէճիմ
ներն թէ, լուսինն թպտ փոքր է
քան զամէն աստղեր և ցած է քան
զամէնն, լաբին զամէն աստեղաց
և մորրակաց խասլիյէթն և հոս
մունքն յինքն կու ժողովէ :

Լ յսպէս և քս տրն զամէն երա
նուէ ներգործուի և զզօրուին՝
վերջապէս կայացոյց ՚ի սբ առա
քեալսն . զէրէ նոքա էին հիմունք
եկեղեցւոյ : այլ հիմն և թէմէն
տան՝ քան զամէն շինուածք խա
ւի և հաստատ պիտի լինի . ուրեմն
սբ առաքեալքն եղեն հիմունք և
ենթակայք ամէնից երանուեց :
նր համար քս ասաց թէ, վարձք
ձեր բազում են յերկինս :

Իսկ առաջին վարձն առաքելոց՝
էր աղքատութիւնն հոգւոյ .
որ զուրկ և դատարկ էին ՚ի մեղաց :
Ի քինճի վարձն՝ էր սգաւորու
թիւնն . որ միշտ սուգ ունէին

ի վր անդարձ մեղանորաց։ ինչպ
կասէր սքն պօղոս թէ, տրումուի է
ինձ և անպակաս ցաւ սրտի վասն
մեզուցելոց և ոչ ապաշխարելոց։
և թէ, լաւով ասեմ զթշնամեաց
խաչին յի. որոց ամ որովայնն է։
Սուչիւնձի վարձն՝ էր ՚ի հեղուէ
երանուէ. որ ամքն իբրև զանմեղ
գառինս հեզուք կերթային առա
ջի մարմնաւոր դատաւորաց. և
հեզուլթք կուխրատէին զամքն։
անոր համար ժառանգեցին զեր
կիր մարդկային բնուլթէ հաւա
տովն քի. և եղան թգւրք երկրի
իշխանք աշխարհի։ Տեօրտիւնձի
վարձն էր առաքելոց ՚ի քաղցա
ծուէ արդարուլթէ. որ այն քան
քաղցած և ծարաւի էին արդա
րուլթէ, մինչ զի մինչև ՚իմահ պա
տերազմեցան վս արդարուլթէ.
զէրէ դատաւորք էին և ալթոռա
կիցք քի. խիստ պէճիտ էր նոցա
առաքրնուլթի արդարուլթեան։

զի արդարութիւն Տաստատի արժող
 թիւի կասէ սաղամօն. և սբ առա
 քեալքն արդարութիւն իւրենց Տաս
 տատեցին զարժող թիւունքի.
 Պէշինճի վարձն առաքելոց՝ էր
 յերանուէ ողորմուէ. որ զերենց
 աղքատութիւն անփոյթ առնելով
 որբոց և այրեաց Տամար կու ժո
 ղովէին զողորմութիւն. զի էին գը
 թածք իբրև զՏայր. և ողորմածք
 իբրև զմայր: Եւ և՛ զարդարուն
 էին եօթն Տոգևոր ողորմութիւն:
 զերէ թողուի կանէին մեղուցե
 լոց. կու յանդիմանէին զմեղու
 ցեալն. կուսուցանէին զտգէտս.
 կու խրատէին զերկմիտս. կու մը
 խիթարէին զտրտմեալն. կաղօ
 թիւն վս փրկուէ ամ մարդկան,
 և կու Տամբերէին անիրաւուեց
 զոր մարդիկք կանէին իրենց:
 Եւ թիւնճի վարձն էր առաքելոց
 յերանութիւն սրբութեան սրտի.
 զերէ աննախանձք էին իբրև ըզ

տրղայս • մաքուր էին խորհրդով
 իբրև զհրեշտակս • ողջախոհք էին
 իբրև զսատրակս • միամիտք իբրև
 զաղանիս • և անոր համար ան-
 ային տեսուէն արժանանորեցան •
 Եւ տին ձի վարձն առաքելոց՝ էր
 յերանութէ խաղաղասիրութե •
 որով կոչեցան որդիք այ • զէրէ
 ուն էին զխաղաղութիւն հետ այ •
 հետ իրենց հոգւոյն և մարմնոյն •
 և հետ ամենայն մարդկան • ինչպէ
 կու խրատէր սբն պօղոս զհաւա-
 տացեալն թէ, եթէ ճնարէ ընդ
 ամենայն մարդկան զխաղաղու-
 թիւն ի ջիւղիք • Այք ի զին ձի վարձն էր
 սբ առաքելոց ՚ի հալածմանէ վս
 արդարուէ • որ անով արժանացն
 արքայութեն երկնից • Եւ ՚ի վեր
 ջին երանութեանն քս զամէն ե-
 րանելոց վարձն ՚ի սբ առաքեալն
 հաւաքելով վսյն որիկ ասաց թէ,
 վարձք ձեր բազում են յերկինս •
) էրէ սբ առաքեալն յակոբոս
 կասէ

կասէ թի, որ ոք դարձուցէ զմե
 ղաւորն 'ի մոլորութեան ճանա
 պարհէ, փրկեսցէ զանձն 'ի մահ
 ուանէ և ծածկեսցէ զբազմութի
 մեղաց: Իսկ թէ մարդ որ մէկ մե
 ղաւոր մի դարձուցանէ, զհոգին
 կու փրկէ և մեղքն իւր չի յիշվիր,
 ապա սբ առաքեալքն որ անթիւ
 և անհամար մարդիկք դարձու
 ցին յանհաւատուէ և 'ի մեղաց,
 տէ իմոյի ամենեցուն փոխան ըզ
 վարձն առին յայ: Իմացիր ու
 ըեմն թէ որքան փառօք
 ճոխացան:

* Երկոտասան սբ առաքեալքն
 երկտան ակունք պատուեալք:
 'Ի մարդկանէ փառաւոր եալք,
 և յայ են պրսակ եալք:

ՎԼՈՒԽ ՏԻՆՂԵՐԴ ։

Յաշտօ Լարիորասան Պորոյ Տոգայն
մբյ, շոր կու Ռուէ մբ տուտեան ոյս
շոս Գաշտո" 5, 22 ։

Տարցումն Լ ։

Այ պտուղնէ կատարելու
թի ծաղկանց և ծառոց,
այսպէս և պտուղքն հո
գւոյն մբյ՝ են կատարե
լուիք ծաղկանց մարդեղուէն քի
Օ ի որպէ պտուղ չարչարանացն
քի՝ են եօթն խորհուրդքն մբ ե
կեղեցւոյ, այսպէ և պտուղ բարե
րարուէցն հոգւոյն մբյ՝ են եր
կոտասանք ։ Լ՛՛ որպէս ծառն ՚ի
պտղոյ իւրմէ կու ճանաչվի, այսպէ
և քրիստոնեայն Ռէ զայն երկո
տասան պտուղքն որ ունենայ,
անով կու ճանաչվի լինիլ քրիս
տոնեայ ։

Տարցումն Բ .

Յաշագս թէ ո՞ր էն պատուէն Տ
գոյն սբն :

Պատխանի : Լ՛աաջինն է սէրն .
Երկրորդ՝ խնդուի . Գ, խաղաղուի .
Դ, երկայնամուտի . Ե, քաղցրուի .
Ն, բարուի . Է, հաւատ . Ը, հան
դարտուի . Թ, հեզուի . Ժ, ժուժ
կալութիւն . Իա, ճընշումն .

Իբ, ողջախոհուի :

Լ՛րդ Սէրն է լուումն օրինաց . և
հոգին սբ է մեր յորդորինն ՚ի սի
րել զանձ . և ՚ի սիրոյ սրտին պէյան
կու լինի մարդու գործքն թէ բա
րի թէ չար . ինչպէս որ ծառն
յիւ պողոյն :

Սնդուին է՝ որ մարդ զբարին
գործելն իբէն կու խնդայ եւ
կուրախանայ . ինչպէս որ մայրն
՚ի վերայ նոր ծնած զանակին : և
այս խնդութիս ՚ի հոգւոյն սբյ
կու պատճառի ՚ի մեր սիրուն :

Խաղաղութիւն է հանգստութի մը
 տաց. որ մարդ յերբ կու գործէ
 զառաքինութի, միտքն կու խաղա
 ղանայ. որ յառաջ խռովութի ու
 նէր հետ իւր մարմնոյն. որ հկուկ
 կու կենայր հոգւոյն: և այս խա
 ղաղութիս ՚ի հոգւոյն սբյ կու պատ
 ճառի. զէրէ հոգին սբ խաղա
 ղութի կասվի:

Երկայնամտութիւն է համբերութի
 վս յապաղման վարձուն բարե
 գործուէ. և հոգին սբ խրատէ
 զմեզ երկայնամիտ լինիլ և համբե
 րել վս վարձուց բարի գործոց.
 և մի՛ շուտով խնդրել զմխիթա
 րութի՝ զնեղութի քաշածին պէս.
 այլ համբերել և յայ կամքն ձը
 գել. որ մեր վարձ տալուն հաւ
 ատարիմ և ինամէ: **Ս**որա համար
 կասէր սբն յակոբ թէ, երկայնա
 միտ լերուք մինչև ՚ի դալուստ
 տն մերոյ յի քի: **Օ** էրէ և մը
 շակն զսերմն ցանածին պէս՝ նոյն

Ժամայն չի քաղեր, այլ՝ կու համ
 բերէ մինչև 'ի հնձոց ժամանակն:
 Լ. յայ և հոգին սբ կու խրատէ
 զմեզ թէ, յորժամ որ սերմանէք
 զբարեգործութի, մի՛ էվէթլէ միշ
 անէք 'ի քաղել. այլ երկայնամիտ
 եղէք մինչև 'ի գալուստն քի:
 Բաղցրութիւնն է որ հոգին սբ
 սիրով առաքինուէ և սիրովն այ
 զմեզ կու քաղցրացնէ. որ զամէն
 դժուարինսն յօժարուք կու տա
 նիմք. և 'ի զահմէթ քաշելն
 կու քաղցրանամք:

Բարութիւն է որով մարդն կու նը
 մանի իւր նախասրպինն այ. զէրէ
 անձ բարիէ. և մարդ զբարին անձ
 սիրելով՝ իր չափուն կեօրէ կու
 բարիանայ. և սիրելն զբարին՝ հո
 գին սբ կու յորդորէ:

Դաւատն է լոյս հոգւոյն. որ ա
 նով մարդ զանտեսանելիսն կու
 հաւատայ. և այ ըխրար արածին
 շիւժէսիզ կու լինի. և զայս կու

սուցանէ մեզ հոգին սուրբ:
Եւ անդարտութիւն է՝ որ զմարդն
չի թողուր եվէթլէմիշ անել՝ ի
գործելն զբարի. զէրէ հանդարտ
ասելն՝ ահէստէ և ետվաշ ասելէ.
Իսկ որ եվէթլէմիշ անէ՝ ի գոր
ծելն՝ շաշըրմիշ կանէ զինքն:

Տէ իմտի՝ ի բարի գործելն՝ մարդ
պիտիր հանդարտաբար գործէ և
ոչ անզգամուք և լրբաբար:

Եւ զուրիս է առաքինութի մար
դոյ՝ ի թապիյէթտէն տրված.
Լաքին թապիյէթի բանն, և հո
գւոյն սբյ պտուղն՝ զանազան են.
զէրէ թապիյէթի գործն՝ զմրդն
չի վարձատրեր մինչև որ ի հո
գւոյն սրբոյ շնորհացն չի լինի:
անոր համար հոգւոյն սբյ պտուղ
կասվի հեզութիւնն. որ զմարդն
փառաց կու հասցընէ:

Սուրբ կալութիւն է, որ մարդ ա
մէն եկած նեղուէ որ կու գայ,
վս բարեգործուէ կու համբերէ

Ընչումն է՝ որով մարդ զմար
մնոյ կամքն կու նու՛ աճէ ՚ի ներ
քոյ կամաց հոգւոյն . և ծովով և
պահօք զգապտ ջեղած մարմինն
զապտ կանէ :

Ողջախոհութիւն է՝ ողջ և կատա
րեալ պահել զամէն զգայու
թիւնքն ՚ի սիրոյ աշխարհի . ՚ի հեշ
տութենէ մարմնոյ , և ՚ի կա
մացն սատանայի :

* Երկոտասան պտղովք հոգւոյն
թէ զարդա ըիս ,
Ընտիր մարդկան և աստուծոյ
դու գլտա նիս :

ՎԼՈՒ Ս ԵԿԵՐՐԴ:

Յաշագ (Օրինաց և Պարտիրանայն աշ):
Հարցումն Լ:

անիր, որ մարդու վրը
կութեան հարկանոր և
պէճիտ երեք բան կայ:
Լ՛աջինն է գիտութի

հաւատալեաց. զոր ուսուցանէ հա
ւատամք ՚ի մի անձն: Երկրորդ՝ գի
տութի յուսալեաց. զոր կուսու
ցանէ տրուական հայր մերն: և
Երրորդ՝ գիտութիւն գործելեաց.
որ կայ յանձային սբ օրինաց մէջն:

Օ էրէ չորս կերպիւ է օրէնքն:
առաջինն բնական. երկրորդն բա
նական. երրորդն մովսիսական. և
չորրորդն անտարանական:

Բնական օրէնքն է բնածին լոյսն
այն զոր անձ ծագեր է ՚ի միտս մար
դոյ. որ անով կու ճանաչէ թէ

զինչ պիտի Գործէ և յորմէ՛ պի
տի Խորշի, և այս լուսովս՝ զամ
կու ճանաչէ ՚ի վեր քան զամ ինչ
օրեւի. այլոց քննա չանել, և օ
գուտ լինիլ: Լ՛ս զայս օրէնքս՝
ստանայ ապականեց ջանկութե՛ք
յառաջին ծնօղան մեր. որ զհոգիս
հակառակ կացոյց ան, և զմարմինն
հոգւոյն: և այս օրէնքս՝ կոչեցաւ
օրէնք մեզաց. անոր համար հոգի
մարդոյ շատ անգամ կու ջանայ
Գործել զբարի, և մարմինն կու
հակառակի: Աստի ան մինչ ե
տես զառաջին օրէնքն անկնեալ,
ետուր երկրորդ օրէնք որ ասի բա
նական օրէնք ՚ի ժամանակս աբրա
համու. զի յայն ժամանակն առա
ւել բազմացլէր կուպաշտուին.
ուստի զկուպաշտուին խափանե
լու համար՝ ետուր զբանական օ
րէնքն. զի թերևս հաւաքաբա
նութե՛ք և բանական քննութե՛ք՝ մար
դիկ ճանաչէին զամ: և զայս այլ

ապակնեց սատանայ. որ իմաստու
թքն այ՛ ոչ եթող մարդկան ճա
նաչել զորհօղն իմաստութեան.
Անոր համար առ՛ի խափանել զո
րոգայթն սատանայի՛ ՚ի ժամանկս
մովսէսի՛ ետ զերրորդ օրէնքն.
որ կասվի գրահորական և մովսի
սական. ահացուցիչ և երկիւղալի.
զէրէ մովսիսական օրէնքն տրվաւ
ամպով որոտմամբ ծխով մարախ
լով և փողով. այլ զի օրէնքն եր
կիւղին՝ կարգելու զձեռն և ոչ
զսիրտն. ուստի և է՛ անկատար.
այլ ամ՛ անկատար՝ կու վերաբերի
առ կատարեալն. ուստի ՚ի հարկէ
կարօտացւ մարդ այլոյ իմն օրինի.
Այնորիկ փոխանակ այն հնոյ և
ծանր և բազմապատիկ օրինացն՝
ետուր ամ՛ զչորրորդ օրէնքն ա
ւետարանական. թեթեւ հեշտալի
դիւրին և համառօտ. որ կայանայ
՚ի սէրն այ և ընկերին. Ար՛ ոչ ոք
կարէ պատճառել և մահանայ ա
նել

նել թէ ծանրէ շատէ խրթին է
 և դժոճարինէ։ Օ էրէ այս օրի
 նացս՝ օգնական տրվա՛ն ՚ի քէ հո
 գին սբ և եօթն պարգևքն նր .
 զի ընդ տրվին հոգւոյն սբյ՝ արը
 վա՛ն և սէրն։ Ինչպէս կասէ սբն
 պողոս թէ, սէրն այ ըսփռեալէ ՚ի
 ձեռն հոգոյն սբյ որ տը՛ւա՛ն մեզ։
 Լ՝ յլ զի տասն բանեն օրէնքն այլ
 որ նրկատեմք , կու վերաբերին
 յերկուս . ՚ի սէրն այ, և ընկերին։
 անոր համար քս ասաց թէ, յայս
 երկու պատու՛իրանս ամ օրէնք և
 մարգարէք կախեալք կան։

Պէտքէ ուրեմն նախ ասեմք իվ՛ր
 տասն բանեան օրինաց, և ապա թէ
 իվ՛ր նոր և ա՛նետարանական
 օրինաց։

* Թէ օրինօք պատրսպա ըիս ,
 յամուր դղեակ դու դտանիս .
 Լ՛ն թէ զօրէնս ուժով խըզէս ,
 արտաքս ելեալ դու կորընչիս։

Նարցումն Բ :

Յաշտո Լուսինոյ հրամանի Սուրբ

ասկան օրհինն :

Լուսինն հրամանն օրհնն և պատ
 ունիրանն է այս : Սի' եղիցին
 քեզ աստուծոք բաց յինէն . մի' ա
 ըստցես դու քեզ կուռս ընամ նը
 մանուէ . որ ինչ յերկինս իվերէ ,
 և որ ինչ յերկիր ի խոնարհ . և
 որ ինչ ի ջուրս որ ինեքոյ երկրի
 ի խոնարհ : մի' երկիր պագանիցես
 նց և մի' պաշտիցես : զի ես եմ տր
 անքո' ան նախանձոտ . որ հատու
 ցանեմ զմեզս հարանց որդւոց .
 յերիս և ի չորս ազգս ատելեաց
 իմոց : և առնեմ զողորմութիւնն ի
 հազար ազգս սիրելեաց իմոց . և
 որք պահեն զհրամանս իմ :

Լորդ այս պատուիրանս կու պա
 ըունակէ զբազում խնդիրս :
 Եւստ և առաջ որ կասէ քի, մի' ե
 ղիցին քեզ անք բաց յինէն .
 Կամի ասել քի, մի' միայն է ան գե

րազանց բարի. ՚ի մտաց անըմբռ
 նելի, և միայն հանատով ճանաչե
 լի: **Օ** էրէ ամ հեթանոսք ըստ
 զանազանուէ իւրեանց՝ պաշտէին
 զզանազան ստեղծունաճս ը իւրա
 տուն դիւաց յափշտակելով ըզ
 ծայրագոյն պատիւնն այ. այլ այն
 որ կու ճանաչէ զամ մի, մեծամաս
 կու մոլորի զպատիւ նր այլոց տա
 լով: **Օ** էրէ ծայրագոյն պատիւ՝
 միայն ծայրագոյն բարւոյն կու
 վայելէ: **Վ** սյնրկ ասաց ամ թէ,
 սիրեսցես զսր ամ քո յամ սրտե
 քումմէ. և յամ անձնէ քումմէ.
 և յամենայն զօրութի քումմէ:
Լ ճ զայս պնդելով ամ բերանով
 դանթի մարգարէին ասաց թէ,
 մի՛ եղիցին քեզ ասունաճ ք առ ժա
 մայն. և մի՛ երկիր պագանիցես
 դու այ օտարի:

Երկրդ խնդիրն է որ կասէ քի,
 մի՛ արասցես դու քեզ կուռս
 ը ամ նմանուէ. որ ինչ յերկինս

՚ի վերէ, և որ ինչ յերկրի ՚ի խո
նարհ. և որ ինչ ՚ի ջուրս ՚իներքոյ
երկրի ՚ի խոնարհ:

Լ՛որդ կուռքն է կուած և փորած
՚ի քարէ և ՚ի փայտէ. և ձուլա
ծուն է յոսկւոյ և արծաթոյ և

յայլ հրահալեւեաց: Լ՛յլ ամ
իրաց պատճառն լաւագոյն է քան

զիր պատճառելին. այլ պատճառ
ամցւն է ամ. աննման յամցւնց:

Տէ իմտի՛ աննմանին նմանուի և
պատկեր շինել և զայն ասել ամ՝
կուսպաշտուի է: () էրէ հեթնաք

որ պատկեր կու շինէին, չէին ա
սեր թէ այս նմանութի ան է, և

զայ նմանութին ունի տէյի կու
պաշտեմք ՚ի պատիւ ան, այլ զայն
շինած պատկերներն կասէին քի
ած է. և զայ պատիւն գողանային
և այն պատկերին կու տային:

Լ՛նոր համար մեք քրիստոնեայքս
որ պատկեր կու նկարեմք, ոչ ա
սեմք թէ այս ամ է, այլ իբր նշան
ինչ

ինչ որով զմիտք մեր կու վերազը
նեմք առ նախատիպն այն պատկե
րին: Եւ այն որ կասէ քի, որ ինչ
յերկինս ՚ի վեր, կարգիլէ զմեզ
յերկրպագութի հրեշտկներուն
որ ՚ի վեր են քան զայս երևելի
երկինքս: Եւ այն որ կասէ քի,
և մի՛ որ ինչ յերկիր ՚ի խոնարհ,
կամի ասել թէ, և ո՛չ մարդոյ և
եզան և այլոց. զի մահկանացու
ստեղծուածք են. և անմահի այ՛
անոնց պատիւ չի վայելեր:

Եւ այն որ կասէ քի, և մի՛ որ ինչ
՚ի ջուրս, այսինքն մեծամեծ
ձկանց:

Եւ ընդ խնդիրն է, մի՛ երկիր պա
գանիցես նոց և մի՛ պաշտիցես զնս:
Եւ յերկիր պագանելն է՝ խոնարհիլ և
ծունկ չոքիլ և զերկիր համբու
րել առաջի այն կռքերուն. զէրէ
աբրահամ նահապետն որ երկիր
պագան այ, զինքն հող և մոխիր
ասաց առաջի այ. և ով որ կուոյ

կերկիրպագէ , կամի ասել թէ՛
ես հող և մոխիր եմ առաջի քո :
Լաքին այս մեծ ծուռ է . զէրէ
և այն կռքերն այլ՝ հող և մոխիր
են . և պաշտօլն այն կռքերուն՝
ինքն լա՛ն է քան զայն կռքերն .
զէրէ կենդանի և բանական է . և
անոնք անկենդան և անբան : Եւ
մի՛ պաշտիցես ասէ զնս . այսինքն

հողևոր սիրով :

Սրբո՛ր խնդիրն է սպառնալեաց
պատժոց և խոստացման վարձուց :
Ես ան նախանձուտ եմ ասէ . որ ըզ
մեզս հարանց և զպատիժն մինչև
ի յերիս և ի չորս ազգս կու հա
տուցանեմ ատելեաց իմոց . և զո
ղորմուի իմ կու պահեմ սիրելեց
իմոց մինչև ի հազար ազգս :

Ես բանովս կերևի այ անաչառ
արդարութին և անչափ ողորմու
թիւնն . որ թէ մարդ յարդարու
թենէն չերկնչի , պարէ յողորմու
թէն պատկառի . և թէ բռնութի

Յի քաշվինէ , պարէքի սիրով և
ողորմութեամբն այ զմայլի :
Լ՛րդարուին այ պէյան կու լինի
պատժելով մինչև ՚ի չորս ազգս , և
ողորմուին մինչև ՚ի հազար ազգս :
Օ այս այլ իմացիր . որ այժմու
ժամանակի հրէաներն՝ ծածուկ
կուսպաշտք են . զէրէ նեւան կու
սպասեն ՚ի տեղի քի . և ումուտնին
յայն պիղծնէ : բայց անիծեալէ
մարդն որ զեր ումուտն ՚ի մարդ
կու դնէ ասաց ան . Լ՛ը անոնք
իսէ յայնպիսի մարդ մի դրեր են
զերենց ումուտն՝ որ ամէն չարեօք
լիէ . և ամէն աշխարհի չարիք ՚ի
նա մէվ ճութ պիտիր գտնվի :
Լ՛նոր համար ան զեր ողորմուին
ոչ այճեց նց մինչև ՚ի հազար ազգս .
զէրէ ատելիք եղան այ՝ քի գայ
լլատեանն ճի հա՛նատալով :
Ի մէջ քրիստոնէից այլ կան ե
րեք թիւրլիւ կուսպաշտք . զէրէ
հրէից երեք ստեղծուածք ար
ԿԻԼ

գիլվեցան յերկրպագելոյ: Լուս
 ջինն է՝ ՚ի վերոյ քան զերկինս է
 ղածներն: և հպարտն կամելով
 վեր լինիլ քան զամէն մարդիկ է
 ղան կուսպաշտ: Ի քինճին՝ երկ
 րանոր ստեղծվածք: և ագահն սի
 րելով զնմանութիւն երկրանոր
 ստեղծվածոց ոսկոյ և արծաթոյ՝
 եղան կուսպաշտ: Իւշիւնճին՝
 ջրեղէն ստեղծվածոց: և հեշտա
 սէրքն և բղջախոհքն կու սիրեն
 զիրենց ցանկուին, և կու լինին
 կուսպաշտք:

* Օ աստուած իմն քեզ արարիչ,
 զպատիւ նորա մի՛ տար այլոց.
 Յաստուծոյ զատ ճար ջիկայ քեզ,
 և ոչ բընաւ յարարա ծոց:

~~~~~
 Հարցումն Գ:

Յառաջ ԼԵՐԻՐԵՐ Հրամանի Մովսի
 սեփան օրինայ:

Ի քինճի պատուիրանն է այս:

Մի՛ առնիցես զանունն այ քոյ՝ ի
 վր սնոտեաց. զի ո՛չ սրբեսցէ տր
 զայն որ առնու զանունն այ ի վր
 սնոտեաց: Ամի ասել քի, ինչպ
 որ անձ ծայրագոյն բարի է և ան
 հաս մտաց, այսպէս և անունն այ
 անձառելի է և սարսուելի. ասար
 կու է, և ասիւ և դողովթ ք պաշ
 տելի: Որ թէ մէկ մարդ մի թե
 թեաբար անաս և լիբե երեսօք լի
 նի և ջերկնջի յահեղ անուանէն
 այ և ՚ի պօշ և ՚ի հավայ տեղն եւ
 ՚ի սուտ տեղն զանձ վկայ կոչէ և
 երդվի, կեօյէքի զահեղ անունն
 այ ունայն և պօշ համարեցան և
 իւր սրտովթեն վկայ կոչեց.
 Երդ անունն այ երեք կերպով
 ընդունայն կու լինի. սրտիւ, բե
 րանով, և դործով: Սրտիւ պօշ և
 հավայ կանեն զանունն այ սուտ
 քրիստոնեայք. որ թէպէտ մկրր
 տուի ունին, այլ զմկրտութեան
 շնորհն չունին. այլ միայն երևելէօք

ցոյց կուտան զիրենք քրիստոնէյ,
 և ինեղքոյ գայլք են յափշտիօղ:
 Բերանով դատարկ և ունայն կա
 նեն զանուանն այ այն մարդիքն
 որ չարաչար կերդվին. ուխտ կա
 նեն և չեն կատարեր: և վրդայտք
 որ քէսիմի համար կու քարոզեն.
 և սուտ և փուլ առականերն կու
 դնեն ՚ի վր սբ գրոց և մեծամեծ
 սբց: Վարձլ անջերմեռանդուք
 և պաղ սրտիւ աղօթօղներն. որոց
 բերանն ՚ի յաղօթն է, և սիրտն ՚ի
 տունն և ՚ի տեղն է. ՚ի քեար և ՚ի
 քիսպն է. զայլոց տունն անիրելն է.
 զչնուի և պոռնկուի մտածելն է:
 Երրորդ՝ գործով պօշ և ունայն
 կանեն մարդիք զանուանն այ. ինչ
 պէս կեղծաւորներն. որք ալ է
 թով մի և վերերևութով կու յի
 շեն զանուանն այ և ոչ սրբութիւն
 սրտի: Եւ յապիսի մարդոց կասէ
 աստուած թէ, ժողովուրդս այս
 շրթամբ պատուէ զիս, և սիրտք
 իւր

իւրեանց հեռի են յինէն:

* Օ ան ահեղ մի՛ սիրեր դու
լոկ բերա նով.

Լ՝ յլ սբ սրտի՛ն և լի՛ արդեամբ
ջերմ հա՛ւա տով:

Հարցումն Գ:

Յաղագս Լ՝ արդդ հրամանի Ս՝ յսխա
հան օրինաց:

Իւջիւնձի պատուհրանն այս է:

Յիշեսջիր սրբել զօր շքթուն:

Սամի ասել թէ, ջիւնքի ան ՚ի
վեց օրն ստեղծեց զամ արարծա,
և յա՛նուրն եօթներորդի հան
գեա՛ն և օրջնեաց զօրն այն որ էր
շաբաթ, որ թարգմանի հնգիստ,

Լ՝ յսպէս և դու դադարի՛ր ՚ի գոր
ծոց մարմնականաց. և այ օրջնու
թէն պարապիր, և ծառայական
գործ մի՛ գործեր: Վադարի՛ր ՚ի
մոլուէց. և ՚ի մարմնսին առևտրէ
որք կու խափանեն զպարապումն

ձԺային օրճնութե. Լաբին Լաճ
իմացիր. որ ՚ի ստեղի շաբաթ աճ
ուրն՝ մեք կու պահեմք զօրն կի
րակի ՚ի պատիճ յարուեն քի.
Ար նոյն օրն կիրակի՝ պատուեցճ
՚ի ճին և ՚ի նոր օրէնս. Լախ պատ
ուեցաճ յայ. զէրէ ՚ի կիրակի օրն
ստեղծեց ձԺ զերկինս և զերկիր
և զճրեշտակներն. որ ՚ի ստեղծա
նիլն իւրեանց՝ ըսկսեցին օրճնել
զձԺ. և սադայել որ չօրճնեց եւ
չի խոնարճեցաճ առջի այ՝ անկաճ
յերկնից և ամ ճաճանօղքն նր.
Լ. յԼինչպէս ճրեշտակներն ՚ի կի
րակի սկսեցին օրճնել զձԺ, այսայ
և մեզ պէտք է որ ՚ի մարմնաճոր
գործոց դադարիմք և այ օրճնու
թեն պարապիմք. Լաճ չլինի թէ
ասես, զկիրակին որ պահեմ, վաս
տակ չունիմ զինչ ուտեմ. զէրէ
ձԺ զայն աճուր նաՓաղան ՚ի շա
բաթու մէջն կուտայ. Ինչպէս
գրած է ելից 16 գլուխն 29 ճա
մարն

մարն թէ, հրէայք որ զաբութ օրն
 պահեցին, ան անոնց երկու ան
 ուր կերակուր ետուր, ապա որ
 չափ առանել զկիրակին պահո
 շին կուտայ. Լորկրդ՝ ՚ի կիրակի
 օրն ազատեցան հրէայք ՚ի փարա
 լօնի գերուէն. և քս ՚ի կիրակի
 օրն ազատեց զմեզ ՚ի դժոխոց.
 Լորդ՝ ՚ի կիրակի օրն տընան ան
 զհին օրէնքն ՚ի սինա. և ՚ի կիրակի
 հոգին սբ իջան ՚ի դասս առաքե
 լոց և ետուր զնոր օրէնքն.
 Չրդ՝ ՚ի կիրակի անիրեցան երի
 քով քաղաքն. և ՚ի կիրակի օրն ան
 բնակ և աներ դարձան դժոխքն.
 Նինգերդ՝ ՚ի շաբութ օր մի մէկ հը
 ռէայ ՚ի Ժմնակս մովսէսի թալաշ
 կու ժողովէր՝ քարկոծել ետ ան,
 որչափ ևս առանել քարկոծելիէ
 մարդ որ ՚ի կիրակի օրն կաման
 կերթայ ՚ի մարմնաւոր գործ.
 Երեքդ՝ սամփսոն յանուր կի
 րակի զնազէ քաղաքի երկաթէ

դռներն էշիկներովն քակեց . որ
 կու նշանակէր զքի յարութին .
 որ զդրունս դժոխոց պղնձիս խոր
 տակեց և զադամ իւր ծննդօքն
 ազատեց : զմանանայն ՚ի կիրակի
 օրն ետուր անհրէից . և քս ըզ
 հացն ՚ի կիրակի օրն աճեցոյց . ՚ի
 կիրակի ծնանքս . և ՚ի կիրակի մը
 կըրտեցան : Առթնեղդ՝ Թէպէտ
 ամ աւուր տրն՝ անէ , ւաքին կի
 րակի օրն մախսուսէն քիէ . զէրէ
 տէրէ ասաց որդի մարդոյ և շա
 բաթ աւուրն . նր համար կիրակի
 կասկի որէ տէրունի : Աւթեղդ՝
 պօղոս առաքեալն ըզշաբաթ օրն
 ըստունէր և քեօրկէ կասէ կողոսս
 ցւոց 2 գլուխն 16 համարն . այլ
 քեօրկէն՝ զահիր պիտիր ճշմարիտ
 բանի մի քեօրկէ լինի . այլ շաբաթ
 օրն՝ քեօրկէ էր կիրակի աւուրն .
 անոր համար քս նոր օրէնսդիրն
 զշաբաթ օրն ճէր պահէր զէրէ ըզ
 կիրակին պիտիր սահմանէր :

Իննե՛րդ՝ քս զամէն բժշկուլի՛ ՚ի
շաբաթ օրն կու գործէր. և զմեր
հոգին ՚ի կիրակի օրն պիտիր բը
ժըշկեմք: Տասնե՛րդ՝ քս ասց թէ,
առա՛նել պէտքէ ՚ի շաբաթ օրն
բարիս գործել. շաբաթովն՝ իմա
նամք զկիրակին. որ շատ բարի
պիտիր գործեմք: Ապին հազար
եղուկ. այժու ժամանակիս ՚ի մէջ
շաբթու չի գործած չարիքն՝ կու
պահեն և ՚ի կիրակի կու գործեն
արբենալով և հայհոյելով: Ժա,
Իս և սբ առաքեալքն զբարո
զուին ՚ի շաբաթի օրն կու տային.
զէրէ հրէաներն յայն օրն ՚ի սինո
վայն կու ժողովէին. և քրիստո
նէից պէտքէ իլաքի ՚ի կիրակի
օրն լսել զբարոզուլիւն: Իայց
ա՛նաղ հազար. աճապա ՚ինչ խտար
հայհոյանք կու լսէ վարդապետն
որ ՚ի կիրակի օրն քարոզ կու տայ:
Լ. յԼ քս ասաց հրէից թէ, ՚ի շա
բաթ օրն առա՛նել պէտքէ բարի

գործել. հոգի ապրեցնել ք թէ
կորուսանել. անոր համար ք^ս ըզ
լը տարվան անդամալոյծն, զտեռա
տես կինն, զժը տարվան կապված
կինն 'ի սատանայէ, զծնէ կոյրն,
զջրգողեալն, և զգօսացլ ձեռքն'
'ի շաբաթ օրն բժշկեաց. 'ի յօրի
նակ մեր հոգւոյն բժշկուէ յաւ
ուր կիրակի: Ժք, և գլխաւորն,
որ ք^ս 'ի Աիրակի օրն յարեաւ:
'ի Աիրակի օրն դրօքն փակելօք մը
տաւ 'ի վերնատունն սք սիօնի և
զթովմայի թերահաւատուին հաս
տատեց: 'ի Աիրակի երևեցաւ մա
րիամու մագդաղենացուն. պետ
րոսի առաքելոյն. յակոբայ տնեղ
բօրն՝ առաջև սեղան բարեւի ե
դիտ 'ի կիրակի օրն յարուէ իւրոյ.
'ի Աիրակի՝ ողջոյն և խաղաղուի
եաուր առաքելոցն 'ի գալելեա .
ցոյց տալով թէ, ով որ զեմ կիրա
կին որ պահէ, իմ ողջոյն և խաղա
ղութիւնն յանոր վերա լինի:

Ի Կիրակի օրն Տրեշտակապետն
գաբրիէլ պայծառ հանդերձիւ
երևեցաւ մօտ գերեզմանին քի
ի նշան ուրախութե. և լացօղ կա
նանցն ասաց թէ, ինչո՞ւ համար ըզ
կենդանին ՚ի մէջ մեռելոց կու խնդ
րէք. չէ՞ աստ՝ այլ յարեա՛ւ. ըզ
սուգն փարատեցէք. և ինձ նման
պայծառ հանդերձ զգեցէք:
Ար այս օրճնեալ սովորութիս մը
նաց. որ բարի քրիստոնեայք ՚ի կի
րակի օրն նոր հանդերձ կու հագ
նին ՚ի պատիւ յարութեն քի:
Աքին լա՛ւ կու լինէր թէ, հետ
այն նոր հանդերձին և զիրենց
հոգեկն այլ զարդարէին խոստո
վանութբ. ինչպէս կասէ դա՛ւիթ
մարգարէն թէ, խոստովանութի
և մեծ վայելչութիւն զգեցար:
ԺԳ, ՍԲ խաչն քի ՚ի կիրակի օրն
երևեցաւ իվր սբ գողգօթայի.
և ցոլացաւ մինչև ՚ի սուրբ լեառն
ձիթենեաց, ԺԳ, եկդ գալուստն
քի

քի պիտի լինի յօրն կիրակի. և
օրն կիրակի՝ պիտի մնայ աներե-
կոյ յաւիտեանս յաւիտենից:

* Ով որ պահէ զօր կիրակին,
բազում վարձուց է արժանի.
Ով չի պահէ կամ չար դործէ,
չատ պէրզահի կու հանդիպի:

Տարցումն Լ:

Յազազա Չորրորդ պատուիրանի մով
փասկան օրինաց:

Չորրորդ պատուիրանն է այս:
Պատուեա՛ զՏայր քո և զմայր քո.
զի՛ քեզ բարի լիցի. և երկայնա-
կեաց լիցիս ի վր՛ երկրին բարուն:
Բնական օրէնքէ որ ամէն փոքր
ճնազանդի մեծին. լաքին մեղքն
զայս օրէնքս խախտեր էր. անոր
համար անձ զգրաւորակն օրէնքն
ետուր որ խախտըված օրէնքն բը-
նական Թէքրարէն նորոգվի. որ
փոքրերն ճնազանդին իրենց մեծին

Ժ

160

անոր

անոր համար անժ ասաց թէ, պատ
ո՛ւեա՛ զհայր քո և զմայր: Լորդ
ծնողքն երկու կերպի՛ն պատուե
լիք են. պատկառանօք, և զպէճիտ
պէտս նց տալով: Օ հրէ թէպէտ
այս պարտքէ, լաքին չի ասեր ո՛վ
որդի հատո՛ զպարտք ծնողացդ .
զէրէ այս պարտքս տէ յմէ բարե
րարութե՛ չի վճարվիր . անոր հա
մար կասէ քի՛ պատուեա՛: Օ հրէ
ծնողքն յետ այ՛ իքինճի արարիչ
կասվին . այլ որո՞յ այ գերազանց
պատի՛ն պիտի, այսպէս և ծնողաց
բնական պատի՛ն . զէրէ բնութե
սէպէպք են ծնողքն: Օ հրէ կու
տան ծնողքն որդոց երեք բարի .
ծնունդ, սնունդ և աճումն, և
ուսումն: Լ. յԼ ՚ի ծննդեան թնայտ
հայր և մայրն պատճառ չեն հո
գւոյն, լաքին բոլոր զա՛նակին
պատճառ կասվին: Ընչպէս որ
սահաթճին թէպէտ ոսկւոյն ե՛ւ
արծաթոյն սէպէպ չէ, լաքին
ժ.Լ. 161 շին

շինման կողմանէ ըստ զէնահա-
 թին պատճառէ բոլոր սահաթին։
 Լ՝ յայ և հայրն և մայրն բնութի
 սէպէպ են զանակաց . անոր հա-
 մար զանակներն այլ պարտական
 են որ պատուեն զիրենց սէպէպն
 պատկառելով և խնամելով :
 Լ՝ րի՛րդ՝ չիւնքի զանակաց սրերն
 դեան պատճառ են ծնողքն , պար-
 տական են և որդիքն սնուցանել
 և պէսլէմիշ անել զծնողսն :
 Լ՝ րի՛րդ՝ չիւնքի յանոնցմէ ունին
 զուսուսմն՝ պարտական են հնազան
 դիլ : ինչպէս կասէ պողոս . որդիք
 հնազանդ լերուք ծնողաց ձերոց
 յամենայնի . զի այն է բարի :
 Լ՝ քին չար խրատու ծնողաց և
 չար գործոց՝ չի պիտի որ հնազան
 դին որդիքն և հետեին . այլ օրի
 նակ առնեն ՚ի վարդէն . որ թէպտ
 ՚ի փշոց կու բուսանի , լաքին չի նը
 մանի ր փշոց : Լ՝ յլ ծնողաց պէտք
 է որ երկու բան ուսցընեն զա-

Ըակաց. այսինքն երկնչիլ յայ, և
 զատ կենալ իմեղաց. | աքին այս
 պատուհրանովս պիտիր իմանամք
 նաև զՏոգևոր ծնողս մեր պատ
 ո՛ւել. և ննազանդիլ ի Տոգևոր
 բանից կողմանէ. և զայն մարմնա
 շոր և համեստ բանն որ Տոգևոր
 ծնողք և առաջնորդք չեն կարեր
 անել՝ հրամանա՛ւ նց կատարել.
 | յսպէս պէտքէ հընազանդիլ
 ծերոց որք են բարի խրատատու
 հարք. և մարմնա՛ւոր Թգրաց ե՛ւ
 տէրանց որք են տէր ըստացո՛ւա
 ծոց և վաստակոց. | Ե՛ւ այս հրա
 մանիս վարձն՝ է բարի լինիլն, և
 երկայնակեաց լինիլն ի վր երկրի.
 զէրէ ովոր պահէ զայլոց կեանքն,
 կու պահվի և իրեն կեանքն
 յայ:

* Պատուեա՛ւ ըզծնողս յետ այ.
 որք են երկրորդ քեզ պատճառ.
 | Եր շատ ապրիս երկար կենօք.
 և ըստանաս փառս ան ճառ:

Նարցումն Օ :

Յառաջ եւրորդ Նրամանի Մովսէս
հոն օրինաց :

Նինգերորդ Նրամանն է այս :

Մի՛ սպանաներ : Լ^{ու}յս Նրաժա
րական Նրամանովս կարգիլ է ան
պէյանն էջքեարէ զմարդասպա
նութիւն և յայտնապէս զշարժումն
բարկութե. զէրէ ՚ի բարկութեն
կու պատճառի մարդասպանութիւն :

Լ^{ու}նոր համար քս ՚ի քեօքէն տիկ
տէն կտրեց զպատճառն սպանման
զբարկութիւն ասելով թէ, այլ ես
ասեմ, որ բարկանայ եղբօր իւր
ում ՚ի պէսուհ տեղն՝ պարտաւոր

լինի գեհենոյն : Օ էրէ՛ թէ ըզ
մէկ ծառի մի տալերն որ կտրես,
և զքեօքն չի հանես, թէ քրարէն
յայն քեօքէն Քիլիսէն միշ կու լի
նի . անոր համար բարկութիւնն
որ արմատ է սպանման՝ քս կտրեց
՚ի քեօքէն : Կ^{արձ}լ բարկութիւնէ

սրտին. նախատինքն է բերանոյն.
 հարկանուամն և փետտուամն մօր
 վաց՝ է ձեռաց: Լ. Ս. այս հրա
 մանովս կարգիլ է զերեք կերպ
 անիրաւ սպանութի: Լ. ռաջինն է
 սպանանել զոք առանց մեղաց ՚ի
 պէտուց տեղն: Լ. րիւրդ զանիրաւ
 սպաննութիւն, յորժամ սպաննողն
 դատաւոր չի լինի: Լ. րրորդն է,
 յորժամ դատաւորն ըսպանանէ
 ոչ սիրով արդարութե այլ չար ցան
 կութի վրէժխնդրութե և տալա
 ճութե: Վարձեալ՝ մարդասպա
 նութիւնն երկու կերպիւն է:
 Վախ մարմնաւոր որ բաժանէ ըզ
 հոգին ՚ի մարմնոյն. և այս է սպան
 նութի էչկեարէ: Լ. րիւրորդն է
 հոգևոր և համարեալ. յորժամ
 մարդ ատէ զեղբայր իւր, անոր
 մարդասպան կասէ յօհաննէս ա
 լետարանիչն. զէրէ ով որ կատէ
 զմէկ մի, կեօյէքի կու մեռցընէ
 զնա ՚ի սրտի մէջն: Լ. յապէս մար

դասպան է այն մարդն որ զմրդոյ
 անուռնն կավիրէ ՚ի մարմնաւորս և
 ՚ի հոգևորս : Ի մարմնաւորս՝ յոր
 ժամ կաղտոտէ զմարմնաւոր համ
 բաւն և նամն : Եւ ՚ի հոգևորս՝
 յորժամ մէկի մի հաւատոյն իլէթ
 կու գնէ : Եւ յայէս մարդասպան
 կասլի յորժամ մէկ մի խիստ չքա
 ւոր լինի և աւուր ապաւինի կա
 րօտ, և ինքն կարէ օգնել և չի օգ
 ներ՝ մարդասպան կու համարվի :
 զէրէ հաց մեծատանց՝ կեանք աղ
 քատաց է : որ զըկէ զնա՝ այր ա
 րեան է կասէ սաղօմօն :

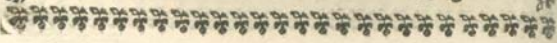
* Թի որ կամիս ջրսպանանել,
 մի բարկանար զէտ գազան :
 Օ ՚ի բարկուինէ սուր սըրեալ
 և չար գործիք ըսպանման :

Հարցումն Լ :

Յաշագո զէրորտ հրամանի մոլիսա
 իան օրինաց :

Ս եցերդ պատուիրանն է այս :
 Սի՛

Ս'ի՛ շնար: **Օ**անիր, որ այս հրա
մանովս կարգելի մամ անօրէն և
արգիլեալ խառնակումն. եթէ ա
զատ ընդ ազատի որէ պոռնկուի.
եթէ կոյս ընդ կուսի որէ կուսա
պղծութի. եթէ արու և արուի
որէ սողոմայական եւ ան յիշելի
գարշութի. եթէ աշխարհականի
և եկեղեցականի որէ սրբապղծ
ծութիւն: այսպէս սրբապիղծ է
որ զկուսութի խոստացօղն կապա
կանէ: եթէ ամուսնացելոյ և այլոյ
որէ շնութի: **Լ**ւորդ գխաացիբ,
որ այր և կիւնն խորհրդով պնկին՝
մի մարմին են. և շնութ մէկ կեր
պիւն մի կու մեռանին. զէրէ որպ
որ հողին բաժանի՝ մարմինն կու
մեռանի, այսպէս թէ կիւնն և թէ
այրն որ բաժանին ցանկութե և
գործով հետ այլոց՝ կեցեքի կու
մեռանին: **Լ**ւորդ այս մեղքս խիտ
գարշելի է և անիրաւ յերկուց
կողմանց թէ առն և թէ կնոջն:

'Նախ' զի դէմ է բնական օրինաց
 որ ասէ թէ, զոր ինչ որ չես կամիր
 քեզ՝ զայն մի՛ կամիր այլոց . այլ
 ոչ ոք կու կամի թէ իւր կինն եր
 թայ յայլ մարդ . ուրեմն և ինքն
 չի պիտի երթայ . այսպէս իմացիր
 և ՚ի կնոջ կողմանէ : Բ, Գ ի է Ը
 դէմ այ և եկեղեցւոյ . զի պսակն
 կու լինի յեկեղեցւոյ մէջ իբր թէ
 յայ աչաց առջև . և զամբ վկայ
 կու կոչեն այրն և կինն թէ՛ մէկ
 մէկի ինամ կու մնամք վկայ լիցի
 ամբ . և շնալով՝ զամբ կու խաբեն :
 Գ, Լ . յրն և կինն իրենց մարմնոյն
 վր իշխանութի չունին . այլ կինն
 շնալով յիշխանութենէ երկանն
 կապտամբի . և այրն շնալով յիշ
 խանութենէ կնոջն կապտամբի :
 Դ, Ե շնալով կու լինին գող . որ
 կու վաստըկին բիճ որդիք : Ե ,
 Զ նացօղն կըսպանանէ զեր հո
 գին ՚ի դժոխս , և զմարմինն կու
 տայ ըսպանանիլ ՚ի դատաւորաց :

Օ էրէ շնացողն ըստ անձային և
քաղաքական օրինաց՝ արժանի է
մահւան. թէ այրն լինի թէ կինն.
այլ ոչ յիրենցմէ՝ զի չեն դա
տաւորք :

* Բան զզուն վատթարէ շնացողն
զիրն և զօտարն ոչ դի տէ .

Օ ի նա անբան սն բանական .
զիւր պատիւնն ոչ ճանա չէ :

Նարցումն Բ .

Յազգս էերորդ Տրամանի Սուխաս
կան օրինաց :

Եօթներորդ Տրամանն է այս :

Սի՛ գողանար : Եւս Տրամա
նովս կարգելէ անձի գործածել
լոյ զամ օտար ստացունածս . զէրէ
գողուինէ իւրացընել զամ ինչս
օտարաց . թէ զՏոգևորս և թէ ըզ
մարմնաւորս : Օ էրէ ուրք իկեն
դանուէ առ ջնորդի պատրիարքի
և կաթողիկոսի առանց ընտրուէ

եկեղեցւոյ կամենայ ըզհոգևոր
պատիւ յափշտակել՝ գո՛ղէ :
Լճ՝ այսէ կերպիւ ինչ նման շը
նուէ . զէրէ որ շնայ, յայլմէ գո
ղանայ՝ զիւր ընկերն զրկելով . և
այս վնասս է՝ ընկերի անձին . իսկ
որ գողանայ՝ առնէ անիրաւութի
ընչից օտարին : Ա՛րդ գողութիւն
զանազան կերպիւ կու լինի :
Սախ առնելով գաղտ և կիզլի :
Լարկըդ՝ զօռով յափշտակելով :
Լըրդ՝ անիրաւաբար քարշելով՝ ի
ննազանդելոց . և այսէ թգրաց և
գտւորաց : զէրէ ան չար տէրուի՝
գողուիէ կասեն վարդապետք :
Չըրդ՝ կտրելով զվարձս բանվո
րաց . և կամ յօրէ յօր ձգելով :
Լսոր դէմ կասէ ան թէ, մի՛ մը
նասցէ վարձ վարձկանին առ քեզ
մինչև յառաւօտ : Արձ՛լ գողու
թիւն լինի ՚ի չափս և ՚ի կշիռս ա
ռողաց և գնողաց . որ կու գնեն
մեծ և ծանր կշռով, և կու ծախսեն

փոքր կշռով: Աճ կամ կառնեն ՚ի
լոյս տեղն, և կու ծախեն ՚ի մութ
տեղն: Ամ ՚ի գնելն թուլ կու
չափեն, և ՚ի ծախելն կու քարշեն
որ երկայնանայ: Աճ կամ կու գը
նեն չոր, և ՚ի ծախելն նեմ կու
կերցընեն որ ծանր գայ: Աճ կամ
՚ի ծախելն զլան ցոյց կու տան,
և զվատն կու հագցընեն: Արդ
այս գողութիքս շատ վնասուկարքեն:
Նախ զի մարդասպանութի կու հա
մարվի. զէրէ կասէ սիրաք թէ,
որ հեղու զարիւն, և որ յափշտա
կէ՝ եղբարք են: Արկրդ՝ զի այլ
մեղքերն ապաշխարութի կու ջըն
ջին, և այս՝ ՚ի տէրն յետ դարձը
նելով: Արորդ՝ զի Քայտասրզէ
թէ և ողորմութի այլ որ արվի.
զէրէ յօտարաց ընչից պատարագ
մատուցնելն ինչ շահէ, զէրէ
կասէ սիրաք իմաստունն թէ,
որ մատուցանէ յընչից աղքատաց,
կեօյէքի կու սպանանէ զորդին

յառաջև հօրն : Չրոր՝ զի վնաս
կանէ և հելլալ մալին . զէրէ այն
պիսին կեօյէքի յօտար տանէ կը
րակ կու բերէ յիւր մալին մէջն .
և յայլոց հանդերձից ցեց կու գո
ղանայ , և յիւր հանդերձից մէջն
կու ձգէ որ ուտեն :

* Որ գողանայ՝ օտար հը րով՝
զինքըն կայրէ կու մա շէ .
Լստ խայտառակ և անդ պատիժ՝
տէս թէ որքան կու քա շէ :

Հարցումն թ :
.....

Օաշագս ըերորդ հրամանի Մովսի
սական օրինաց :

Ութերորդ հրամանն է այս :
Մի՛ սուտ վկայեր զընկերէ՛
քումմէ : Լս յա մեղքս այն քան
չարէ որ ըզմարդն ՚ի դրախտէն
կու զըկէ : Օ էրէ ադամ որ չա
րախօսեց զե՛ւա , և ե՛ւա որ չարա
խօսեց զօճն՝ երկուքնայլ անիծ
վան

վան և հիդրախտէն արտաքսվեցն :
 Եւ ծեր դատաւորքն որ շուշա
 նայ համար սուտ վկայեցին՝ եր
 կուքն այլ չարաչար սատակեցան :
 Եւ յուրա որ չարախօսեց զքն՝
 խեղդեցն : Եւ նոր համար դաւիթ
 մարգարէն կասեր թէ, որ խօսեր
 գաղտ զընկերէ իւրմէ՝ զնա բացէ
 իբաց հալածէի : Եւ յայ մեղքս
 կանէ զմարդն ատելի այ . ինչպէս
 կասէ նքն պողոս, չարախօսք ան
 ատեացք : զէրէ ոչ ինչ բան գնող
 կայ քան զբարի անուան : որպէս
 կասէ սողմոն թէ, լաւ է անուան
 բարի՝ քան զմեծուծի բազում :
 այլ բամբասողն և սուտ վրկայն
 զայս գնող բարիս կապականեն :
 Եւ արձկ՝ կու մեղանչէ ականջ դը
 նօղն բանբասողին և բամբասա
 նաց . անոր համար կասէ սիրաք
 իմաստունն թէ, խից փակէ՛ զա
 կանջս քո որ չի լսես լեզվի բամ
 բասողին : այլ պէտքէ որ մարդ

Թըթու չէ՛հրէ ցուց տայ բանբա
 սողին և սուտ վըկային. զէրէ Թը
 Թու չէ՛հրէն կու կարկեցընէ ըզ
 չար և որդնալից լեզու բանբասո
 ղին. Վարձլ՝ չարէ և բանսարկու
 Թին որ տարաձայնուի կու ձգէ
 ՚ի մէջ եղբարց հարց և որդւոց .
 ուն ասէ սողոմոն Թէ, բորբոքէ ըզ
 սրտուԹի վըկայ անիրաւ. և ար
 կանէ կուիւ ՚ի մէջ եղբարց:
 Վարձլ՝ չարէ և միւրայուԹին .
 զէրէ ան անց եսայի մարդարէի
 բերանովն Թէ, Ժողովուրդ իմ որք
 երանեն ձեզ՝ խաբեն զձեզ:
 Վարձլ՝ սուտ վըկայելովն մարդ
 կու լինի որդի սատանայի. և ճըշ
 մարիտ խօսելով որդի այ : անոր
 համար քս ասաց Թէ, որ սուտ խօ
 սի՝ յիւրոց անտի խօսի. զի սուտ է
 և հայր նորա սատանայ : այլ ինքն
 որ էր բնուԹեամբ որդի այ՝ ա
 սաց Թէ, ես յայդ իսկ եկեալ եմ
 զի վըկայեցից ճշմարտուԹեան :

Վրձլ՝ սըտասացն կու կորուսա
նէ զնամն . զէրէ սըտախօսի վը
կայուին շէրի չէ : Վրձլ՝ սուտ վը
կայն կու կորուսանէ զՏոգին 'ի
դժոխս . ինչպէս կասէ սողոմոն
խմաստունն թէ, որ սըտէ՝ սպա
նանէ զՏոգին :

*Մի՛ սիրեր դու սուտ վըկայել .
ապա թէ ոչ պապան ծիս .

Յերկուց կենաց դու կու զըկիս
և 'ի գեՏեան կու մատ նիս :

Տարցումն Վ :

Յաշագս թէրորդ Տրամանի Մ՝ւի
սական օրինաց :

Ինն երորդ Տրամանն է այս : Մի՛
ցանկար կնոջ ընկերի քոյ :

Լ՝ յօրէնքն և մարդկային օրէնքն
զանազան են 'ի միմեանց . զէրէ այ
օրէնքն կարգիլէ և զսիրտն . իսկ
մարդկային օրէնքն կարգիլէ ըզ
ձեռն : Օ՛ էրէ մարդն երևե լիէ՝

զպէյան եղած գործքն կու դա
տէ. այլ ան աներևոյթ է՝ զՏողոյ
խորհուրդն այլ կու դատէ. ինչպի
որ յայս պատուիրանիս պէյան
կու լինի: **Օ** էրէ մարդկային օ
րէնքն մինչև որ զչարն կատրված
չի տեսնեն՝ չեն կարեր զխալպն և
զխորհուրդն դատեր. այլ այլ ա
ռաջև՝ կամքն մարդոյ՝ գործ կա
տարեալ կու համարվի: **Ինչպէս**
ասաց քս թէ, որ ոք հայի ՚ի կին
մարդ առ ՚ի ցանկանալոյ, անդէն
չնացաւ լ նմա ՚ի սրտի իւրում:
նր համար հրամայեց թէ, մի ցան
կար կնոջ ընկերի քոյ: **Օ** էրէ ան
ի դեղ ցանկութե և պատճառաւ
որդեծնութեան՝ հրաման ետուր
ամուսնանալ. լաքին զանելորդ
ցանկութին օտարաց՝ արգիլեց.
որ մարդ զիրն և զօտարն ճննաչէ,
և ՚ի հայվաններուն սէջիլմիշ լինի:
Օ էրէ ինչպէս որ զՏէլալ վաս
տակն հրամայեց՝ և ՚ի գողութենէ
ԺԼ 176 **ար**

արգիլեց, այսպէս զՏէլալ ամուս
 նութիւնն հրամայեց՝ և զցան
 կան այլոց կանանց արգիլեց:
 Օ հրէ ինչպէս որ մարդ չուզեր
 որ ուրիշ մարդ իր կնոջն ցանկայ
 և աչք զարնէ, այսպէս ինքն այլ
 չի պիտի որ աչք զարնէ յայլոց կա
 նայս. որ է չար ագահութիւն:
 Վարձ՝ ուն ծառն ՚ի յարմատոյն և
 ՚ի քեօքէն կու բողբոջի և Քիլիս
 լէնմիշ կու լինի, այսպէս և շու
 թիւնն և կատարեալ գործքն ՚ի
 սրտի ցանկուէն կու զօրանան և
 կու կատարվին. և ցանկութիւնն
 անհնար է արգիլվիլ: Տէ իմտի պա
 րէ զաչքն պիտի որ զապտ անէ մրդ.
 որ ՚ի փէնճէրէ յէն և ՚ի դռնէն ըզ
 գողն ՚ի տուն չի մուծանէ. զէրէ
 աչքն մարդոյ՝ է դուռն հոգւոյն
 և սրտին. և յայս դռնէս մահն ՚ի
 հոգին մուտ կանէ: Եւ այս ցան
 կուիս և իստեքլիկս՝ յերեք բանէ
 զուհուր կու լինի: նախ և առաջ
 ԺԻ 177 Ի

'ի սատանայի քիթ տալուն եկ
 'ի հեշտութի մարմնոյն : երդ 'ի
 հաւանութի մտացն և կամացն
 Ս առաջնոյն կասէ առաքեալն
 Թէ , ընդդիմացէ՛ք սատանայի ,
 և փախստական լից՛ , 'ի ձէնջ :
 Ս երկդին կասէ , եթէ մարմնով
 կեցիք՝ մեռանելոց էք հոգւով :
 Ս երդին կասէ քի . խորհուրդ
 մարմնոյ՝ մահ է : Օ էրէ ցանկուի
 յղացեալ զմեզս կու ծնանի . և
 մեզքն որ 'ի կատար հասնին՝ զմահ
 կու ծնանին : (րդ Թէպէտ ցան
 կութին յատկապէս առ սիրտըն
 կասվի և 'ի սրտէն , լաքին կայ ցան
 կութի աչաց . ուն արդեւեալ գե
 ղեցիկքն : Այ ցանկութի ախան
 շաց . ուն գարշէ ի խաղերն . և ամ
 տնավեր խօսքեր : Այ ցանկութի
 բերանոյ . որպէս անուշահամ կե
 ղակուրք , և տրուփական գարշել
 խօսքեր : Այ ցանկութի հոտոսե
 լեաց . ուն իգացուցիչ իւղեր :

Լ. յլ յետ ասելոյ զՏիւանդուհոց՝
 ասասցուք զդեղոց: Եւ ասա պէտք է
 ՚ի տեսուհի օտար կնոջ փախել.
 ուն զովտ փախեալ ՚ի սողոմայ:
 Եւ զկրտ չի թողուլ չար խորհրդոց
 մտանել ՚ի սիրտն. զէրէ ծուռ խոր
 հուրդքն կու զատեն զմարդն յայ:
 Եւ զկրտ պարսպիլ աղօթից. զէրէ
 ան է որ կու պահէ զմարդն ՚ի մե
 ղաց. մէկալ իմաստութիւնն. Եւ
 մէկալ խղճմտանքն մաքուր:
 Զրդ՝ պահօք Եւ ծումով. զէրէ ցան
 կուինն չի կարեր մտանել ՚ի սիրտ
 այն մարդոյն որ պարսպեալ լինի
 աղօթիւք պահօք Եւ ծումով:
 Տինգրդ՝ է յլէն միշ լինիլ ընթեռ
 նելով Եւ կարդալով Եւ այլ բարի
 տաղտաղայով. որ ստնյ պօշ Ժմնակ
 չի գտնէ զմարդն փորձելոյ:
 * Յանկութիւն է սերաստէս օձ.
 որ հայեցմամբ ըսպանա նէ.
 Ով որ կամի թէ ազա տիմ,
 զաչս իւր փութով յետ դրձացէ:
 Տար

Հարցումն յՎՆ:

Յուզոգո Գերորդ Տրամանի Ս՝նի
առիւն օրինաց:

Տաներորդ Տրամանն է այս:

Ս՝ի՛ ցանկար տան ընկերի քոյ.
և մի՛ անդոյ նր. և մի՛ ծառայի նր.
և մի՛ աղախնոյ նր. և մի՛ եզին և
իշոյ նր. և մի՛ ամ անասնոյ նր. և
մի՛ ամի զինչ ընկերի քոյ իցէ:
Կենդանի և բանական տուն՝ է
կինն մարդոյ. անկենդան տուն՝
է բնակարանն: Լ՛րդ չիւնքի յա
ռաջ կենդանի տան և կնոջ հա
մար ասաց չի ցանկալ, ՚ի վերջին
Տրամանիս կասէ վ՛ն անկենդան
և բնակարան տան համար:

Օ էրէ իմաստունք կասենք թի,
մարդոյ սիրտն և աչքն անկուշտ է
զսիրտն մարդոյ՝ ամ մինակ կարէ
լեցընել. և զաչքն մարդոյ բուռ մի
հողն: Տէ իմախ ո՛չէ պարտ մար
դոյ ցանկալ օտարի մալն. թէ

կայուն, որ է տունն. և թէ գնայ
ուն, որ է ծառայն աղախինն եզն
և էշն: Օ էրէ կասէ մբն պօղոս
թէ, որք ցանկան մեծանալ՝ հասա
նին փորձութե, և մատնին յորո
գայթս սատանայի: Օ էրէ մորդ
որ շատ ապրանաց տէր որ լինի,
զիւր ազատութիւն կու կորուսանէ
և կու լինի գերի ընչից. և կու
մատնի հոգոց և թէսթէսէյի:
Ինչպէս այն մեծատունն որ կա
սէր քի, քակեցից զշտեմարանս,
և ևս մեծամեծս շինեցից. ասա
ցաւ նմա թէ, անմիտ յայսմ գի
շերի զհոգիդ ՚ի քէն իբաց պա
հանջեն. և զժողովածդ որոյ պի
տիր թողուս: Եւ եսայի մարգա
րէն այսգիսի ցանկացողաց վայ
կուտայ ասելով, վայ որք յարեն
զտուն առ տուն. որ զընկերինն
այլ յափշտակեն: Եւ յայ արարին
աքայաբ և եղաբէլ. որ յափշ
տակեցին զայգեկն նաբովթայ:

տե՛ս թէ ինչ պէս պատժեցին. զեր
կոռքին արիւնն այլ շներն լիզե
զինս. Եւ Լեզուկսիա թագուհին
որ զայրի կնոջ այգին քաշեց ՚ի ձե
ռացն՝ Եւ տարի լման գերեզմանն
երերաց : տե՛ս իմտի թէ ցանկու
թին ինչ գէշ բան է :

* Մի ցանկար օտար մա. ԼԵ.
Լ մի՛ այրիր անշէջ ՏԸ. րով.
Չե՛ս յագիր օտար մա. Լով.
այլ կու մաշիս չար հավէ սով :

Տարցումն ժի :

Յաշագս Սիրոյն Լ՛ն և ընկէին, որ է՛
Լրումն օրինաց. և հնովս նոր նոր
սեւ Դ. Բէ :

Պ սակն և թագն և գերազնց
լրումն օրինաց. և պատճիրա
նացն այ՛ է սէրն : Բստ առաքե
լոյն թէ, լրումն օրինաց՝ սէր է.
՚ի սուրբ սրտէ և ՚ի բարի մըտաց

Լ յանկեղծ աւոր հաւատոց սիրել
զամ Վասն ինքեան. Լ զը կերն
վս այ, Լ առ ամ, Լ ամ. յայս եր
կու պատուիրանս ամ օրէնք եւ
մարգարէք կախել կան: ( ) Էրէ
տասն պատուիրանաց երեքն որ
գրելք էին ի վս միոյ տախտակին՝
կու վերաբերին առ ամ. որք էին
այսօրիկ: ոչ առնել կուռս: Լ ոչ
առնել ընդունայն զանունն այ:
Լ պահել զօր շաբաթուն: Իսկ
եօթն պատուիրանքն որ գրեալք
էին յիքինձի տախտակին՝ կու վե
րաբերին ՚ի սէրն ընկերին:

Լ յսքն պօղոս զամ պատուի
րանսն կու վերաբերէ ՚ի սէրն այ.
ասելով թէ, ամ պատուիրանք ՚ի
մի բան կատարին ՚ի սէրն այ. զէրէ
Լ զընկերն վս այ պիտիր սիրեմք:

Լ որ պարտիմք սիրել զամ յամ
սրտէ. այսինքն յիմացականութէ
առանց սխալման ՚ի հաւատալիսն:

( ) ամ անձնէ. այսինքն ՚ի կամաց

առանց ներհակութե: Եւ յամ
 մտաց. այսինքն յիշողականութե
 առանց մոռացման: զէրէ յաճախ
 յիշումն բարերարութեանցն այ՛
 շարժէ զմեզ ՚ի սէրն այ: Իսկ նախ
 կին բարերարութին այ՛ էր ՚ի յա
 շիտենից նախասահմանելն զմեզ
 յըստեղծանել: Եւ զիւրո՛ւ ՚ի ժա
 մանակի ստեղծանելն: Եւ զորո՛ւ
 լը հոգւոյն ՚ի պատկերիւր զմեզ
 ստեղծելն: Զորո՛ւ սկզբնական ար
 դարութեւն շնորհիւ զարդարելն:
 Տինգեւորո՛ւ ՚ի դրախտին դնելն ըզ
 նա ՚ի պահպանութիւն լեւալայելումն:
 Եւ ՚ի մեղանչելն ոչ պատժելն:
 Եւ Օ անազան ճրիական շնորհօք
 ՚ի զարդարելն: Եւ լեւ ծայրագոյնն,
 ՚ի ժամանակի առաքելն զորո՛ւին
 միածին և նր մարմին առնուլն և
 զամ տընօրէնութի վն մեր կատա
 րելն մինչև ՚ի իսաչ և ՚ի չարչարանս:
 Եւ այսօքիկ մեծամեծ և մտածե
 լն բարերարութիւք են. որք շարժեն

զմարդն ՚ի սիրել զամ ՚ի բոլոր սրբ
տէ: զի ոչ ոք կարէ զամ բոլորով
սրտիւ սիրել յորժամ բաժանեալ
ունիցի զսիրտիւր առաշխարհս և
առ ամ: ոպ ասէ սբն յօհան ոս
կեբերան: Վարձլ՝ բարութի և
քաղցրուինն այ քարչէ զմեզ ՚ի սի
րել զնա. զի թէ ծնօղքն սիրելիք
են և պատուելիք վս տալոյ բզ
մարմին միայն, ապա որքան սիրե
լի է ամ որ ստեղծ զմարմինն և
զՏոգին: Վարձլ՝ այնէ շատ սիրելի
որ առաւել հեշտացուցանէ. իսկ
առ ամ գլտանի ամենալի և ան
տաղտուկ և համեստ հեշտութի.
որ է վախճան և ծայր ամ հեշտու
թեց. ուրեմն առաւել սիրելի է:
Վարձլ՝ ոպ ամ ջուրք ՚ի ծովէն
կելանեն և ՚ի ծովն կու դառնան,
այսպ և մեր սիրոյն պատճառն և
նախագաղափարն է ամ. ուրեմն
առ նա պիտի դառնայ որպէս ՚ի
յրսկիղբն և աղբււրն սիրոյ:

Աստի ասաց նքն յօհաննէս և
 շեւորնիչն թէ, սիրեաց ուր զանձ .
 վս զի նախ նա սիրեաց զմեզ և աս
 ռաբեաց զորդին փրկիչ Նի :
 Գարձլ յամ օրինադրաց մէջն
 միայն անսրխալեի օրէնս
 դիր . որ ՚ի տալն զօրէնս՝ ետ և ըզ
 շնորհն օգնական . և զի առս խոս
 տացան կատարողացն : Աստի և
 սաց ինքն քս օրէնադիրն մեր թէ,
 որ ունի զպատուիրանս իմ և պա
 Տէ զնս՝ նա է որ սիրէ զիս . և որ
 սիրէն զիս՝ սիրեացի ՚ի հօրէ իմմէ .
 և ես սիրեցից զնա . և երևեցու
 ցից նմա զիս : Արդ ասելով թէ՝
 որ ունի զպատուիրանս իմ, ցուցա
 նէ զանսխալուի օրինին և օրինա
 դրին : Ան ասելովն թէ, և պատճ
 զնս՝ նա է որ սիրէ զիս, ցուցանէ
 զօգնականուի շնորհաց իւրոց .
 զի ոչ ոք կարէ պատել զօրէնսն . քի
 և սիրել զնա առանց շնորհաց :
 Ան ասելովն թէ, և հայրն իմ սի
 րես

րեսցէ զնա և ես սիրեցից և ե
 րևեցուցից նմա զիս , ցուցանէ
 զփառքն հանդերձեալ կենաց :
Վարձ՝ նշան սիրողացն այ ունասէ
 առաքեալն՝ է յամի գործակցիւն
 ՚ի բարիս . զի ոչ ոք ՚ի մահացու
 մեղս գողով՝ կարէ սիրել զամ ՚ի
 բոլոր սրտէ և գործակցիւ ՚ի բա
 րիս . այլ դատարկելի է հոգին ՚ի
 մեղաց զի լցցի սիրովն այ :
Վարձ՝ սիրողն այ տանի և սապու
 կանէ ամ վշտաց վն այ իւր սիրե
 լոյն . զի աբրահամ վն այ ոչ իւր
 նայեաց յիւր որդին . և յոբ երա
 նելին այնքան սարսափելի նեղու
 թեց համբերեաց . և առաքեալքն
 և ամ սբ մարտիրոսք զարիւն իւր
 եանց հեղին վն այ : **Օ** ի սէրն
 այ ՚ի վեր քան զբնուին առնէ ըզ
 յօժարութի մարդոյ . զէրէ գերա
 զանց սիրոյ զօրուին՝ մոռացումն
 առնել տայ տրկարութեան : **Լ** զ
 վերջապէս կերպ սիրելոյն զամ՝
 է

է սիրել զնա առանց կերպի՝ զամ
ինչ վերաբերելով ՚ի փառս անյ.

* Բաց յաստուծոյ զոր ինչ սիրես՝
զըզո՛ւիս և յոյժ տաղտկանաս.
Եւ թէ զամ միայն սիրես,
որքան սիրես քաղցրա նաս.

Տարցումն ԺԳ.

Յառփս Սիրոյ Ընկերին :

Նրաման սիրոյ ընկերին է այս :
Սիրեսցես զընկեր քո իբրև
զանձն քո : Յետ աստուծոյ և մեր
Տոգւոյն և մարմնոյն՝ սիրելիք են
ընկերքն մեր . զէրէ այն իբրևն՝
ոչ է հաւասարութե անուն, այլ
նմանութե . որ կամի ասել թէ,
նման անձին քոյ . իսկ նմանն պա
կաս է քան զնոյնն . զի ամենևին
նմանն՝ նոյն է . այլ ոչ ոք կարէ ա
մենևին սիրել զընկերն այնքան
մինչ զի նոյն լինիցի ընդ նմա :
Ըրդ սիրել է ընկերն ՚ի վայր

քան զամբ և քան զհոգիս մեր .
 այլ ոչ ՚ի վայր քան զմարմինս մեր .
 որ սիրելով ըզմարմինս մեր՝ վնաս
 առնիցեմք ընկերի հոգւոյն . այլ
 վասն փրկուե հոգւոյ ընկերին՝
 պարտական եմք ոչ խնայել ՚իմար
 մին մեր : ( ) Ի ըստ առաքելոյն ,
 քս եդ զանձն իւր վս մեր . և մեզ
 պարտէ դնել զանձինս վասն եդ
 բարց մերոց : Պօղոս Թէմո շատ
 կու սիրէր զամբ , և գիտէր Թէ որ
 ելանէ յաշխարհէ՝ պիտի մտանէ
 առ ամ , լաքին իւր ազգինս փր
 կուե խաթերն համար նզով կա
 մեր լինիլ ՚ի քէ . այսինքն առ Ժա
 մանակ մի ևս պանդուխտ մնալ
 յաշխարհի մինչև տեսանել ըզ
 դարձումն հրէից առ ամ .

Երդ բազումք են որք կու յոր
 դորեն զմեզ ՚ի սիրել զընկերն .
 Ասի բնութին . գէրէ ամ նման
 կու սիրէ զիր նմանին : ք , ( ) գնա
 կանուին . ինչպ կասէ պօղոս Թէ ,

զմիմեանց բեռն բարձէք : Գ,
 Եղբայրուին . որ անքն մէկ ադա
 մայ որդիք եմք . և սբ աւուզանաւն
 որդիք այ և եղբարք միմեանց :
 Դ, Ա ս միոյ մօր . որ է սբ եկե
 ղեցի : Ե, Ա ս միաբանուէ ՚իմի
 Տաւատ, ՚իմի ան, և ՚իմի մկրտուի :
 Զ, Ա ս միոյ փառաց . որ է տեսու
 թիւնն այ : Է, Ա ս ազատման ՚ի
 մարդասպանուէ . զի որ ոչ սիրէ
 զեղբայր իւր՝ մարդասպան է կասէ
 սբ յօճաննէս անտարանիչն : Ը,
 Ա ս ազատման ՚ի մեղաց . զի որ ոչ
 սիրէ զեղբայր իւր՝ տակաւին ՚ի
 նոյն մեղս կայ ասէ նոյն անտա
 րանիչն : Թ, Ա ս նմանուէ քի .
 զի ուն նա զմեզ սիրեաց, նմանայ
 և մեզ սէտք է զեղբարս և զըն
 կերս սիրել Տոգևոր սիրով :
 Ժ, Ա ս դարձուցանելոյ ՚ի մեղաց
 և մերձեցնելոյ առ շնորհս այ . և
 այս է կատարլ սէր եղբայրական :
 և զայս ուսանիմք ՚ի Տրեշտակաց .

որք միշտ կու կամին զդարձումն
 մեր ՚ի մեղաց : Իսկ որ սիրէ զն
 կերն, շատ բարեաց կու հնդիպի :
 Սախ կու յաղթէ զթշնամին .
 զի թէ մինն բռնասցի, երկուքն
 դէմ կարեն կենալ ասէ սողմոն :
 Բ, Օ ի իւր պակասութիւն կու
 լցուի բարեօք ընկերին : Ինչպէս
 կասէ մէկ վարդապետ մի թէ,
 բարձ զնախանձն՝ և քո է զոր ու
 նիմ, բարձից զնախանձն՝ և իմ է
 զոր ունիս : Գ, Սատարումն խըն
 դրո՛ւածաց . զէրէ թէ որ եր
 կուք միաբան լինին ՚ի վր երկրի՝
 կառնուեն յայ զինչ որ կու խընդ
 րեն բարի :

* Եթէ եղբարք զերեար սիրեն,
 զի են ծընեալք ՚ի մար դոյ .
 հոգւով եղբարք պարտին սիրել,
 զի են որդիք աստու ծոյ :

Տարցումն ժ՛վ.:

Յաշագս Աւետարտեալոն սբ Տրմա
նայն Վ՛Ն.:

Աւետարանական պատուհիրանքն
քի նոքա են որովք քս ըզ
թերին և զպակասն հնոյ օրինաց
լցոյց առ ՚ի նշան կատարելութե
նոր օրինաց ՚ի վր մովսիսական օ
րինաց: Անոր համար ասաց ինքն
քս թէ, ոչ եկի լուծանել զօրէնս
և զմարդարէս՝ այլ ընուլ: Վայց
գիտացիր, որ քս քաղցր և անուշ
օրէնսդիր լինելով՝ ոչ սաստկօրէն
և խստութօրէնք եդիր. այլ խրա
տի կերպ և յորդորման. որք թէ
՚ի գործ ածվին՝ հանեն զմարդն
՚ի մեծ կատարելութի. և թէ ՚ի
գործ չածվին՝ ոչ պարտաւորեն
դժոխոց:

Արդ առաջին անտարանական
խրատն քի՛ է աղքատութիւնն.
որ մարդ կամաւ հրաժարի յընչից
ժ՛վ. 192 յոր

յորժամ որ կու տեսանէ վնաս բե
րել հոգւոյն: Աւստի ասաց քս,
որ ոք ոչ հրաժարեսցի յամ ընչից՝
ոչ կարէ իմ աշակերտ լինիլ:
Եւ ամ որ հրաժարի յաշխարհա
կան մեծութի կաման ուն կրօնա
ւորք վրդայորք կուսանք և այլք,
հարիւրապատիկ պիտիբ առնուն
զվարձս ՚ի քէ: և ասի այս կամա
ւոր աղքատութի:

Երկրորդն է հնազանդութիւն.
ուստի ասաց քս, եթէ ոք գայ
զկնի իմ, ուրասցի զանձն. այսինքն
զեր յատուկ կամքն և ախորժիկն:
Եւ յս հնազանդութիւն ք ցեղ է:
Նախ՝ մէկ հնազանդութի այն է
որ մարդ կատարէ զինչ հրաման
որ կու լինի ՚ի մեծաւորէն. որ սյ
զըթ չի լինի. որ կասվի հնազան
դութի որ ոչ է ՚ի մեղս: և այս է կա
տարեալ հնազանդութի: Երկրորդ
հնազանդութի ասի անկատար լա
քին փրկաւէտ. և այն է յորժամ

մարդ իր կամօքն յանձն կառնէ
մէկ գործ մի առանց հրամայողի .
Ինչպէս կուսուլթի խոստանալ .
առանց սահմանեալ ժամանակի
աղօթել . և այլք . և այս ևս ըս-
նելի է . և առնէ զմարդն կա-
տարեալ :

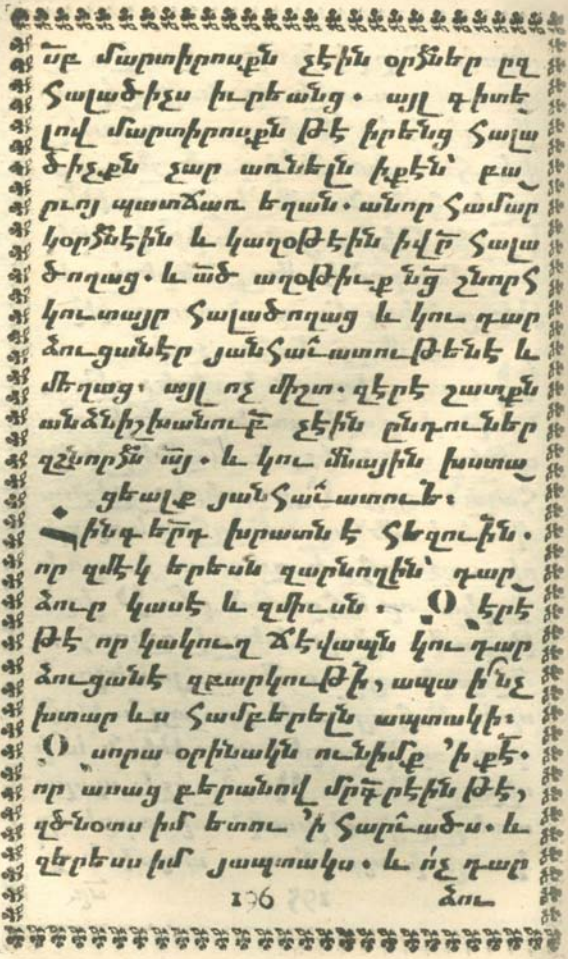
Երրորդ խրատն քի է ողջախո
հուլթին . ըստայնմ , են ներքի
նիք որ զանձինս իւրէնց արարին
ներքինիս վս արքայութեն այ :

Եւս է ՚ի սրբօէ հեռացուցին
զամ չար ցանկուի . և կամ կու-
սուի խոստացան . որ է յապակա-
նացու մարմնի խոկումն մշտնջե-
նաւոր անապականութե : Օ էրէ
մարմնաւոր կուսուլին անկատարէ
յորժամ մըտօքն այլ կոյս չի լինի
մարդ . և կուսուլիւն մտացն է
ոչ հայիլ ՚ի կին մարդ և յերիտա
սարդ տղայ վասն ցանկանալոյ և
կամ զհավէսն անցուցանելոյ :

Օ էրէ այնպիսին թպտ մարմնով

առաջի մարդկան կոյս կասվի, ա
 պա մտօք առաջի այ շնացօղ կաս
 վի • զէրէ ոչ միայն դատապարտե
 լի է հաւանումն ՚ի դործ շնուէ,
 այլ և հաւանումն ՚ի հեշտութե.
 Աքին թէ որ ցանկուին խաֆիլ
 գայ մարդոյ՝ է մեղք ներելի. և
 թէ ցանկայ մարդ ընտրողութիւն
 է մեղք մահու չափ:

Չորրորդ խրատն է սիրել զթրշ
 նամին և բարի առնել ատելեաց •
 օրհնել զանիծելիս և աղօթել ՚ի վր
 հալածողաց: **Ա**րդ սիրել զթշնա
 մին՝ է կամենալ նմա զհոգևոր բա
 րիս • զշնորհս և զփառս • և այս է
 հարկաւոր և հրաման քի: **Ս** էրէ
 թշնամին ընդունելով զշնորհ,
 ոչ կարէ այլ ևս մնալ յատելուէ
 որ է մահացու մեղք • այլ և ինքն
 դառնայ ՚ի բարեկամութիւն և ՚ի
 սիրելութիւն: **Վ**րձլ՝ ոչ է պարտ
 ատել զայն թշնամին որ բարեաց
 կու լինի պատճառ • ապա թէ ոչ

Եւ մարտիրոսքն չէին օրհներ ըզ
 հալածիչս իւրեանց . այլ գիտէ
 լով մարտիրոսքն թէ իրենց հալա
 ծիչքն չար առնելն իքէն՝ բա
 րւոյ պատճառ եղան . անոր համար
 կօրծնէին և կաղօթէին ի վր հալա
 ծողաց . և անձ աղօթիւք նց շնորհ
 կուտայր հալածողաց և կու դար
 ձուցանէր յանհաւատութենէ և
 մեղաց . այլ ոչ միշտ . զէրէ շատքն
 անձնիշխանութ չէին ընդուներ
 զշնորհն այ . և կու մնային խտա
 ցեալք յանհաւատութ :

Ինգերդ խրատն է հեզուին .
 որ զմէկ երեսն զարնողին՝ դար
 ձուր կասէ և զմիւսն . Օ էրէ
 թէ որ կակուղ ճէվապն կու դար
 ձուցանէ զբարկութի , ապա ինչ
 խտար ևս համբերելն ապտակի :

Օ սորա օրինակն ունիմք ՚ի քէ .
 որ ասաց բերանով մրգրէին թէ ,
 զծնօոս իմ ետու ՚ի հարւածս . և
 զերեսս իմ յապտակս . և ոչ դար

ձուցի զերեսս յորժամ թքնէին:

Օ էրէ ոչէ այնքան քարասիրտ
մարդ որ հարկանէ և ոչ կակղա
նայ, և ՚ի բարկուէն չի շիջանի և
հեզանայ: Ուրեմն հեզ մարդն՝
հեզ կառնէ զբարկացողն՝ իւր համ
բերութիւն. և զնա՛ կու հարկանէ
և կու ձաղէ իւր հեզութեամբն:
զի ոչ ինչ յաղթէ հալածողին ուր
համբերութի՛ հալածելոյն կասէ
սքն գրիգոր անձաբան: Գործէ
՚ի հարանց վարուց մէջն թէ, ոմն
՚ի սբ հարնց գնաց մօտ դիւանհար
աղջկան մի. և աղջիկն անհետայէ
ապտակ է հար ճգնանորին. և նա
դարձոյց զմէկալ երեսն: և նոյն
ժամայն դեն աղաղակեց ասելով,
ո՛հ բուռն և սաստիկ է հրամանն
քի և հալածէ զիս աստի. և ե
լեալ յաղջկանէն հալածեցաւ:
Լորդ ո՛վ յաղթեց. դեն, թէ ճգ
նանորն. պէսապէլ լի որ ճգնան
որն իւր համբերութեամբն:

Լ յայ և դու ո՛վ մարդ հեղահո
 գի՛ համբերելով յաղթեա թըշ
 նամուրդ և ո՛չ դէմ կենալով .
 Ա քին թէ որ ասես , քս և պո
 ղոս առաքեալն ապա ինչի՞ համար
 չի դարձուցին զերենց երեսն .
 այլ քս ասաց զարնողին թէ , եթէ
 չար ինչ խօսեցայ՝ վկայեա՛ վս չա
 րին . և թէ բարի՛ էր հարկանես
 զես : և սքն պօղոս անանիա քահա
 նայապետին ասաց թէ , հարկա
 նելոցէ զքեզ անժ որմ բռեալ որ
 առանց իրաւանց հրամայես զես
 հարկանել . Լ սեմ թէ , քս և պո
 ղոս առաքեալն շատ նեղութեան
 համբերեցին . և հալածողքն չի
 կակղացան . այլ տահա պէթէր քա
 րացան . անոր համար իմաստուք
 հարին զերեսս զարնողաց : զէրէ
 պէտքէ ճէվապ տալ անմտին որ
 զիր անմտութիւնն ճանաչէ և չի
 պարծի իր անմտութն :

Ս եցերորդ խրատն քիէ ողոր
 մու

մուհին. ոպ ասէ՛ ամ որ խնդրէ ՚ի
 քէն՝ տո՛ւր. և թէ կամիս կատարլ
 լինիլ, երթ վաճառեա՛ զինչս քո
 և տուր աղքատաց: Ամի ասել
 թէ, յորժամ որ մէկ չքա՛նոր մի
 կու խնդրէ իքէն՝ եթէ ունիս
 տո՛ւր. և թէ չունիս՝ մի՛ ազարլա
 միջ աներ. այլ բանի՛ն մխիթարէ.
 զի աղքատն բարեկա՛մ է հօգյդ.
 այլ բարեկամն բարեկամին երես
 չի դարձուցաներ. այլ թշնամին:
 Լ. յլև՝ աղքատն՝ է բարեկամ քի
 և քեզ. ուրեմն վո՛ սիրոյ բարե
 կամութեան պարտիս տալ:
 Աքին թէ որ ասես, հիչ խապիլ
 է զամ ինչ ծախել և տալ աղքա
 տաց, իմացիր որ այս բանս խրատ
 կատարելոց է և ոչ պատու՛իրան:
 զէրէ խրատն կու յորդորէ, ե՛ւ
 պատու՛իրանն կու պարտա՛ւորէ:
 Ասև կարէ մարդ զսակա՛ն տալ.
 Աքին այնպիսի ճեօմէրտուք սրբ
 տի որ թէ խապիլ լինէր զամէնն
 կու

կուտայր: այսպիսիս կեօյէ քի զա
 մէնն ծախեց և տւաւ. Թէ որ իւր
 եանն այլ իխտիզալու չի լինէր:
 Լ. յսպէս աբրահամ նահապետն
 զորդին մատաղ կանէր այ Թէ որ
 ան չարդիւլէր. Լաքին ան զսէրն
 սրտին աբրահամու խապուլ ա
 րաւ ՚ի տեղի մատաղի և զորդին
 պաղը շլամիշ արաւ. և աբրահամ
 որդւոյն պտրգօղ կոչվեցաւ:
 Լ. Թնէրորդ խրատն քի է պար
 զուի և յստակուծիւն խօսից.
 Ինչպէս անց Թէ, եղիցի բան ձեր
 այոն այո և ոչն ոչ: Եր կամի ա
 սելքի, ճշմարիտ բանին ճշմարիտ
 ասէ, և ստին սուտ. և մի՛ ՚ի ճշմար
 տուծեան մէջն սուտ խառնէր.
 զէրէ յստակ բանն սուտ բանով
 պուլանմիշ կու լինի: Եւ մի՛ պա
 ճեր ՚ի սրտիդ զայլ իմն, և բերա
 նով խօսիր զայլ իմն. Եթէ ոչ ՚ի
 մեծ և պէճիտ տեղն. չի կամելով
 տալ զսրբութիւն շանց և զմար
 գա

գարիսս առաջի խողաց : և զայս
քս ասաց մրտօք չերդվելոյ :

Օ էրէ ան յառջին օրինաց տը
չութե ասաց թէ, սուտ մի՛ երդ
նուր . ե՛ւ մարդիկք սովորեցան
յերդուամ կիւվէնմիշ լինելով
զրկել կողոպտել և զՏախն մոռա
նալ և զանունն այ առ ոչինչ Տա
մարիլ սուտ երդվելով : Եւ քս
ասաց թէ , չիւնքի զայն բարի
պատուիրանն դուք առիք ե՛ւ ՚ի
չար կողմն դարձուցիք , զբաղջրն
լեղվեցուցիք , և զլոյսն մըթացու
ցիք , տէ իմտի յայսմ՛Տետէ եթէ
կարելի է ամենևին մի՛ երդնուք .
եթէ ոչ ՚ի խիստ պէճիտ տեղն ՚ի
վառանորութի ճշմարտութեան :

Օ էրէ շատ անգամ սուտն ճշմա
րիտ կու ձևանայ . և մարդ խաՔիլ
կու գտընվի . և ճշմարիտ երդվել
իքէն՝ սուտ կերդվի . զէրէ թէ՛Տ
լեքելի է աշխարհիս ինամութին .
անոր Տամար ասաց թէ , ամենևին

մի՛ երդնուր . եթէ ոչ կատարեալ
վերահասու և վուխուՔ լինիս
ճշմարտութե .

Աթերդ խրատն է հեռացընելն
'ի պատճառէ մեղաց . անոր հա
մար կասէ քի , եթէ ակն քո գայ
թակղեցուցանէ զքեզ՝ հան զնա :
Լ . յսինքն , թէ որ բարեկամ մի ու
նիս աչացդ պէս սիրելի . և թէ սէ
նահէթ մի ունիս ձեռացդ պէս
պիտանի . և թէ ծառայ ունիս ու
տիցդ ծառայօղ . որ քեզ գլորման
պատճառ կու լինին՝ կըտրէ զայն
բարեկամութիւն . Քերահատ արե
յայն սէնահատէն . կորցուր զայն
ոտից նման ծառայն . և մի՛ գնար
'ի դժոխս անոնց սէպէպովն :

Վարձլ՝ մեղքն է մարդուն ձախ
աչք . և բարին՝ աջոյ ակն : և թէ
բարին որ չար մտօք գործըվի ,
կտրելի և հանելի է զայնպիսի բա
րին : Վարձլ՝ ձեռքն է գործիք
շօշափման . և թէ 'ի շօշափմանէ

մեղք կու ծնանի, Քէրահաճա՛թ ա
 րէ յայնպիսի շոշափմանէ. և ահա՛
 կտրեցիր զձեռքդ ՚ի չար գործոյն.
 և ո՛չ թէ զձեռքդ ՚ի մարմնոյդ:
 Պարձ՛ աջով իմանամք զՏոգևոր
 պատի՛ւ. և ձախովն զժամանակա
 ՛նոր մեծուհիս. որ թէ կու գլորեն
 զՏոգին ՚ի դժոխս, հեռանալի է
 յայնպիսի մեծութենէ և իշխա
 նութենէ:

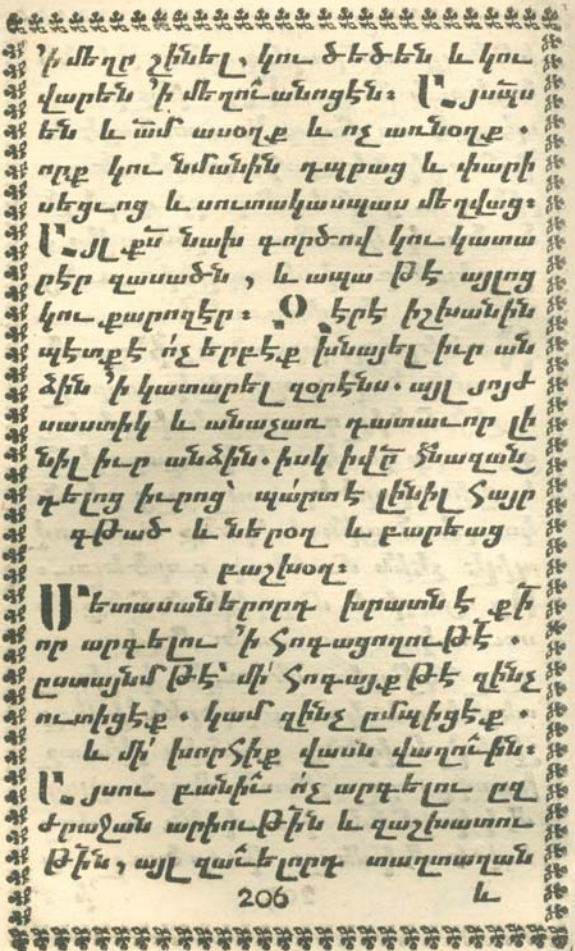
Աններորդ խրատն է քի՛ զբարի
 գործքն չի գործել ՚ի ցոյցս և ՚ի
 փառս մարդկան. ըստայնմ, մի՛ առ
 նիցէք զարդարութի ձեր առաջի
 մարդկան: Ա՛ն այն թէ, մի՛ գի
 տասցէ ձախքո զինչ գործէ աջքո
 Ա՛ն այն թէ, լուսա՛նորեացի՛ լոյս
 ձեր առաջի մարդկան: Օ՛ հրէ
 կասեն իմաստունքն թէ, մարդա
 րիան որ ՚ի հովու դէմն կու սընա
 նի, զկեղևն ունի մարգարտի՛ և
 մէջն փուճէ. և հա՛նն որ զհա՛ն
 կիթն կածէ և կու կարկաճէ՛

սանսարին կերցընել կուտայ :
 Լյսպէս և մարդ որ զբարեգոր
 ծուծին քէսիմի համար առաջ և
 մարդու անէ և ոչ թէ բարի օրի
 նակ տալու համար , յիրաւի ըզ
 վարձն կու կորուսանէ . և իւր
 վարձքն՝ փօհփօջնէ որ կու լսէ ՚ի
 տեսողաց : Իսկ այն որ հաճոյ լինի
 մարդկան՝ անհաւանելի լինի այ :
 Տէս իմտի որ ՚ի բարի գործելն և
 յողորմուի տալն ինչ խտար մարդ
 պիտի սախընմիշ լինի ՚ի գովուէ
 մարդոյ որ ջանկանի ՚ի սընափա
 ուութի : ( ) Էրէ ձեռքն մարդոյ
 թէ աջ ձեռն և թէ ձախն՝ են ՚ի
 մասանց մարմնոյ . և այն քան մու
 ղայիթ պէտքէ լինիլ յողորմուի
 տալն որ ձախն չիմանայ թէ աջ
 ձեռքն ինչ կուտայ : Աստի ասել
 թէ , ձեռքն չունի միտք իմանա
 լու և աչք տեսանելու . լաքին
 թէ որ ունենային պիլէ , պէտք
 էր որ զմէկի գործածն միւսն

իմանայր. որ բարեգործութիւնն
ծածուկ մնայր: Ապա ինչ խտար
պէտքէ որ մարդ 'ի սատանայէ և
'ի մարդկանէ պահէ զգործած բա
րին. և յայնժամ բարի գործքն
ծածուկ կու մնայ և չիմացվիր,
յորժամ բարի մտօք լինի առանց
սնափառութե:

Տասներորդ խրատն է քի՛ զաստ
բանն նախ գործով կատարել.
և չի նմանիլ դրպրաց և փարիսե
ցոց որք կասէին և կու քարոզէին
և չէին գործեր. այլ այլոց բեռն
կու բեռնային, և իրենք ա՛մ մատով
պիլէ չէին մօտենար գործելու:
Որ այնպիսի մարդիքն նմանք են
սուտակասպաս ասած մեղվոց. որ
զայլ ճշմարիտ մեղուքն կաշխա
տեցնեն և կու յորդորեն 'ի մեղը
շինել՝ և իրենք բնա՛ւին չեն աշ
խատիր. այլ զշինած մեղրն այլոց՝
մէկ կողմանէ կու սկսեն ուտել.
և թէ մէկ մեղու մի որ ծուլանայ

'ի մեղը շինել, կու ծեծեն և կու
 վարեն 'ի մեղունոցէն: Այսպս
 են և ամ ասողք և ոչ առնողք .
 որք կու նմանին դպրաց և փարի
 սեցւոց և սուտակասպաս մեղվաց:
 Այլքս նախ գործով կու կատա
 րէր զասածն, և ապա թէ այլոց
 կու քարողէր: Օ էրէ իշխանին
 պէտքէ ոչ երբէք խնայել իւր ան
 ձին 'ի կատարել զօրէնս. այլ յոյժ
 սաստիկ և անաչառ դատաւոր լի
 նիլ իւր անձին. իսկ ի վր նազան
 դելոց իւրոց՝ պարտէ լինիլ Տայր
 գթած և ներող և բարեաց
 բաշխող:

Սետասաներորդ խրատն է քի
 որ արգելու 'ի հոգացողութէ .
 ըստայնմ թէ՛ մի՛ հոգայք թէ զինչ
 ուտիցէք . կամ զինչ ըմպիցէք .
 և մի՛ խորհիք վասն վաղունին:
 Այսու բանին ոչ արգելու ըզ
 ժրաջան արիութին և զաշխատու
 թին, այլ զանելորդ տաղտաղան

Լ զբաղմունքն վասն մարմնաւոր
հոգեպահի. զէրէ առանել զբաղ
մունքն և տաղտաղան՝ կեօյէքի
զմարդու հոգին կու բաժանէ՝ ՚ի
հոգալոյ զկամքն այ :

Լ րդ երեք կերպ կայ հոգալու :
գովելի . տանելի . և պարսաւելի :
Վովելի հոգալն է որպէս ասէ պօ
ղոս առաքեալն թէ, որ անկինն է
հոգայ զտն թէ որպէս հաճոյ լի
նիցի այ : Լ րկրորդն է տանելի .
որէ հոգալ զապրուստ և զհոգե
պահիկ կերակուրն : Ինչպէս ա
սաց քն մարթայի, մարթա մարթա
դու հոգաս և զբազում ինիք ըզ
բաղեալես : ոչ արգիլեց քն զհո
գալ կերակրոյն . այլ զանելորդն
արգիլեց : Ինչպէս ասաց , բայց
աստ սակաւ ինչ պիտոյ է :

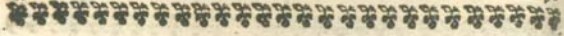
Լ րրորդն է պարսաւելի . որէ զբա
ղել միշտ զանելորդովք : Ինչպէս
կասէ սիրաք իմաստասէրն թէ ,
աշխատեցաւ մեծատունն ՚ի հա

Հաքման ընչից: Վրձլ՝ ի ժամա
 նակս քի կային ոմանք հերձու՛ւ
 ծողք և հեթանոսք որք կասէին
 թէ, ան չունի նախախնամու՛թի
 յիր ստեղծու՛ածոց վր: այլ ամէ
 նէքեան իւրե՛նց բերմամբքն կու
 վարին: ինչպէս էր աղէքսնդրոս
 եղբայրն փիլոն իմաստասիրին:

Լը՛ քս ասաց թէ, այն քան նախա
 խնամու՛թի ունի ան ի վր արարա
 ծոց՝ որ թէ և չաշխատին՝ կարէ՛
 կերակրել զնս: ինչպէս որ զթռ
 չունս առանց վարելոյ և վաստա
 կելոյ: Լաքին ան զդատարկուին
 արգիլելու համար՝ թոյլ ետ մար
 դուն որ աշխատանօք ուտէ ըզ
 հացն: որ զխիյմէթն իմանայ:

Լյսն պողոս առաքեալն զթէմ
 պէլներն կու յանդիմանէ ասելով
 լներեմ որ ոմանք գործ չեն գոր
 ծեր և կուտեն: աղաչեմ որ ձե
 ուք գործեն և զիրենց հացն ու
 տեն: և թէ, ձեռք որք ոչ վաս

տակիցին՝ կերիցեն մի : Տէ իմտի
անձային սուրբ դիրք զաշխատիլն
չեն արգիլեր . այլ զաներլահոգու
թին . որ մարդ զյոյսն կու կտրէ
յայ և յիր ձեռաց վաստակն կա
պանինի . որ է գործ հեթանոց .
զանձ չի ճանաչողաց նախահնամօղ
և կառավարիչ աշխարհի : Ապիւն
դուք կասէ ո՛վ քրիստոնեայք ի
մացիք որ թէ զայ կամքն կատա
րէք , անձ այլ զձեր ժամանականոր
բարիքն կու հոգայ . դուք կու
սերմանէք՝ այլ անձ կան
ցուցանէ :

Երկոտասաներդ խրատն է քի
եղբայրական յանդիմանութիւն .
որ պէտք է նախ յանդիմանել ա
ռանձին և թէնհայ . և այս է յան
դիմանութի սիրոյ : Երկրդ՝ առ ջի
երկուց և երկից մարդոց : և այս է
յանդիմանութիւն երկիւղի :
Երդ՝ ի լուր բազմութե կեղեցոյ
և այս է յանդիմանութի ամօթոյ :

Լաքին յանդիմանութիւն և սի
թէմն պէտք է լինիլ խառն ընդ
գթուէ. անոր համար պօղոս ա
ռաքեալն կասէ քի, սաստե՛ս յան
դիմանեա՛. և դարձլ մտիթարեա՛.
Սաստե՛ն և յանդիմանե՛ն՝ է ար
դարուք. և մտիթարե՛ն՝ գթուէ
և ողորմուէ: ( ) էրէ պէտք է մեզ
զանարգանքն մեր եղեալ յեղբօ
րէ մոռանալ. այլ ո՛չ զվերք եղ
բօրն մերոյ թողուլ առանց բժշ
կութե: զէրէ ծածկել զվերս
հիւանդին՝ մահ գործելէ կասէ
սուրբն բարսեղ կեսարացին:

Լաքին իմանալ զվերս եղբօրն
ծածուկ և յանդիմանել յայտնի՝
ո՛չ է բժշկել, այլ մատնել: Ընոր
համար քս իծածուկ յանդիմա
նեա՛ կասէ. որ թէ ծածուկ սի
թէմով չի շահվեցա՛, երկու է
րեք մարդու առաջ և յանդիմա
նեա՛. որ վկայ լինին անոնք քո
խրատելոյդ և անոր անդարձուէն

Լ'ի պարտուց քո վրձարմանն որ
պարտական էիր սիրով խրատել:
Եւ թէ անոնց այլ որ չի լսեց,
ասա՛ եկեղեցւոյն. այսինքն գլխա
ւորին եկեղեցւոյ եպիսկոպոսին և
կթղիկոսին: Եւ թէ անոնց այլ
չի լսեց, բանադրանքի արժանի է:
( ) այս այլ իմացիր. որ թէ մէկ
մարդ մի որ մեղանչէ և մարդ մի
տեսնէ և լուէ, նոյն մեղօք ինքն
ևս կապականի. իբր իլճախ լինել
լով գործողին. թէպէտ ոչ գոր
ծոյն: ( ) էրէ կու տեսանե՞ք որ
ամէն ստեղծուածք մէկմէկի խը
րատիչք են. հուրն կու սրբէ ըզ
ջուրն, և ջուրն կու սրբէ զերկիր
( ) էրէ որ յիր մէնէ կառավարիլ
որ չի գիտէ, պէճիտէ որ 'ի գիտո
ղէն և 'ի կարողէն կառավարվի. որ
մինն զուսուցողի վարձ առնու,
և միւսն ննազանդուէ:

*Արարս Գրիգորի՝ առնէն ըջարդ՝ հաստան
ն միշտ կարարեալ. պարտութեանց՝ լի է ը
ծայցին՝ առնէն զգործօղն երանեալ:

Լորդ յետ անետարանական խրա
 տուց փրկչին թէպտ ասելոց էաք
 և իվ՛ր եօթն խորհրդոց սբ եկե
 ղեցւոյ իբր նոր օրինաց զնոր խոր
 հուրդս հետևեցուցանելով, սա
 կայն խորհուրդքն եկեղեցւոյ գո
 լով դեղ սկզբնական և ներգոր
 ծական մեղաց, հարկանոր եղև
 նախ խօսիլ ՚ի վ՛ր որպիսուհ հիւ
 անդուհ որ է մեղքն, և ապա թէ
 իվ՛ր սպեղանեաց և դեղոց որք են
 եօթն խորհուրդքն սբյ եկե
 ղեցւոյ:

Գլուխ Եօթներորդ:

Յառ Գ. Սեղաց հասարակագ:

Խնդիր Լ:

արտէ գիտել որ ան զա
 մէն բան չափով կըշտով
 վէզնով սահմանաւ և սի
 նորով ստեղծեր է. զէրէ
 ինքն

ինքն անձ միայն անջափէ և ան
սահման. և այլ ամէն ստեղծվածք
չափով և թունով և վէճնով ըս-
տեղծվեր են. որ թէ յիրենց չա-
փէն իդուրս որ ելնեն, այ արար-
չուն են ներհակ և զըթ կուլինին.
և յիրենց բարւոյն կու զըկվին.
Որպէս որ հրեշտակներն զիրենց
չափն որ չի ճանաչեցին և անձա-
նալ կամեցան, անկան ՚ի փառաց:
Եւ ադամ և եւա որ կամեցան
գիտենալ զբարի և զչար և այ նը-
մանիլ անհուն գիտութեամբ՝ ՚ի
դրախտէն անկան և արտաքսեցն.
ուրեմն մեղքն է զըկող ՚ի բա-
րւոյ և ՚ի փառաց:

Եւ յգիտել պէտք է որ մեղաց
այլ և այլ անուննք կայ վասն զա-
նազան ներգործութեանցն:

Նախ զի ասի չար. որ է պակասու-
թի բարւոյ. ինչպի որ խաւարն է
պակասութի լուսոյ, և տգիտութի
պակասութիւն իմաստութեան:

Ս է դարձել՝ չար կասկի մեղքն,
զէրէ զմարդն յայ յետ կու դար
ձուցանէ յանփոփոխ բարւոյն:
Լըրկըդ՝ կասկի մեղք. որ է դառ
նալն մարդոյ ՚ի փոփոխնն բարին:
Ընչպէս որ մէկ մարդ մի թողու
զապուհէ յաթ յիստակ ե՛ւ պաղ
ջուրն և երթայ զպալջը խոտ և
ըզ հոտած ջուրն խմէ: Ընչ պէս
ած կասէր հրէից թէ, թողին զիս
աղբուր ջրոյ կենդանւոյ. և գը
նացին փորեցին ինքեանց գուբս
ծակոտեալս: Լըրըդ՝ կասկի մե
ղադրուի. որ մարդն անձնիշխան
և պատկեր այ լինելով՝ զՏայվանի
գործ գործէ: Ինչպէս մէկ ծեր
և խելացի մարդ մի՝ չօճուխիպէս
խօսի և խաղայ. ամէն տեսնող ըզ
նա կու մեղադրէ: և կամ թէ,
իւրեան մուստահախ բանէն յետ
կենայ և զանց առնէ: Չորրորդ
կասկի արատ. զէրէ մեղքն կարա
տաւորէ և կապակննէ զպատկերն

այ որ է 'ի մեր հոգին . և նէտիր լի
 կանէ . Օ էր է մեղքն զբանակնն
 կու մոլորեցրնէ 'ի ճշմարտութի .
 զցասմանն կու տրկարացնէ 'ի
 զօրուէ . և զցանկականն կու սա
 ռեցնէ 'ի սիրոյ բարւոյն . զյիշո
 ղականն կառնէ մոռացկոտ եր
 կիւղին այ և դժոխոց և սիրոյն ար
 քայուէ . Օ խղճմտանքն ցեցա
 կեր կանէ և որդնակեր . որ մե
 ղանջողն այլ չի կարեր ուրախնալ
 ոչ մեղանջողի պէս . ինչպէս կայէն
 որ զաբէլ սպաննեց 'յաշխարհի վեր
 երերեալ և տատանեալ շրջիւն .

* Չարէն մեղաց լեր դու հեռի .
 որ չի լինիս մեղադրե լի .
 հոգին բարեօք կու զարդարի .
 ուն պարտէ զմի ծաղկա լի :

Խնդիր Բ .

Թե շինչէ Մեղքն շատ Սահմանին :

Մեղքնէ որով մարդ յետ կու

դառնայ յանփոփոխ բարւոյն որ է
 ւ՛ծ, և կու դառնայ առ փոփոխա
 կան բարին որ է ժամանակաւոր
 ՏեշտուԹին: Օ էրէ ւ՛ծ զամէն
 բան՝ մարդոյն համար ստեղծեր է.
 և զմարդն վասն իւր. որ ճանաչէ
 զիւր ստեղծողն. ճանաչելով սիրէ.
 սիրելով երթայ և առնա միաւոր
 ըի մտօք և կամօք: | Աքին Թէ որ
 մարդ զիւր ստեղծողն չի սիրէ որ է
 կեանք իր հաւան. այլ զաշխարհս
 սիրէ. և զէՔիսի և սէՔայի տալ
 միշ լինի, կեօյէքի իւր մնացակն
 բարին ՏեշտուԹին աշխարհսէ.
 այնպիսի մարդն՝ զւ՛ծ անփոփոխ
 բարին հետ Ծի տէյիշ կանէ:
 | Է դրձլ՝ մեղքն՝ է խորհիլ խօ
 սիլ և գործել զինչ որ ւ՛ծ և օ
 ընքն կարգիլէ: Օ էրէ մեղքն՝
 կամ մտօք կու խորհրվի, և կասվի
 մեղք խորհրդոյ. կամ բերանով,
 և կասվի մեղք բերանոյ. և կամ
 գործով կու կատարվի, և կասվի
 մեղք

մեղք գործոյ: Լ՛յլ ան կարգիլէ
 զմեղքն մտաց. ինչպէս ասաց ՚ի
 սբ. անետարանին, զի խորհիք ՚ի
 սիրտս ձեր չարիս: Լ՛ն զմեղքն բե
 րանոյ. ինչպէս կասէ սբն յակո
 բոս, որ բանի՛ն ոչ մեղանչէ՛ նա՛ն
 մարդ կատարեալ: Լ՛ն զմեղքն
 գործոյ. ինչպէս կասէ ան մի՛ շը
 նար, մի՛ գողանար, մի՛ սպանաներ:
 Օ հրէ տասն պատու՛իրանքն այ՛
 զայս երեք մեղքն այլ կարգիլեն:
 Ընդ դէմ՝ մտաց մեղաց կասէ թէ՛
 սիրեացես զտր ան քո յամ սրտէ:
 Ընդ դէմ՝ բերանոյ մեղաց կասէ
 քի, մի՛ սուտ երդնուր. և զանուն
 այ քոյ մի՛ առներ ընդունայն. և
 մի՛ սուտ վկայեր: Լ՛ն զմեղքն գոր
 ծոյ. ինչպէս կասէ քի, մի՛ երկիր
 պագաներ կուոց. մի՛ շնար. մի՛ գո
 ղանար. մի՛ սպանաներ:

Դարձլ՝ մեղքն է որ կանէ զմրդն
 վնասապարտ, և պատժապարտ:

Անասն է որ զրկէ ՚ի տեսուհն այ

Լ Պատիժն է՝ յա՛հտեննէն տան
ջանքն դժոխոց :

* Սեղքն է դարձումն 'ի յայ .
որ է բարի անփո փոխ .

Որ ըզմարդոյ հոգին կա նէ ,
անլոյս խա՛ւար և դը ժոխ :

Խնդիր Գ .

Յառֆա Սիւքնայան Սեղաց :

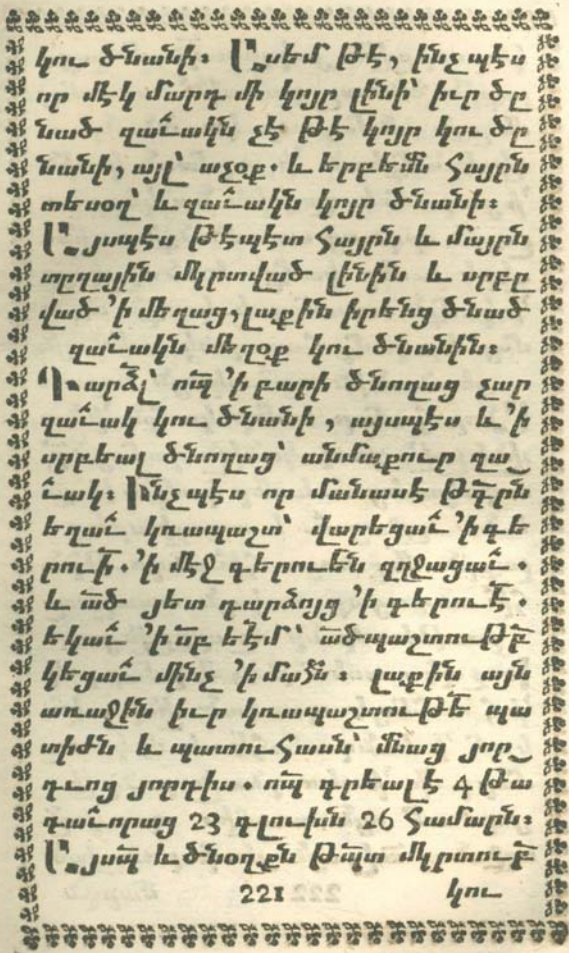
Սկզբնական մեղքն է անճնա
զանդութիւնն ադամայ . որ
յորդւոց յորդիս կանցանի . և կա
նէ զմարդն որդի բարկութեան .
ատելի այ . և գերի սատանայի :

Օ՛հրէ ադամ որ ստեղծվա՛ն և
եդա՛ն 'ի դրախտին . և ե՛ւա 'ի նր
կողիցն շինեցա՛ն ձեռամբն այ ,
ա՛ծ նց մէկ թէմպիհ մի արա՛ն թէ՛
յամէն ծառոց դրախտին կերէք .
բայց 'ի պտղոյ ծառոյն գիտութե
բարւոյ և չարի մի՛ ուտէք . զէրէ
թէ որ ուտէք , հոգւով կու մե

Բանիք : Աքին եւա և ադամ
 անհնազանդ գտնվան այ . և հնա
 զանդեցան օձազեցօղ չար սա
 տանային և կերան : և բարեկամ
 և սիրելի այ իքէն, դարձան թըշ
 նամի և ատելի : ինչպէս կասէ պօ
 ղոս առաքեալն թէ, մինչդեռ թըշ
 նամիքն էաք, հաշտեցաք ընդ այ
 մահուամբ որդւոյ նորա : Ասե
 ազատ իքէն, եղանք գերի սատա
 նայի հնազանդելով կամաց նորա .
 ինչպէս կասէ սբն պօղոս թէ,
 ծառայ էք որում հնազանդիքն :
 և քս ասէ, որ առնէ զմեզս՝ ծա
 ռայ է մեղաց : Աքին ոմանք կա
 սեն թէ, ըսկզբնական մեղքն հը
 պարտուին էր . և ոմանք թէ բըղ
 ջախտհուին : Ասկայն ասեմք թէ,
 հպարտութին թէպէտ մայր է ամ
 մեղաց զէրէ նովաւ անկան հրեշ
 տակք յերկնից որ սկիզբն գողով
 ամ մեղաց՝ ասի մայր, լաքին ադա
 մայ ձրդօղն և գլորիչն ոչ եղև
 219 հպար

Տպարտութիւն և բղջխոցութիւն ,
 այլ անհնազանդութիւնն որ 'ի Տը
 պարտութենէ յառաջ եկան :
 Ղերէ ամ անհնազանդ՝ Տպարտէ ,
 Լ'նոր համար ամ զադամ յանդի
 մանելն իբէն՝ չասաց թէ Տպար
 տացար , այլ թէ՛ փոխանակ զի լը
 նար ձայնի կնոջ քոյ : որ կամի ա
 սել թէ , ոչ հնազանդեցար ինձ ,
 այլ կնոջդ : Եւս թէ որ Տպար
 տութիւն և բղջխոցութիւն լինէին
 սկզբնական մեղքն , յանհաւատից
 մէջն ասլա խոնարհ եւ ողջխոց
 մարդ չի պիտէր դտանիր . Լաքին
 անհաւատքն որ չեն մկրտըված ,
 շատք կան որ խոնարհ և ողջա
 խոցք են : այլ սակայն անհնազան
 դութ՝ բարկութեան որդիք են .
 դերի սատանայի . և ատելիք այ .
 Լ'ն թէ որ հարցանես , թէ մկր
 տած մարդն սրբըված է յըս
 կըզբնական մեղաց , էր է որ նը
 ծնած զանկն անմաքուր և մեղօք
 կու

կու ծնանի: Լսեմ թէ, ինչպէս
 որ մէկ մարդ մի կոյր լինի՝ իւր ծը
 նած զանակն չէ թէ կոյր կու ծը
 նանի, այլ՝ աջօք. և երբեմն հայրն
 տեսող՝ և զանակն կոյր ծնանի:
 Լսյապէս թէպէտ հայրն և մայրն
 տրղային մկրտված լինին և սրբը
 ված՝ ի մեղաց, լաքին իրենց ծնած
 զանակն մեղօք կու ծնանին:
 Եւարձլ՝ ոմ ի բարի ծնողաց չար
 զանակ կու ծնանի, այսպէս և ի
 սրբեալ ծնողաց՝ անմաքուր զա
 նակ: Ինչպէս որ մանասէ թգրն
 եղան կուսպաշտ՝ վարեցան ի գե
 րուի. ի մէջ գերուէն զղջացան.
 և ան յետ դարձոյց ի գերուէ.
 եկան ի սբ եհմ՝ անպաշտութի
 կեցան մինչ ի մահն: լաքին այն
 առաջին իւր կուսպաշտութե պա
 տիժն և պատուհասն՝ մնաց յոր
 դուց յորդիս. ոմ գրեալ է 4 թա
 դանորաց 23 գլուխն 26 համարն:
 Լսյապէս և ծնողքն թպտ մկրտութի

կու սրբը վին յսկզբնանին մեղաց,
լաքին ծնեալ զանակն՝ ադամայ
մեղօքն անմաքուր կու ծնանի .
զէրէ ամբեան ՚ի յարմատն կային
՚ի յադամ . և զազոխն նա կերաւ .
լաքին որդւոց ատամուռնքն առին .
զէրէ և մեր կամքն եդեալ կայր
՚ի կամքն ադամայ . և կամքն ադա
մայ՝ էր կամք հասարակ ամենայն
յետնածին զանակացն նորա :
Լ՛նոր համար և մեր կամքն ՚ի նա
լինելով՝ յապականիլն կամաց նր՝
ապականեցաւ և մեր կամքն . Թապ
և նա զղջացաւ և ապաշխարեց .
լաքին մեք նորա հիւանդութեն
հիւանդացաք . սակայն ապաշխա
րութեամբ նր՝ ոչ սրբը վեցաք :
Ինչպէս ասեմ թէ, մէկ մարդ մի
՚ի հիւամայէ պառկած լինի , եւ
կամ ՚ի ժանդամահէ . և մէկ սաղ
մարդ մի ՚ի տես գնալն բռնը վի .
յորժամ այն առաջին պառկօղն
ողջանայ անվ այն յետի բռնը ված
մարդն

մարդն այլ կողջանայ մի. միւնքիւն
չէ: Լ. յսպէս և ադամ ապաշխա
րեց. և քս ազատեց զնա իւր ան
հուն ողորմութիւն ՚ի դժոխոց և
յսկզբնական մեղաց. մի թէ ազա
տեցան և որդիքն յայն մեղացն
որ ՚ի յադամ մեղան. ոչ ազատեցն.
այլ մնացին անմաքուր. և կու սրբ
բըվին շնորհօք չարչարանացն քի
՚ի ձեռն մկրտութե: Եւ և ինչպ
ասեմ թէ, գեեզի աշակերտն ե
ղիսէ մարգարէին՝ ՚ի նէէմանայ
գնաց ծածուկ կաշառք առաւ.
և եղիսէ մարգարէն իմացաւ.
դարձաւ անիծեց զգեեզի և ա
սաց թէ, բորոտութիւն նէէմանայ
՚ի քեզ դարձցի և յորդիս քո մին
չև ՚ի յաւիտեան: Լ. սեմ թէ՛ ան
գեեզեայ կեոյէ քի ողորմեցաւ և
սրբեց ՚ի բորոտութե. բայց որ
դիքն՝ անոր սրբըվելովն սրբըվե
ցան մի. ոչ: Լ. որդ մեղքն ադմայ՝
էր բորոտութի մի. որ տիրապետեց

ամ որդւոց նր • և ադամ սրբվե
ցաւ շնորհօքն քի և ապաշխարու
թիւ իւրով: Եւ մէկ մարդ մի որ
ասէ թէ, իմ հայրն սրբվեցաւ
էս չեմ մկրտիր էս այլ սրբվեցայ,
մէկէր կու սրբվի մի առանց մկրտ
տութե • մինքին չէ • այլ պէտք է
որ ինքն այլ մկրտվի որ սրբվի:

*Սեղօք նախնւոյն որ բորոտիս,
իբր յարմատող ապակա նիս •
Շնորհիւ փրկչին դու զերծնիս
թէ յաւազանն որ մկրտիս:

Խնդիր Գ:

Յարգես Ներգործական Սեղօք:

Ներգորդական մեղքն է ան
միջապէս և կամաւոր յետս
դարձումն յանփոփոխ բարւոյնս,
և դարձումն ՚ի փոփոխչն բարիս:

Ըրդ անմիջապէս անոր համար
ասի, զերէ թէպէտ սկզբնական
մեղքն այլ կամաւոր է զի ամքեան

ՍԻ

224

մեք

մեք 'ի յարմատն մեր ադամ էաք.
յորժամ նա կամօք անհրնազանդ
եղա՛ն այ, և մեք այլ վս հօր մերոյ
անհնազանդ գըտնը վանք. Լաքին
չէ թէ մեք մեղէն, այլ միջնորդու
թէ սերման և ապականուք ծնրն
դեան քարշեցաք 'ի մեզ զմեղքն ա
դամայ: Իսկ ներգործակին մեղքն
զանազան է: Ասխ զի կամա՛ն որէ.

և եկի դի առնց միջնորդի է:

Ա՛ն այս գազանս որ է մեղքն ներ
գործական՝ (որ 'ի մեր հոգին
կու թափանցի և կու մտանէ, և
զինչ որ կու գործէ ինեղքս 'ի մեզ
և շուրջ զմեօք կու գործէ) ունի
է չարագոյն գլուխս. որ կեօյէքի
'ի ծովէ կու բղխին եօթն մեծա
մեծ գետորայք և չայեր. և զմեզ
որ 'ի ձեռն մկրտութե ազատեալն
էաք յսկզբնական մեղաց և 'ի գե
րութենէ սատանայի և յատելուէ
որ բարեկամ և սիրելի այ եղած
իբէն՝ թէ քրարէն 'ի ձեռն ներ

գործուէ իւրոյ կառնէ զմեզ գե
րի և ողորմելի և թշնամի այ եւ
որդի բարկուէ . որ այլ մկրտուք
չեմք կարենար ազատիլ . (զի մկր
տութիւն մի է և ոչ երբէք կրկնի .
թէպէտ մէկ մարդ մի յուրացուէ
զղջայ՝ ոչ է մկրտելի .) եթէ ոչ
կրկին անազանան արտասուաց ա
պաշխարուէ , և դառն զղջման ,
և ճշմարիտ խոստովանութեան :

Եւ այս գազանիս առաջին չար
գլուխն՝ հպարտութիւն է . երկրոր
նախանձն . երրորդ բարկութիւն . չորր
ծուլութիւն . եւ ագահութիւն . շորկ
րամոլութիւն . է բղջախոհութիւն .
Որ այս եօթն մեղքս՝ նախ քան ըզ
մեղանչելն ադմայ չի կային՝ ինա
միայն հպարտութիւն և նախանձն
կայր ի սատանայն : Եւ ադամ
զայս եօթն մեղքս թեւադրուքն
սատանայի՝ ծնան յիր հոգին այ
սու կարգան : Նախ զի հպար
տութիւն՝ եղան անճնազանդ այ :

Լորկրդ՝ նախանձն և բարկուին
 Թագաւորեց ՚ի կայէն: Լորրորդ՝
 ծնաւ ագահութին անձանալոյ,
 և փափաքն անհուն գիտուեն այ
 ՚ի յադամ և յեւա: Չրրդ՝ յագա
 հութենէ յառաջ եկաւ որկրամո
 լուին: Հինգերդ՝ յորկրամոլուէ
 պտղոյն ճաշակման՝ բղջախոհութին
 զէրէ նախ քան զուտելն պտղոյն՝
 չէին իմանար զցանկութի. անոր
 համար մերկ էին և ոչ ամաչէին
 ինչպէս անմեղ տղայքն. այլ յոր
 ժամ կերին և մերկացան, իմացան
 զցանկութի բղջախոհութեան և
 զամօթի հարան: Եւ իբրև ծոյլք
 և անկարողք գործելոյ զգրախտն
 և պահելոյ՝ անոր համար արտաք
 սեցան ՚ի դրախտէն:

Սեղքնէ գազան եօթնագլուխ.
 և չար վիշապ թունաւոր.
 Ով որ մօտի ՚ի նորայն ծուխ.
 մահուան լինի պարտաւոր:

Խնդիր Ե:

Յոգոգո տո-ըն Ս-հայոս Բչայ,
որ է հպարտութիւն:

Հ պարտութիւն է՝ անկարգ ցանկ
կուծի պատւոյ և փառաց:

Եւ հպարտն է որ տայիմ կու ջա
նայ թէ քան զամէն մարդ փառա
ւոր երևի. անոր համար ք զինքն
մեծին չի հնազանդիր. զէրէ քան
զինքն այլ մեծ չի համարիր: Եւր
հաւասարին և ախրանին հետ չի
կենցաղավարիր. զէրէ իրթիքեապ
ջաներ. և իրէն հաւասար զայլ ոք
չի գիտեր: Եւնչպէս որ առիւծն
հիջ մէկ կենդանւոյ մի հետ խօ
նուշմիշ չի լինիր ՚ի հպարտութիւն.
այսպէս և հպարտն հիջ չի ասեր
թէ ինձ նրման այլ մարդ կայ.
ինչպէս փարիսեցին կասէր թէ,
ոչ եմ իբրև զայլ մարդ: Եւս
հպարտն՝ փոքրին վր զինքն գա
զան ցոյց կուտայ. և մեծին առջև

խաբեբայ աղուհս և թիլքի կու
ձևանայ. յորժամ կուտեսնէ թէ
չի կարեր յաղթել և նմանիլ քա
ղինքն մեծին.

Արդ հպարտութիւն փէք դարչե
լիէ. Եսի՛ զի բառնայ զչնորճն այ
զի անձամբարտանից հակառկ
կայ. և տայ շնորհս խոնարհաց.

Երկրորդ՝ զի հպարտք սոյն անկառ
յերկնից. և ադամ ՚ի դրախտէն.

Երրորդ՝ հպարտութիւն ատելիէ այ
զի սողովուն կասէ թէ, դարչելիէ

այ անձ մեծամիտ: Չորդ՝ զի հպար
տութիւնն կարտաքսէ զամբարի

՚ի հողույն, և ՚ի ներքս կու բերէ
զամբարս. զէրէ ուն խոնարհութիւն

կու լցուցանէ զհողին ամէն բա
րուք և առաքինութիւն. ուն ասաց

քս թէ, վայելէ մեզ ընուլ զամ
արդարութի. որ ամէն արդարութի

զխոնարհութիւն կու կոչէ, այսպս
հպարտութիւն զամէն չար կու բերէ

՚ի հողին. զանհաւատութիւն, զկա
մա

մապաշտուի, զՏերձո՛ւած ողուի,
 և զամէն չարուի: զէրէ մէկ մէ
 ղաց մի Տեա Տպարտուի որ չի կե
 նայ, այն մեղքն չի կատրլ մեղք:
 Նինգե՛րդ՝ Տպարտութիւն է պատ
 կեր սատանայի. ուն խոնարհութիւն
 պատկեր քի: սատանայ ասէ, ու
 սարո՛ւք յինէն զի Տպարտ եմ. և
 քն ասէ, ուսարո՛ւք յինէն զի Տեզ
 եմ և խոնարհ: Ա եցերորդ՝ Տը
 պարտն է տիկ լցված գարշ վքով:
 որ քանի որ գերգըստայ՝ զժաՏա
 Տոտուի կու բուրէ ՚ի բերանոյն:
 զէրէ ՚ի տեսլեանն ասի թէ, եբաց
 զբերան գբոյն անդնդոց. և ելա
 նէր ծուխ ՚ի գբոյն. այսինքն, ՚ի
 բերանէ Տպարտին ծուխ ամբար
 տաւանուէ: Լ յօթնրդ՝ Տպարտն է
 լեառն գեղբո՛ւայ. որ ասաց դա
 լիթ մարգարէն թէ, լերինք գեղ
 բո՛ւայ մի իջենն ՚ի ձեզ ցօղք անձ
 րևաց: զէրէ ՚ի Տոգի Տպարտ մար
 դոյն չի իջաներ շնորհն այ:

Աւթերորդ՝ հպարտնէ նման կա
 փառնայում քաղաքին. որ թէպէտ
 յաշխարհիս վր յերկինս ելանէ,
 ՚ի դժոխն կու իջանէ ուն ասց քս:
 Իննեւրդ՝ հպարտութիւն առնէ ըզ
 մարդն գազան. ինչպէս արաւ
 զնաբուգողոնոսոր և զտրդատ:
 Տասնեւրդ՝ հպարտութիւն ընկղմէ
 զմարդն ՚ի ծով դժոխոց. ուն ըզ
 փարաւօն ՚ի ծովն կարմիր: Այրէ
 երկնից հրով. ինչպէս զնաբադ
 և աբիուդ որդիքն ասարօնի:
 Անդանի իբէն՝ կիջուցանէ ՚ի դը
 ժոխն. ինչպէս զկորիս և սասառ
 թշնամիքն մօսէսի և ասարօնի:
 Լունէ զմարդն խող և բնակարան
 դիւաց. ինչպէս որ քս զդիւանքն
 ՚ի մարդոց որ հալածեց՝ աղաչե
 ցին թէ երթամք ՚ի խողերն մըտ
 նումք. և յորժամ մտան, տարին ՚ի
 ծովն խեղդեցին: Լսորպէս հը
 պարտութիւն զմարդոց հողին ՚ի ծով
 դժոխոց կու խեղդէ:

* Տրպարտն յերկինքն որ ելանէ .
երկնից պիլէ չի հաւա նիր .
Թէ որ խապիլ որ լինէր նէ .
՚ի դրժոխն այլ չէր պարտակվեր :

Խնդիր Օ :

Օտշտօ երկրորդ Սահայոս Ռչոց ,
որ է 'Նախանձն :

'Նախանձն է հազմ չանել զայլոց
բարին . և այլոց բարի չի կամենալ .
և ջանալ զրկել ՚ի բարւոյն :

Դրձլ՝ նախանձն է ցաւիլ յայլոց
երջանկուէ և բախտաւորուէ վր ,
և տրտմիլ ՚ի վր այլոց բարւոյն :

Այ կայէն որ տեսաւ Թէ աբէլ
պտրագն այ հաճոյ եղաւ , տրտ
մեցաւ և գլխակոր եղաւ ՚ի նա

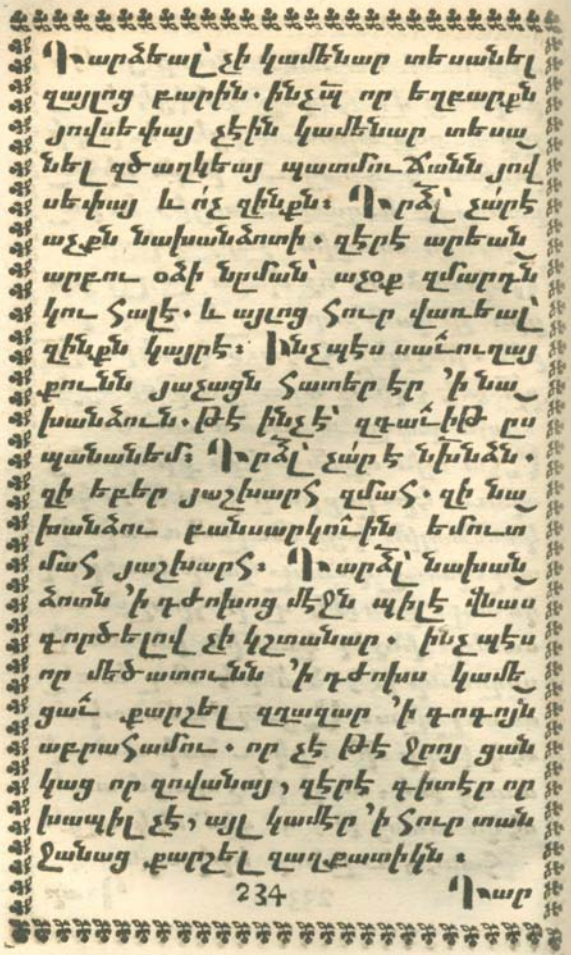
խանձոււն և ՚ի հասէթէն : Աւ այս
աւլէ . որ նախանձոտն քանի որ կու
նախանձի՝ ինքն զինքն կու հալէ

և կու մաշէ : Անչպէս կասէ սի
րաք իմաստասէրն Թէ , ինչի՞ համար

աչք ունի նախանձոտն . որ յամէն
բարեաց վր հոգոց հանիցէ . և ա
չք իւրօք արտասու՛նիցէ . և ՚ի գի
րութենէ դրացուն՝ ինքն նիհա
րանայցէ և զապու՛նասցի . և բա
րեօքն օտարին՝ չարչարվիցի :

Նախանձոտն ո՛չ միայն զայլոց բա
րին չի կամենար , այլ և զիւր բա
րին . ինչպէ՞ս հրէայք կասէին վս
քի թէ , զինչ արասցուք զի այրն
այն բազում նշանս առնէ :

Լ՝ հա՛ այն սքանչելիքն քի՛ իրենց
օգուտ էր . լաքին ՚ի հասէթէն կու
կամենային կոյր մնալ . մեռեալն հո
տիլ . խուլ կենալ . համբ և տիլիզ
կենալ . քան թէ զքի հրաշքն տե
սանել : ինչպէ՛ կասէին բերանովն
սողոմոնի թէ , ծանր է մեզ և տե
սանել զնա : Լ՝ յսպ ժամանակա՛
մէկ թի՛ր մի՛ երկու նախանձոտի
ասաց թէ , ձեզի ի՛նչ պտիժ տամ .
մէկն ասաց թէ , զիմ մէկ աչքն
հանէ , և զանոր երկուքն :

Վարձեալ չի կամենար տեսանել
 զայլոց բարին. ինչպի որ եղբարքն
 յովսեփայ չէին կամենար տեսա
 նել զժաղկեայ պատմու ճանն յով
 սեփայ և ոչ զինքն: Վարձլ չարէ
 աչքն նախանձոտի. զէրէ արեան
 արբու օձի նրման՝ աչօք զմարդն
 կու հալէ. և այլոց հուր վառեալ
 զինքն կայրէ: Ինչպէս սակուղայ
 քունն յաչացն հատեր էր ՚ի նա
 խանձուն. թէ ինչէ՞ զգաւ իթ ըս
 պանանեմ: Վարձլ չարէ նխնձն.
 զի եբեր յաշխարհ զմահ. զի նա
 խանձու բանասարկո՛ւին եմուտ
 մահ յաշխարհ: Վարձլ նախան
 ձոտն ՚ի դժոխոց մէջն պիլէ վնաս
 գործելով չի կշտանար. ինչպէս
 որ մեծատունն ՚ի դժոխս կամե
 ցաւ քարշել զզազար ՚ի գոգոյն
 աբրահամու. որ չէ թէ ջրոյ ցան
 կաց որ զովանայ, զէրէ գիտէր որ
 խապիլ չէ, այլ կամէր ՚ի հուր տան
 ջանաց քարշել զաղբաօտիկն:

Վարձլ՝ ուն ծառն ՚ի պողոյն ճա
նաչի, այնպէս և չար նախանձն ՚ի
Տօրէ և ՚ի մօրէ . իսկ հայրն նա
խանձուն՝ է սատանայ . և մայրն՝
հպարտութիւն . զի սատանայ եղաւ
հայր և ծնող նախանձու . որ մար
դոյն նախանձեցաւ թէ էր ՚ի դը
րախտն եղաւ հողածինն . և մայրն
և սնուցիչն է հպարտութիւն . զի
նախանձն է դուստր հպարտուե .
զի հպարտութիւն այնպէս դարչե
լի մայր մի է, որ ում և մերձենայ՝
ծնանի զչար դուստր : Վարձլ՝
ամ մեղք են չար, և վասն չարի .
այլ նախանձն մաքառի և ընդ բա
րեաց . զի ուն տրտմի յաջողութիս
այլոց, այսպէս խնդայ ընդ անյա
ջողութիս : Օ հրէ նախանձն է
տրտմութի այլոց բարեաց . որ ըզ
բարին չար կուտայ ասել . զլոյսն
խաւար . զքաղցրն դառն . զհրեշ
տակն սատանայ : Լճ նախանձոտ
մրդն կու նմանի կէճէ խուշիյի .

որ զխաճարն կու սիրէ և զլոյսն
կատէ, Վարձլ՝ նմանի Թիթեղան
որէ քեփէնէկն. որ տայիմ կու ջա
նայ Թէ զլոյս ճրագին մարէ, լա
քին իր Թեվերն կայրի և ՚ի մէջ
բոցոյն անկեալ կու սատակի,
Վարձլ՝ նմանի պայխուշի որ յա
ճերակ տեղիս կու բնակի, այսպ
նախանձոտն տայիմ յանաջողուիս
այլոց կու րախանայ, Վարձեալ՝
նմանէ շան, զէրէ շունն որ քան
կուշտ որ լինի, զաճեղցած ոսկորն
չի կամենար որ այլ շուն ուտէ,
Վարձլ՝ նմանէ օձի, զէրէ օձն
զինչ որ ուտէ, զէճիր և աղը կու
դարձուցանէ, այսպէս և նախան
ձոտն զամէն բարի բն ՚ի չար կողմն
կու մեկնէ, Վարձլ՝ նախանձն նը
մանի զանկակի, որ զայլս կարթըն
ցընէ, և զինքն կու մաշէ, Լորա
նի Թէ նախանձոտն յամէն քաղաք
և տեղ աչք ունենար, որ ամէնուն
բարեօքն զինքն չարչարէր և սա

տակէր. զէրէ նախանձոտն է մար
տիրոս սատանայի: Վարձլ՝ նախան
ձոտն է հայհոյիչ հոգւոյն սբյ.
զէրէ հոգին սբ աղբիւր բարու
թեան է. ամէնուն բարի կու կա
մենայ. և է թշնամի այ. զէրէ ան
զգարն այլ կու կամենայ թէ բարի
լինի. և նախանձոտն զբարին կու
կամենայ չարացնել: Վերջապէս՝
նման է յուղայի որ համբուրելով
կու մատնէ զանձ:

* Ու որ նախանձի, նախ ինչքն իտանջի:

Խնդիր Լ.:

Յաշագոս էրբորդ Սահայոս Բշայ,
որ է Բարիոս-Են-նն:

Բարկուին է բաղձնք և փափաք
վրէժխնդրուէ: Լ. յլ վրէժ
խնդրութին և տավաճութիւնն
միայն այ կու վայելէ (որ է դա
տանոր հոգւոց և մարմնոց) և դա
տանորաց որք են այ վէքելի վճ
Երկ

Երկրի. պսակող բարեաց, և պատ
 ժող չարաց: Արդ բարկութիւն
 կու ծնանի ՚ի հօրէ և ՚ի մօրէ.
 հայրն է հպարտութիւն, և մայրն է
 նախանձն. և ինքն է որդի կորուս
 տեան: Ախա՛ զէրէ բարկութիւն
 կա՛նիրէ զչինու՛ածն այ. որպէս
 կայէն զաբէլ: Բ, Աարկութիւն թա
 լաշի նման թեթևացնէ զմարդն.
 որ ասոր դէմ կասէ սբ յակոբ ա
 ռաբեալն, եղիցի անոք արագ առ
 ՚ի լսել. և ծանր ՚ի խօսիլ. և ծանր
 ՚ի բարկանալ: Դ, Աարկութիւնն
 կու մերժէ՛ զլոյսն. և զբարկացողն
 կու նստուցանէ ՚ի խա՛ւարի: Զ զի
 արեգակն ՚ի վերայ բարկութեան
 ոչ մըտանէ. այսինքն՝ այ շնորհքն
 ՚ի բարկացողի հողին: Դ, Աարկու
 թիւնն զայ դատաստանն կու խա
 փանէ. զէրէ ան որ կու տեսնէ
 թէ մէկ մարդ մի զդատաստանն՝
 իւր ձեռօքն կու տեսնէ բարկանա
 լով, այլ ինքն տավաճուի չաներ:

պօղոս առաքեալն կասէ, բարկուի
 մարդոյ՝ զարդարուին այ՛ ո՛չ գործէ:
 Ե, Ռարկուին զընդհանուր
 նիզամ և կարգն Յի կու քակտէ.
 զէրէ աշխարհի երանուին՝ խաղա
 ղուինէ. այլ բարկուին բառնա
 լով զխաղաղուի աշխարհի՝ Թըշ
 ո՛ւ առական և խեղճ կանէ զնի
 զամն աշխարհի: սիրաք իմաստունն
 ասէ, բազումք անկան սրով. այլ
 առա՛ւել բարկութի: զէրէ յ՛Յի
 վր կուիլ չիկայ առանց բարկուէ:
 Ը, Ռարկութիւնն զայ՛ պատկերն
 կապականէ. զէրէ ինչպէս որ ՚ի
 պղտոր ջուրն պատկեր մարդոյ չե
 րուիր, այսպ՛ ՚ի բարկացողի հոգին
 պատկերն այ: զէրէ ամ գեղեց
 կութի հեռիէ ՚ի բարկացողէն.
 և որքան մարմին բարկացողին տը
 գեղէ, հազարապատիկ հոգին:
 Ե, Ռարկութին առնէ զմարդն
 յիմար. զէրէ շատ անգամ ՚ի բար
 կանալն չեմք գիտեր թէ որոյ
 կու

կու բարկանամք լաքին կու բար
 կանամք: խայրի մեղքեր լինի թէ
 կու ծածկվին, լաքին բարկուին
 տայիմ ՚ի դուրս կու վազէ: ք,
 Ռարկացօղն է ծով ալէկոծեալ.
 Ինչպէս կասէ սբն թադէոս առա
 քեալն, անաստ ալիք ծովու:
 զէրէ ինչպէս ալիք ծովու զնանն
 կու ընկղմեն, զպարիսպներ կու
 փլցընեն, լաքին իրենք այլ կու
 խորտակին. այսպէս բարկացօղն
 այլոց վնասելն իքէն՝ զինքն այլ
 կու չարչարէ: որ նման է խուճկա
 րայի որ յանկած տեղն կու քակէ.
 Լաքին ինքն այլ կու փշրի:
 Թ, Ռարկութին յանզգայից պիլէ
 ինթիխամ կուզէ առնել. զէրէ
 շատ հեղ մարդ ՚ի բարկութենէն՝
 զգինին կու թափի. զշէշէն ՚ի գե
 տին կու զարնէ. զթուղթն կու
 պատառէ. զգրիչն կու կոտրէ.
 դրան ճռճռալուն կու նեղանայ.
 զվառած մոմն կանցնէ, թէ կու

ջթ՝ ջթէ . լվան կու նեղանայ , և
 զլճաճ տեղն քերեւն իքէն՝ զիւր
 մարմինն կու ցաւցնէ : Գ , Վար
 կու թին կու մերկացնէ զմարդն՝ ի
 նմանուէն այ . զէրէ այ դորժքն
 եավաշ և հանդարտ են . այլ բար
 կու թիւնն կորուսանէ զիմաստու
 թին . և զաջ և զահեակ կեօղէթ
 միշ անել չի տար . կու րացուցանէ
 զմիտքն որ զճմարիտն չի տեսնէ .
 Մանէ զմարդն կատաղի շուն .
 որ ՚ի սոշ տեղն թէ գիտէ թէ ոչ
 հաջել կուտայ . ինչպէս փողոցի
 շներն . որ ՚ի մէկ թաղ մի լսեն թէ
 շուն մի կու հաջէ , իրենք այլ ըզ
 պատճառն չի գիտնալով կու հա
 ջեն : որ թէ հարցանին թէ էր
 կու հաջէք . կասեն թէ , ինչ գիտ
 նամք . ՚ի միւս թաղն կու հաջեն ,
 մեք այլ կու հաջեմք : Մյայ եր
 բեմն յեփեսոս քաղաքն ժողովե
 ցան իվր պօղոսի առաքելոյն կու
 պաշտներ . և չէին գիտեր թէ ինչ
 Ժ . Թ . 241 բա

բանի համար ժողոված են . այլ
կաղաղակէին երկու սահմ խը
տար ժամանակ ասելով թէ, մեծէ
արտեմիս եփեսացւոց : ահա՛ բար
կութին ամենևին կատարի շուն
կանէ զմարդ և յունայն տեղն
կուտայ հաջել :

* Բարկութին է անդ գովելի ,
մինչ բարկանամք բարկուե .
Եւ թէ վրէժ առնուլ կամիմք ,
բարկութինէ յոյժ խո տան :

Խնդիր Ը :

Յաշտիս հարրոց Սահայոց Գլաց ,
որ է Սահայութիս :

Սուլութին է թմրութիւնն ՚ի
գործս քաջաբար առնելիս :
Բաջաբար և արիաբար առնելի
գործքն՝ են առաքինութիքն . և
բնութե յարմար և անանգոսնելի
կիրառութիքն : Ամ թէ, ծու
լութին և թէմպէլութին այն է

որ մարդ թէպէտ կարող է գործել զառաքինութիւն և քաջանալ, լաքին յահէն և երկիրդէն վախկու քաշէ կամաւ և չի մտտենար. ասելով թէ՛ դժվար է: Ինչպէս ասեմ թէ, կրակ չի վառեր՝ թէ եանդուն կու լինի. հաց չուտեր՝ թէ ակուաներս կու մաշի: Եւ և կու յուսահատի ՚ի դժվարութիւն առաքինութեան ոչ յուսալով յամոր կեցոյէքի՝ կամի և ոչ կամի. տեսողէ և կոյր. կենդանի է և մեռեալ: Եւ զայսպիսի ծոյլ մարդս՝ գաղջ կու կոչէ յօհաննէս ՚իտեսլեանն: Օ էրէ ինչպէս գաղջ և իլիճէ ջուրն փսխել կուտայ ըզմարդն, այսպէս և ծոյլ մարդոյ արարքն փսխել կուտան զքս. որ քս անիծելով զծոյլ մարդն փսխէ և ՚ի դուրս ձգէ զնա յաշխարհէ, յեկեղեցւոյ, և յարքայութիւն: Ծոյլ մարդոյն հիշխօլայ բան չի կայ. զէրէ ինչ բան որ թէքլիք

անես՝ դիժարէ կասէ: Չի ասեր
թէ, ծոյլ և թէմպէլ եմ. այլ գոր
ծոյն մահանայ կու դնէ: Ինչպէս
սողոմոն իմաստունն կասէ քի,
դժոյն յորժամ ՚ի ճանապարհ ու
ղարկես, կասէ թէ առիւծ կայ ՚ի
ճանապարհին և գայլ ՚ի հրաբակին.
Կախատի ծոյն ՚ի ջնջին մրջիւնէն
և խառնճայէն. սողոմոն իմաս
տունն կասէ թէ, երթ առ մրջիւնն
ո՞վ վատ. և ուսիր ՚ի նմանէ թէ
ո՞պ գործունեայ է. որ յամարայնի
թէտարիք կանէ ձմռան զահրէին:
Իսկ ծոյն զձեռն ՚ի կերակուրն
կու մխէ, և ՚ի բերանն իւշէնմիշ
կու լինի տանիլ:

Երդ ծուլութիւն չար է և վատ:
Կախ զի այ հակոկի. որ զմարդն
գործունեայ արար և ՚ի դրախտն
եդ գործել. և քրտամբ երեսաց
զհաց ուտել յետ ելանելոյն ՚ի
դրախտէն: Է, Կանիծվի ՚ի քէ ո՞պ
զթղենին տերևալից և անպտուղ:

զէրէ ծոյն քրիստոնեայ կու ձև
անայ, և ծուլութիւն՝ անհաւատի
կու նմանի: Գ, Յամէն ստեղծվա
ծոց կու յանդիմանի. որ ամէն
ստեղծութեան կան ի վրայ հրա
մանին. արեգակն, լուսինն, աս
տեղք, երկինք, երկիր, գազանք
և անասունք: նաև ի չար և ի գող
մարդոց պիլէ կու յանդիմանի.
զէրէ գողն մինչև ի կախաղանն
չալ շմիշ կու լինի: Գ, Կորուսա
նէ զպատուական և զգնոջ ժամա
նակս այս. և լոյս կայ իբէն չի ըն
թանար. այլ գիշերի կու սպասէ
յետ կենացս որ մարդ չի կարեր
այլ գործել. որպէս յիմար կու
սանքն: ոչ ինչ պատուական քան
զժամանակ. և ոչ ինչ վատ քան ըզ
կորուստ ժամանակի: Ե, Օրոյն
կու կորուսանէ զժամանակ վա
ճառականութ. և յետոյ կըմուրա
նայ և ոչ ոք տայ: Զ, Լ՝ մեկայն մո
լութե տուն կու լինի, և մեղաց
մե

մեծաց մայրաքաղաք. ունի ասէ սո
 ղոմոն, անցի յանդաստանս ծու
 լից, և այն լի' էր փշով: Է, Լ ինի
 բնակարան սատանայի. զի ծոյլ
 մարդն փետրալից բարձ է ստնյի:
 ուստի քս ասաց թէ, դեն ելեալ
 շրջի. ՚ի խուաճ տեղիս հանգիստ
 չի գրտներ. ապա դառնայ առ
 ծոյլն և գտանէ զնա պարապորդ
 և լցուցանէ զնա եօթն մահացու
 մեղօք. որ կոչին է դեք և այսք
 չարագոյնք: Ը, Օոյլն է քաղաք
 անպարիսպ. որ յամէն կողմանէ
 բաց է մեղաց: Թ, Օոյլն արի է ՚ի
 չարն, և թմրած առ բարին. քաջ
 ՚ի հիւանդանալ, և յամր ՚ի բշկիլ:
 Ժ, Օոյլն անարժան է կերօժ հա
 ցին. զի պօղոս առաքեալն ասէ,
 ձեռքն որ չի վաստակիր՝ թող չու
 տէ: Օոյլն ծանր է, ՚ի դժոխս
 շուտ կիջանէ. և ոչ թեթեւ՝ թէ
 յերկինս ելանէ: Օոյլն ՚ի տա
 պանն ո՛չ մտանէ որ ապրի. ուստի

ի ջրհեղեղէն կու խեղդի: Ս եր
ջապէս ծոյլ մարդն շուտով կորու
սանէ զՏաւատն. զէրէ թէ պետ
րոս առաքելն արիաբար աղօթած
էր ՚ի գիշերի մատնութեն քի,
զորն ոչ ուրանայր ՚ի տունն
կայիափայի:

Օղյն է դատարկ բարի գործոց.
Լ լի փրշօք խայթո ցաց.
Ս առէ ինքեան հուր դրժոխոց.
նընջէ ՚ի մէջն ընդ դիւ աց:

Խնդիր ԹԻ:

Օ աշագն Ե երորդ Ս աստու Բ շապ,
որ է Լ գաշու լին:

Լ գահութիւն է անյագ սէր ար
ծաթոյ. Լ ամ կորստեան զատ
ճառ իրաց: Օ էրէ ով որ ագահ
որ լինի, նոյն Լ անկուշտ Լ ան
յագ է. Լ գիտէ թէ արծաթով
հողին կու լցվի. լաքին զհողին
ընդունակն այ՛ միայն ամ կարէ

Երուցանել։ Լ՝ յլ ուլ որ կամենայ
 արծաթով զՏոգին Երուցանել,
 կեօյէքի փոխանակ պատուական
 և անգին ճէվաՏիրի՝ զՏոգին աղ
 բով կը Երուցանէ. և սիրելով զար
 ծաթն՝ կու լինի կուպաշտ. որպ
 ասէ սուրբն պօղոս առաքեալն։
 Լ՝ րծաթն է իբրև շուն մի որ եր
 կու մարդոց կու հետևի. և ոչ ոք
 գիտէ ՚ի տեսողաց թէ շունն եր
 կու տէրանց հետևելով որոյ է.
 այլ յորժամ այն երկու մարդն բա
 ժանին, տէս թէ շունն որոյ կու
 հետևի՝ անոր է։ Լ՝ յս երկու
 տեարքս՝ աշխարհն է, և մարդն.
 յորժամ մարդ մեռնի և յ՛՛ն է բա
 ժանի և արծաթն մնայ յաշխարհի,
 ապա յայնժամ պէլլի կու լինի
 թէ որոյ է այն մեծութիւնն. թէ
 մեռածն իհետն տարաւ՝ իւրն է.
 և թէ չի տարաւ՝ աշխարհի է։
 Լ՝ նաղ հազար. առաքինութիւնն
 և իմաստութիւնն որ մեր են՝ անոր

Տող անող չի կայ. և մեծութիւնն
 որ մեր չէ՝ որքան խայրէթ կանեն
 սիրողքն: Արքան մեծանաս՝ չես
 կարեր լինիլ սողումն և օգոստոս
 կայսր. սողումն յետ ամենից՝ գիտ
 ցաւ զունայն լինիլն և ասաց թի՛
 ունայնուի ունայնուէց ամ ինչ
 ընդունայնէ: Արդ բաց զաչքն
 քո և տես զչարութի՛ն ագահուէ
 և արծաթսիրութի՛ն: Արմատ ամ
 չարեաց՝ արծաթսիրութի՛ն է կասէ
 պողոս առաքեալն: Այլ արաւ ըզ
 յուդա առաքելն գող և այ մատ
 նող. արծաթն: Արծաթսիրու
 թիւնն է փորձուէց թէլլալ և կո
 չող. զի որք ցանկան մեծանալ՝
 անկանին ՚ի փորձութի: Ագահին
 մեծ կուռքն արծաթն է. զէրէ ըզ
 ճաւատն և զյոյսն և զսէրն որ այ
 պիտիր տայ, զայն կուտայ արծա
 թոյն: Արձլ՝ ագահութի՛ն է գո
 ղուէ յորդորից. սըտութե վկայ.
 քակտող օրինաց. բողուէ և շնուէ

պատճառ . կուլոյ և պատերազմի
բորբոքիչ :

Լ՛րդ ագահութիւն բազում չա
րեաց է սէպէպ . Նախ զի վայ բե
րէ մարդոյ գլխոյն . քանզի ան
տէրէ , և մեք ծառայ . ան առատ
և ճեօմէրտ , և ծառայն նէքէզ .
վայ ժլատ ծառային որոյ տէրն ա
ռան է : Բ , Լ՛գահն միշտ կարօտի .
զէրէ աղքատն բազմաց ընչից կա
րօտի . և ագահն անի . Գ , Լ՛գահն
է յիմար պազիրկեան . որ զարքայ
ութիւն և զքս՝ քիչ մի բանի կու
վաճուէ : զէրէ ագահն վատ է քան
զյուզա . զի նա զտրն շարժաթոյ
ծախեց , և ագահն երբեմն մէկ փո
ղի զեր հոգին և հաւատն կու վա
ճառէ : Դ , Լ՛գահն կու մաշի և
կու հալի սիրով արժաթոյն . զէրէ
մեծութիւն՝ աշխատանօք կու վաս
տակվի . երկիւղիւ կու պահվի .
և ցաւօք կու կորընչի : Եւ շատ ան
գամ ագահն կու վաստակի , և օ

տարաց գողոց եւ չար զաւակաց
 կու թողու զվաստին: Ե, Ագաճն
 նմանի եօրիւմ ճէկի. որ ճանճ
 ավլամիչ անեմ տէյի, զեր աղէքն
 կու գատարկէ 'ի փորուն:
 Վրճլ ագահութին կու նմանի
 ծակ կարասի. դժոխոց, տզրկի,
 ծովու և հրոյ որ կշտանալ չի գի
 տեն: Սաւ ագաճն նմանի ջրգո
 զի. որ ինչ խտար ըմպէ, այն քան
 կու ծարաւի: Իսկ չար զաւակ
 ներն ագահութե՝ են այսոքիկ:
 Սախ խտասրտուն. որ է քարա
 սրտութիւն և տըմարդութիւն:
 Երկրդ բռնուի. որ է յափշտա
 կելն զայլոց: Երդ անհնգատուի.
 որ է սէր և ցանկութիւն շահից:
 Զորրորդ սըտերդմուի. որ լինի
 'ի գնելն և 'ի ծախելն: Հինգրդ
 պատրանքն և խաբելն թէլպիզա
 կան խօսքով: Վ եցերդն է Քիթ
 նէյութիւն. որ զմարդն խաբեն
 յաչաց առաջն: Եթն երրորդն է

մատնու թի . որ լինի 'ի հեռաւոյ
 րու եխաբ վածին . Վրճլ ագաճն
 զրկէ զանձ . որ զնր տված բարին
 չի բաշխեր 'ի պէճիտ և 'ի պիտա
 նացու տեղն տալով աղքատաց :
 Կու զրկէ և զիւր մարմինն . զէրէ
 տայիմ ՔէսՔէստ անելով կուհա
 լէ և կու մաշէ զմարմինն : Կու
 զրկէ եւ զբարեկամներն որք են
 աղքատքն քի . որ 'ի ձեռն անի
 րաւ մամոնայի պէտքէ որ բարե
 կամ վաստակի . և նա անիրաւա
 բար կու պահէ և 'ի սեղանաւ որս
 'ի յաղքատս թէսլիմ ջաներ որ ա
 ճի և շահի . այլ չարաչար կու պա
 հէ . և ինքն այլ կու զրկվի . զէրէ
 հետն չի կարեր տանիլ . այլ թողու
 օտարաց զմեծութի իւր :

Լ՛գահին սիրտն է փրշա լնց .
 արծաթ անփորձ և աղտալնց .
 Որքան բազում ունի յըն չից ,
 այնքան դատարկ է յամենից :

Խնդիր Ժ :

Յառաժս զերրորդ Մահացու Բնաց ,
որ է Որկրամոլո-Բիհն :

Որկրամոլութիւն է փափաք ան-
ասնաբար ուտելոյ : Եւ կամ
այսպէս , որկրամոլութիւնն է ա-
ւելի ուտումն քան զբնութեան
չափն և սահմանն : Եւ որկրամոլն
չատ կերպիւ կու մեղանչէ :

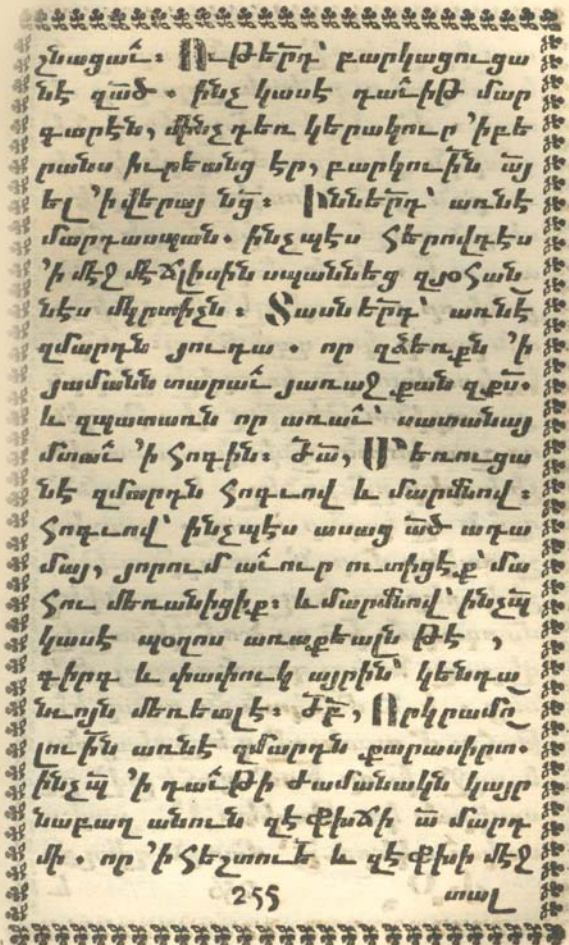
Եւ յախ յորժամ յառաջ քան զժա-
մանակն ուտէ . որն ադամ յար-
գիլեալ ծառոյն գիտուէ . որ որկ-
րամոլութիւն յաշխարհ եբեր զմահ :

Եւ որկրութիւն յորժամ խնդրէ անուշ և
համեղ կերկուր ոչ նայելով միև
տիզայն բնուէ և թապիյէթին :

Եւ այս նման է եսանայ . որ վս մէկ
ոսպապուրի՝ զանդրանկութիւնն
վաճառեց . որ կարէր կշտանալոյ
հացով :

Եւ նման է այն չար մե-
ծատանն որ խորտկով և թիւրլի-
թիւրլի կերակրով կու զեղնէր

Լ փափկանայր. յետոյ եղա՛ն կե
 րակուր անքուն որդանց: Լ՛ՐԴ՛
 յորժամ ուտէ ա՛ն ե լի չափով. որ է
 ընդ դէմ բնուէ որ սակա՛ն մի կե
 րակրով կու շատանայ: Ընչ պէս
 ասաց քս՛ մարթայի թէ, դու հո
 գաս քզում կերակուր, բայց աստ
 սակա՛ն ինչ կերակուր պիտոյ է:
 Չ՛րդ՛ յորժամ ուտէ իշտահով և
 ջերմ ցանկուք. որ չէ թէ կերա
 կուր ուտելն մեղադրելի է, այլ
 ցանկուի ուտելոյն մոլեկան է:
 Ն՛ինգե՛րդ՛ յորժամ շատ աշխատա
 նօք պատրաստէ զկերակուրն թէ
 համեղ լինի. լաքին քաղցն պիտի
 զկերկուրն քաղցրացնէ: Ա՛ եցե
 րորդ՛ որկրամոլուին առնէ զտա
 ճարն այ՛ տուն սատանայի. զէրէ
 խողն որ շատակերէ, դեքն խընդ
 րեցին ՚ի քէ մտանել ՚ի խողան:
 Լ՛օթն՛րդ՛ առնէ զմարդն շնացօղ.
 Ինչ պէս յայտ է ՚ի ղովտ. որ ըմպեց
 զգինի շատ, հետ իւր դստերացն
 շնա

շնացաւ: Աթերդ՝ բարկացուցա
 նէ զանձ • ինչ կասէ դաւիթ մար
 գարէն, մինչ դեռ կերակուր ՚ի բե
 րանս իւրեանց էր, բարկուին այ
 ել ՚ի վերայ նց: Ըննե՛րդ՝ առնէ
 մարդասպան • ինչպէս հերովդէս
 ՚ի մէջ մէծ իսին սպաննեց զյօհան
 նէս մկրտիչն: Տասնե՛րդ՝ առնէ
 զմարդն յուրա • որ զձեռքն ՚ի
 յամանն տարաւ յառաջ քան զքն •
 և զպատառն որ առաւ՝ սատանայ
 մտաւ ՚ի հողին: Ժա, Ա՛եռուցա
 նէ զմարդն հողուով և մարմնով:
 հողուով՝ ինչպէս ասաց անձ ադա
 մայ, յորում աւուր ուտիցէք՝ մա
 հու մեռանիցիք: և մարմնով՝ ինչպէ
 կասէ պօղոս առաքեալն թէ,
 գիրգ և փափուկ այրին՝ կենդա
 նուոյն մեռեալէ: Ժբ, Արկրամո
 լուին առնէ զմարդն քարասիրտ •
 ինչպէ ՚ի դաւիթի ժամանակն կայր
 նաբաղ անունն զէ Քիսճի ան մարդ
 մի • որ ՚ի հեշտուէ և զէ Քիսի մէջ

ատլմիշ լինելով՝ սիրտն քարացաւ
 և երեք աւուր յետև չարաչար մե
 ռաւ : ԺԴ, Արկրամուլուին կանկ
 զմարդն քեօթրում. զէրէ կասէ
 սուրբն յօճան ոսկեբերան թէ,
 սեղան բազմախորտիկ մայրէ Տիւ
 անդուէ. զէրէ մարդոյ մարմինն
 քանի որ շատ պէսլէնմիշ լինի,
 այն խտար կու զայիՔնայ : ԺԵ,
 Արկրամուլուին կարգիլէ զմարդն
 յառաքինութի. ինչ պէս թագին
 որ շատ կերած լինի, զնապաստակն
 չի կարեր ըմբռնել. և տողանն՝
 զաւն չի կարեր որսալ. այսպէս
 շատակեր մարդն՝ առաքինութի
 չի կարեր ստանալ : Լ՝ յլ դանիէլ
 մարգարտն ին օր ծում կենալով,
 զերազն նաբուգոդոնոսորայ մեկ
 նեց. և Դ մանկունքն ունդ եւ
 թօճում ուտելով՝ գեղեցկացան :
 և արջն ին օր ծում պահելով՝ ըզ
 սաՔրան կու թափի : Լ՝ յսպէս
 սակաւակերութի՝ մարդն զմեղքն
 Ժ.Օ. 256 և

և զստնյ յիւ հոգւոյն կու վարէ.
 Ինչպէս քն ասաց, այս դէ ի
 շիք ելանէ. եթէ ոչ պահօք և ա
 ղօթիւք: Արկրամուլուին հանեց
 զսոքամ ՚ի դրախտէն. ջրհեղեղ բե
 րաւ. զնոյ նահապետն մերկացոյց.
 զզուլո ընդ դստերացն շնացոյց.
 զտախտակն կտակարանաց մօսէսի
 կտորատել ետուր. զժողովուրդն
 իսրայէլացւոց ՚ի բեւբեգովր պրդ
 ծեցոյց. զհրէ կերան զմատաղ կը
 ռոց և զմեռելոտի, յետոյ անկան
 ՚ի շնուծի: Ս երջապէս որկրամո
 լուին առնէ զմարդն կուսպաշտ.
 Ինչպէ ասէ սբն պօղոս, բայց արդ
 լալով ասեմ զթշնամեաց խաչին քի
 որոց ամ որովայննէ: Ս, ակ վատ
 թարէ որկրամոլն ք զկուսպաշտն.
 զհրէ կուսպաշտն՝ զըգկն և զուսին
 զարծաթ և ոսկի կու պաշտէին. իսկ
 որկրմլն զաղբ որովայնին կպաշտէ:
 * Փ որ շարախիւրին՝ անյագ Գրծի է.
 որ բան շար լընուս՝ շատեր ին բա է:

Խնդիր Վ՛Լ.:

Յաղագս Էբրորդ Ս՛ահայոս Ռչոց ,
որ է Լ՛նշտիոհո՛ւթիս :

Լ՛ղջախոհոհոլթիս է՛ անյագ հեշ
տուլթի ցանկուէ . յառաջ եկեալ
'ի պիղծ տուփմանէ շաղաշարուէ .
Լ՛րդ այս չար և անօրէն մեղքս՝
զանազան կերպ ունի : 'Նախ՝ ա
զատ ընդ ազատի . կամ ամուսնա
ցեալ ընդ ամուսնացելոյ : և այս
կասկի պոռնկուի : Լ՛րկր՛դ՝ ազգա
կից և խնամի . և հոգևոր ազգա
կան յորժամ խառնակլին : ասի
ազգապղծուի : Լ՛րդ՝ ասի շնուի .
որ անկողին ամուսնացելոցն օտա
րին մտանելովն կապականվի .
Չր՛դ՝ անկանել զկոյս : և կասկի
կուսապղծութի : Տինգ երդն է՛
յորժամ զեկեղեցական և զկու
սութի խոստացօղն ապականեն :
կասկի սրբապղծութի : Ս՛ եցե
րորդն է , որ Լ՛ բողին մարդ ննջէ

Լ պիղծվի: Կասվի բողոթիւն:
Լ յաթներդն է, վավաշոտ շաղաշա
րուսն զուգակցաց. որ քան ըզ
ջափն առանել հետեւին իրենց
ջար ցանկուեն. ժամ և ժամանակ
չի գիտնալով. այլ հայվանի նմանե
լով. և վատ քան զանոնք. զէրէ
անոնք ժամանակ ունին: և այս
կասվի փիս և պիղծ սովորուի:
Լ չ այս զանազան կերպիւն է:
Օ էրէ կայ որ արժան կասվի.
ինչպէս որ վս որդեծնուէ լինի:
Սմն տրկար կասվի. որ ամուսնայ
ցեալքն զպարտքն հատուցանեն
մէկմէկի: Սմն սանձարձակական
կասվի. որ չէ վերնոց պէս. այլ վս
փախչելոյ ՚ի պողնկութէ կուկա
տարվի: այս երեքն այլ մեղք չաս
վիր կասեն վարդապետք:
Ս է լաքին՝ զ կերպ կայ որ խո
տելի է ամուսնական գործն:
Նախ՝ յորժամ լինի բողակն գլր
կանօք և պիղծ համբուրիւն:

Լորդդ՝ յորժամ լինի սովորուե
 դէմ. որ չէ յիշելու. Լորդորդ՝
 յորժամ լինի ՚ի ետխըշխարդ եւ
 յանպատշաճ տեղ. ինչպէս ՚ի սբ
 տեղ, և կամ ՚ի մէջ տեսնողաց :
 Չորդ՝ յորժամ լինի առ յղի կ ինն
 որ մօտ լինի ծնանիլն. Թէպէտ ա
 նասուկքն յետ յղանալուն այլ
 չեն մերձենար մէկ ՚ի մէկ. որ խիստ
 լաւ կու լինէր Թէ և բանականք
 յայնմ մասին անասնոց հետեւին :
 Եւթերդն է՝ արու ընդ արունի .
 և կասլի սողոմայական արունա
 գիտութիւն. պիղծ և անյիշելի .
 ատելի այ քան զամէն ատելի .
 բնութեան Թշնամի . և անասնոց
 անգիտելի . մահուն և դժոխոց
 ՚ի կեանս և յետ մահու արժանի .
 ծծումբով և երկնատեղեաց հրով
 պատժելի . անխնայ առանց ողոր
 մութեան սպանանելի և զչարն
 ՚ի միջոյ բառնալի ըստ անձա
 դեր հրամանի :

Ըր բղջիստհուծին շատ պէր
 զահ կու բերէ և խիստ վատ է:
 Եւսի զի ապականէ և պղծէ զտա
 ճարն այ: Բ, Հանէ ի դրօստէն
 ու պ զադամ և եւա: Դ, Անանի
 զչար զանախ. ինչպէս մովաբ և
 աճոն ի դատերացն զովոայ: Դ,
 Լուսէ անիծից արժանի. ինչպէս
 ռուբէն առջինեկն յակոբայ նա
 հապետին է, Օ յիէ յարքայու
 թենէ. ինչպէս կասէ պողոս, շը
 նացօղք զարքայութիւն այ ոչ ժա
 ռանգեն: Դ, Լուսէ զմարդն թըշ
 նամի այ. ինչպէս կասէ յակոբոս
 առաքեալն, շացօղք ոչ գիտէք
 զի սէր աշխարհիս թշնամութի է
 առ ամ: Է, Խառնացուցնէ ըզ
 խղճմտանքն մարդոյ. սողոմոն ա
 սէ, մեղը կաթեցրնեն շըթուէք
 կնոջ պոռնկի. որ առ ժամանակ մի
 պարարէ զոսկերս, բայց յետոյ
 դառնագոյն դտցես զնա քան ըզ
 լեղի: Ը, Խառնայ զխաղաղութի

յաշխարհէ • զէրէ սուր և պատե
 րազմ առանց կնոջ չէ եղեր • ա
 նոր համար ան անց դաւթի մար
 դարէին թէ, սուր ՚ի տանէ քումմէ
 մի՛ պակասեացի։ Թ, Առ յափըշ
 տակէ զմիտքն • զէրէ գինի և կա
 նայք կապստամբեցրնեն զիմաս
 տունս։ Ժ, Օ երկաթէ զմիտքն
 կու հալէ • քեզ օրինակ դաւթի
 մարդարէն ընտիր ծառայն այ • և
 սողմոն իմաստունն • և ուժեղն
 սամիսոն։ Ա երջապէս յաշխար
 հիս վերայ շատքն ՚ի չափահասակ
 մարդկանց ՚ի դժոխն կերթան վս
 բղջախոհութեան։ Յորմէ զմեզ
 ազատեսցէ ամենակարողն ան •
 զէրէ ոչ ոք կարէ ժուժկալ լինիլ
 եթէ ոչ ան տացէ։

* Նուր դրժոխոց այլ գովե լի,
 քան ըզհոգի բղջախո հին •
 Օ էրէ կայրէ նա զմեղաւ որն,
 և սա պիլէ զառաքի նին։

Խնդիր ԺԲ.

Յաղագս 'Ներեւել Ս'էշաց:

Ներել ձեզքն է փոքրագոյն
յանցանք որ դժոխոց պար
տական ջաներ զմարդն: Արի՛ց 'ի
փոքրիկ տղակներն որ անգիտութի
կու ձեզանչեն: Եւ 'ի մեծ մար
դիքներն. ունի դատարկաբանութիւն,
ծաղրածութիւն, շախայն և հանաքն:
Կամ 'ի սոգիտութիւն և յանկարուէ
եղած ձեզքն: Կաքին պոռնկու
թիւննայլ՝ երբեմն 'ի սոկարութիւն
կու հանգիպի. սակայն մահացու
ձեզք է: Կաքին զգուշ լեր. զի ունի
'ի ծաղկանց պտուղ յառաջ կու
գայ, այսպէս 'ի սովորութենէ նե
րելի ձեզաց՝ մահացու ձեզք:

Օ երէ շատ անգամ 'ի շախայէն
մարդ է մեռեր: Օ երէ ամէն
մեծ բաներ՝ 'ի փոքր բանէն յա
ռաջ կու գան. և ամէն մեծ՝ 'ի
փոքրէն կու մեծանայ: Ինչպէս

'ի մէկ կայծէ՛ հուր մեծ կու բոր
 բոքի. և 'ի տամլայից՝ կեօլ կու լի
 նի: Լ^այսնս 'ի ներելի մեղաց սո
 վորութենէ՛ սակա՛ն առ սակա՛ն
 մահացու մեղք կու ծնանի:
 Օ որօրինակ՝ 'ի խեղեատակուէ՛
 և 'ի ցոփաբանութի՛ հայհոյութի.
 'ի հայհոյութի կռի՛ւ. և 'ի կու՛ոյ
 արիւնհեղութիւն: Լ^այլ ներելի
 մեղքն չէ թէ բերանոյն միայնէ,
 այլ և աչաց. ականջաց. բռնագաց.
 և շօշափելեաց: Լ^աչաց ներելի
 մեղքն է խաֆիլտէն հայիլ 'ի կին
 մարդ ոչ ցանկալոյ մտօք. որ թէ
 սակա՛ն մի յամեցար 'ի նայիլն և
 սիրտդ պղտորեցա՛ն, լաքին հա՛ւա
 նուի չի տվիր՝ ներելի է. թէ հա
 ՛ւանեցար՝ մահացու է: Տեսար
 զաղքատն չի տվիր ողորմութիւն
 զերէ ջուռնէիր. թէ որ բանի՛ն չի
 մխիթարեցիր՝ ներելապէս մեղան
 չեցիր: Տեսար զմեղա՛նորն 'ի չար
 գործն. աչքդ տեսա՛ն, և սիրտդ

Յի կսկծոց զՏողին. և կամ տեսար
զմեղանորի պատիժն և ուրախա
ցար և ոչ վախեցար ՚ի պատժոյն,
ներեւապէս մեղար: Եւ կանչաց նե
րելի մեղքն է՝ Թէպէտ ոչ բամբա
սեցիր ոչ հայհոյեցիր, լաբին բամ
բասողին միամտաբար ականջ դը
րիր. որ Թէ հաւանեցար, մահա
ցորէն մեղանջեցիր. և Թէ ոչ՝ նե
րեւապէս: Եւ յսպ և հայհոյելն.
և լեւ զտրտունջ, և զգանկատ,
և զզրասացուի: Կամ Թէ բարի
խրատուց և քարողի Գմասկն ծու
լուԹք քնացար: որ Թէ չի լեւմ
տէյի քնանաս, մեղանջես մահա
ցորէն. և Թէ ոչ՝ ներեւապէս:
Եւ զնպաց և քթի ներելի մեղքն
է՝ հեշտանալ ՚ի հոտս ծաղկանց
և անուշահոտ իրաց. ոչ վերաբե
րելով ՚ի փառս այ, այլ ՚ի հեշտուի
հոտոտելեաց: այլ քթով հեշտա
նալ և իգանալ է մեղք մահացու.
և կամ զբղախոհուԹե պատճառ

Իւզս հոտոտալ : և կամ 'ի հոտոց
 աղքատաց զզուիլ և զքիթն փա
 կել : Որ թէպէտ բնութիւն կու
 գարչի 'ի վատ հոտէ , լաքին թէ
 զհոտոյ տարումն չի համարեցար 'ի
 փառս ան , մեղար ներելապէս :
 Եւ վերջապէս զայս իմացիր . որ
 այն բանն որ հոգու եւ մարմնոյ
 շահ չէ և վնասու սակաւ մի մօտէ
 ներելի մեղքէ :

* 'ի մեծամեծ վիմաց խոր	շիս .
և 'ի գետոց զերծա	նիս .
Գուցէ աւազով սուզա	նիս .
և 'ի յառնոց ընկըղ	միս :

Խնդիր ԺԳ :

Յաշտօս այնց Սէշաց որս աս ԼԳ
 աշաշափեհ :

Առաջինն է կամաւոր մարդ
 ասպանութիւն . ինչպէ կայե
 նի զաբէլ սպանանելն . որ ան ա
 սաց թէ , ձայն արեան եղբօր քոյ

յերկրէ բողոքէ առիս: Ար կամի
ասել թէ, վրէժխնդրութիւն
կուզէ և դատաստան:

Եւրդնէ սողոմայկն չար մեղքն.
ինչպէս ասաց ան աբրահամ թէ,
աղաղակ սողոմացւոց և գօմորա
ցւոց յաճախեաց: Օ հրէ ընդ
դէմ այ խանօնին էր մեղքն սողո
մայեցւոց. թէպէտ ան մեղք ընդ
դէմ այ է, լաքին արճագիտութիւն
հէմ այ դէմ է հէմ բնութեան.
ուստի բնութիւն այլ հազմ չանե
լով առ ան ստեղծօղն իւր կաղա
ղակէ թէ դատ արա:

Եւրդնէ առանել չարչարելն ըզ
ճառայս և զխղմէթքեարս. ինչ
պէս ան ասաց մովսէսի թէ, աղա
ղակ որդւոցն իսրայելի էհաս յա
կանջս իմ. և արդ իջի փրկել զնս:
Օ հրէ թպտ ան զմարդն թոյլ
կուտայ գերիլ, լաքին գերեվա
րին կու բարկանայ թէ որ անելի
չարչարէ: Ինչպէս ասաց եսայի

մարդարէի բերանովն վն բաբիւ
ցւոց թէ, ես մատնեցի զնոսա ՚ի
ձեռս քո. և դու ոչ արարեր ի վր
նց ողորմութիւն. ծանրացուցեր
զուծ ծերոց յոյժ: այսինքն ըզ
լուծ տկարաց: 47 ԳԼ. 6 ՏՄԻՆ:

Սրբն է կտրել զվարձ մշակաց.
ինչպէս կասէ յակոբոս առա
քեալն թէ, զրկեալն ՚ի ձէնջ աղա
ղակէ. և բողոք հնձողաց է հաս յա
կանջս տն զօրութեանց: Օ էրէ
մեծ անօրէնութիւն է որ մարդ
այլոց աշխատանօք հարստանայ.
և զանոր հոգեպահիկն եւ զաւ
ուրջէքն կտրէ և չի տայ. կեօյէ քի
այնպիսի մարդն՝ զանոր օրդին ա
ռաջ և աջացն կու սպանանէ և յիր
հէլալ մալին մէջն կրակ կու վա
ռէ. և զանոր մարմինն կու սպանա
նէ, և զիր հոգին:

* Սարդ սպաննել, արու ագիտել,
ըզ վարձ կտրել, շատ չարչարել
Օ անդրդեն առ ՚ի պատ ժել,
և բողոքեն ըզ դատ առ նել:

Խնդիր ԺԳ:

Յաշագս մշայ որ Ը դէմ հոգւոյն սէյ

Ը է ամենակարող, ամէնի մաստ, և ամենաբարի:

Կարողութիւն առ հայր կու վերաբերի: Իմաստութիւն առ որդի:

Եւ Քարութիւն առ հոգին սբ:

Ըյլ թէպէտ ամ մեղք ընդ դէմ

այ է երիցն և միոյն, այլ մեղքն

անկարութե՛ է ընդ դէմ հօր այ:

մեղքն անգիտութե՛ է ընդ դէմ

որդւոյն այ: Եւ մեղքն կամա՛ն և

կարողութե՛ գործեալ է ընդ դէմ

հօգւոյն սբյ: Աստի մեղքն որ

ընդ դէմ հօգւոյն սբյ է՝ կամա՛ն

գիտութե՛ և կարողութե՛ գործեալ

մեղքն է: Եւ այն անթողելի կամվի:

Նախ քս՝ ասէ, իսկ հօգւոյն հայ

հոգութի մի՛ թողցի: Երկրորդ՝ պօ

ղոս առաքեալն ասէ, կամակար մը

տօք եթէ յանցանիցեմք յետ ըն

դունելուէ գիտուէ ճշմարտուէ,

այնուհետև ոչ ևս պիտոյ է վասն
մեղաց պատճառով. այլ ահա և անկա
լութի դատաստանի:

Եւ այլ տեսակք անթողելի մեղաց
որ ասի հայհոյութի հոգւոյն սբյ՝
վեց կերպ է: Եւ աջիւնն է յուսա
հատութիւն. որ այսպէս էր մեղքն
կայենի և յուզայի. զէրէ կայէն
յետ սպաննելոյն զաբէլ, ասաց այ
թէ, մեծ է իմ մեղքն քան զքո թո
ղուլդ: կեցի է իմ մեղքն մեծ է
քան զքո ողորմութիւն:

Եւ յուզա
յուսահատելով ի քի ողորմութիւն
գնաց զինքն կախեց և խեղդեց:

Եւ այլ թողուլ զմեղս՝ է ի շնորհաց
հոգւոյն սբյ. և ով որ ասէ թէ՝
իմ մեղացն թողութիւն չի լինիր,
կեցի է կասէ թէ՝ հոգին սբ տկարէ
և չի կարեր զիմ մեղքն թողուլ:

Եւ րկրորդն է յանդգնութիւն. որ է
ինատճութի. որ մարդ զարդա
րութիւն այ կուրանայ. և չարաչար
յողորմութիւնն այ կապանիսի՝

խայրէթ ջանելով բարի գործոց .
 որ կեօյէքի չի բանելով կիւնտէ
 լիկ ումիշ կանէ : Ամ թէ զինքն
 ՚ի ծովն կու ձգէ և կասէ թէ ,
 հաճաթն է թող ան զիս ազատէ :
 Լըն այս է զան փորձել . և զայ ար
 դարուին ուրանալ : Ար այնպիսի
 մարդն կեօյէքի կասէ թէ , թող
 հոգին սբ զիմ չար գործքն պլ
 սակէ . և զհոգին սբ՝ իւր մեղացն
 իլհախ կանէ : Արձլ՝ յանդգնու
 թիւնն է որ մարդ քան զիւր կա
 ռողուին իվեր ինատով բան կանէ
 Լնչպէս որ սիմօն կախարդն կա
 մեցան յերկինքն ելանել քի նը
 ման : Լըն կամ մանիքոս որ խոս
 տացան զորդին պարսից թագանո
 ռին ողջացուցանել և սպաննեց .
 որ հանաւ չունէր՝ և զառաքելոյ
 գործք կուզէր կատարել : Ար այս
 պիսի մարդիքս կամին ասել թէ՝
 անիրան է . առնց վատտակի և
 բարի պտրղմի զմարդն կուպսակէ :

Լորդն է մարտնչումն լորդմ ճա
նաջեալ ճշմարտուէ: Ընչպէս
ասել էս գիտեմ որ լոյսն բարիէ
և մեղրն քաղցրէ • Լաքին մէտէս
ջես եայ, ես զլոյսն խաւար կա
սեմ և զմեղրն լեղի, որ այսպիսի
մարդոց վայ կուտայ եսայի մար
գարէն: Լը կմ թէ մէկ մարդ մի
ասէ թէ, ես գիտեմ որ զղջումն
խոտտովանուին և ապաշխարուին
բարիէ, Լաքին անոր համար չեմ
զղջար խոտտովանիր և ապաշխա
րեր որ ան չուրախանայ:

Լը դձլ մէկ մարդ մի ճանաչէ ըզ
ճշմարիտ հաւատն • և ինատ անէ
և չի գայ յուղղուի: Ընչպէս որ
հրէայքն որ այնքան զարմանալի
հրաշքներ տեսան ՚ի քէ և յառքե
լոց • և զծնէ կուրին լուսաւորին
տեսան ու չի հաւատացին ՚ի քս •
այլ և կուրին անցին թէ, մեք գի
տեմք որ այն մարդն մեղաւոր է •
ահա զբարին չար ասացին:

Լ՛՛՛ յառաքելոց Ժմնկն տայիմ հա
կառակ և զըթ կու կենային հո
գւոյն սբյ շնորհացն . անոր հա
մար սբն ստեփաննոս նախավկայն
պէյան էշքեարէ անց թէ , դուք
հանպղ հոգւոյն սբյ հկնկ կայք .
Ար կամէր ասել թէ , դուք տայիմ
յայտնի ճշմարտուէ կու հակառա
կիք . որէ անթողելի մեղք :

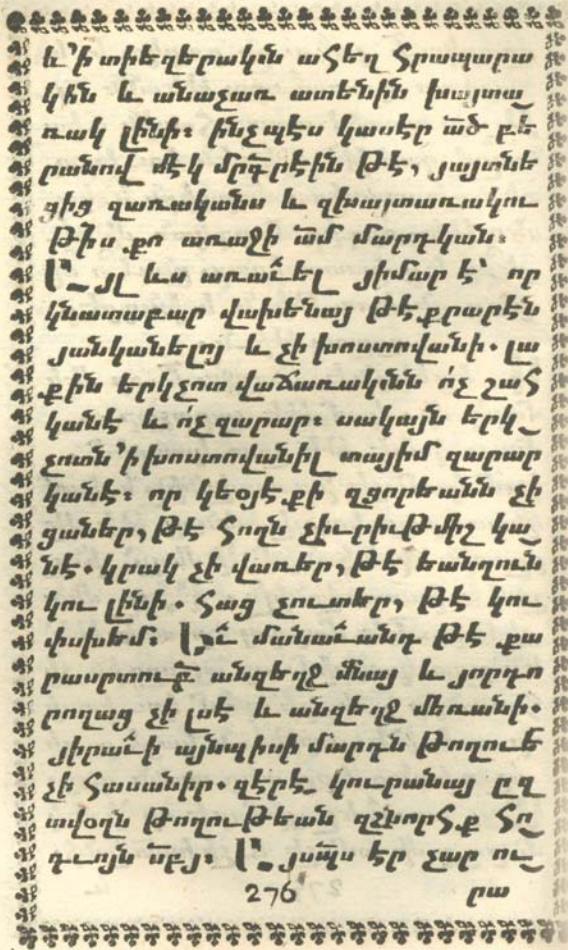
Չորրորդն է նախանձն եղբայրա
կան շնորհաց . որ մէկ մարդ մի
ջանք ջանէ թէ ես այլ շնորհաց տի
րանամ . (ինչպէս սբն պողոս առա
քեալն կասէ թէ , նախանձաւորք
լերուք շնորհացն որք լաւքն են)
այլ նախանձի թէ ինչո՞ւ համար
իմ եղբայրս և հաւատակիցս այս
շնորհացս հասանի . Ինչպէս որ
կայէն նախանձեցաւ արէլի . թէ
ինչո՞ւ համար անոր պատարագն
խապուլ լինի , և իմն չէ :

Ինգերդն է խստասրտութիւն .
որէ քարասրտուի . որ անմարդ մի

խրատու չի լսէ • քարոզի ունին
չի դնէ • անձային շնորհաց տեղիք
չունենայ • յօրինակաց չի վախե
նայ • այլ զսիրտն քարացնէ որ բը
նաւին բան մի թէհսիր չանէ ՚ի
սիրտն • Ինչպի որ յապառած քա
րին վր բան չի բուսանիր • զհրէ
ջուր չի կարեր ծծեր • այսպէս և
խստասիրտ մարդոյ սիրտն թէ նետ
անձային բարկութե պիլէ դպ չի
թէ կակուզ և միւլայիմ խրատ
բնաւին ՚ի սիրտն չի մտաներ •
Ինչպէս որ մեծատունն յօրինա
կէն զազարոսի չի շահեցաւ • ՚ի
շանց չի պատկառեցաւ • որ անոնք
ըզեարաներն կու լիզէին և զիճ
րանն կու սրբէին • և ինքն քարա
սիրտ լինելով բնաւին հայլամիշ
չէր աներ • տես թէ վերջն իսպ պէր
զահի հանդիպեցաւ • Սիրաւի
ինչպէս ասաց սբն պողոս թէ
այլ ըստ խստուէ քոյ և անդար
ձուլութե սրտի քոյ՝ դանձես քեզ
զբար

զբարկուի յա՛նուրն բարկուե՛ւ և
արդար դատա՛ւորութեանն այ։
Օ այս պատիժ պատուհասին դիտ
նալով դա՛նիթ մրգ՛րէն կու խրա
տէր զխստասիրտ մարդիքն և կա
սէր թէ, որդիք մարդկան միջև
յերբ էք խստասիրտք, ընդէ՛ր սի
րէք զնանրութիւնս և խնդրէք
զսրտութիւնս։

Ս եցերդն է անզղջուի. որ մէկ
մարդ մի, կամ թէ չարաչար ու
մուտ կանէ թէ շատ կապրիմ,
կամ կամաջէ խոստովանիլ. և կամ
կնատաբար կու վախենայ թէ վե
րջստին կանկանիմ 'ի մէջս' ինչ
շահ է խոստովանիլն։ Լ. յԼ մեծ
յիմարուի է մարդոյ որ ասէ թէ՛
ես շատ կապրիմ. որ այ սրուին չի
հասանիր. և քի դէմ կու խօսի
որ ասէ թէ, արթո՛ւն կացէք զի
ոչ գիտէք երբ տէր տանն գայ։
Լ. յԼ առա՛ւել յիմարէ որ 'ի մէկ
մարդոյ մի ամաջէ և չի խստովանի.

և ՚ի տիեզերական ասեղ հրապարակ
 կին և անաչառ ատենին խայտա
 ռակ լինի: Ինչպէս կասէր ամբ
 րանով մէկ մրգրէին Թէ, յայտնե
 ցից զառականս և զխայտառակու
 Թիս քո առաջի ամ մարդկան:
 Լ՝ յլ ևս առա՛ւել յիմար է՝ որ
 կնատաբար վախենայ Թէ քրարէն
 յանկանելոյ և չի խոստովանի: Լա
 քին երկջոտ վաճառակունն ո՛չ շահ
 կանէ և ո՛չ զարար: սակայն երկ
 ջոտն ՚ի խոստովանիլ տայիմ զարար
 կանէ: որ կեօյէ քի զցորեանն չի
 ցաներ, Թէ հողն չիւրիվթմիչ կա
 նէ. կրակ չի վառեր, Թէ եանդուն
 կու լինի. հաց չուտեր, Թէ կու
 փսխեմ: Լ՛ յ՛ մանա՛ւանդ Թէ քա
 րասրտուք անզեղջ մնայ և յորդո
 րողաց չի լսէ և անզեղջ մեռանի.
 յիրա՛ւի այնպիսի մարդն Թողուե
 չի հասանիր. զէրէ կուրանայ ըզ
 ամլօղն ԹողուԹեան զչնորհք հո
 դւոյն սբյ: Լ՝ յսպս եր չար ու

րացօղն քի յուլիանոս . որ ՚ի սա
 տակիլն՝ գիտցաւ որ ՚ի քէ սատա
 կեցաւ ասելով թէ՛ յաղթեցեր
 գալիլեացի . յաղթօղ խոստովանե
 ցաւ և ոչ զղջացաւ . (Եւսպ ա
 մէն անզեղջ մարդ ՚ի կեանս այս
 որ չի ճանաչեր զքի ողորմուին ,
 ՚ի մահունան օրն կամայ յակամայ
 կու ճանաչէ զնր արդարութին .
 Եւ այնպիսի անզեղջ մեռանողի
 հոգւոյն՝ ողորմութիւն և պտրգ
 և յիշէք և այլ բարեգործութիք
 ազգականացն շահ չունին . զէրէ
 կոյր մարդուն՝ լոյսն արեգական
 շահ չունի . Ընչպ ասաց եղեկիա
 թագաւօրն և դաւիթ մրգրէն ,
 ոչ թէ մեռեալք օրհնեսցեն ըզ
 քեզ . այլ կենդանիքս օրհնեսցուք
 զքեզ տր . (Եւ թէպէտ անզեղջ
 մեռնողին՝ ողորմուին և պտրագն
 շահ չունի , լաքին տունողացն ո
 ղորմուե՛ շահ ունի .
 Դարձ՛ անզեղջ մարդն կամ ՚ի

Բազմութենէ մեղացն յուսահա
 տեր է, կամ զեկեղեցւոյ խորհրդն
 ջնդուենիր. և կամ սադուկեցիէ
 և զյարութին կուրանայ. Լ՝ յ
 Բազմութիւն մեղաց առաջի հո
 գւոյն սբյ կարողուեն ոպ մէկ կա
 թիլ մի ջուր է. զէրէ շնորհիւ հո
 գւոյն սբյ է թողութիւն մեղաց.
 Լ՝ որ զեկեղեցւոյ խորհուրդն
 արհամարհէ՝ այն ևս կու մեղանջէ
 Ը դէմ հոգւոյն սբյ. որ է սրբա
 ըար զօրուի խորհրդոց եկեղեցոյ.
 Լ՝ որ զյարութիւնն ուրանայ՝
 այն ևս կու մեղանջէ ընդդէմ հո
 գւոյն սբյ. զէրէ կը ուրանայ
 զկարողութին նր.
 Լ՝ յ Ըստ քի վճռին՝ հայհոյուի
 հոգւոյն սբյ այն է՝ որ մէկ մարդ մի
 զբարին չար ասէ. և զհրաշագոր
 ծութին ան եղեալ՝ ի ստնյէ հա
 մարի. Արպէս հրէայքն ասացին
 քի թէ, բեհեզ զբուղան իշխա
 նան դիւաց հանէ զդևս :

Պարձլ՝ այն հայհոյէ զհոգին սբ
 որ արարծ ասէ զնա. ուն մակեդոն
 բարբնջեց: Լ՝ յլ ուն զած հոգին
 արարած ասելն հայհոյութիէ հո
 գւոյն սբյ, այսն և զմարդոյ բա
 րի անունն թէ՛ ի հաւատոյ կողմա
 նէ և թէ՛ ի գործոյ ով ոք որ աղ
 տոտէ՝ լուսոյն խաւար ասելով,
 ճշմարիտ հաւատացելոյն հերձա
 ծող, ողորմած մարդոյն մնափառ,
 ողջախոհին բղջախոհ և այլն,
 Յիրաւի այնպի մարդն հայհոյիչէ
 հոգւոյն սբյ. զի իվերայ տունեալ
 շնորհաց հոգւոյն սբյ արատ կու
 դնէ. որ չունի թողութիւն:
 Լաքին ան ոչ յաղթի ի ջարէ.
 այլ յիւր ողորմութենէն. ուստի
 թէպէտ թողութիւն կարէ լինիլ
 այն վերոյ ասացեալ մեղքերուն,
 Լաքին խիստ դժուարաւ. զէրէ
 հիջ չեմք լսեր թէ մէկ մարդոյ մի
 թողվերէ հայհոյութիւն որ ընդ
 դէմ սբյ հոգւոյն:

* Տայհոյութիւն հոգւոյն սբյ՝
կամ ոչթողվի յա՛նի տեան,
Եւ կամ թողվի յորդ արտասուօք,
Ե մինչ ՚ի մահ զղջաց ման:

Գլուխ Ութերորդ:
Յառաֆա Խորհրդոյ Նորոյ Օրինաց:

Այ որ ասցօք, թէ մեղքն է
հիւանդութի հոգւոյ,
Ե խորհուրդքն եկեղէ
ցւոյ՝ սպեղանիք Ե մէջ
էմ. հարկ է ասել այժմ զգեղոց
մեղաց: Եւ որ գիտել պէտք է,
թէ մարդն է ՚ի հոգւոյ Ե ՚ի մար
մնոյ. ըստ մարմնոյ՝ կու ծնանի ՚ի
մարմնաւոր ծընողաց մարմնաւոր
մարդ ունելով բանական հոգի
կենդանացուցիչ. Ե ըստ հոգւոյն՝
կու ծնանի խորհրդովքն եկեղէ
ցւոյ հոգւոր մարդ Ե որդի այ:
Եւ յԼ ունի ՚ի մարմնաւոր ծնանիլն՝
280
հայրն

Տայրն կուտայ զնիւթն մարմնոյ .
 մայրն կու կազմէ և ձեւակերպէ
 զմարմինն . և հոգին նորաստեղծ
 կու կենդանացնէ , Լ՝ յսպս ՚ի հո
 գւոր ծնունդ նոր օրինաց՝ տա
 րերքն կուտան զնիւթն ունի հայր .
 եկեղեցի կու ձեւակերպէ և կու
 մատակարարէ ունի մայր . և հոգին
 սբ կու կենդանացնէ որնի բանա
 կան հոգի շնորհօք իւրովք :
 Լ՝ նոր համար քն նիկողիմոսի ա
 սաց թէ , ծնեալն ՚ի մարմնոյ մար
 մինէ . և ծնեալն ՚ի հոգւոյ հոգիէ :
 Լ՝ ձ ունի ՚ի մարմնաւոր հիւանդու
 թէ՛ տարերքն կու տկարացնեն .
 դեղորայքն եարտըմ կանեն . այլ
 ան կու բժշկէ միջնորդութի դե
 ղոց՝ տալով դեղոց ուժ և խաս
 լիւթ . Լ՝ յսպէս մեղքն տարերացն
 նման կու տրկարացնէ զհոգին .
 խորհուրդքն կու օգնեն տկարուէ .
 այլ հոգին սբ կու բժշկէ և կա
 ողջացուցանէ հեղմամբ շնորհոց :

Լ՝ յԼ Թէպէտ մեղքն յառաջ ե
 կան ՚ի յադամայ հանանուք բա
 նականին, լաքին զսկիզբն առան
 ՚ի զգայուէց . զի աջօքն ցանկա
 ցան պտղոյն գեղեցկութեան .
 ոտիւքն ընթացան առ ծառն . ձե
 ոօքն առան . ակնջովն լսեց օձին .
 և բերանովն ճաշակեց զհամն :
 Արեմն հրկ՛նոր էր որ դեղն այլ
 լինէր հոգևոր և մարմնանոր . տե
 սանելի, և անտեսանելի : Օ էրէ
 ջիւնքի խորհուրդ կասլի՛ ծա
 ծուկ պիտիր լինի . և յայտնի ներ
 գործութի՛ն ունենայ : Սաճուկ
 են խորհուրդքն եկեղեցւոյ ըստ
 շնորհաց . և յայտնի՛ լը նիւթոյն .
 և ծանօթ հանատոյն աչաց՝
 խասլիէթքն նց :

* Երբս խորհուրդքն են մրգրիտք
 ՚ի յանատակ ծովն աստուծոյ .
 Օ որ տրըն մեր կարթիւն խաչին
 էհան ՚ի վեր զէտ մարգարտոյ :

Խնդիր Լ:

Յաշատս Սահմանի Խորհրդոյ:

Ուն որ ամէն մարդոյ տուն և
այգի և թառւլոյ սինսուով և
սահմանաւ պէյան իւր լինի եւ
յայլոց սէջիլմիշ, այսպէս ամէն բան
և խորհուրդ սահմանով:

Լորդ խորհուրդ ասելն՝ սրու ա
սելէ, ծածուկ և ոչ ամ մարդոյ
գիտելի, այլ միայն բարեկամաց:

Լայսպէս և խորհուրդքն եկեղեցոյ՝
մարդացեալ այն մերոյ յի քի ծա
ծուկ սրուերն են, որ բարեկամաց
իւրոց յայտնեց սբ առաքելոցն:
ինչպէս ասաց թէ, զձեզ կոչեցի
բարեկամ, զի զորինչ լուայ ՚ի Տ
րէ իմմէ՝ ծանուցի ձեզ:

Լորդ զայս խորհուրդքս քի այսպիս
կու սահմանեն յըդպաք եկղցոյ.
Խորհուրդն է՝ աներևոյթ շնոր
հացն այ երևեցուցող հայելի:

Օ կրէ ուն որ զՏեռաւոր բանն

տիւրպիւնով կու մօտեցնեմք և
կու տեսանեմք, այսպէս և զանտե
սանելի շնորհքն այ՛ երևելի խոր
հըրդով իբրու տիւրպիւնով հո
գւոյ աչաց կու մօտեցնեմք:

(Լ.)

Օրորինակ՝ քս ասաց նիկողի
մոսի թէ, պէտքէ թէ քրարէն ծը
նանիլ: Լսւ այս ծածուկ բան էր.
և չիմացաւ նիկողիմոս թէ աւա
զանի ծննդեան համար կասէ:
Լսաց քս՝ որ ոք որ չի ծնանի ՚ի
ջրոյ և ՚ի հոգւոյ՝ չի կարեր մտա
նել յարքայութիւնն այ: Լսա
ջուրն յայտնի. և հոգին ծածուկ.
որ միջնորդութեամբ ջրոյն կու
ծնանի զմարդիկ որդի այ:

(Լ.)

Գրծլ քս ասաց թէ, որ ոչ ուտէ
զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ,
ոչ ունի կեանս յաւիտենակինս:
Լսա այս ծածուկ էր. այլ յոր
ժամ ՚ի հաց և ՚ի գինի աւանդեց,

պէ՛յան արար • որ ՚ի ներքոյ տեսա
նելի պատահմանց հացին և գի
նւոյն՝ կու ճաշակեմք զմարմին
և զարիւնն քրիստոսի :

(Գ)

Գորձ խորհուրդ մարդեղուէն
և միաւորուէն բանին այ՛ կայր ՚ի
նախասահմանութեն այ և ՚ի հաւ
ատս մարդարեից . թէ բանն ան՚ի
Գմնկի պիտիր գայ և մարմին առ
նու բանական հոգւով . և անբա
ժանելի մնայ ՚ի միաւորելոյն :

Աքին քս զայս ծածուկ խոր
հուրդս յայտնեց ՚ի սբ պսակին
ասելով թէ , զոր անձ զուգեաց՝
մարդ մի՛ մեկնեսցէ : Անձ պողոս
առաքեալն կասէ թէ , խորհուրդս
այս մեծ է . բայց ես ասեմ ՚ի քս
և յեկեղեցի . Օ ի ույ՛ փեսայն
հետ իւր հարսին անբաժանելի
կու միաւորի , այսպէս և քս որ է
երկնաւոր փեսայ՝ հետ հարսին ե
կեղեցւոյ ընդ հոգւոց հաւանցոց
կու

կու միանորի շնորհօք: Լ՛հա տե՛ս
որ աներևոյթ շնորհքն սո՛յ՛ երևելի
կու լինին հայելեա՛ն խորհրդոց:

(41)

Դ՛րձ՛ք սասց թէ, ոչխարք իմ
ձայնի իմու՛մ կու լսեն. և ես ճա
նաչեմ զնս: ահա այս ծածուկ էր.
այլ ինչ սո՛ր ոչխարքն ՚ի հովիւն
և ՚ի տիրոջն նշանով կու ճանաչ
վին, այսպէս և հա՛ւատացեալքն
նշանով գրոշմին: Որ սրբալոյս մե
ռոնա՛ն՝ կոծվին ՚ի ճակատն ՚ի Ժամ
մկրտութե. և նշանա՛նոր ոչխարք
կու լինին քի: Լ՛ճ հոգին սուրբ
միջնորդութեմբ իւզոյ մեռոնին՝
կու սպա՛նորի ՚ի հոգիս հա՛ւտցլոց:
Լ՛հա՛ իւղն երևելի, և շնորհքն
հոգւոյն սբ՛ւ՛ աներևոյթ. այլ ոսկ
հոգին մարդոյ աչաց չերևիր, լա
քին ՚ի շարժմանէ մարմնոյն կու ի
մանամբ թէ հոգի կայ ՚ի մարմինն.
այսո՛ւ և հոգին սբ՛ մարմնա՛նոր ա
չաց չերևիր, լաքին ՚իներդրժւէն

մեռունին որ երևե լի է՝ անտի կու
ճանաչեմք զներքին զօրութիւնն
աներևոյթ շնորհաց :

(Ե)

Իսարձ քս տայիմ կասէր թէ ,
ապաշխարեցէ՛ք . լաքին թէ ապաշ
խարուին զննչ էր՝ յայտնի չէր .
և թէ ինչ զօրութի ունէր՝ պէյան
չէր : Լապա քս օրինական չարչա
րանացն ծանոյց մեզ . որ վաստա
կեցան . քաղցեան . ծարաւեցան .
յետոյ եկան կաման ՚ի խաչ . և
եօթն մահացու մեղաց դէմ որ մեք
գործեր էաք՝ ինքն ապաշխարեց :

Սէրէ թէ որ քս զայն խտար չար
չնքն որ չէր քաշեր , ամէն մարդ
այն խտար պիտի չարչարվեր և
ապա յարքայութիւնն մտանէր :

Լաքին քս զմեր հպարտութիւն բը
ժը շէց՝ զգլուխն խոնարհեցնե
լով : զՈրկրամուտութիւն՝ լեղի և
քացախ ըմպելով : զԻսարկութիւն՝
աղօթելով իվր խաչճանողացն :

զՆախանձն բժշկեց՝ զկողն ծա
 կել տալով։ զՄագաՏութին բժշ
 կեց՝ զձեռքերն ճեօմէրտօրէն տա
 րածելով ՚ի խաչին։ զՍուլուին
 բժշկեց՝ ՚ի ձայն բարձր աղաղակե
 լով։ զՎղջախոՏուին բժշկեց՝ ըզ
 բոլոր արիւնն հեղով։ զԷրէ բըզ
 ջախոՏուին առնել չար մեղքէ
 անոր համար և բժշկելն դժվարին։

(0)

Վրձլ Թէ քահանայուինէ գործ
 հրեշտակական և այ նմանութի՛ն
 ծածուկ էր. քս յայտնի արա՛ն ի
 մաստնացուցանելով զառաքելն.
 և զկերպ հանդերձից քճնայից և
 քահանայապետաց՝ յայտնի արար ՚ի
 խաչելութեանն։ Նախ զչապիկն
 սպիտակ զգեցա՛ն ՚ի հերովդէսէ։

Օ ուրար սրտին ՚ի հին օրէնս՝ ծա
 նոյց դատաստանի տախտակովն. և
 ՚ի մարդանալն ծանոյց քաջութի
 սրտին։ Օ գօտին՝ որ չունա՛ն կա
 պեցա՛ն ՚ի պարտիզին գեթսամանի

ժ.Վ.

Օ բազպանն՝ որ ՚ի գերեզմանին
 երիզապընտօք կապեցաւ : զէրէ
 այնպ սովորուի ունէին հրէայք ՚ի
 Թաղելն զմեռեալս : **Ը** ուրջառն
 էր քղամիթն կարմիր , և անկար
 պատմութեանն : **Ս** ակասն՝ էր տախ
 տակն որ ի վր նր գրեց պիղատոս՝
 յնազօրեցի Թիւրոր հրէից :
Թ ագն՝ էր փշեղէն պսակն :
Լ փփորոնն հինգ խաչով , Ե խոց
 ունաճքն . ք ձեռաց . ք ոտից . և ան
 կողին : **Ս** ատանին որ միայն եպիս
 կոպոսաց է՝ էր նր Թիւրուին և
 փեսայութին . յորոյ օրինակ փե
 սայուէ՝ եպիսն դնէ զմատանի ՚ի
 մատն չորրորդ . առ ՚ի ցոյց տալ
 Թէ զկնի երեք կարգ երկնային
 ք՛նայութեց՝ չորրորդն է ըստօրին
 եկեղեցական քահանայութունն :
Լ Թոռն և Դ՛ւզանն՝ էր սբ խաչն :

(Լ)

Պ արձկքս առ ՚ի ծանուցանել
 զխորհուրդ վերջին օճմանն որ էր

Թագուկ, ծանոյց հիւանդաց ա
 ռողջագուցանելովն, թէ վս նե
 րելի մեղաց է այս խորհուրդս •
 ուն որ ապաշխարուին վս մահա
 ցու մեղաց: Օ այս պէյան արաւ
 իվր զագարու • գէրէ քանի որ հի
 լանդ էր զազարոս, քս անց թէ
 այն հիւանդութիւնն չէ ՚ի մահ •
 կեցիէ քի ներելի մեղքն այլ թպտ
 հիւանդութիէ, լաքին չէ մահա
 ցուցիչ: այլ յորժամ մեռան զա
 զարոս, արտասուեց՝ աղօթեց՝ եւ
 բարձր ձայնիւ աղաղակեց:
 Օ էրէ լալի՛ն մահացու մեղաց
 տիրոջն վր • արտասուելի է իվր կո
 րրստեանն • աղաղակելի է իմացնե
 լով զաճն այ դատաստանին և դը
 ժոխոց և զսէրն արքայութեան:
 Լ՛հա տես որ ամէն խորհուրդք է
 կեղեցւոյ երևելի են, բայց անե
 րևոյթ շնորհ կու ընծայեն:
 Եւ թէ որ հարցանես թէ ինչո՞ւ
 համար եօթն են խորհուրդքն
 եկե

Եկեղեցւոյ, այսպս իմացիր. զէրէ
 եօթն կերպ Տիւանդուծիւն կայր
 Տողեկան: Դ Տիւնդուծի մեղաց.
 Ե Դ պատժոյ: Սեղաց Տիւան
 դուին նախ սկզբնական մեղքն.
 Ե անոր դեղն է մկրտութիւնն:
 Լարկրդ՝ ներգործական մահացու
 մեղքն. Ե անոր դեղն է ապաշխա
 րութիւնն: Լարդ՝ ներելի մեղքն.
 Ե անոր դեղն է վերջին օծումն:
 Լ. Ս. չորս պատիժքն ադամայ՝ ա
 ռաջինն էր տգիտութիւն. Ե անոր
 դէմ քննյուին: Լարդ չարութիւն.
 Ե անոր դէմն Տաղորդութիւնն:
 Լարդն էր անկարութիւն. Ե անոր
 դէմ դրոշմն: Զրդն էր ցանկու
 թիւն. Ե անոր դէմ պսակն դրվա
 ր գործն անմեղադրելի լինի.
 Կարձլ՝ մկրտութիւն ընդ դէմ Տը
 պարտուէ է. դրոշմն Ը դէմ ծու
 լութե. Տաղորդութիւն ընդ դէմ
 նախանձու. պսակն ընդ դէմ բըղ
 ջախոհութե. քննյուին ընդ դէմ

բարկուէ. ապաշխարուին ը դէմ
որկրամուլութե. վերջին օծումս
ընդ դէմ ագահուէ:

* Լաթնեակ մեղօք վերանորեալ
եօթըն դեղօք բըժըշ կիս.
Թիէ 'ի դեղոց հեռի կե ցար,
կըրկին մեղօք խոցո տիս:

Խնդիր Բ:

Յաշգս Խորհրդոյ Մ'կրոտե:

Մկրտութիւն է՝ վերստին հո
գևոր ծնունդ լուացմամբ
ջրոյ. սրբեալ բանիւ կենաց
կոչմամբ անունն սբյ երրորդուէ:

Պէտք է գիտել որ մկրտութիւնն
երեք կերպիւ է: Լ'նջինն ջրով.
ինչպէս ամենայն հաւատացելոց:

Լ'որկրոն է հրով. այսինքն հոգևով
սբվ. ոպ որ առաքեալքն 'ի վերնա
տունն մկրտեցան 'ի հոգին սբ և
'ի հուր: Լ'որոն է արեամբ. ոպ ա
սաց քս, մկրտութիւն մի ունիմ

մկրտիչ. և զի արդ փութամ մինչև
 կատարեցի: Եւ այս մկրտուիս
 կատարեցան ՚ի խաչին. որ բոլոր
 մարմնովն ներկեցան և մկրտեցան
 իւր անպին արեամբն. և զայս մը
 կրտուիս թէքլիք արան որդւոցն
 որոտման յակոբայ և յօհաննու.
 որ ասաց թէ, զբաժակն իմ կարէք
 ըմպել. և զմկրտուին իմ մկրտիչ
 Վորդ առաջին մկրտուին որ ջրով
 կու լինի՝ ամէն քրիստոնէից հա
 սարակէ. լաքին հրով և արեամբ
 մկրտուին՝ յատկապէս պաղէյին
 կու հանդիպի: Վայ մկրտուինէ
 դուռն ամ խորհրդոց. զէրէ ով որ
 զայս խորհուրդս չունեսայ՝ զայլ
 խորհուրդ չի կարեր առնուլ:
 Եւ հինգ բան կայ որով մկրտու
 թիւնն կատարեալ կու լինի:
 Նախ հական բանն որ բերանով
 կասլի թէ, մկրտի երեխայս յա
 նուն հօր և որդւոյ և հօրն սբ. յ:
 Վամ թէ՛ ես մկրտեմ յանուն

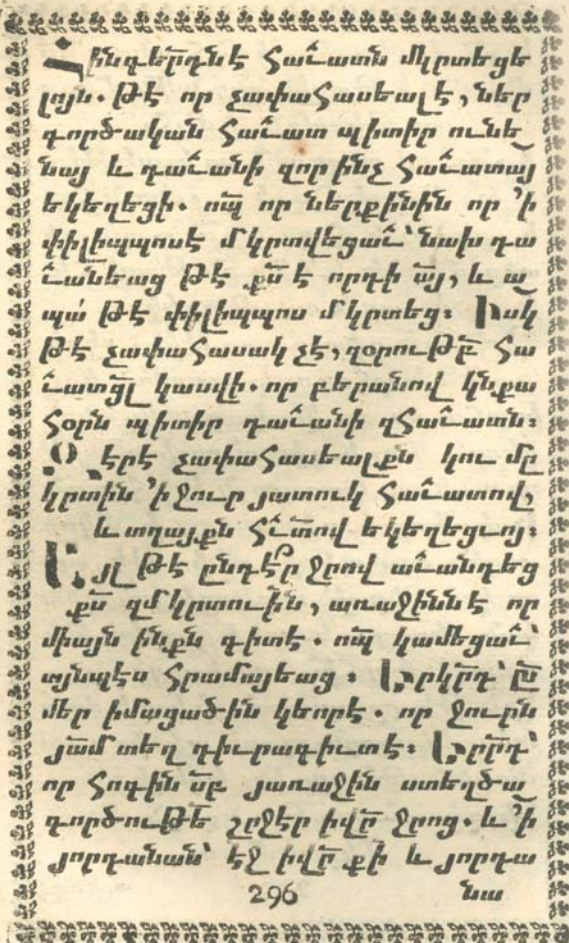
Տօր և որդւոյ և հոգւոյն սբյ։
 Լճ՝ այս բանս՝ անպակաս պիտի
 ասվի և առանց անեղջնելոյ։
 Լճ՝ չէ պարտ զայս կարգս փոխել
 և յետ և յառաջ ասել զանունքն
 Տօր և որդւոյ և հոգւոյն։ Օ էրէ
 չի ասվիր՝ յանուն հոգւոյն սբյ և
 Տօր և որդւոյ։ այլ ինչ պէս որ քս
 ասաց։ Լճ՝ չէ պարտ զանունքն
 փոփոխել և ասել, յանուն հո
 ըին, իմաստնոյն, և բարւոյն, որք
 յատկութիք կասվին։ Լճ՝ չէ պարտ
 ասել փոխանակ մկրտելոյ՝ Թա
 նամ, կամ ընկղմեմ։
 Լճրկրդն է լուացումն ՚ի ջուր․
 Թէ ծովու և Թէ աղբիւրի․
 Թէ ջերմ և Թէ ցուրտ․ զէրէ
 ջերմն և ցուրտն զԹապիէթն չեն
 փոխեր ջրոյն։ Լճ՝ պէտք է զբոլոր
 մարմին մկրտվողին Թանալ երեք
 անգամ ընկղմելով ՚ի յօրինակ է
 ըբքօրեայ Թաղմանս քի։ Օ էրէ
 ինչպէս որ կասէ սբն պօղոս․ որք
 ՚ի

ի քս յս մկրտին, ՚ի մահ անդր նր
մկրտին. և թաղին ընդ նմին մկրտ
տու թեամբն ՚ի մահ:

Եւ ըդ ով որ զբանն որ կասէ թէ,
ես մկրտեմ զքեզ յանուն հոր
և որդւոյ և հոգւոյն սբյ, այն պի
տիր մկրտէ և ՚ի ջուրն թաղէ. և
ոչ այլ և այլ մարդեկ:

Չրորն է դիտանորու թին. զերէ
յամէն խորհրդոյ կատարման ինչ
խորհուրդ որ կու կատարվի, անոր
կերտէ միտք և դիտանորու ի պէտքէ
որ ունենայ կատարողն խորհրդոյն
Խսկ միտք և դիտանորու ի մկրտ
տողին այս պիտիր լինի. թէ այս
որ կու մկրտի՝ սրբեացի յսկզբնա
կան մեղաց. և որդի բարկութե
գողով՝ շնորհիւ որդիացի սյ:

Եւ թէ որ այս քան չի կարէ մտա
ծել մկրտողն, պարէ պիտիր զայս
մտածէ. թէ զոր ինչ եկեղեցին ու
նի դիտանորու թիւն, այն մտօքն
մկրտեմ ես:

Ինդերդնէ հաւատն մկրտեցե
 լոյն. Թէ որ չափահասեալէ, ներ
 գործական հաւատ պիտիր ունե
 նայ և դաւանի զորինչ հաւատայ
 եկեղեցի. ոպ որ ներքինին որ ՚ի
 փիլիպպոսէ մկրտվեցաւ՝ նախ դա
 ւանեաց Թէ քսէ որդի սյ, և ա
 պա Թէ փիլիպպոս մկրտեց: Իսկ
 Թէ չափահասակ չէ, զօրութի հա
 ւատցլ կասվի. որ բերանով կնքա
 հօրն պիտիր դաւանի զհաւատն:
(Էրէ չափահասեալքն կու մը
 կրտին ՚ի ջուր յատուկ հաւատով
 և տղայքն հւտով եկեղեցւոյ:
Լ Եւ Թէ ընդէր ջրով աւանդեց
 քս զմկրտուին, առաջիննէ որ
 միայն ինքն գիտէ. ոպ կամեցաւ՝
 այնպէս հրամայեաց: Լորկրդ՝ Ը
 մեր իմացածին կերոէ. որ ջուրն
 յամ տեղ դիւրագիւտէ: Լորկրդ՝
 որ հոգին սբ յառաջին ստեղծա
 գործութե շրջեր իվր ջրոց. և ՚ի
 յորդանան՝ էջ իվր քի և յորդա
 նա

նանու ջրոյն. և եբաց զարդանտ
աւազանին: Չրրդ՝ մկրտութիւն
սրբէ զմեզս. և այս օրինակեցաւ
ի ջրհեղեղն որ լուաց զաշխարհ
ի մեղաց: Ե, Ինչացիք մկրտեցան
ի կարմիր ծովն և յամպն, և ապա
Թէ մտան ի սբ եկեմ յօրինակ ար
քայուութե. այսպէ և մեք կու մկրթ
տիմք, և ապա կու մտանեմք յար
քայուին. Թէ որ բարեգործ որ լի
նիմք: Ղ, Ի ժամանակս եղիսէի
մարգարէին՝ երիքովի ջրերն լեղի
էին և անպողաբեր. և եղիսէ մար
գարէն նոր տեստի յով մի և աղով
բժշկեց զջուրն. և ասաց Թէ,
այսուհետև մի լիցի յանպողուի
և յանզանակուի. և եղև այնպէս:
այսպէ մինչ ի քս ջուրքն անզանակ
էին. ապա քս իւր մկրտութիւն
զանզանակն պողաբեր արաւ:
Է, Լղիա մրգրէն զմատազն որ ա
րաւ՝ ջրով բորբոքեց. և քի մկրթ
տութիւն՝ հոգին սբ երևեցաւ.

և զամ մկրտել կառնէ բանաւոր
 ողջակէզ այ : Ը , Լ զեկիել մար
 գարէն բերանովն այ ասաց Թէ ,
 և ցանեցից ի վր ձեր ջուր սբ . և
 սրբեսջիք յամ պղծուեց ձերոց .
 որ այս կատարեցաւ ՚ի մկրտուե :
 Թ , ՚ի դրախտէն ադամայ մէկ աղ
 բիւր մի կելանէր և զամ երկիր
 կու ջրէր . աղբիւրն այն է սբ ա
 շազանն . և ուռգեալ երկիրն են
 մկրտեալքն որ կու մկրտվին և
 պողաբեր կու լինին : զէրէ առնց
 մկրտուԹե՛ ամ բարեգործուիք
 ունայն և պօշ են : Ժ , Երեք ման
 կանց վր ՚ի ճնոցին բաբելօնի ցօղ
 իջաւ և զհուրն ՚ի ցօղ փոխարկեց .
 հուրն այն է սկզբնական մեղքն .
 և ցօղն իջեալ որ կու շիջուցանէ
 զնա՛ է շնորհք աւազանին : Ժ ա ,
 Խորհուրդ մկրտուե ՚ի պրոպա
 տիկէ աւազանն եւ ՚ի սելովամայ
 աղբիւրն յայտնեցան : Լ զ վերջայ
 կաւրն մկրտուէն քի ՚ի յորդանան
 Լ ախ

Նախ զի քս մկրտեցաւ ՚ի յորդա
նան. յորմէ էանց յակոբ նահապտն
միով ցպով. և յետ դառնալն եղև
ք բանակ: և քս յետ ջարջարանց
մկրտութեան՝ եղև ք բանակ ՚ի
հրէից և ՚ի հեթանոսաց մի եկե
ղեցի շինելով: Լորկրդ՝ ինչացիք
անցին ՚ի յորդանանէ և ապա մը
տան յէմ. այսպէ և քս նախ մկր
տեցաւ և մեզ ետ զօրինակ զի մը
կըրտուք մտցուք ՚ի վերինն եէմ:
Լորկրդ՝ զի յորդանան օրինակ էր
քի. զի ույ յորդանան ելանէ ՚ի մի
ջոյ ք լերանց և մի միայն գետէ,
այսպէս քս ել յաւիտենական ծը
նընդեամբ ՚ի հօրէ՝ և ժամանակա
ւոր ծննդեամբ ՚ի մօրէ. և միայն
մի անձնէ և մի գետ շնորհածաւ: Ե
րկրդ՝ ՚ի մկրտուեն քի հայր վը
կայեաց. հոգին աղաւնակերպ է
ըլեցաւ. և ինքն մկրտեցաւ. և
խորհուրդ երդուեն յայտնեցաւ:
այսպէ ՚ի մեր մկրտուեն՝ մկրտվօղն

լինի շնորհօք որդի այ . հայր ամ
 որդեգրէ . և հոգին սբ սրբէ . և
 քս եղբայրացուցանէ : Է, Ռացաւ
 երկինք . որ փակեալն էր յադա
 մայ ՚ի վեր . զի մկրտեալն թէ առ
 ժամայն մեռանի՝ թռչի ոսկ աղաւ
 նի յերկինս : Չ, Քս ՚ի մկրտ
 տիլն անց յօհաննու մկրտչի թէ,
 պարտ է մեզ ընուլ զամենայն ար
 դարու թի . այսպէս ամ մկրտվօղ
 պարտական է կատարել զամենայն
 օրէնսն քի : Է, Քս մկրտեցաւ
 և յետոյ յաղթեց զսատանայ .
 այսպէս ով ոք որ մկրտի՝ այն
 միայն յաղթել կարէ
 սատանայի :

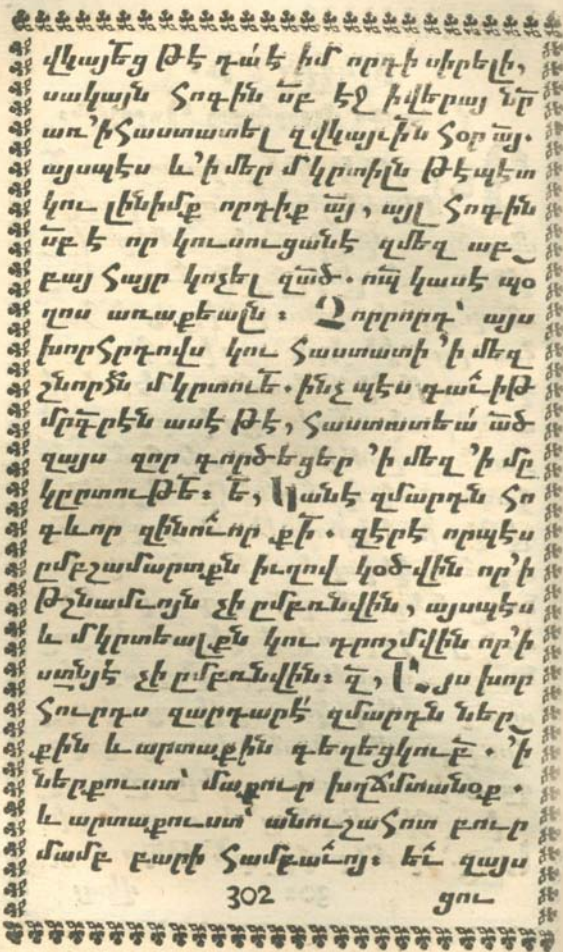
* Ով ՚ի յայս դուռն ոչ մտնանէ,
 յերկինս ելնել ոչ կա րէ .
 Լ . յայնպիսին չար և գող է .
 և իւր տեղն զըժոխն է :

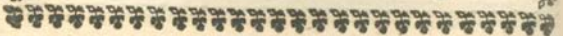
Խնդիր Գ:

Յառաջ Խորհրդ Գործին:

Դրոշմն է կնիք հաստատուէ
մկրտեցելոց . որ սրբալոյս
մեռոնա՛ն կնքի ճակատ մկրտիլ
զին . առ ՚ի լինիլ նշանա՛ն որ զին
ունոր քի և զանազանիլ յանհա
՛նատից: Օ էրէ այս խորհուրդս
կու տրվի ՚ի ճակատն . որ է տեղի
ամօթխածուէ . և այս խորհուրդս՝
բառնայ զամօթն որ զքի հա՛նատն
համարձակ դա՛նանիմք: Լըկրդ՝
զի ՚իքի մկրտութեն՝ հոգին սք
աղա՛նակերպ երևեցա՛ն . որ ծա
նուցանէր զխորհուրդ դրոշմին .
որ նոյն հոգւով վարեցա՛ն ՚ի յա
նապատ պատերազմիլ ընդ ստնյի:
այսպ և մեզ կու տրվի այս խոր
հուրդս մեռոնա՛ն . և տայ կարո
ղութիւն պատերազմելոյ ընդ աշ
խարհի՝ մարմնոյ՝ և սատանայի:
Լըրդ՝ ՚ի մկրտիլն քի Թպտ հայր
վկայ

վկայեց թէ դակ է իմ որդի սիրելի,
 սակայն հոգին սբ էջ ի վերայ նր
 առ ՚ի հաստատել զվկայւին հօր այ
 այսպէս և ՚ի մեր մկրտիւն թէպէտ
 կու լինիմք որդիք այ, այլ հոգին
 սբ է որ կուսուցանէ զմեզ աբ
 բայ հայր կոչել զսծ. ոսկ կասէ պօ
 ղոս առաքեալն: Չորրորդ՝ այս
 խորհրդովս կու հաստատի ՚ի մեզ
 շնորհն մկրտուէ. ինչպէս դակ ի թ
 մրգրէն ասէ թէ, հաստատեա՛ւ սծ
 զայս զոր գործեցեր ՚ի մեզ ՚ի մը
 կրտուութե: Ե, Վանէ զմարդն հօ
 գևոր զինուոր քի. զէրէ որպէս
 ըմբշամարտքն իւղով կօծվին որ ՚ի
 թշնամւոյն չի ըմբռնվին, այսպէս
 և մկրտեալքն կու դրոշմվին որ ՚ի
 ստնյէ չի ըմբռնվին: Չ, Լ. յս խոր
 հուրդս զարդարէ զմարդն ներ
 քին և արտաքին գեղեցկուք. ՚ի
 ներքուստ՝ մաքուր խղճմտանօք.
 և արտաքուստ՝ անուշահոտ բուր
 մամբ բարի համբաւոյ: Ե՛ւ զայս

ցուցանէ մեռոնն . որ կու սրբա
 գործի ՚ի ձիթենեաց իւղոյ , և ՚ի
 պալասանէ . զի ձիթենւոյ իւղն
 լուսաւորէ . և պալասանն՝ անու
 շահոտ : Եւ թէպէտ հետ մեռոնին
 շատ ծաղկունք այլ կու խառնը
 վին , լաքին հարկաւոր և պէճիտն
 այս երկուքն է . և այլ ծաղկունքն
 վայելչականք են : Է , Լ . յս խոր
 հուրդս զօրացուցանէ զմարդն ՚ի
 գործել զբարի և յաղթել զչար՝
 շնորհօք հոգւոյն սբյ : Ը , Կու
 սպառազինէ զհոգին կնքով . և ըզ
 մարմինն նշանաւ խաչին : ՚ի հո
 գւոյն կնիքն՝ բառնայ զերկջոտու
 թին . և ՚ի մարմնոյն կու հալածէ
 նշան խաչին զդիւական
 երևմունքն :

* Ովոք նշանաւ դրոշմին քնկի ,
 յարմար զինաւոր քի լինի .
 Եւ թէ քաջապէս որ պատերազմի ,
 ՚իփրկչէն մերմէ փառօք պսակի :

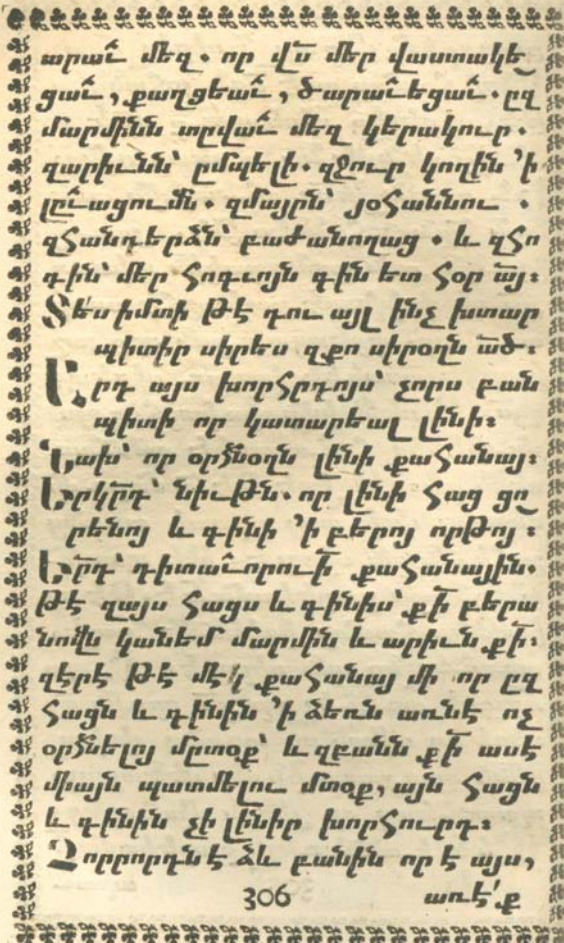
Խնդիր Գ :

Յաշագո Ղաերաշանց Խորհրդոյ Պատրիկին

Է աղորդութիւն է՝ խորհուրդ
 մարմնոյ և արեանն քի . կա
 ցուցեալ ՚ի ծայրագոյն ճարտարա
 պետէն ընդհանուր ՚Յի՛ առ ՚ի հո
 գևոր սնունդ մեր . և ՚ի քանուի
 և ՚ի թողութի մեղացն անցելոց .
 և ՚ի յղգուշուի ապառնեաց . և ՚ի
 պահպանութի ներկայի Ժմնակի .
 Ղախել պէտք է որ պատարագն է
 նշան սիրոյն այ ՚ի մեզ . և նշան մեր
 սիրոյն դէպ ՚ի յամ . **Օ** էրէ այս
 խորհրդովս՝ ամ զեր սէրն յայտ
 նեց ՚ի մեզ . որ որդին միածին ոմ
 ՚ի խաչին ՚ի մարմինն և ՚ի յարիւնն
 և ՚ի հոգին ոչ խնայեց վասն ան
 ճառ սիրոյն իւրոյ որով զմեզ սի
 րեաց , այսպէս կամեցաւ զայն նը
 շանն սիրոյն միշտ պահել ՚ի մէջ մեր .
 որ մեք մշտածեմք զեղանակ ան
 ճառ սիրոյն նր . և անոր փոխան՝

բորբոքիմք մեք այլ ՚ի սիրել զնա:
 Լ'նոր համար ասէ սբն յօհաննէս
 Թէ, սիրելիք սիրեսցո՛ւք զաճ .
 վս զի նախ նա սիրեաց զմեզ:
 Լ'ն դարձլ ՚ի սբ աւետարնին ասէ
 նոյն սբն յօհաննէս Թէ, յառաջ
 ջագոյն քան զտօն զատկին գիտաց
 յս զի փոխիլոցէ յաշխարհէ աստի
 առ հայր. սիրեաց զԷրան որք յաշ
 խարհէ աստի են իսպառ սիրեաց
 զնս: Արեմն իվն այս խորհրդոյս՝
 շիւֆէսիզ հաւատարիէ զանձառ
 սէրն քի: Օ հրէ Թէ ա մարդ մի
 մարդոյ փոխ տայ ըստակ առանց
 շահի, նշան սիրոյ է. Թէ պատիւ
 անէ, նշան բարեկամութէ է. Թէ որ
 խաթեր համար իսկէնձէ քաշէ,
 առաւել նըշան սիրոյ է: Լ'պա
 որչափ առաւել որ քս որդին այ
 սիրեաց զմեզ. որ առանց փոխա
 ըինի զաղքատութիւն մեր մեծացոյց.
 պատուեաց որ յինքն միանորեց:
 Ս'եծ և անձառելի բարեկամութի

Ի

արա՛ն մեզ . որ վս մեր վաստակե
 ցա՛ն , քաղցեա՛ն , ծարա՛նեցա՛ն . ըզ
 մարմինն տրվա՛ն մեզ կերակուր .
 զարիւնն՝ ըմպելի . զջուր կողին ՚ի
 լը՛նացումն . զմայրն՝ յօճաննու .
 զՏանդերձն՝ բաժանողաց . և զՏո
 գին՝ մեր հոգւոյն գին ետ հօր այ :
Տէս իմտի թէ դու այլ ինչ խտար
 պիտիր սիրես զքո սիրօղն ան .
Լրդ այս խորհրդոյս՝ չորս բան
 պիտի որ կատարեալ լինի :
 'Նախ՝ որ օրհնօղն լինի քահանայ :
 Երկրորդ՝ նիւթն . որ լինի հաց ցո
 րենոյ և գինի ՚ի բերոյ որթոյ :
 Երրորդ՝ դիտա՛նորուի քահանային .
 թէ զայս հացս և գինիս՝ քի բերա
 նովն կանեմ մարմին և արիւն քի :
 զէրէ թէ մէկ քահանայ մի որ ըզ
 հացն և գինին ՚ի ձեռն առնէ ոչ
 օրհնելոյ մըտօք՝ և զբանն քի ասէ
 միայն պատմելու մտօք , այն հացն
 և գինին չի լինիր խորհուրդ :

Զորրորդն է ձև բանին որ է այս ,
 306 առէ՛ք

առէ՛ք կերէք այս է մարմին իմ.
և արբէ՛ք ՚ի սմանէ այս է արիւն իմ.
Եւ թէ որ մէկ քահանայ մի հար
ցանէ, թէ որովհետեւ առէք կե
րէք այս է մարմին իմ ասելով, ար
բէք ՚ի սմանէ այս է արիւն իմ ա
սելով, մարմին և արիւն կու լինի,
ապա էրէ որ կասենք ՚ի վերջն թէ
որով զհացս զայս և զգինիս ա
րասցես ճշմարտապէս մարմին և
արիւն ան մերոյ յի քի. ուրեմն
դեռևս չէ եղեր: Ահաք է գի
տել՝ որ կամի ասել թէ, հայր ան
զհոգիդ սբ առաքեա՛ ՚ի մեզ. և ՚ի
յայս հացս և գինիս. որ բանիւն
քո որդւոյն միածնի՛ զայս հացս
և գինիս՝ մարմին և արիւն ան մե
րոյ յի քի կատարէ. ինչպէս որ եր
բեմն յարդանտի կուսին յարենէ
սրբուհոյն զմարմին որդւոյդ մի
ածնի սքանչելապէս կատարեց:
Ուրեմն այն որ կասէ թէ, որով,
կամի ասել թէ, բանիւն քի քոյ

որդւոյն միածնի . որ ասաց թէ ,
 այս է մարմին իմ և այս է արիւն իմ .
 այն բանիւն դու զայս հասցս եւ
 գինիս մարմին և արիւն քո որդւոյն
 միածնի կատարեսցես՝ փոխարկել
 լով հողւովդ սբիւ :
Լ . որդի մարմինն քի և յարիւնն՝
 կայ միաւորեալ անուին և բանա
 կան հոգին : **Օ** ի ոպի իժամ յղաց
 մանն՝ յայն փոքրիկ մարմնոջն որ
 աչք մարդոյ կիւճիլէ կու տեսա
 նէր՝ էր միաւրել անչափելին ան
 և բանական հոգին , այսպի ի փոք
 րիկ նշխարի մէջն և յամ մասունս
 նր . նաև ի բեկանելն՝ յամ նշխա
 րաց մէջն կայ քս բոլոր՝ անուքն
 հողւովն մարմնովն և արեամբն .
 այսպի և ի մէջ արեանն նմանապի :
Օ որ օրինակ՝ մեծամեծ լեռներ
 և երկինքն որ չափ մարդ կու զօրէ
 նայիլ՝ կերևան ի հայելոջ և ի
 մարդոյ աչաց մէջն . նմանապի և ի
 մէջ փոքրիկ նշխարին և ամ մասոնց
 կայ

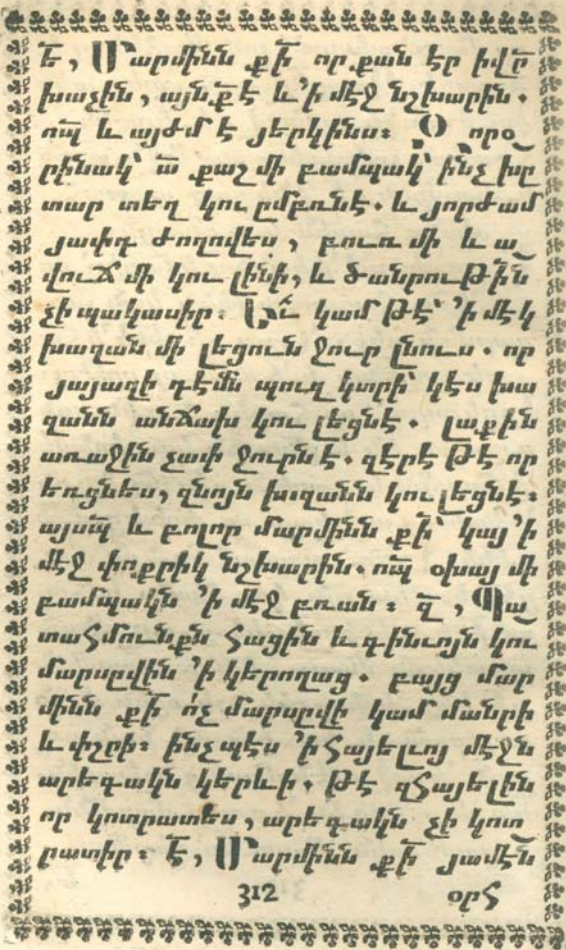
կայ բոլոր քս: Եւ չպէս հայելին
 թէ մէկ լինի, և դէմ արեգական
 ըմբռնես՝ յինքն կերեցնէ զարե
 գակն. և թէ հարիւր կտոր անես
 զհայելին, յայն հարիւր կտորին
 մէջնայլ՝ մի և նոյն արեգակն կե
 րելի: Եւ յայ մէկ նշխարի մէջ կայ
 բոլոր մի և նոյն քս. և թէ հազար
 բաժին անես, յամենին մէջն դար
 ձեալ կայ նոյն մի քսն. և նշխա
 րին բաժանամբն՝ մարմինն քի
 չի բաժանիր: Եւ զմէկ մարդոյ
 ձայն՝ Ժն հոգի այլ կու լսէ, եւ
 մէկ հոգի այլ. այլ ձայնն մէկ է:
 Օ մէկ ծաղիկն՝ ա հոգի այլ հո
 տոսայ, և հարիւր հոգի այլ. եւ
 հոտ ծաղկին մի և նոյն է և չի պա
 կասիր: զմէկ ծաղիկ հազար հո
 գի այլ փոխ առ փոխ ի ձեռն ըմբռ
 նեն, մի և նոյն ծաղիկ է և չի մաշիր
 Եւ թէ հարցանես թէ ի մար
 մինն քի կայ հոգի և անձուին,
 ապա էր չի խօսիր և շարժիր:

Լսեմ թէ, ինչպէս ծառն ՚ի ձրմ
 ունն ՚ի յարմատն ունի զկենդանա
 կան զօրուի և չի կանչիր, և ՚իննն
 ջած մարդն կայ հոգի և չի լսեր
 և տեսներ, Լսայ թէպէտ ՚ի մար
 մինն քի կայ բանական հոգի և
 անծուծիւն, լաքին ինչպէս մար
 մինն քի պատահմամբ կուծածկի
 ՚ի հոտոյ ՚ի համոյ և ՚ի գուռոյ հա
 ցին և գինւոյն և աչաց չերևիր,
 այսպէս ՚ի մարմինն և յարիւնն կայ
 հոգին և անծուին. լաքին երևե
 լապէս չի գործեր. զէրէ չէ մար
 մնոյ կերակուր՝ այլ հոգւոյ. անոր
 համար միայն հոգւոյ աչաց կերևի
 հաւատոյ աչօք: Օ էրէ թէ որ
 մեզի հետ խօսէր, պիտէր որ մար
 դանման և մանկանման երևէր.
 այլ թէ մարդանման երևէր, ո՛վ
 կարէր զմարմինն մարմնոյ նման, և
 զարիւնն արեան նման ճաշակել,
 անոր համար պատահմունքով հա
 ցին և գինւոյն զինքն ծածկեց.

որ մարդ՝ ախորժելով մերձենայ և
ճաշակէ. Կարձլ՝ որոյ արեգակն
կուծածկի ամպով. և կրակն ՚ի
հրահան չախմախ քարի մէջն, այսոյ
և մարմինն քի՛ ՚ի ներքոյ պատահ
մանց հացին և գինւոյն:

Երդ կարձ՝ ՚ի կարձոյ իմացիր՝ որ
՚ի սբ հաղորդութեն կան շատ
զարմանալիք: Սախ զի լինի ՚ի հա
ցէ ցորենոյ և ՚ի գինւոյ որթոյ:

Երկրորդ՝ որ հացին և գինւոյն
գոյացուին և բնուին կու փոխվի
՚ի մարմին և յարիւն քի. ույ ջուրն
՚ի կանա գալիլիացւոց փոխեցաւ ՚ի
գինի: Երդ՝ պատահմունքն հա
ցին և գինւոյն կու մնան. և հա
ցուի և գինիուի չիկայ. այլ միայն
պատկերն մնայ: Երդ՝ մարմինն
քի կայ ՚ի փոքրիկ նշխարին մէջն
բոլորայ. և կու գտանի նոյն բո
լորն ՚ի մէջ ամէն մասնց նշխարին.
ույ մեր հոգին ՚ի բոլոր մարմինն,
և յամենայն մասուև մարմնոյ:

Է, Մարմինն քի որ քան էր ի վր
 խաչին, այնք է և ՚ի մէջ նշխարին.
 ուն և այժմ է յերկինս: Օ որո
 ըննակ՝ ա քաշ մի բամպակ՝ ինչ խը
 տար տեղ կու ըմբռնէ. և յորժամ
 յափդ ժողովես, բուռ մի և ա
 վուճ մի կու լինի, և ծանրութիւն
 չի պակասիր: Ա՛հ կամ թէ՛ ՚ի մէկ
 խաղան մի լեցուն ջուր լնուս. որ
 յայադի դէմն պուզ կտրի՝ կէս խա
 զանն անձախ կու լեցնէ. Լաքին
 առաջին չափ ջուրն է. զէրէ թէ որ
 եռցնես, զնոյն խաղանն կու լեցնէ.
 այսպ և բոլոր մարմինն քի՝ կայ ՚ի
 մէջ փոքրիկ նշխարին. ուն օխայ մի
 բամպակն ՚ի մէջ բռան: Ը, Պա
 տասմուռնքն հացին և գինւոյն կու
 մարսըվին ՚ի կերողաց. բայց մար
 մինն քի ո՛չ մարսըվի կամ մանրի
 և փշրի: ինչպէս ՚ի հայելոյ մէջն
 արեգակն կերևի, թէ զհայելին
 որ կոտրատես, արեգակն չի կոտ
 րատիր: Է, Մարմինն քի յամէն

օրհնած նշխարի մէջ մի և նոյն է
 և ո՛չ բազմանայ : Օ որօրինակ՝
 Թէ ամէն մէկ աստղ՝ լինէր մէկ մէկ
 հայելի, և յարեգական դէմ բռ-
 նէիր, յայն ամէն հայելեաց մէջ՝
 մի և նոյն արեգակն հաւասար է
 ըլէր. այսպէ՛ և մարմինն քի յամէն
 նշխարաց մէջ մի և նոյն է : Ա՛հ այլ
 բազում զարմանալիք կան ՚ի մար-
 մին և յարիւնն քի . որ միայն հա-
 ՛ւատով կու ըմբռնին և ո՛չ աջօք
 և ականջօք :

Ասկ ՚ի կողմանէ ներդործուէ և
 խասլիյեթին մարմնոյ և արեւնն քի
 իմացիր զայսոսիկ : Ախա զի որ ու-
 տէ և ըմպէ՛ կատարէ ՚ի հողի իւր
 զվիշտի մահո՛ւանն քի . որ խիստ
 ախորժ է նմա : զէրէ այս խրհարգս՝
 է վիշտի մահո՛ւանն քի , սիրելու
 Թեան նորա , և ազատելոյն զմեզ :
 Ահդնէ ներքին զմայլողութին .
 զոր մաքրեալ հողին կու իմանայ :
 նր համար ասաց դա՛ւիթ , ճաշա

կեցէ՛ք և տեսէ՛ք զի քաղցր է տր։
 | Լաքին ամէն մարդ զբան ինչ որ
 կուտէ, նախ կու տեսանէ և ապա
 կու ճաշակէ . այլ դա՛ն թէ կասէ
 թէ, ես ասացի թէ ճաշակեցէ՛ք,
 ինչո՛ւ համար, զէրէ քաղցր է :
 Լաքին թէ ինձ չէ՛ք հա՛ւատար ,
 ճաշակեցէ՛ք որ իմանայք : Եւ այս
 բանովս այլ խորին բան կու իմա
 ցընէ մեզ : Ար կամի ասել թէ ,
 մարմին և արիւնն քի՛ մտաց լու
 սա՛նորուէ պատճառ է . մի՛ կամե
 նայք իմանալ որ ճաշակէ՛ք . այլ
 ճաշակեցէ՛ք որ իմանայք : ինչպէս
 որ կղէոպեանքն զբեկեալ հացն
 ՚ի քէ որ կերան , բացան աչք նց :
 Երրորդ՝ մարմին և արիւնն քի՛
 հոգեկան կեանք կուտայ . որպ
 որ ծառն կենաց ՚ի մէջ դրախտին
 մարմնա՛նոր կեանք . որ կու սնու
 ցանէր զմարմին ուտողին որ չէր
 հիւանդանայր և մեռանիր :
 Լույսպէս և մարմինն քի՛ զհոգին
 կու

կու սնւցնէ շնորհօք յայս կենքս.
և փառօք ՚ի հանդերձելումս:

Ինչպէս ասաց քն, որ ուտէ զմար
մինն իմ և բմպէ զարիւնն իմ,
նա յիս բնակեսցի և ես ՚ի նմա:
այս է շնորհօք բնակիլն քի ՚ի մեր
հոգին: Եւ որ ուտէ և բմպէ ըզ
մարմին և զարիւն իմ, ունի կենս
յա՛նտենականս: այս է փառքն ՚ի
հանդերձելումս: զի որպէս մաճն՝
ուտելով մտա՛ն ՚ի մեր բնութիւն,
այսպէս և կեանքն:

Չորրորդ՝ մարմին և արիւնն քի
տայ որբապէս ճաշակողին զգանա
զան առաքինութիս. որոյ որ մանա
նայն ինչ համ որ ուտողն կուզէր՝
զայն համն կուտայր. այսոյ և հա
ղորդութիւն տայ փափաքանօք ու
տողին զանազան առաքինութիս:
Է, Սարմինն քի տայ և զմարմնա
նոր առողջութիւն՝ հոգւով առող
ջին. ույ որ տայ զհիւանդութիւն
մարմնա՛նոր՝ հոգւով հիւանդին.

որպէս կասէ պօղոս առաքեալն :
Չ, Սարմինն քի զբազումն մի առ
նէ . և զբաժանեալսն միաւորէ :
ոպ սսէ սբն պօղոս, մի մարմին եմք
բազումքս . զի ՚ի միոջէ հացէ անտի
վայելեմք : վսյնորիկ ասի հաղոր
դութիւն, որէ մասնակցութիւն
ընդ քի և ընդ ըմեանց : Է, Տայ
զընորհս արժանապ մաշակողաց .
ինչպէս որ յորժամ մանանայն կի
ջանէր յերկնից, ընդ նմա և ցօղ
կու իջանէր . մանանայն՝ է մար
մինն քի . և ցօղն՝ պարգևեալ շը
նորհքն : Ը, Սարձրացնէ զմարդն
ի յարքայութիւն . յորոյ օրինակ առա
քեալքն յետ ուտելոյն զմարմին
և արիւնն քի՝ գոհացեալ ելին ՚ի
լեառն ձիթենեաց . և յուդա որ
արժանապէս չի կերան, ՚ի լեառն
չի բարձրացան . այլ գնացլ մատ
նեց զքս : ուստի ամ անարժան ճա
շակօղ է մատնիչ քի : Թ, Սաջա
լերէ և զօրացնէ ՚ի հոգևոր պա

տերազմին. ուստի քն մեզ օրինակ
 տալու համար՝ նախ եկեք և էարբ
 ՚ի մարմնոյ և յարենէ իւրմէ, և ա
 պա գնաց ՚ի չարչարանս խաչին.
Ժ, Օ ի պտրգնէ ՚ի խորհուրդ խա
 չին. իսկ ՚ի խաչելուէն քի ամ խոր
 հուրդքն առին զգորուծի. ուստի
 պատարագն ասի օրհնուի օրհնու
 թէց, և աղօթք աղօթից, և խոր
 հուրդ խորհրդոց:

* Սարմին և արիւն փրկչին յի.
 կեանք տայ ուտողին արժնւրի.
 Լ՛նարժանապէս ովոք հաղորդի,
 մարմնոյ և արեան պրտին լինի:

Խնդիր Ե:

Յաղագս Խորհրդոյ Լ՛պաշխարութե.

Լ պաշխարութինէ զանցեալ
 մեղքն լալ. և զլալնն այլ
 չի գործել: Ի՛արձլ՝ ապաշխարու
 թիւննէ ըստ մեղաց չափոյ՝ կրել
 զկամաւոր ստիժս: **Օ** էրէ ովոր

կու ապաշխարէ, կամ թէ զանցեալ
չարիքն կուլայ. և կամ զայն ող
բալի չարիքն չի գործեր. և կամ
մեղաց կեորէ՝ զպատիժն կաման
կուկրէ: **Օ** էրէ թէ որ մեղանորն
յայս կեանքս զպատիժ մեղացն կա
ման չի կրէ, ՚ի հանդերձելումն ա
կամայ կուկրէ և չի օգտիր:
Լրդ ապաշխարուին զանազան
կերպիւն է: **Օ** էրէ կայ ապաշ
խարուի որ կասվի կեղծանորել.
որ զկեղևն ունի՝ և մէջն դտտարկէ.
այսպէս էր ապաշխարուին կայենի.
որ միայն զաչքն և զերեսն խոնար
հեցոյց և ոչ զսիրտն. անոր համար
անժ ասաց թէ, ուղիղ ոչ մատու
ցանես: **Լ**րկրդ՝ սուտ ապաշխա
րու թի. որ մարդ յապաշխարելն
իքէն՝ կինէ զնոյն չարիքն կու գոր
ծէ: **Ի**նչպէս որ սանուղ թէպտ
դանթի մրգրէին շատ հեղ մեղայ
ասաց, լաքին տայիմ կու ջանայր
սպանանել զնա: **Լ**յսպէս սիմօն

կախարդն առաքելոց ասաց թէ,
աղաչեցէք դուք վասն իմ զած
զի մի՛ եկեացէ ի վերայ իմ չար ինչ
լաքին ինքն՝ ի չարեաց չի դադա
րեցան: նաև յիրմենէ խայրէթ չա
րան • այլ՝ այլոց սրփարիշ արան
զապաշխարելն • անոր համար չար
դարացան: զէրէ չասաց թէ, և
ես և ձեզ կաղաչեմ զաստունած •
այլ թէ՛ դուք աղաչեցէք վս իմ:
Լորդ՝ ոմնէ անուգն և կէճինտէն •
ոպ որ աքարայ ապաշխարութիւն •
որ մեղքն ծածուկ իքէն չի խոս
տովանեցան • այլ յորժամ պէյան
եղան մեղքն, յայնժամ մեղայ ա
սաց • և քարկոծեցան փոխանակ
թողուե: այսպէ կր և օանուղայ,
և յուդայի մեղայն: Ապքին թըշ
նամին որ ի դուռն որ հասանի՝
ոչ առնու զեղանակն և ըզսազն
ի գերեցելոյն • ուստի և յուդա
զինքն կախեց յակամայ ապաշ
խարելով և չարդարացան:

Չորրորդ, ոմն է բռնադատեալ .
 որ յակամայ մարդ կապաշխարհ՝
 տեսանելով թէ փորձուի պատեց
 զինքն : Եւ չպս կասէ դաւիթ մար
 դարէն, յաճախեսցին Տիւնդու
 թիքնց . յետ այսորիկ ապա վաղ
 վաղեսցեն : Եւ վսիւր ասէր թէ՛
 դարձայ ՚ի թշուառութի զի հարան
 յիս փուշք : Եւ յսինքն, յանդի
 մանութիքն նաթանայ մարդարէի
 իբրև փուշ մտին ՚իսիրտն դաւթի
 վս շնուէն և մարդասպանուէն :
 Ե, Ոմն է անօրէն ապաշխարութի .
 ու յուդային . որ թողան զճշմա
 րիտ քննյալտն քս և գնաց մեղայ
 անց սուտ քննյապետից . և դատա
 պարտեցան հոգևով և մարմնով :
 նաև յայ դէմ մեղանչեց . և ան
 պատրստ իքէն՝ գնաց թշնամեացն
 այ խստվանեցան և չարդրացան :
 այսպէս է և ապաշխարութի պազի
 մարդոյ . որ զայլ կու զըկէ , և
 այլոց զողորմութիւն կուտայ :

Ի

Ոմն

Ղ, Ոմն է անկարութէ. ոմ մարդ
յայնժամ դառնայ ՚ի մեղաց, յոր
ժամ այլ մեղանչել չի կարեր. որ
ոչ թէ ինքն զմեղքն թողու, այլ
մեղքն զինքն: Է, Ոմն է յուսահա
տեալ ապաշխարուի. ոմ որ դա
տապարտելոց ապաշխարուին ՚իմէջ
դժոխոց. որ ՚ի կսկծանաց տանջա
նաց՝ լան և ողբան և ոչինչ օգտին:
ոմ ասէ սողմոն իմաստունն, առ
նեղուէ անձանց իւրենց յոգւոց
հանիցեն և զղջացեալ ասասցեն:
Ութերդն է յախտէ սնափառուէ
եղեալ. ոմ էր ապաշխարուին և
լալն եսաւայ. որ զանդրանկուին
կորոյս որկրամոլութ. և լալով խնդ
րեց զօրհնութի վս սնափառութե
և ոչինչ օգտեցաւ: Ըններդն է
նաչարի և ախամայ և սուտ ապաշ
խարութի. ոմ փարաւօնի ապաշ
խարութի. որ հարունածով կշտամ
բեալ կու կակղանայր, և ՚ի հարվա
ծոց ազատեալ կու կարծրանայր:

զպատիժն կու կրէր՝ մեղայ կա
սէր . և ՚ի պատժոյն կազատվէր՝
կու քարանայր :

Իսկ Ճշմարիտ ապաշխարութիւն է
լալ վն մեղաց . և վն դառնացնէ
լոյն զսիրտն այ . և վն հեռնալոյն
ի հայրենի դա՛նառէն յերկնից ար
քայութէն : Եւ յսու ապշխարութ
արդարացա՛ն դա՛նիթ մարգարէն .
և մարիամ մագդաղենացին : Օ ի
դա՛նիթ մեղայ ասելն իքէն՝ լու՛ալ
ի նաթան մրգրէէն թէ , տր ան
ցոյց իքէն զմեղս քո : Եւ մարիամ
մագդաղենացին արտասուօք որ լը
նաց զոտն քի՛ լու՛ալ իքէն թէ ,
թողեալ լիցին քեզ մեղք քո :

Եւ պետրոս առաքեալն որ եւաց
դառնապէս զմեղքն ուրացուէ ,
յետ յարութե քս ՚ի մէջ արանց՝
նախ անոր երեցն և մխիթարեց :

Տես թէ Ճշմարիտ ապաշխարութիւն
զաւիւծն ան ինչպէս մահ ճուպ
գառն կանէ . և զզարհուրելի դա

տա՛ւորն 'ի գթած հայր կու դար
ձուցանէ : Արեմն մի՛ յուսահա
տիր եղբայր սիրելի զեքսղորէ ան
իվր անշխարհաց . աղտոտիլ չի ամա
չեցիր , լվացվիլ մի՛ ամաչեր :

Վ. յապաշխարութիւն պէտք է
որ լինի դառն և լեղի . զէրէ լա
լիէ զՏոբին կեոյէ իվր անդրա
նիկ և միամօր մեռեալ զա՛ւակի :
սուգ անդրանկի արա քեզ կասէ
երեմիա մրդրէն . ք , Սամա՛ւոր
պիտի ապաշխարութիւն . զէրէ կա
սէ սքն գրիգոր նարեկացին թէ ,
յակամայիցն ոչ կատարեալ սէր .
և ոչ կատարեալ առողջութիւն :
զէրէ ուրախութք պիտիր անեմք
զայն որ 'ի յա՛խտեան ժառանգե
լոցն եմք . ք , Սատարեալ պիտի .
և ապաշխարութիւն յայնժամ կա
տարեալ կու լինի , յորժամ զըզ
մամբ խոստովանութք և հատուց
մամբ որ լինի . և հատուցանելն է՛
զամէն մեղաց մուխապիլէն քաշել

Կամաւ: Չրոր, փութով պիտի.
 Ինչպս կասէ սիրաք իմաստունն,
 մի՛ յապաղեր դառնալ առ տր:
 Ե, Լ՛պաշխարուին ճանիկեօյիւ
 տէն պիտի լինի. ինչպս ասէ ամօս
 մրգրէն, դարձարուք առ տր ամ
 ձեր յամ սրտէ ձերմէ. պահօք, լա
 լով, և կոծով: այսպս ապաշխրցին
 նինուհացիքն: Ը, Լ՛պաշխարու
 թիւնն պէտք է որ լինի սապուով
 և յարատևութեամբ. ինչպէս ա
 սաց քս, որ համբերեացէ իսպառ
 (իմէջ ապաշխարուէ) նա կեցցէ:
 Ե, Լ՛պաշխարութիւնն յօրէ յօր
 ոչ է ձգելի. ինչպս անառակ որդին
 որ մտածեց զիր խղճութիւնն ա
 սաց թէ, յարուցեալ գնացից առ
 հայրն իմ. և նոյն ժամայն եկաւ
 առ հայրն և ասց, մեղայ յերկինս
 և առաջի քո: Ը, Խոնարհուք և
 մօրմոքմամբ սրտի. ինչպս որ մաք
 սաւորն բախէր զկուրծն. և ի գե
 տինն նայելով կորիզլուխ ասէր,
 324 ամ

ան՝ քանեան զմեղանորս . և էջ ՚ի
 տուն իւր արդարացի . Թ, Լ՝ պաշ
 խարուին իսկոյն պիտի լինի . և
 իսկոյնն այն է՝ որ յանկարծ մէկ
 բարի մտքմի կուգայ ՚ի մարդն
 Թէ խստմիմ . պէտք չէ որ մարդ
 զայն սահաթն անցնէ . ո՛վ գիտէ
 պէլքի յայ է այն դրդումն . որ Թէ
 մարդ զայն սահաթն անփոյթ ա
 րան , լինի Թէ յետոյ կամենայ և
 ՚ի ձեռքն ջանկանի : Աստի ասաց
 քն , մինչդեռ ունիք զլոյսն , գնա
 ցէք առ լոյսն զի մի խանար ձեզ
 հասցէ . զէրէ գայ գիշեր , յորժմ
 ո՛չ ոք կարէ գործել : Աստի ա
 սեն վարդապետք , գայ ժամանակ
 յորժամ կամենաս զղջալ և ո՛չ կա
 րասցես . զի յորժամ կարէիր՝
 ո՛չ կամեցար :

Լ՝ որդ ապաշխարութիւն շատ բա
 րեաց պատճառ կու լինի :

Կախ զի զանձ հաշտեցուցանէ .
 ոսկ ասէ մրգրէն , հաշտեալ եմ լ

քեզ տառապեալք և խախտեալք:
 Բ, Օ հնացելն վերստին նորոգէ.
 որպէս յայտ է յանառակ որդւոյ
 նոր հանդերձէն: Դ, Օ ան և ըզ
 հրեշտիս կուրախացնէ. զի ուրա
 խութիւն լինի յերկինս վն միոյ
 մեղանորի որ ապաշխարիցէ: Դ,
 Օ տառապեալն եւ աշխատեալն
 հանգստացնէ. եկայք առիս ամաշ
 խատեալք և ես հանգուցից ըզ
 ձեզ ասէ քն: Ե, Օ սուրն այ յետ
 դարձուցանէ. ինչպէս որ ան ա
 սաց հրշտիին վն ապաշխարողին
 դաւթի թէ, դարձն զսուրդ ՚ի պա
 տեանս իւր: Զ, Փրկէ ՚ի գերու
 թէ. ինչպէս որ զմանասէ թգրն
 դարձոյց ՚ի թագանորութի իւր:
 Է, Տանի ՚ի դրախտն. ուն զաջակող
 մեան անազակն: Ը, Օ մաքսան
 որն առնէ անետրնիչ. ուն զմատ
 թէոս. զՏալածիչն առաքեալ. ուն
 զպօղոս: Թ, Սենդանացուցանէ
 զմեռեալ հողին. ինչպէ ան ասաց,
 326
 մե

մեղաւորն եթէ դարձցի, կելով
 կեցցէ և մի՛ մեռցի: Ժ, Օ արդա
 րէ՛ զմարդն զանազան պողով ա
 ռաքինուե. ուն ասաց սբն յօհան
 նէս մկրտիչ, արարէք այսուհետև
 պտուղ արժանի ապաշխարուե:
 Ժա, Տայ մարդոյ զժամանակաւոր
 կեանք. ուն որ եզեկիա թիւորին
 Ժե տարի: Ժբ, Աորոգէ զպատ
 կերն այ. ուն յայտէ ՚ի մատանին
 անառակ որդւոյն: կոխէ զգլուխն
 ստնյի. ուն յայտէ ՚ի կօշիկն ոտից:
 առնէ արժանի մարմնոյ և արեանն
 քի. որն յայտէ յեզն պարարակ:
 գտանէ զկորուսեալն. կենդանա
 ցուցանէ զմեռեալն. ինչն ասաց,
 զի այս որդին իմ մեռելէր և եկց.
 կորուսեալէր և գտաւ:

Ա՛ւ այս սբ խորհրդոյս արգի
 լօղքն են այսոքիկ: Ա փսկո
 տութի սրտի. որ ձիու նման ՚ի
 կեօրկէէ կու վախենայ: Ա մօթն.
 Լաքին ամօթն է սանձ մոլորութեց:

Ծարհուրիլն ՚ի պատժոյն զոր խոս
 տովանահայրն կու գնէ . լաքին
 որ քան ծանր որ լինի ապաշխարու
 թիւնն, դժոխոց տանջանաց քեօր
 կէն պիլէ չէ: Տեշտուի մեղաց .
 լաքին ժամանակաւոր է որ հեշտա
 ցուցանէ, և յաւննկն որ տանջէ:
 Յոյս երկար կենաց. լաքին տա
 պար արմին ծառոց կայ. որ է մահն
 ՚ի մէջ հոգւոյն և մարմնոյն: Յու
 սահատուի լուսնելոյ զշնորհն այ .
 լաքին քեզ ումուտ մարիամ մագ
 դաղէնացին: Արկիւղ վերստին
 անկանելոյ ՚ի մեղս. լաքին քսասէ,
 արի՛ որ ննջես ՚ի մեռելոց: և յօ
 հան ոսկեբերանն ասէ, որքն գը
 լորիս՝ դարձլ կանգնիր: Սրինակ
 մեղանչելոյ . լաքին թէ հետևե
 ցար մեղանչողին, հետևիր և ապաշ
 խարողին: Սովորութիւն մեղանչե
 լոյ. լաքին թէ ստնյ սովորեցնել
 կարէ ՚ի մեղս, և սառաւել ամ սո
 վորեցնել կարէ ՚ի բարեգործութս

Ա երջինն է յանդգնաբար յու
սալ յողորմութիւն այ անզեղջ մը
նալով. և այս է հայհոյութիւն հո
գոյն սբյ: Ա քին յարդարէն այ
թէ չեմք վախնար, պարէ յողոր
մութենէն պիտիբ ամաչեմք և
դառնամք ՚ի մեղաց:

Օ այս ևս պէտքէ գիտել՝ որ ա
պաշխարութիւնն երեք մասն է.
զղջումն, խոստովանութի, և հա
տուցումն գործել մեղաց ՚ի ձեռն
ապաշխարութե: Ան զղջումն է
սաստիկ ցաւ սրտի վն տհաճուէ
մեղաց, և վն դառնացուցանելոյն
զանձ կսկըծալ. միտք ունենալոյ
խոստովանուէ. և զփոխարէն պա
տիժն կրելոյ: Օ էրէ մեղքն կամ
մտօք կու գործով. կամ բերնով.
կամ գործով: Մըտաց պատիժն՝
է զղջումն և ցաւն սրտին. բերա
նոյն՝ խոստովանութիւն. գործոյն՝
ապաշխարութիւն: Ա քին թէ բե
րանոյն և թէ գործոյն կողմանէ

Լս զղջացելոց՝ է սիրտն. զի ինքն է
եղեալ պատճառ գլորման նոցա:
Վրձլ՝ սրտի՛ն պիտի՛ր գարշիմք՝ ի
մեղաց. բերանով մեք՝ ի մեն է գան
կատ անեմք. և գործով զպատիժ
մեղացն կրեմք: Վրձլ՝ մարդ մե
ղանչելով զանձ կու զայրացն է.
զեկեղեցի կու գայթակղեցն է.
զինքն կու վնասէ: Վէտք է զղջ
մամբ զանձ հաշտեցնել. խոստովա
նուք զեկեղեցի. և ապաշխարու
թեամբ զինքն հետ իւրեան:

Վրձլ՝ քս երեք մեռեալ յարոյց.
զմէկն՝ ի տան մէջ՝ յօրինակ սրտի
մեղաց. զմէկն՝ ի դրան՝ յօրինակ
մեղաց բերանոյ. և զղազարոս ի
գերեզմանէն՝ յօրինակ գոր
ծոյ մեղաց:

Իսկ խոստովանութիւնն է՝ որով
ծածուկ հիւանդուի հոգւոյն
յայտնի յուսով թողութեան:

Օ էրէ նիւթ խոստովանութեան
մեղքն է. գործ խոստովանութե

Ժաժկեալ վերքն յայտնելն է . և
 վախճանն թողուին է : Իսկ և խոս
 տովանութիւնն երեք կերպ է :
 Ի է խոստովանութիւն որ ասի
 գոհութիւն և շնորհակալութիւն
 վս ընկալեալ բարեացն որ յայ :
 Լճ է խոստովանութիւն որ է վը
 կայութի ճշմարտութեն այ . և
 այս է խոստովանութիւն հաւատոյ :
 Լճ է խոստովանութի որով մեր
 պակասութիւն և հիւանդութիւնն
 կու յայտնի քննային յուսով թո
 ղութե . և այս է խոստովանութի
 մեղաց : զի եարան որ ծածուկ մը
 նայ՝ անբժշկելի կու լինի : Լճ
 քս որ էր երկնաւոր բժիշկ որ դե
 ղոյ և հնարի կարօտ չէր՝ յետ ելա
 նելոյն յաշխարհէ փոխանորդ իւրն
 եթող ըզքնյս՝ իմէջ եկեղեցոյ .
 որ վեքեալէթէն թողուն զմեղս
 խոստովանողաց : Լճ զայս յայն
 ժամ պէյան արաւ , յորժամ բորո
 տաց ասաց թէ , գնացէք ցուցէք
 331 զան

զանձինս՝ քՏնայից . թէ ինչ պատ
 ճառաւ այդ բորոտութե հանդի
 պերէք : Լ՝ յլ ՚ի նոր օրէնս՝ մեղքն
 է մէկ բորոտութիւն մի հոգւոյ .
 որ քահանայից պիտի յայտնեմք :
 զէրէ քահանայք են աչք այ . որպ
 ասաց ան , թօթափեցէ՛ք զչարիս
 ձեր առաջի աչաց իմոց :
 Լ՝ որդ առ ՚ի բարւոք խոստովանիլ
 պէտք է որ պարագայիւքն հան
 դերձ խոստովանիմք . զէրէ պարա
 գայքն այն են որ կու ծանրացը
 նեն և թեթեացնեն զմեղս :
 Օ էրէ այլէ մեղանչել կարգա
 չորի , և այլ աշխարհականի . այլէ
 ՚ի սբ տեղւոջ , և այլ ՚ի հասարակ
 տեղի : Յամեն ՚ի մեղս : Սէպէպն ,
 թէ ՚ի տկարութե՞ էր մի , կամ ՚ի
 բռնադատութե . թէ ՚ի կամաց և
 գիտութե . թէ գիտելով թէ ան
 գիտութե : Սամանակն . թէ ՚ի
 տէրունական օրն , թէ ՚ի լուր ա
 չուր : թէ սակաւ փորձուք անկար
 ՚ի

ի մեծ մեղս և չի ընդդիմացար,
կամ թէ ուխտի դէմ մեղանչել.
ուխտելով և ոչ կատրելով: կամ թէ
կուսուութի և կրօնաւորութի խոս
տացար և յետ կեցար: Թիչ ինչ
տեսակ մեղօք աղտեղացար:

Օ հրէ բաւական չէ որ ասես՝
զեօթն մահացու մեղաց մէկն դոր
ծեցի. և զանուն մեղաց ծածկես:

Թիչ յոր աստիճանի մէջ գտնվար.

քահանայ էիր, թէ եպիս. և այլ:

կամ թէ նշանաւոր և տեօլվէթ

լի և անունի մարդ էիր. և այլոց

չատ գայթակղութիւն տրվիր:

կամ թէ քանի՞ անգամ անկար:

Եւ թէ հասակդ տրղայ էր, թէ

կատարեալ և ծեր: թէ արու, և

կամ էգ: Եւ թէ յոր մեղաց յոր

մեղս անկար: Եւ թէ որով եղա

նական և զէնտով մեղանչեցիր:

կամ թէ՝ նախանձու մտօք յափշ

տակեցիր, թէ ագահութեան:

Եւ հա այսոնք պարուգայք կասվին:

Եւ թէ ինչպէս պիտոյ է խոս
 տովանիլ: Ասխ պէտք է որ իմէջ
 մեղաց չի յամենաս. այլ շուտով
 խստովանիս. որ սովորուի չի դառ
 նայ: Այդ յաճախ և թէզթէզ.
 Տիջ օլմասայ՝ տարին ք անգամ.
 և թէ մէկ անգամ պարէ որ չի խոս
 տովանի մարդ, զորկէ ՚ի քրիստո
 նէուծէ: Արդ՝ խոստովանելի է
 պարագայքն: Չրդ՝ ընտրողուք
 և հառաջմամբ. և զան խոստովա
 նոցայր գտնելով: Ե, Ա ս ամօթոյ
 չի ծածկել զմեղս: Կ, Աարի ա
 մօթխածուք խստովանիլ և ոչ լըր
 բաբար: Ե, Աարգան խստովանելի է
 և ոչ աստ և անդ ցաթկըտելով.
 զէրէ ցաթկտելով՝ շատ մեղք կու
 մոռացվի: Ը, Աոնարհաբար խոս
 տովանելի է. նախ սրտիւ խոնար
 հելի է առաջի այ՝ թէ չեմ արժա
 նի շնորհացն այ. եկդ՝ մարմնով
 կորագլխուք և գետնահայեցուք
 առաջի քահանային իբրև փոխա
 նոր

նորդի այ: Թ, Լ՝ մբողջապէս խոս
տովանելի է և ոչ հատակտուր:

Ժ, Սիրով խստովանելի է և ոչ յա
կամայ և բռնութիւն: զէրէ զշունն
որ զօրով յավտանիս, տիրոջն խէր
ջաներ: Ժա, Լ՝ րտասուօք խոստո
վանելի է. զէրէ արտասուքն ՚ի խոս
տովանութե՛ է հոգևոր բաղանիք
լուսացման: Ժբ, Ստածօրէն խոս
տովանելի է. մէկ երկու օրով յոչ
զամենայն մեղս մտմտալ պէտք է
որ ՚ի խոստովանիլն չի մոռացվի:

Ժգ, Տնազանդաբար խոստովանե
լի է. որ քահանայն զինչ ապաշ
խարութիւն դնէ՛ խոստովանօղն
կատարել յանձն առնէ:

Ժդ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժե, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Ժզ, Յատկօրէն խոստովանելի է.
զէրէ խստովանօղն յիւրմենէ պի
տիր գանկտի և ոչ զայլ մարդ
սէպէս բռնէ:

Խնդիր Թ :

Յաշագո Խորհրդոյ Աւերելի օծման :

Աւերելին օծումն է խորհուրդ՝
կացուցեալ վսներելի մեղաց .
որպէս ապաշխարուին վսմահացու
մեղաց : Եւ այս խորհուրդս ո՛չ է
խափանեալ . այլ միայն ժամանակն
փոխեալ . որ կուտրվի հետ դրոշ
մին : Եւ ոմանք զաւագ հինգ շա
բաթի ոտնալ՛այն ևս առնուն ՚ի
տեղի վերջին օծման : Եւ աւս
խորհուրդս ո՛չ է այնք հարկաւոր
թէ չունօղն զրկվի ՚ի փրկուի .
որպէս ասէ լաթինացւոց վարդապետն
թովմաս ազնւինացին : Այնու
րիկ ՚ի վերջին հարկաւորութեան
կատարեալ զղջումն լցուցանէ
զպակասութիւն այսորիկ
խորհրդոյ :

Եւ աշխարհէն է բեշ Ռչայ Տահացոսաց :

Աւերելի օծումն ըսպէզանի ներելայ :

ԻԼ

Յ-

Խնդիր Լ:

Յաղագս Խորհրտոյ Կարգի, այսինքն
Քահանայութեան:

Կարգն է նշան ինչ եկեղեցւոյ .
որով պարգևի հոգևոր իշխա
նութիւն ձեռնադրեցելոյն:

Լորդ կարգ ասելով՝ կու զանա
զանէ՛ զքահանայութիւն՝ ի ժողովոյ
ուամկսց եխառնիճաղանձից:

Իսկ նշան ասելով՝ որոշէ յաննշա
նից որ ոչ են նշանաւորելք կար
գիւն իմն: Իսկ եկեղեցւոյ ասե
լով՝ զանազանէ՛ զկարգն և զնշանն

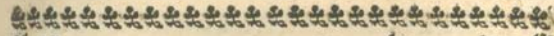
յայլոց նշանաց: Ինչպէս ասեմ
թէ, նշան հաշտուեն այ ի ժամա

նակս նոյի՛ աղեղն ասցւ. ի ժամա
նակս աբրահամու՛ թլփատուին:

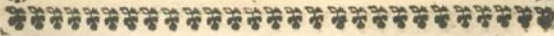
Երկնից նշանքն են երկտասն կեն
դանակերպքն: Փօրեազ հովն՝ նը
շան պարզէ է: Լըւեւն ամպն՝

նշան անձրևի է: Կարնան նշան՝
ծառոց տերևն է: Զմռան նշան՝
Իսկ

ձիւնն է: Եւ յսպ նշան եկեղեցոյ
 կարգն է. անոր համար նախ ա
 սացվաւ Թէ, կարգն է նշան:
 Եւ աքին նշանն Թիւրլի Թիւրլի
 կու լինի. որպիսի նշան, ասցաւ
 նշան եկեղեցոյ: Եւ յԼ զի եկե
 ղեցի անունն ՚ի հրշտկաց և յընտ
 րելոց վճայլ կասվի. և Թէպէտ
 հրեշտովներն այլ երկնային քահա
 նայապետութիք կասվին, լաքին
 ձեռնադրուք չեն առեր զքահա
 նայութիւնն. այլ ՚ի ստեղծմանն.
 վճյնրիկ ասացվաւ Թէ, որով պար
 գևի հոգևոր իշխանութի ձեռնա
 դրեցելոյն: Օ էրէ չար եկեղեցի
 և ժողովք չարոց այլ կայ որ չունի
 զհոգևոր իշխանութիւն ձեռնա
 դրութի. անոր համար ասացաւ
 հոգևոր իշխանութի: Օ էրէ ոսպ
 ան զերկրանորքս կու կառավարէ
 միջնորդութի երկնանորաց, այսպ
 և զեկեղեցի կառավարէ քահա
 նայական իշխանութեամբ:

Լ յառաջ քան զքննյուին՝
 հեր գլխոյն կուհատունի խաչաձև.
 և ՚ի գագաթն թագի և բոլորակ
 պսակի նման բաշ կու թողլի. առ
 ՚ի նշանակել թէ՛ բարձրելոյն այ
 սպասանորէ. որոյ ծնելն է թա
 գանորել. **Օ** էրէ եկեղեցակա
 նաց թգրին չէ՛ յայսմ աշխարհի.
 անոր համար յետ կտրելոյ հերաց՝
 անել կու տրվի ՚ի ձեռքն. որ կու
 ցուցնէ թէ՛ անելածուն տանն այ
 թագանորելոց է յերկինս. և թէ՛
 լան է ՚ի տանն այ անել ածելն,
 քան զքնակիլն ՚ի յարկս մեղէրց.
Եւ խորհրդոյ կարգին՝ վեց բան
 պիտի: **Ա**սխ որ տվողն կարգին՝
 եպս լինի: **Ե**րկրորդ՝ նիւթն. որ է
 օծումն և պատշաճանոր գործա
 ծելիքն. որք կու տրվին ՚ի ձեռն
 կարգ առողին՝ իշօշափել: **Ե**րրորդն է
 ձև բանին: **Չ**որրորդ՝ որ կարգ ա
 ռողն պիտի լինի արու. զէրէ կին
 մարդն ոչէ լուսնի կնքոյ կարգին

Ե, Ուղիղ դիտանորութիւնն :

Զ, Որ կարգ առօղն պիտի որ մը
կըրտած լինի :

Եւ արդ՝ եօթն են կարգ և աս
տիճանք քահանայութեան :

Լ, Նաջինն է՝ դռնապանութիւնն .

և գործ դռնապանին է պահել ըզ
սրբուէ տեղին ՚ի պղծոց և ՚ի բա
նադրելոց : և զայս քմ ցոյց ետուր
յորժամ արար խարազան չուննէյ
և զանարժան վաճառօղս և գնօղս
դուրս արար ՚ի տաճարէն :

Լ, Երկրորդն է՝ ընթերցողութիւնն .

և գործ ընթերցողին է կարդալ
զմարգարէական գրքերն : և զայս
քմ ցոյց ետուր յորժամ եբաց ըզ
գիրքն եսայեայ մարգարէի և
յարեան ընթեռնուլ :

Լ, Երրորդն է՝ երգմնեցողութիւնն .

և գործ երգմնեցողին է զգալօղն
՚ի մկրտուի հրաժարեցնել ՚ի սա
տանայէ . և զդևս հալածել աղօ
թիւք ՚ի դիւանհրց երգմնեցնելով

անունա՛բ տն : և զայս քս յայտ
նեաց զդևս հանելով . և առաքե
լոցն ասելով թէ , զդևս հանէք ,
զհիւանդս բժշկեցէք :

Չորրորդն է՝ Զահրնկալութիւնն .
և գործ Զահրնկալին է զվառեալ
մոմ ՚ի ձեռին առնուլ ՚ի դէմ սբ
խորհրդոց . և աւետարան կարդա
լու ժամանակն : և վառեալ մոմն
կը ցուցանէ զլոյս աւետարանին .
և զայս յայտնեաց քս յորժամ ա
սաց թէ , ես եմ լոյս Տի . և զառա
քեալսն յայնժամ արար Զահրնկա
լոր ասաց թէ , դուք էք լոյս Տի :

Նինգրդն է՝ կիսասարկաւագւի .
և գործ կիսասարկաւագին է առ
նուլ զնուէրս ՚ի ձեռանէ բերո
ղաց և տալ ՚ի սարկաւագն : և զայս
քս յայտնեց յորժամ փէշտամալ
ղուշանմիշ եղաւ և լուաց զոտս ա
շակերտացն : Նաև՝ զսկիհն և ըզ
մաղզմանն և զաման գինւոյն և
զնշխարն առ սարկաւագն տանիլ .

և զՏանդերձ սեղանոյն լուանալ
 է գործ կիսասարկաւագին։
 Ա եյրդն է՝ աւագ սարկաւագի։
 որոյ գործն է ծառայել քՏնային
 ՚ի ժամ խորհրդոցն եկեղեցւոյ .
 և զաւետորն կարդալ . և զողջոյն
 ՚ի քահանայէն առնելով տալ ժո
 ղովորդեան : զայս ցոյց ետուր քս
 ՚ի ժամ պատարագելոյն որ ետ ըզ
 մարմին և զարիւնն ՚ի ճաշակել .
 անոր համար սարկաւագն հետ ժո
 ղովորդեան չառնուր հաղորդուի .
 այլ ՚ի սեղանն հետ քՏնային :
 Աթոթներդն է՝ քահանայուծիւն .
 որ է բարձրագոյն կարգ ի վր Վեց
 աստիճանաւորաց . որոյ գործն է
 զսրբազնասբ պտրգն մատուցնել .
 և այս է նախկնագոյն գործ քահա
 նային : և զայս յայտնեաց քս յոր
 ժամ ՚ի վերնատունն պտրգեաց .
 և իշխանուի ետ նց ասելով թէ ,
 զայս արարէք առ իմոյ յիշատակի :
 և հետևեալ գործ քահանային է

կապել և արձակել. կապել զան
դարձն ՚ի մեղաց, և արձակել զդար
ձօղն: նաև եցոյց քն զկարգ քա
հանայութե յանձն իւր՝ ՚ի խաչին
զինքն պտրգւով: Բայց եպսուին
և հայրպսուին ոչ են այլ կնիք և
կարգ. այլ բարձրագոյն իշխանուի
յեկեղեցւոջ, զի քհնայութին է
ոպ թգրուի. և եպսուին և կթղկո
սուին ոպ զկայսերուի հոգևոր:
Իսկ փականքն և բանալիքն՝ եր
կուք են ՚ի քահանայս. մինն է բա
նալի կարգին, և միւսն է բանալի
գիտուե: զի քհնայն է հրշակ տն
ամենակալի. որ հոգ պիտիւր տանի
միշտ ուսանելոյ և ուսուցանելոյ.
որ կարենայ ընտրել և սէջմիշ ա
նել ՚ի մէջ զանազան մեղաց:

Բահանայն բարի՝ նրման այ.
հրշակ ՚ի մարմնի և գեր ՚ի վերոյ.
Չարըն զէտ դիւաց զնւրիկէ՝ ի լուսոյ
հաղորդէ կարգին՝ դարկ ՚ի բարւոյ:

Խնդիր Ը:

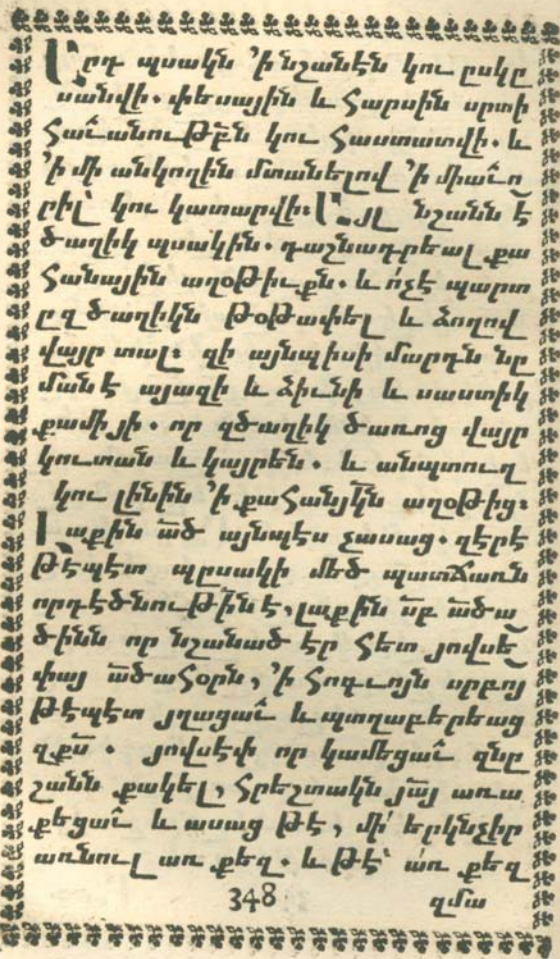
Յառա՛գ Խորհրդոյ Պատիւն:

Պատիւն է արդար զուգակցու
թի ամուսնացելոց արու՛ի և
իգի՛. ունելով անբաժանելի կա
պակցուի և կենցաղավարուի:
Ըրդ ասելով թէ, արդար զու
գակցուի, սէջմիշ կանէ զսբ պը
սակն ՚ի շնուէ և ՚ի պողոնկութէ և
յազգապղծուէ որ ո՛չ են արդար
զուգակցուի. այլ պիղծ և անմա
քուր խառնակութի: Ըրու՛ի և
իգի ասելով, բաժանէ՛ զսբ պսակն
՚ի յարու՛ամուլուէ. որ է անլուր չա
րիք: Եւ ասելով թէ, ունելով
անբաժանելի կենցաղավարութի՛
հաստատէ՛ զայ վճիռն թէ եղիցին
երկուքն ՚ի մարմին մի: զոր և քս
վճռեաց ասելով թէ, զոր անձ
զուգեաց՝ մարդ մի՛ մեկնեսցէ:
Օ էրէ այս խորհուրդս՝ է օրինակ
և գաղափար միանորու՛թեն քի

ընդ մարդկային բնուե. և ընդ ե
կեղեցւոյ: Լ. 11. քս ասաց վս ե
կեղեցւոյ թէ, ես ը ձեզ եմ զամ
աւուրս մինչև ՚ի կատարած Ծի.
Լ. 12. վս անբաժանելի միաւորուեն
ընդ մարդկային բնուե սբն յո
հաննէս մկրտիչն ասաց, զխրաց և
զկապ կօշկացն ոչ կարեմ լուծա
նել. այսինքն զբանն ՚ի մարմնոյն.
Լ. 13. ով ոք ուրեմն որ զսբ պսակն
քակէ, այնպիսին քակէ զբանն ՚ի
մարմնոյն. և զքս փեսայն ՚ի հարս
նէ եկեղեցւոյ, որ թէպէտ անհնա
րին է որ բանն ան ՚ի մարմնոյն և
յեկեղեցւոյ բաժանի, լաքին պը
սակի քակօղն թէ որ հնար որ լի
նէր՝ կու քակէր և զայն: Երէ
ինչպէս որ աղքատաց համար ա
սաց թէ, զինչ որ նց անէք՝ ինձ
կանէք. այսպ և ով ոք սբ պսակի
քակման պատճառ կու լինի և կու
քակէ, այնպիսին չար ք զնեստոր
միաւորուեն քի բաժանօղէ:
345 Լ. 11

Լ՝ յԼ Թէ որ ասես, ապա քս ա
սաց Թէ, եկի բաժանել զորդի ՚ի
Տօրէ և զգուստր ՚ի մօրէ և զկե
սուր ՚ի հարսնէ: Լ՝ սեմ Թէ, տես
բարակ մտօք. որ չասաց Թէ՝ եկի
քակել զհարսն ՚ի փեսայէ և զփե
սայն ՚ի հարսնէ: զէրէ անոնց ան
բաժանելի միանորուին՝ օրինակ էր
իւր միաւորութեն: Լ՝ յԼ զհայրն
՚ի յորդուոյ և զգուստրն ՚ի մօրէ
որոպէս բաժանէ. այն է որ ասց Թէ,
որ սիրէ զհայր և զմայր, զգուստր
և զորդի առանել քան զիս՝ չէ ինձ
արժանի: զէրէ առանել և գեր ՚ի
վերոյ սիրով՝ միայն անձ է սիրելի:
Լ՝ յԼ մարդիկ որ յառաջ քան ըզ
քի գալուստն զհայր և զմայր և
զայլ առանել կու սիրէին, քս է
կան ՚ի յաշխարհ որ զառանել սի
րելին որ է անձ՝ ծանուցանէ՝
և զայն սէրն որ այ կու վայելէ՝
(որ մարդիկ սխալելով կու տային
Տօր և մօր) դարձուցանէ առ անձ:

Ար թէ մարդիկ զՏայր եւ զմայր
 զորդիս և զդստերս այլ որ սիրեն
 նէ՝ վս այ սիրեն . և վս նր հրա
 մանին կատարմանն : զէրէ ով որ
 սիրէ զՏայր և զմայր իւր՝ զերախ
 տիքն նոցա կու ճանաչէ . այլ զե
 րախտիք ծնողաց ճանաչելն՝ զած
 ճանաչելէ : 'Արձլ՝ այնպէս իմա
 ցիր զպսակի անքակուին իմիաւո
 րութենէն քի . որ քս վս յաւի
 տենական ծննդեանն ասաց թէ,
 ելի ՚ի հօրէ և եկի յաշխարհ : այլ
 ոչ երբէք ասաց թէ՝ ելի ՚ի մարմ
 նոյս . կամ ելանեմ : ' Եսայէս և
 մարդ զՏայր և զմայր կարէ թո
 ղուլ և հեռանալ և ՚ի հեռաստա
 նէ կեողէթմիշ անել . այլ ոչ կարէ
 ելանել և բաժանիլ ՚ի զուգակ
 ցուն և առնել այլ : որպէս որ քս
 ոչ կարէ բաժանիլ ՚ի մարդկային
 բնութենէն (որ առ ինքն միա
 շորերէ) և առնել հրեշտակի
 բնութիւն :

Լորդ պսակն ՚ի նշանէն կու ըսկը
 սանվի. փեսային և հարսին սրտի
 հաւանութեն կու հաստատովի. և
 ՚ի մի անկողին մտանելով ՚ի միաւոյ
 ըիլ կու կատարովի. Լ. յ. նշանն է
 ծաղիկ պսակին. դաշնադրեալ քա
 հանային աղօթիւքն. և ոչէ պարտ
 ըզծաղիկն թօթափել և ձողով
 վայր տալ. զի այնպիսի մարդն նը
 ման է այագի և ձիւնի և սաստիկ
 քամիյի. որ զծաղիկ ծառոց վայր
 կուտան և կայրեն. և անպտուղ
 կու լինին ՚ի քահանայն աղօթից.
 Լաքին ան այնպէս չասաց. զէրէ
 թէպէտ պըսակի մեծ պատճառն
 որդէծնութին է, Լաքին սբ անծա
 ծինն որ նշանած էր հետ յովսէ
 փայ անծահօրն, ՚ի հոգւոյն սրբոյ
 թէպէտ յղացաւ և պողաբերեաց
 զքս. յովսէփ որ կամեցաւ զնը
 շանն քակել, հրեշտակն յայ առա
 քեցաւ և ասաց թէ, մի երկնչիր
 առնուլ առ քեզ. և թէ՛ առ քեզ

զմարիամ կին քո : Աեօյէ կամէր
 ասել թէ , մի՛ թողուր զմաքուր
 նշանածդ 'ի ձեռաց : Լ. յսպէս և
 յակոբ նահապտն եօթն տարի աշ
 խատեցան վս նշանածին և 'ի ձե
 ռաց չի թողան : զէրէ օրհնած նը
 շանն՝ է կէս պսակ : և յակոբ նա
 հապետն վս կէս պսակին որ էր
 նշանն՝ զուաքէլ՝ կին իւր կու կո
 չէր : Լ. յսպ և ամ նշանված կեր
 պիւն մի կուսաբար և հեռօրէն պը
 սակվածի պէս է ընդ նշանածին :
 Լ. զ՛ վս կախարդ եւ բանսարկու
 պիղծ և անիծել չարաբերան պա
 ռանանց խօսից ով որ կու քակէ
 զնշանն , այնպիսին նման է եւ այի
 որ օձին կու լսէ եւ 'ի լուսեղէն
 պատմուճանէն կու զըկվի . զէրէ
 կու լսէ օձակերպ և աղըլու չար
 պառաւանց , և ոչ լսէ ամային կա
 նոնաց : Լ. զ՛ թէ որ մէկ մարդ ըզ
 նշանածին մէկ պակասուին մահա
 նայ անէ բանսարկուաց լսելով

և զանուն կոյս աղջկան և կոյս տը
զայի ապակնէ, Թող զյակոբ նա
հապետն օրինակ առնէ իւրն. որ
նր զուաքէլ նշանեցին որ էր գէ
ղեցիկ, և զմեծ քոյրն լիա տըվին
որ էր աջօքն խացակ և նէմլի.
Լաքին նա չի բաժանեցաւ ՚ի լիայէ
այլ խապուլ արաւ:

Լ. յլ և գիտեւ լի է, որ պսակին է
րեք Թիւրլիւ բարի կայ.

Լ. ռաջիննէ հաւատն. որ է հաւա
տարմուի և մէկմէկի ինամուԹի.
որ յուխտին վր հաստատ կենան
և օտար անկողնով չի պղծվին:

Լ. րկրդն է զաւօկն. որ ծնանին և
վարժեն և սնուցանեն ՚ի փառս ար.

Լ. րդն է խորհուրդն. որ չի բա
ժանվին մինչ ՚ի մահ. որպէս որ քս
յիւր մարմնոյն անբժնեւ լի է մինչև
յաւիտեան. սյսսպ և ամուսնցլքն
մնան անբակ մինչ ՚ի մահ:

Լ. յս այլ գիտեւ լի է. որ է կերպ է
միաւորուին. և երկու կերպ մահ:

Լուաջին միաւորութիւն է հողեոր.
 որ է հաւանութի սրտից: և այս բա
 ժանվի յորժամ մարդ մեռանի յաշ
 խարհի՝ մտանելով ՚ի կրօնաւորութի.
 որ երկուքն մէկմէկի քոյր և եղ
 բայր լինին և ուխտեն մինչ ՚իմաս.
 և կամ առժամանակ մի յանկողին
 չի մտանել: Երկրորդ միաւորու
 թիւնն է մարմնաւոր. ըստ օրինի
 մերձաւորութե: և այս կարձակվի
 մարմնաւոր մահո՛ւամբ միոյն,
 կամ երկուցն:

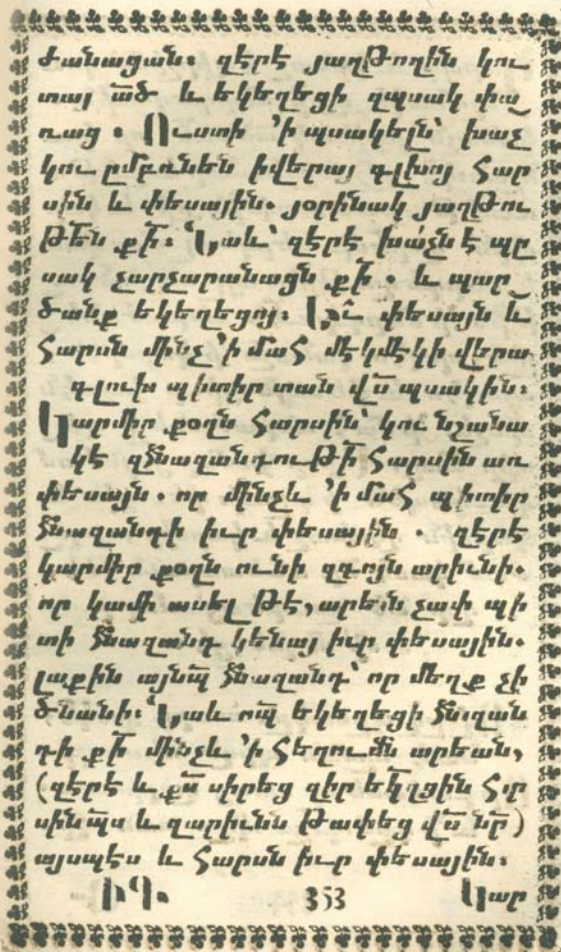
Լուաջինն է որդէծնու
 թիւն: Երկրորդն է վճարել զպարտքն
 մէկմէկի: Երրորդն է փախչիլն ՚ի
 պոռնկութե. ունի ասէ սբն պօղոս
 թէ, այլ վն պոռնկուե՛ ամէն այր
 թող զեր կինն առնու. և կինն
 զեր այրն: և այս երեք կերպս
 ո՛չ են մեղք: Չորրորդն է լցուցումն
 ցանկուե. և այն երբեմն մահացու
 մեղք է, և երբեմն ներելի:

Լ՛՛՛՛՛ ՚ի մէջ կարգ-վողաց՝ զանազան
մեղք կան • չարաչար գործածու-
թիւն • անդէպ ժամանակն • աղտե-
ղն միտքն • անպատշաճ կամ սուրբ
տեղին • որպիսիութի յղացածին
և կերպն •

Չորս կերպ զարդ կայ հարսին և
փեսային • որ հոգևոր մտօք իմա
նալի են • Լ՛ուաջինն է մատանին ՚ի
մատն • Լ՛կդն է պսակն ՚ի գլուխն •
Լ՛ըդն է կարմիր քօղն • և Չ՛ըդն է
կանաչ և կարմիր էպիրշիմն •

Մատանին՝ կու նըշանակէ թէ
հարսն և փեսայն ՚ի մէջ իրենց
սիրով պիտիր մնան • և օտարին՝
կնքեալ և մեօհրված • զէրէ սերն
՚ի սիրտն է • Ուստի սողումն իմաս-
տունն կասէ թէ • դիր զիս իբրև
զկնիք ՚ի վերայ սրտի քոյ •

Վլսոյն պսակն՝ կու նշանակէ թէ •
կուսուէ համար մինչև յայս կէտս
խայրէթ արին և պատերազմեցան
և յաղթեցին • և այս պսակիս ար

Ժանացան: զէրէ յաղթողին կու
 տայ ան և եկեղեցի զպսակ փա
 ռաց: Աստի 'ի պսակելն' խաջ
 կու ըմբռնեն ի վերայ գլխոյ հար
 սին և փեսային: յօրինակ յաղթու
 թէն քի: 'Նաև' զէրէ խանէ պը
 սակ չարչարանացն քի: և պար
 ծանք եկեղեցոյ: Ան փեսայն և
 հարսն մինչ 'ի մահ մեկմեկի վերա
 գլուխ պիտիր տան վն պսակին:
 Արմիր քօղն հարսին' կու նշանա
 կէ զնազանդութի հարսին առ
 փեսայն: որ մինչև 'ի մահ պիտիր
 նազանդի իւր փեսային: զէրէ
 կարմիր քօղն ունի զգոյն արիւնի:
 որ կամի ասել թէ, արեւն չափ պի
 տի նազանդ կենայ իւր փեսային:
 լաքին այնպ նազանդ' որ մեղք չի
 ծնանի: 'Նաև ոպ եկեղեցի նազան
 դի քի մինչև 'ի հեղումն արեան,
 (զէրէ և քն սիրեց զեր եկղեցին հո
 սինպս և զարիւնն թափեց վն նր)
 այսպէս և հարսն իւր փեսային:

Կարմիր և կանաչ էպիլոզիմն՝ կու
 նշանակէ զքի մարդեղութիւն .
 կանաչն՝ յօրինակ անուր որ կու
 նշանակէ զմշտն ջենանոր և զանթա
 րամ թագանորութիւն քի . և կար
 միրն՝ զարեմբ ներկեալ մարմինն
 և մարդեղութիւն . այլ ոպ անու
 թիւն ՚ի մարդեղութիւն անբաժանե
 լի է, որպէս կանաչն ՚ի կարմրէն ,
 այսպէս և փեսայն յիւր հարսէն
 մինչև ՚ի մահ անբաժանելի պի
 տիր մնայ : Ընոր համար յայնժամ
 կու կապեն ՚ի գլուխ փեսային և
 հարսին զկանաչ և կարմիր , յոր
 ժամ կասէ նբ անետարանն թէ ,
 զոր ան զուգեաց՝ մարդ
 մի՛ մեկնեսցէ :

* Ուրզ պըսակըն սուրբ քակէ,
 նա է նրման պիղծ նեստորի .
 Որ բաժանեալ ասաց զքրիստոս .
 և ՚ի դժոխսըս միշտ տան ջի :

Վերև իններորդ:

Յազագա էրից փեսայաց Բարեգործուհի,
այսինքն Ողորմուհի. Պահոց. և Լ՛ընից:

Խնդիր Լ:

Յազագա Ողորմութեան:

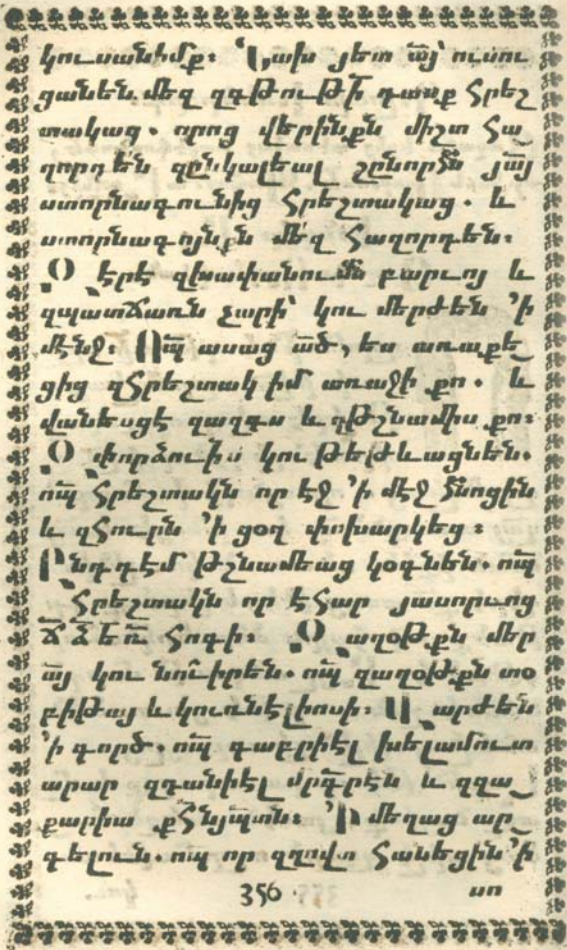
ղորմութենէ գթութի սըր
տի իվր ողորմելեաց:

Օ էրէ ովոք որ քարա
սիրտէ՝ չի գթար իվր ո՛

ղորմելեաց. որ այնպիսի մարդն՝
զայ տուրքն՝ այ կու խնայէ. և այ
նման իքէն՝ անասուն կու լինի:

զէրէ քս ասաց թէ, եղերո՛ւք գը
թածք ու՛ հայրն ձեր երկնա՛ւոր
գթած է: Լ՛. յլ անգութ մարդն
նման է շան. որ թէ յուտածէն
անէնայ պիլէ՝ չի տար այլոց:

Լաքին թէ որ բարակ աջօք և մը
տօք նայիմք, յամէն ստեղծո՛ւա
ծոց պիլէ զգործ ողորմութեան

կուսանեմք: 'Վախ յեռ օյ' ուսու
 ցանեն մեզ զթութի դասք հրեշ
 տակաց. որոց վերինքն միշտ հա
 ղորդ են զընկալեալ շընորձն յայ
 ստորնագունից հրեշտակաց. և
 ստորնագոյնքն մեզ հաղորդեն.
 () էրէ զխափանու մն բարւոյ և
 զպատճառն չարի՝ կու մերժեն 'ի
 մէջ: Ուն ասաց ան, ես առաքել
 ցից զհրեշտակ իմ առաջի քո. և
 վանեացէ զազգս և զթշնամիս քո:
 () փորձուիս կու թեթեացնեն.
 ուն հրեշտակն որ էջ 'ի մէջ հնոցին
 և զհուրն 'ի ցօղ փոխարկեց:
 Մեղդ էմ թշնամեաց կօգնեն. ուն
 հրեշտակն որ էհար յասորւոց
 ճճեմ հոգի: () աղօթքն մեր
 օյ կու նուիրեն. ուն զաղօթքն սօ
 բիթայ և կուռնէ լիոսի: Սարժեն
 'ի գործ. ուն գաբրիէլ խելամուտ
 արար զգանիէլ սրգրէն և զզա
 բարիա քհնյստու: Սմեղաց ար
 գելուն. ուն որ զղովտ հանեցին 'ի

սողոմայ. Արիացուցանեն և կե-
րակրեն. ուն հրշտկն զեղիա մար-
գարէն արթնացոյց ուտել զբե-
րած կերակուրն: Սխիթարեն.
ուն հրշտկն աաֆայել ասաց տու-
բիթայ թէ, քաջալերեաց խաղա-
ղուի լիցի քեզ: Լա՛ն երկու հրեշ-
տակք զառաքեալսն մխիթարեցին
'ի համբառնալն քի: Օ երկիւղն
փարատեն. որն գաբրիէլ ասաց
ածածնայ թէ, մի երկնչիւր մա-
րիամ: Արձակեն զկապեալս. սոն
հշտկն զսբն պետրոս և զայ առա-
քելսն: Օ բարձրագոյնս մեղա՛նե-
տեն. ուն գաբրիէլ զճնտնդն քի:
Օ ծածուկս յայտնեն. ուն հրեշ-
տակն որ յովսեփայ ածահորն ա-
սաց վս սբ ածածնի թէ, ծնեալն
'ի նմա՛ 'ի հողւոյն սբյէ: Պահեն
զմեզ. ուն ասէ դա՛նիթ, հրշտկաց
իւրոց պատուիրեալէ վս քո պա-
հել զքեզ: Լա՛ն թէ՛ հողիք են
հարկաւորք սրք առաքին 'ի սպա-

սանորուի վն ժառանգողաց ըզ
փրկուի: Եւ այլ բազում գործք
կան հրշտկաց. որ ամէնն կը ցու
ցանեն զգործ ողորմուե:

Երկրորդ՝ ուսանիմք զողորմութի
յերկնից և յամ աստեղաց. որք
զիւրեանց ազգմունքն և զխաս
լէյեթն միշտ կու հոսեն ՚ի վայր.
և արգէն տայ զլոյս իւր ամ աս
տեղաց. և ամպքն կուտան զանձրև
և զարեգական ջերմուին կու բա
րեխառնեն. զծովն կու շարժեն
որ չի հոսիր. և ձկունքն կենդա
նի կու մսան: Եւրրորդ՝ ուսանիմք
զողորմութի և ՚ի թռչնոց. զերէ ա
ղանին ՚ի տապանն նոյի շիւղ ձի
թենւոյ բերան յորինակ ողորմու
թեան. և ագռաւն կերակրէր զե
ղիա մարգարէն. և մեղուն զիւր
քաղցր մեղրն կու տայ ՚ի վայել
չութիւն մարդոյ. և քաղցրախօս
թռչունքն զունարձացուցանեն ըզ
լսելիս մեր: **Չորրորդ՝** ուսանիմք

զողորմութիւն յոչխարաց. որ թէ
մէկն հիւանդանայ, կուգան ա
ռողջներն կանգնին դէմ արևուն
և քեօրկէ կանեն: Վարձլ՝ ուսա
նիմք և ՚ի ձիոց. որ զմեռած ձիու
քուռակն՝ մէկայլ ձին կուսնու
ցանէ: և ասլանն զմողորեալ մար
դիկն կու ճանապարհորդէ. և տը
ղայոց և կանանց գութ կածէ:
Վարձեալ՝ ուսանիմք զողորմութի
՚ի սբ գրոց. որ յամէն տեղ կու
յորդորեն առնել զողորմութի:
Բս ասէ, երանի ողորմածաց,
դարձլ ասէ, արարէք ձեզ բարե
կամ ՚ի մամոնայէ: դրձլ զարժմն
տուք ողորմութի: դրձլ որինդրէ
՚ի քէն տուր: Սասի և ինքն չի խը
նայեց ՚ի մարմինն և յարիւնն. ՚ի
հանդերձն. և ՚ի ջուր կողին: այլ
զմայրն ետ յօհաննու աւտրնչին ՚ի
մայրութիւն. և սոգին գին ետ
մեր հոգւոյն: Վաւ՝ աջօքն ողոր
մեցաւ ՚ի լաւն ՚ի վերայ զազարու.
359 ճայ

ձայնիւն՝ ՚ի կոչելն. սրտիւն՝ ՚ի գը
 թալն. Չեռօքն զՏաց ՚ի բազմա
 ցնելն. և կան ծեփելն յաջս կու
 ըին. Աերանովն՝ ՚ի վարդպետելն.
 Լ՛կանջովն ՚ի լսելն զձայն Տիւան
 դաց. Ոտիւքն ՚ի վաստակելն.
 Գլխովն ՚ի փշով պսակելն.
 Սահունաւքն ՚ի փրկելն զՏոգիս
 ՚ի դժոխոց. Յարուքն ՚ի մխիթա
 ընելն զտրտմեալս. ՚ի Տամբառնալն
 զՏոգին սբ. առաքելն. Եւ յեկդ
 գալստեանն՝ ողորմելոց է սբց ՚ի
 վեր քան զարժանն փառաւորելով
 զնս. և մեղաւորաց՝ ՚ի վայր քան
 զարժանն պատժելով զնոսա.
 Դարձեալ՝ յորդորեն զմեզ յո
 ղորմուխի և օրինակքն սբցն այ.
 ոսկ արահամու որ առանց միւ
 սափիրի Տաց չէր ուտէր. և ար
 ժանի եղաւ միւսափիր ընդունե
 լոյ ՚ի չատրրին զբանն ան. և զեղ
 բօրորդին զովա ՚ի գերուէ դար
 ձայց. Եւ զովա՝ զՏրեշտակս այ
 կե

կերակրեաց: Եւ մովսէս մրգրէն
 այն քան ողորմած էր՝ որ ան պատ
 ժեղն իբէն զՏրէայսն՝ կասէր թէ,
 Թող զմեզս սց. և թէ ոչ՝ ջնջեա՛
 և զիս ՚ի դպրութենէդ կենաց:
 Եւ յետև որդի նաւեայ ողորմե
 ցաւ ըստաբ պոռնկին և պատեց
 յսպանմանէ: Եւ նբն պետրոս և
 յոհաննէս զանդամալոյծն բժրչ
 կեցին: Եւ պետրոս զտաբիթայն
 յարոյց: Եւ պողոս առ քն զեւ
 տիքոս պատանին կենդանացոյց:
 Եւ նբն մարկոս և սրապիօն մեծ
 ճգնաւորքն՝ զսբ աւտրոնայլ պիլէ
 ծախեցին և ողորմութի տվին:
 Եւ նբն գրիգոր մեր լուսաւորիչն
 Տբ կերպ չարչարանք քաշեց ողոր
 մելով մեր ազգին և դարձոյց ՚ի
 կուսպաշտուէ: Եւ այլ շատ օրի
 նակ և վկայութիք կան յանային
 գրոց մէջ. և յանաշուենն թուղթ
 չիկայ որ ՚ի մէջն ողորմութեան
 օրինակ չի գանվի:

Իսկ այս գովելի ողորմութիս՝ երկու կերպէ. հոգևոր և մարմնաւոր: հոգևոր ողորմութիւնն ասոնք են: Ասխ ցաւակցութի սրտի ի վր տկարաց: Լորկրդ՝ ներել և պաղըշամիշ անել զսուչն այլոց: Լորրդ՝ յանդիմանել զմեղուցեալսն: Չրդ՝ ուսուցանել զտգէտս: հինգերորդ՝ աղօթել ՚ի վր հալածողաց: Աւեցերորդ՝ մխիթարել զտրտմեալս:

Իսկ մարմնաւոր ողորմութիւնն ասոնք են: Աերակրել զքաղցելս: Լ՛րբուցանել զծարաւեալս:

Օ գեցուցանել զմերկս: Իտես գնալ հիւանդաց: Լորթալ մխիթարել զբանտարկեալս: Ժողովել զօտարս և խարիպս: Թաղել զանտէր մեռեալս: Լ՛ն վերջապտալ աթոռոց, վանորէից, և եկեղեցեաց: Լ՛ն մանաւանդ յանունն այ սուրբ եհմի, և տընօրինական տեղեացն մերոյ փրկուէ: Օ էրէ

առաքելական կանոնէ ըզտասա
 նորդս ընչից տալ սբ եհմի. քանզի
 առաքելքն ուր և քարոզէին՝ ՚ի
 քրիստոնէից ողորմուի կու ժողո
 վէին և յեհմ կու յղէին որբոց և
 այրեաց. և աղքատաց հոգեպա
 հիկ: Ահ ով որ կուզէ իմանալ
 աննախանձ մտօք, թող բանայ ըզ
 սբ աւետարանն և զառաքելոց գը
 ըհանքն, և տեսանէ թէ որքան
 պէճիտէ տալ ողորմուի սբ էմի.
 Օ մէկն ասեմ. և դու զայլս՝ մը
 տօք իմացիր: Մախսուսէն գան
 ձապետն սբ եհմի քսէ. զէրէ կու
 նստէր ՚ի դէմ գանձանկին, և կու
 նայէր թէ՛ ով կուտայ և ով դա
 տարկաձեռն կելանէ և կը մտանէ
 ՚ի տաճարն. և զմէկ լումայեկ տվօղ
 այրի կինն որքան երանեաց ասե
 լով, այրին այն տառապեալ՝ շատ
 էարկ ՚ի գանձանակն:

Ահ եւրի գործ. Ռարց ողորմութեան,
 եւ ճըբագ շիճեալ և ոչ ՚ի վառ մտն:

Խնդիր Բ:

Յաշտօ Պահոյ:

Պահքն է ճընշումն մարմնոյ .
Լարգելումն ախորժակաց .
Լ փափուկ Լ պարարտ կերակրոց .
Օ էրէ միշտ ուտելն Լ ըմպելն՝
զմարմինն ՚ի հոգւոյն կապտամ
բեցնէ, Լ զհոգին՝ յայ . **Օ** ի շա
տակեր Լ անպահեցող մարդն՝ մը
տօքն կու թանձրանայ . Լ զերկ
նայինսն Լ զբարակ Լ նուրբ իմաս
տութիւնսն ոչ կարէ իմանալ .
Աւստի մօտէս որ այ հետ կու խօ
սեր՝ նախ կու պահէր Լ կու ճըն
շէր զմարմինն Լ մտօքն կու նըր
բանայր, Լ ապա թէ այ հարցածին
պտտինն կու տայր . **Լ** ճ կու ապաշտ
փիլիսոփայքն ծոմով եւ պահօք
այնքան իմաստութե հասան . որ պա
զիսին՝ յօրն մէկ ջամիչ կուտէր .
Լ ճ սք ճգնաւորքն շատն ՚ի ձեռն
ծովի Լ պահոց՝ մարգարէութեան

և զանազան շնորհաց իմաստունի
ընկալան։ Եւ դանիել մարգարէն
ի ձեռն պահոց զգերիվերոյ սոց
կալի երազներն նաբուգոդոնոսո
րայ կրմեկնէր . և ի ձեռն պահոց
ընդ գաբրիէլի և միքայէլի կուխո
սէր . և ինոցանէ տեղեկացաւ և
խելամուտ եղաւ ժամանակի գա
լըստեանն քի։ Եւ եղիա ի օր
պահելով ի լեառն քորեբ այ տե
սուեն արժնացաւ։ ( ) Էրէ միտն
ի պարարտ և ի փափուկ կերուիրոց՝
կու ծանրանայ կու գուլանայ և
ի բարձունս չի կարեր ելանել .
ոպ որ բաղէն և տօղանն որ ծով
կու լինի՝ շուտով կու հասնի ա
վին . և թէ կերած որ լինի՝ չի կա
րեր բարձրնալ և զամէ ըմբռնել .
Սատի կու պաշտ իմաստունքն
կասէին թէ , ծումապահի հոգին՝
արտաքոյ ինքեան ելանէ . եւ ի
բարձունս փութով սրլանայ ոպ
զարծիւ։ Ասե՛ պահքն զմարդոյ
կեանքն

Կեանքն երկարացնէ . ուն յայտէ
 ՚ի սբ ճգնաւորսն : Ուստի ադամ
 Թէ որ յայն ծառոյն չէր կերեր,
 տայիմ կենդանի կու մնայր : Լաւ
 ենօք որ պահեաց ծովով՝ ՚ի դը
 րախտն յափշտակեցաւ . և հալիէ
 կենդանի է : Վարձեալ՝ պահքն
 յաղթէ զմարմնաւոր և զհոգևոր
 Թշնամիսն . զէրէ սրբուհին յու
 դիթ յաղթեց հողեփեռնէսի ՚ի
 ձեռն պահոց . և եսթեր Թագու
 հին՝ ազատեց ՚ի կոտորմանէն հա
 մանայ զհրէայսն ՚ի ժամանակս ար
 տաշէսի : և յուդա մակաբէ՝ պա
 հօք յաղթեց զանտիոքոս չար Թա
 գաւորն : Լաւ զհոգևոր Թշնամին
 յաղթէ պահքն . ուն քս յաղթօղն
 ամի՝ մեզ օրինակ տալու համար՝
 Խօր պահեց և յաղթեց զստնայ
 ՚ի լեառն փորձուէ : և առաքելոցն
 ասաց Թէ , այս չար՝ ոչ իւրեք ելա
 նէ . եթէ ոչ աղօթիւք և պահօք :
 Ուստի ստնյ որ ՚ի մէկ գիւնահարէն

Տրմանաւ մէկ ճգնաւորիմի որ ե
լաւ և յինքն մտաւ ՚ի ճգնաւորն,
սկսաւ այն ճգնաւորն այլ առա
ւել պահել և աղօթել. և դէն
ձանձրացաւ ելաւ թէ փախչի
ասաց սուրբ ճգնաւորն, ո՞վ չար
ո՞ր փախչիս. եկ որ ՚ի մէկ տեղ
բնակիմք: ասաց դէն, անպէտ
տայ ո՞վ չար ծեր. զիս սպաննե
ցիր քաղցած և ծարաւի. և Տեոա
ցաւ ՚ի ճգնաւորէն:

Վարձեալ զաղօթքն մեր՝ պահքն
կու գեղեցկացնէ. ինչպէս ասաց
ուստիայել Տրչովն սուբիթայ թէ,
բարի են աղօթք՝ պահօք և ողոր
մութ: Վարձլ՝ պահքն ուսուցա
նէ մարդոյ զխոնարհութի. որպէս
ասէ դաւիթ մարգարէն, խոնարհ
առնէի պահօք զանձն իմ:

Վարձլ՝ պահքն զՏեոացեալն յայ՝
մերձեցուցանէ առ ան. ուպ ասէ
յովել մրգրէն, դրձրութեալ առ ան
ան ձեր. պահօք, լալով, և կոծով:
Լայց

Լայց ա՛ւաղ հազար • ո՛ր է լաց
և կոծ յա՛նուրս պահոց յայսմիկ
ժամանակի • կեօյէքի այժմու ժա
մանակի պահոց օրերն՝ նիւթ չա
րութեան են եղեր անզգամաց •
որ յուսվաց օրն զչի գործած չա
րիքն՝ յա՛նուրս մեծ պահոց կու
գործեն։ Ար այնպիսի պահոց հա
մար՝ ան ասաց եսայեայ բերա
նովն թէ, յա՛նուրս պահոց՝ կամք
ձեր գտանին կատարեալք։

Ե՛րբ այնպիսի մարդոց պահքն՝ եզա
բէլի պահքն է • որ պահք պահել
տվա՛ն, և զնաբովթ սպաննեց։

Ե՛րբ այժմու ժամանակի՝ եզաբէլի
հոգևով չարքն՝ զեկեղեցի կուտա
պալեն։ Ար թէ՛ ՚ի ձեռաց գայ,
մարդայլ սպանանելն բան մի չէ •
որ թէսպո գործոյն չեն հասանիր,
լաքին կամօք ըսպանողք են։

Օ՛ հրէ բարի և չար գրծց թէ
մէլն կամքն է • թէ կամքն բարիէ,
գործքնայլ բարի է • և թէ կամքն

չար է , և գործքն այլ չար է : զի
Ծառ չար՝ պտուղ չար բերի :
Լ՝ յլ սբ պահքն ազատ է յանկար
գուլթենէ . և ՚ի խոնարհս հոգւով
կու փայլի : Լ՝ յլ սատանայ գիտէ
որ այ փէք մախպուլէ պահքն և
աղօթքն . և իւր չար գլուխն՝ պա
հօք և աղօթիւք խորտակեցաւ ՚ի
քէ . և կու խորտակի ՚ի բարի պա
հօղաց . անոր համար կու ջանայ
որ խառվուի սերմանելով տեղ և
տեօշէկ փէ յտահ անէ ՚ի հոգիս խը
ռովարարաց . որ անարժանութ ճա
շակել տայ զմարմին և արիւնն քի .
որ ճաշակողն պատժի և պատու
հասի : Եւ քին վասն այ լինի՝ կը
ուեցէ՛ք զասածս . և ՚ի պօշ տեղն
մի՛ բարկանայք ծառայի ձերոյ .
տեսէք թէ՛ որ չէ այնպէս , զինչ
որ կամիք այնպ աւարէք : Եւ թէ
այնպէս է , աղաչեմ զձեզ սիրովն
այ . մեղքէ հոգեկն ձեր . զայն սբ
պահքն սրբուլթեամբ պահեցէք .
ԽԽ 369 խա

Խաղաղութեամբ և պարկեշտութեամբ
 զէրէ մեղքէ ազգն մեր. որ մէկ
 քանի մարդոյ համար՝ պիթէվիճէ
 տիվէնմիշ լինի յայլազգ քրիստո
 նէից. Լ՛՛՛ չի լինի թէ՛ ՚ի մարգա
 րէէն զվայն ժառանգեն. ուն ասէ
 եսայի 58 գլ՛. ՚ի հակառակութիս
 և ՚ի կռիւս պահէք. զինչ պիտոյ
 են այնպիսի աւուր պահք. գալ
 բողոքել ձեզ առիս. և ինձ ոչ լը
 սել. Լ՛՛՛ յաճքն նինուէացւոց՝
 եղև ընդունելի. և զանձ հաշտե
 ցոյց. Լ՛՛՛ յովէլ մարգարէն պատ
 ուիրէ բերանովն այ թէ, սրբե
 ցէ՛ք պահս. և ոչ թէ պղծեցէք.
 Ա՛՛՛ երջապէս զինչ ասեմ, պահքն
 կանէ զմարդն՝ քի տեսուեն ար
 ժանի. ուն աննա մրգրէուհին որ՛ի
 տձրին պահէր և աղօթէր՝ քի տեսու
 թեն եղև արժանի. Լ՛՛՛ առ քլքն
 յետ համբարձմանն քի որ սրբապ
 պահեցին, հգլն սբյ արժմացան.
 Վարձեալ ծոմ մարդոյ թուքն

զօձն կսպանանէ . զի՛նչ զարմանք
Թէ զսատանայ սպանանէ :

Վրձլ՝ օձն զՏին խորինն ծոմ պա
հելով կու մերկանայ . և մեք ըզ
հնութիւն մեղաց՝ պահօք պիտիր
մերկանեմք : Վրձլ՝ ՚ի ձեռն ուտե
լոյ անկա՛ւ ադամ և մեք յայս ցա
ւալի երկիրս . և ՚ի ձեռն պահոց
պիտի որ ելանեմք առ անձ ՚ի բան
տէ աշխարհիս : Արոյ օրինակն է
՚ի հնդկաց մուկն . որ զՏինտիստան
ճէվիզին ծակէ . և ՚ի մէջն մտեալ՝
որ քան կուտէ՝ կու գիրանայ . և
՚ի նեղ ծակէն՝ այլ ՚ի դուրս չի կա
րեր ելանել . ուստի անձար մնալ
ցեալ՝ այն քան կու պահէ մինչև
յառաջին ջափն պզտկնայ և ապա
Թէ ՚ի դուրս կելանէ : (Եւսպէս
և մեք ադամայ ուտելովն մըտաք
յայս աշխարհս . ուտելով զմեղս
գիրացաք . և չեմք կարեր ելանել
յաշխարհէ և մտանել առ անձ . ու
րեմն պիտիր պահեմք որ յառաջին

Թարիին Ժամանեմք. և յաշխարհ
ելեալ առ ան մտանեմք :

* Պահքն է հողւոյն լընացարան .
նաև մարմնոյն նք պահարան .
Լըն է ըզմարդ հրեշտականման .
Թըռուցան է յերկնից խորան .

Խնդիր Գ .

Յաշխարհ Լընից :

Լ ղօթն է պտուղ սրտի և բե
րանոյ . ընծայեալ այ ՚ի շը
նորհակալուի ընկալեալ բարեաց
ի նմանէ : Լըն ըստ նքյն դիօնէ
սիօսի, աղօթն է լուսեղէն լար իմն
կախեալ յերկնից ծայրութենէն
առ մեզ . որ զմեզ լըն միանորէ,
և զան ընդ մեզ : Սէրէ յորժամ
որ աղօթեմք, մեք ընդ այ կու խօ
սիմք. և յորժամ կարդամք զան
տարանն, ան ընդ մեզ կու խօսի :
Լըն բարձր է ան, և մեք ցած .
և միտք մեր տայիմ կու ջանայ որ

առ ամ հասանի և չի կարեր . ա
նոր համար ամ մեզն ճնար է ցոյց
տվեր զաղօթն . որ զնր ծայրն ըմ
բռնենք . և աղօթիւք ՚ի վեր յեր
կինս ելանեմք . և լնմա խօսիմք .
և զմեր պակասութիս՝ անմոռաց
բնուեն այ իՔատէ անեմք . և առ
նու՛մք՝ ինմանէ զպէճիտն մեր փրո
կութեան : **Օ** էրէ աղօթն է բա
նալի արքայութե . որով բանամք
զգանձարանն և զխազնէն այ . և
առնու՛մք ՚ի նմանէ զբարի խնդրո
րն ածս մեր : **Ա**րեմն պէտք է որ
մտօք դառնամք առ ամ սբ և խո
նարհ յօժարութեամբ . և մաքուր
հայցունածովք զամ խոնարհե
ցնեմք յաղաչանս մեր :

Ըրդ աղօթից պտուղն շատ է :
Եւս զի աղօթիւք մօսէս մարդա
րէն զծովն կարմիր պատառեց . և
զորդիսն իէլն անցոյց յերկիրն ա
ւետեաց . և մեք աղօթիւք զծով
մեղաց պատառեմք , և յերկինս

եղանեմք: Վարձը մովսէս աղօթիւք մանանայ յերկնից իջոյց. և ՚ի վիմէն ջուր բղխեցոյց: և մեք աղօթիւք զքաղցրուին այ կուճաշակեմք. և ՚ի կարծր վիմէն որ է անձ զջուր զովացուցիչ առնումք եւ ըմպեմք. որ է ողորմուի նորա: Լորկրդ՝ աղօթն զամուլ և անծին հոգին ծննդական կանէ. որն որ աղօթքն աբրահամու բժշկեց ըզտունն աբիմելէքայ յանծննդակա նուէ: Լորորդ՝ աղօթն յանելու զկեանքն մարդոյ. որպէս յայտ է յաղօթիցն եզեկիա Թագանորին. որ ժե տարի կեանքն անելցաւ: Զրրդ՝ աղօթքն դարձուցանէ ըզմարդն ՚ի գերութէ. ոն յայտ է ՚ի մանասէ Թագանորէն. որ աղօթելով ազատեցաւ ՚ի բաբելոնի գերութէ: Ե, Լ՝ աղօթքն կու հալածէ վթշնա մին. որն յայտ է յաղօթիցն յեսուաւայ որդոյն անեայ. որ յաղօթելն քարէ կարկուտ իջաւ յերկնից ՚ի վր

վերայ թշնամեաց: և մօսէս՝ աղօ
թիւք կոտորեաց զամաղեկացիսն
տարածմամբ ձեռացն որպէս զքս
Իխաչին: և սամուէլ մարգարէն
աղօթիւք կոտորեաց զայլազգիսն
երկնային որոտմամբ: Գ, Աղօթն
պողաբեր առնէ զամուլն. որպէս
զմայրն սամուէլի. որ աղօթիւք
եօթն որդիս ծնան: և փենանայ
որ ոչ աղօթէր, յեօթն որդոց զըր
կեցան: և զաքարիա հայրն յօհան
նու մկրտչի՝ աղօթիւք ընկալան ըզ
սբ յօհաննէս: և յովակիմ և աննա
զտիրամայրն մարիամ անծածին:
Է, Անայ զգուռն դրախտին. ոպ
որ աջակողմեան անազակին. որ
սական աղօթեց, և բազում ընկա
լան. անագան ընթացան, և կա
նուխ ժամանեց: Ը, Աղօթքն
պայծառացուցանէ զմարդն երկ
նային փառօք. ուստի յօրինու մեզ՝
քս յաղօթելն պայծառացան.
ոպ ասէ սբն զուկաս թէ, և եղև
ի

'ի կալն նր յաղօթս՝ եղև տեսիլ
 երեսաց նր այլակերպ: որ չէ թէ
 իւր աղօթիցն վարձ ընկալաւ զայն
 պայծառութիւն. այլ մեզ ծանոյց
 թէ, ով ոք որ անդադար աղօթէ,
 'ի վերջն այսպէս պայծառանալոց է:
 Թ, Լ՝ աղօթքն բժշկէ զմարդն 'ի հի
 ճանդութենէ. ուն ասէ սբն յակո
 բոս թէ, աղօթքն հաւատով՝ փրո
 կեացեն զաշխատեալն: Յարու
 ցանէ զմեռեալս. ուն զզազարոս:
 Փրկէ զզրպարտեալս. որն զշու
 շան: Տանջէ զսատանայ. ուն որ ա
 ղաղակէր դև մի առ սբ առաքելն
 բարդուղիմէոս թէ, չարչարեն և
 տոչորեն զիս աղօթք քո: Փակէ
 և բանայ զերկինս. ուն եղիայի ա
 ղօթքն զերկինքն փակեց զ տարի
 և զ ամիս. և վերստին եբաց:
 Լ, յլ թէ ի սչ պատճառաւ ա
 ղօթքն ընդունելի չի լինիր եր
 բեմս. բազումք են պատճառքն:
 'Նախկինն է՝ մեղք աղօթողին.

ունի ասէր անձ եսայեան, յորժամ
 յաճախեցէք յաղօթս, ոչ լուայց .
 զի ձեռք ձեր լիք են արեամբ: և
 ծնէ կոյրն ասէր, գիտեմ զի ան
 մեղանորաց ոչ լի: Երկրորդ,
 երկբայուք և շիւժէով աղօթելն .
 որոնք ասէ նքն յակոբոս, խնդրես
 ցէ հանատով և մի՛ երկմտեսցի:
 զի պետրոս առաքեալն ՚ի վրձո
 վու գնալն իբէն որ երկբայեցաւ,
 սկսան ընկղմիլ: Երրորդն է՝ որ
 մարդ զանպէտն խնդրէ յայ . որ
 ոչ տունողին վայելէ, և ոչ առնող
 զին օգտէ: ուն խնդրել յայ գե
 ղեցիկ կին . մալ և ապրանք:
 Չոր՝ անարժանութի վն մարդ
 աղօթէ . ինչպէս հրէայք որ ան
 արժան էին ազատութե, երեմիա
 մրգրէի աղօթքն վն նց ընդու
 նելի չեղան: Է, Չար և աղտեղի
 խորհուրդքն կարգելուն զաղօթքն
 ուն որ տօբիթ պղտորել մտօք նրն
 ջեր՝ ծիծուանց աղբովն կուրացաւ:

Չ, Խոտեւն զածային օրէնս. ույ
որ մէկ վարդւտ մի՛ անլուր աշա
կերտին դաս չիտար. այսպէ՛ և ան
անլուր մարդոյն զինդիրն չիկա
տարեր: ույ որ դա՛նիթ շատ աղա
ջեց վս մանկանն, այլ ան չիլը
սեց. զէրէ և դա՛նիթ անլուր է
դա՛ն օրինացն այ որ ասէր թէ,
մի՛ շնար, և մի՛ սպանաներ:

Է, Խստասրտութիւն. զէրէ մարդ
որ չիլսէ աղքատին, և ան չիլը
սեր այնպիսի աղօթողին: Ինչպս
մեծատունն որ չիլսեց զազարոսի,
և ո՛չ աբրահամ լսեց մեծատանն:
Եւ սողմոնն ասէ, որ խցէ զականջն
առ ՚ի չիլսել աղքատին, և նա՛ կար
դասցէ առ տր և ո՛չ լու՛իցէ ան:

Վարձ՛ ով դք որ քարասիրտ է և
չի ողորմիր իւր պարտաւորին, և
ան չողորմիր յաղթեւն նր. զէրէ
կասեմք թէ, թո՛ղ մեզ ույ և մեք
թողումք: Ը, (Յա՛նելուլն ՚ի մեղս.
որպէ՛ որ եսա՛ն ո՛չ եղա՛ն արժանի

որ ճնուութեն սահակայ հօր իւրոյ .
զի ՚ի մտի ունէր սպանանել զյա
կոբ : Թ , Լ՝ ն համբերուի աղօթո
ղին . ուստի սակուղ որ ճի համ
բերեց սամուէլի գալըստեանն ,
այլ զպատարագ մատոյց՝ ան ճի ըն
դունեց : Գ , Ծ ՝ վնասակարն խնդ
րել . ոպ որ յակոբոս և յօհաննէս
խնդրեցին հրաման ՚ի քէ՛ յերկ
նից կրակ իջուցանել և այրել ըզ
գիւղ մի սամարացոց՝ քս արգիլեց :
և պօղոս խնդրեց որ խայթ մարմ
նոյն բարձվի , և ան ճի լեց :
Լ . յլ տեղի աղօթից յատկապէս
և մախսուսէն եկեղեցին է .
ոպ ասէ դանիթ , յեկեղեցիս օրհ
նեցէք զան . և թէ՛ քեզ վայելէ
ան օրճնութի ՚ի սիօն . և քեզ տա
ցին աղօթք յեհմ : Լ ճ՛ պետրոս
և յօհաննէս զիններդ ժամ աղօ
թիցն՝ առնէին ՚ի տաճարն : Լ աքին
եկեղեցին ճի խափաներ զաղօթելն
ի տան մէջ յանկարելի Գմնակի .

այլ կու խափանէ ըզ կատարումն
սբ խորհրդոց 'ի մէջ տան . զէրէ
եկեղեցի՝ մախսուսէն զխորհրդս
և զաղօթս կատարելոյ համար կու
շինվի: Օ էրէ յեկեղեցին գալ
և աղօթել՝ հազարապատիկ լա՛ն է
քան 'ի մէջ տան աղօթելն . զի ուր
ժողովին երկու և երեք, անդ եմ
ես 'ի մէջ նց ասաց քս: 'Կաև դա
նիթ ասէր թէ, հաղորդ արա զես
տր ամ երկիւղածաց քոց: Լ յլ
լինի թէ՝ մարդ անարժուն է զամ
ղաչելոյ . և յեկեղեցի որ կու գայ,
արժանանորաց աղօթիցն մասնա
կից կու լինի: Ոպ որ 'ի քի ժամա
նակն զմէկ անդամալոյծ մի 'ի ցը
նոց և պսճայէն որ քէժկէրէ յով
'ի վայր կախեցին առաջի քի . թպտ
այն քեօթրիւմն կատարլ հա՛նատ
չունէր, լաքին սբ անետրնն կա
սէ թէ, և տեսեալ յի զհա՛նատս
նց՝ ասէ ցանդամալոյծն, որդեակ՝
թողեալ լիցին քեզ մեղք քո:

զայս ասաց Վս կատարեալ հաւա
տոյ իջուցողացն այն անդամալու
ծին: Եւ յսպէս և մէկ մարդ մի
որ արժանաւոր աղօթք չկարէ ա
նել յեկեղեցին, լաքին խոնարհե
լովն և գալովն յեկեղեցի, արժա
նաւորաց աղօթիցն մասնակից կու
լինի ոսկ զանդամալոյծն. որ հա
ւատով բերողացն բժշկեցաւ: և
այս է որ հաղորդուի սբց կասեմք
ի մասանց հաւատոյ մէջն:

Եւ Վս ժամու աղօթիցն գիտա
ցիր, որ քս ժամանակ չի սահմա
նեց, թէ յերեկոյին և կամ յա
ռաւոտուն միայն աղօթէ. այլ ա
սաց թէ, պարտէ յամ ժամ յա
ղթս կալ և մի՛ ձանձրանալ: և
ինքն տրն՝ զգիշերն բոլոր աղօթէր
և ի ցերեկն քարոզէր: Եւ զա
ւիթ՝ եօթն անգամ յաւուրն օրհ
նեցից զքեզ ասէր: Եւ քին գի
տել պէտքէ, որ տայիմ առանց
գործ գործելոյ աղօթից պա

րապիլն միւնքիւն չէ. զէրէ մար
 մինն այլ զիւրն կու խնդրէ. ապա
 յամժամ աղօթեւն որպէս լինի.
 Եւսացիր որ աշխարհս տուն փոր
 ձութեան և պատերազմի է. և ա
 ղօթքն զէն և փուսատ քրիստո
 նէից է. այլ զինունորն տայիմ ՚ի
 մէջ պատերազմի գողով՝ զզէնն ՚ի
 ձեռաց չի պիտի որ ձգէ: այլ միշտ
 ՚ի գործոյ դադարելով աղօթեւն
 անհնար է. սակայն մտօք աղօթեւն
 միշտ՝ կարելի է. Նաև՝ այն յամ
 ժամ ասեւն՝ ոչ ցուցանէ թէ քը
 սան և չորս սահաթն այլ պիտի ա
 ղօթեն. զէրէ քնոյ ժամանակ կայ.
 գործոյ ժամանակ կայ. այլ կամի
 ասել թէ, ՚ի ժամու և ՚ի սահմա
 նեալ ժամանակի աղօթիցն մի՛ յետ
 կենար յաղօթելոյ. որպէ թէ աշա
 կերտի մի ասեմք թէ, ով մանուկ
 տայիմ ջանա՛ ուսանիլ. կամիմք ա
 սել թէ, յուսման ժամանակն
 մի՛ դատարկ կենար:

Վարձեալ՝ որովհետև աղօթքն է
դարձումս մտաց առ անձ, և պտուղ
սրտի եւ բերանոյ ընծայեալ այ
վս ընկալեալ բարերարութեց ՚ի
նմանէ, Սրեմս յամ ընկալման
բարեաց ժամանակն ով ոք որ շը
նորհակալ լինի զայ և գոհութի
տայ այ, այնպիսին միշտ կաղօթէ
առ անձ: Վաւ ամ բարեգործութի
է աղօթք և շնորհակալութի այ.
զէրէ աղօթից անունն կերպիւ մի
յամէն բարեգործութեան վերայ
կու դրվի, զի անդադար աղօթօղ
կոչի բարեգործ մարդն: Վաւ
սբ կենցաղավարութիւն մարդոյ՝
է աղօթք առ անձ. զի սբն սրտիւ
և գործով տեսանէ զանձ զիւր նը
մանն որպէս ՚ի հայելոջ զպատ
կերն այ. և ՚ի պղծալի գործոց
դառնայ առ անձ: Սուտի այն որ
հաստատ է ՚ի սրբութե միշտ, ՚ի
սրբութե իւրում երևեցուցանէ
զպատկերն այ և տեսանէ զնա.
383 ըստ

ըստայնմ թէ, երանի որք սբք են
 սրտիւ. զի նոքա զամ տեսցեն:
Լստա այլ է աղօթքն, և այլ աղա
 ջանքն. զի աղօթքն՝ խնդրէ զպար
 գև ինչ յայ. և աղաջանքն՝ խընդ
 րէ ազատիլ ՚ի չարէ: **Վարձլ** այն
 միշտ և անդադար աղօթէ, որ զամ
 ինչ առ ամ վերաբերէ ոպ առ տը
 վօղն բարեաց: զէրէ ինչ բն կայ
 մեզ որ յայ առած չեմք:

Լստ է ՚իմէջ աղօթից ինչ պի
 տիր խնդրեմք յայ, քս կու
 սուցանէ ՚իմէջ հայր մերին
 եօթն բան:

Լուաջինն է այս. հայր մեր որ յեր
 կինս՝ սբ եղիցի անուն քո:
Լերկրորդն է այս. Եկեսցի արքայ
 ութի քո: **Լ**երրորդն է այս. Եղիցին
 կամք քո ոպ յերկինս և յերկրի:
Լչորրորդն է այս. զհաց մեր հանապա
 զորդն՝ տուր մեզ այսօր: **Լ**հինգե
 րորդն է այս. Թող մեզ զպարտս
 մեր՝

մեր՝ որպէս և մեք թողումք մերոց
 պարտապանաց: Ա եցրդնէ այս.
 Սի՛ տանիր ըզմեզ ՚ի փորձութի:
 Լ Թնեքդնէ այս. Լ յ փրկեա՛
 զմեզ ՚ի չարէ: Լ ի վերջինն՝ դո
 հովթիւնէ և ոչ խնդրված որ ա
 սէ թէ, զի քոյէ արքայուի և զօ
 րուի և փառք յա՛հիտեանս:

* Սէնուսիան Լ աւջին բանի
 հայրերի:

Հայր մեր որ յերկինս՝ սբ է
 շնորհ անուն քո:

Լ յսու բանի՛ն ելանէ երկրա
 ծին մարդն յորդէգրութիւն
 հօրն երկնա՛ւորի և յեղբայրուի
 քի. զէրէ ՚ի նոր արարչութեան՝
 բնուք՝ որդին սյ՝ եղև որդի կու
 սին բնուք. և զմեր բնութիւնն
 բարձրացոյց ինքեմք: Լ աքին յայս
 տեղս հայր անունն ՚ի դէմս սբ
 Լ րրորդութեանն է:

Լ րդ սծ ասի հայր մեր. նախ զի
 ԻԼ

ստեղծեց զմեզ 'ի պատկեր իւր և
'ի նմանութի: Լորկրդ՝ զի գնեաց
զմեզ ան պատճական արեմբն քի
'ի դժոխոց և 'ի մահունէ: Լորդ՝
զի 'ի ձեռն մկրտուեալն անազանին
շնորհաց՝ զմեռեալքս 'ի նոր կեանս
հասոյց: Չորրդ՝ զի որդէգրեաց
զմեզ 'ի ձեռն շնորհաց յորդիութի:
Նինգերորդ՝ կոչմամբ. որ զմեզ
յերկնից արքայութիւն և ժառանգ
գութիւնն հրահրեց:

Եւ թէ վսէր քս ուսոյց մեզ
զան՝ հայր կոչել յաղօթս:

Սախ զի իբրև որդիք հնազանդ
լիցուք նմա և ծառայեսցուք. և
երկիցուք որդիական երկիւղիւն.
ոպ սսէ սբն պետրոս առաքեալն,
եթէ հայր կոչէք զայն որ առանց
ակնառուեալ գատէ, երկիւղիւն ըզ
ձերոյ պանդխտուեալ ժամանական
գնասջիք: Լորկրդ՝ զի 'ի մէջ ամե
նայն բարեաց ոչ ինչէ առանել
ազնիւ բարի քան զորդի. և թէ՛

մեծ փառք է մարդոյ՝ այ ծառայ
կոչել, որչափ առաւել փառք է
որդի կոչել. և որպէս Տօր բարին
որդին է, այսպս և որդւոյ բարին
հայրն է. յորոց մէջն հեռ և նա
խանձ չի արմատանար: Եւրբ՝ զի
հայրն առաւել լսէ որդւոյ և ՚ի
խնդիրն հաճի, քան թէ ՚ի խնդիր
ծառային: Աստի վասն բնութի
որդւոյն ասաց հայր ՚ի յորդանան
թէ, ընդ որ հաճեցայ: Եւ մեք
հայր կոչելով զամ, զամ խնդիրս
մեր քաղցր ցուցանեմք նմա:
Եւ որդին որոյ առաւել խնդրէ
հաճոյանալ քնն թէ հօրն: Ս Էրէ
մինչ զամ՝ հայր կոչեմք, զսէր ՚ի
իվր մեր կու զարթուցնեմք. և ՚ի
ծնողական գութ կու շարժեմք:
Եւ յլ ուն հայրն առաւել լսէ որ
դւոյն, և որդին առաւել պիտի
լսէ հօրն. զէրէ թէ մարմնաւոր
ծնողաց և հարց հնազանդ պիտի
գտնվիմք, որ իբնն ի պատճառ են

մեզի միայն մարմին տալով մեզ,
 ապա այժմ հոր որքան պիտի հնարան
 դիմք որ զբոլորն մեր ունիմք 'ի
 նմանէ: Չոր՝ զի որդին ժառանգ
 և միրասխորէ բարեաց հորն. որպ
 ասէ սբն պողոս, եթէ որդի, ապա
 և ժառանգ. իսկ թէ անձ զհայրա
 կան անունն չի խնայեց մեզ, պի
 տի խնայէ 'ի բարիսն իւր 'իտալ
 մեզ: անոր համար ուսոյց մեզ
 հայր կոչել զանձ որ ժառանգա
 կից առնէ զմեզ իւր բարեացն.
 յարութե, թողութ, և յանխտե
 նական կենաց: Հինգերորդ, զի է
 թէ մեզ հաճոյ է որ զանձ հայր կո
 չեմք, որ պիտի զմանութի հորն
 ունենամք, այսպէս և այժմ հաճոյ է
 մեզ հայր կոչել յորժամ տեսանէ
 թէ զմանութի իւր 'ի մեզ բերեմք.
 այլ զի անձ հայրն մեր երկնաւորէ.
 և մեզ պէտք է երկնայիս կենցա
 ղավարութի ստանալ:

Եւ թէ վսէր ասաց մեր ասել
 488
 45րէ

զէրէ միայն քսէ բնութի որդի այ.
 և նա միայն կարէ ասել հայր իմ.
 և մեք շնորհօք որդի եմք և ոչ բը
 նութք. և ոչ մէկ մարդ է միայն
 որդի այ շնորհօք, այլ ամ քրիս
 տոնեայք. Մնոր համար չեմք կա
 րեր ասել հայր իմ, այլ հայր մեր.
 որ զամէն քրիստոնեայ մեզ եղ
 բայր իմանամք և ժառանգակից
 արքայուէ. և իբրև միոյ հօր որդիք
 սիրեմք զիրեարս. և ի թուլանայն
 միոյն ի յաղօթից և ի կարօտիլն ի
 թի ի միք, միևսոյն աղօթիւքն օգ
 տմք. զէրէ կամեցա՛ն քս՝ աղօթել
 մեզ վասն անցան. զի և անքեան
 աղօթեացեն վս մեր. զի յամենից
 աղօթից առնիցեմք զպտուղ հո
 գևոր վարձուց.

Որ յերկինս ես.) Օ էրէ եր
 կինքն պարունակէ զամենայն
 ստեղծուածս. և այ որ կասեմք
 թէ՛ յերկինս է, կամիմք ասել թէ,
 որ կաս յաման նախախնամելով

և կառավարելով: Վարձի թէպէտ
ամ յամ տեղէ, զէրէ զերկինս և
զերկիր ես ընում ասաց, լաքին
առաւել զօրութիւն այ երևի յեր
կինս. ունի ՚ի հրշտկս. ՚ի լուսեղէն
երկինքն. և յաստղալից երկինն:
Վարձի ասեմք յերկինս, ցուցա
նելով թէ զժառանգութիւն զոր
ամ մեզ խոստացեր է՝ ոչ է երկրա
ւոր և անկնացու, այլ երկնային
և անապակուն: Վարձի ասեմք յեր
կինս, զի յաղօթելն մեր՝ զմիտ մեր
համբարձցուք ՚ի վեր յերկինս:
Ընոր համար յաղօթելն մեր՝ դար
ձեցնեմք զերեսս մեր յարևելս.
զի յարևելից համբարձան եղ
բայր մեր քս յերկինս. և յարև
ելից խաչն փայլելոցէ. և յարև
ելից գալոցէ փրկիչն մեր ՚ի դա
տաստան: Վարձի ասեմք յեր
կինս, զի իմասցուք թէ, յաղօ
թելն մեր՝ խնդրելոց եմք զերկ
նայինսն և ոչ զերկրաւորս. որպ

ասէ յակորոս, զվերինն խնդրե
ցէք և խորհեցէք. ուր քս նստի
ընդաջմէ հօր. և մի՛ որ յաշխարհի
աստ են:

ՍԷ եղևցի անուն քո: Նախ կա
միմք ասել թէ, ո՛վ անձ հայր՝
զայն սրբութիւն զոր ՚ի մկրտուե
վայելեցաք՝ հաստատ պահեա ՚ի
մեզ. մաքուր և անաղտ: Երկրորդ
կամիմք ասել թէ, հայր անձ խընդ
րեմք որ քո սբ անունդ յամենից
փառանորի. և ո՛չ թէ կուոց, եւ
հերձուածողաց, և սատանայի ա
նունն: զէրէ հայրական անունն
միայն քեզ կու վայելէ. այլ սատա
նայ և կուռք և հերձուածողք՝
աշխարհ և ունայնութիւնք ճի՛
ոչ են մեզի հայր. այլ միայն դու:
Արեմն զայդ հայրական անունդ
որ մեք կու խոստովանիմք, արա՛
զի յամենից փառանորիցի. որ մեք
՚ի լսելն զփառանորիլն անունն քո
միայն, ցնծամք և ուրախանամք

Վս յայտնվելոյ ճշմարտութե.
Օ էրէ և քի գալուստն յՅ էր
 առ ՚ի ծանուցանել զայս քաղցր
 և օրհնեալ հայր անուռնս: որպէս
 սաց թէ, հայր՝ յայտնեցի զանուն
 քո մարգկան: Երբ՝ կամիմք ա
 սել թէ, քո անունդ որ է սուրբ
 և մաքուր հայրութեան անուն.
 որ ոչ ախտի՛ն ծնանիս, այլ անախ
 տաբար, արա՛ զի յամենից սրբու
 թիւն անունն քոյ հուշակվի. և
 կայուն և հաստատ մնայ յամենայն
 դարս և ժամանակս: **Ս** ի որպէս
 ՚ի մէջ հրեշտակաց երեքսրբեան
 օրհնութեամբ գովիս և օրհնիս,
 նոյնպէս և բանական արարածք
 ճանաչեսցեն սուրբ առնել զա
 նուն քո, որ է սրբացուցիչ մեր:
Ուպ և մարիամ անժամինն յօրհ
 նութե մէջն ասէր թէ, արարինձ
 մեծամեծս հզօրն. որ սուրբ է ա
 նուն նր: Եւ յորժամ ասեմք
 թէ, սբ եղիցի անուն քո, ոչ թէ

սրբեմք զմաքուր անուանն այ ,
 որ է ամենեկին սուրբ և մաքուր,
 այլ խնդրեմք՝ զի որպէս զՏայրական
 անուանն մեզ հաղորդեաց, և զսրբ
 բութիւնն հաղորդեսցէ մեր հո
 գւոյն . ոպ և քս ասէր թէ, ես ՚ի
 վերայ նց սբ առնեմ զանձն իմ .
 զի եղիցին և նոքա սրբեալք ճրշ
 մարտութք . **Օ** էրէ մինչ զայ ա
 նուանն սբ լինիլ գովեմք, յայն ա
 ռատ սրբութեն մեզ բաժին առ
 նումք և վայելեմք . որ է հաւատն,
 յոյսն, և սէրն . և այլ ամ բարե
 պաշտութիք . **Օ** ի ՚ի սրբիւն մեր
 և մաքրապէս կենցաղավարիւն փա
 ռաւորի անուանն այ . ոպ ասց քս ,
 այնպէս լուսաւորեսցի լոյս ձեր
 առաջի մարդկան . ոպ զի տեսցեն
 զգործս ձեր բարիս, և փառաւո
 րեսցեն զՏայր ձեր որ յերկինս է .
Լ . յլ անմաքուր կենցաղավարութ
 ոչ փառաւորի անուանն այ,

այլ հայհոյի .

✠

* Մ' Եֆեմ-Բի-Կ Լաբիրոբ Բ-ԿԻ
Տ-յր Երի-Կ :

Լ Կեացէ արքայութիւն քո :

Յառաջ քան զքի գալուստն 'ի
յաշխարհ՝ մարդիկ այնք տրդէտ
էին որ զդ-ևս և զկուռս՝ իւրենց
վերայ կու թագանորեցնէին . և
զիրենք ծառայ կանէին ճնչին ըս
տեղծուածոց : որնք ասէ պօղոս ,
մինչ տրդայքն էաք , ընդ տարերբ
աշխարհիս 'ի ծառայութե կայաք :

Լ քբին քս որ եկան յաշխարհ ,
կամեցան ազատել զմեզ 'ի ծա
ռայութե ստեղծուածոց . մեղաց ,
և մահու . և միայն կամեցան զի
թգրեսցէ 'ի վր մեր անունն երկ
նանոր թգրին . անոր համար մեզ
ուսոյց աղօթել և զայս խնդրել
որէ հաճոյ այ և մեզ շահանէտ :

Օ էրէ զինչ օգուտէ ծառայել
այնպիսի տիրոջ , որ ինձ ծնեցիր
տէ յի՝ 'ի վերջն զմեզ չարչարելոցէ :

որ է աշխարհ . սատանայ . և մեր
մարմինն և մեղքն :

Լ յարքայութիւն և թգնորու
թիւնն այ՛ չորս կերպ է :

Լ շաշինն է տէրութիւն ՚ի վր ամե
նայն ստեղծունածոց . և այս թա
գանորուես ճմր ասէ դանիթ թէ,
արքայութի նորա՛ ամցւն տիրէ՛ .
որ թէ ստեղծունածք կամենան և
թէ ոչ, ամ իւր կարողութեմբն
կու տիրէ ճարկանորան . և այս մը
տօքս ոչ է բանն քի : Լ րկրդ՛ ար
քայութիւն այ՛ է թգնութիւն Տոգևոր .
որով տիրէ՛ ամ ՚ի Տոգիս ճանատա
ցելոց սբց և ընտրելոց : և զայս
պարտիմք խնդրել զի ամ թագա
ւորեացէ . և ստնյի իշխանութիւն
խափանվի . և մեղքն արտաքսի .
զի մի՛ թագանորեացեն մեղքն ՚ի
մահկանացու մարմինս մեր : զի
մինչ ամ թագանորէ՛ , այ ճակա
ռակ թագանորութիւնն սատա
նայի ոչնչանայ և ճերքի :

ԼՅՐԴ՝ ԹՊՐՈՒԽՆ՝ ԱՅ՝ Է յԵՐԿԻՆԱ .
յՈՐՈՒՄ՝ ԱԾ՝ ԿՈՒ ԹՊՐԷ՛ ԻՎԾ՝ ԱՐԵ
Ե ԵՐԱՆԵԼԵԱԿ . Ե ՂԱՅՍ ԿՈՒ ԽՐՆԴ
ՐԵՄՔ յԱՅ, ԹԷ Ե ՂՄԵՂ ՄԱՏՆԱԿԻԿ
ԱՐԱ ԱՅՆ ՔՈ ԱՐՔԱՅՈՒԼԵԴ ՈՐ Է յԵՐ
ԿԻՆԱ . յՈՐՄԷ ՄԵՐԺԵԱՂ ԵՆ ԳԱՇՔ Ե
ՆԵՂՈՒԹԻՔ Ե ՆԵՐՏԱԿ ԹՊՐՈՒԽՔ՝
ՈՍՂ ՂԻ՛ Ի ԹՊՐԵԼՆ ՔԻ, Ե ՄԵՔ ԸՆԴ
ՆՄԱ՝ ԹԱԳԱՆՈՐԵՍԿՈՒՔ յԵՐԿԻՆԱ .
ՉՐՐԴ՝ ԹՊՐՈՒԽՆ՝ ԱՅ՝ Է ԿԱՏԱՐԵԼ
ՈՐ Է յԱՅՏՆԵԼՈՅ յԱՆՈՒՐՆ ԴԱՏԱՍ
ՏԱՆԻ . ՈՐ ՔՄ՝ յԱՂԹԵԼՈՎ ՂՍԱՏԱ
ՆԱՅ ՂՄԵՂՍ Ե ՂՄԱՏ ՂՆՂԵԼՈՎ յՄԷ,
ԹՊՐԵԼՈՅ Է ԻՎԾ՝ ԹՇՆԱՄԵԱԿ ԻԼՐՈՅ
ԱՐԴԱՐՈՒԹԷ՛ . ՂԻ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՍՏԱՏԷ՛ ՂԱԹՈՒ ԹԱԳԱՆՈՐԻ .
ԼՅՆ՝ ՄԵՔ ՂԱՅՍ ԵՍ ԿՈՒ ԽՆԴՐԵՄՔ .
ՈՐ ԴԱՅ ՔՄ՝ ԱՐՔԱՅՈՒԹԷ՛ ԻԼՐՈՎ .
Ե ՂՍԱՏԱՆԱՅ Ե ՂՄԵՂՍ Ե ՂՄԱՏ ԽԱ
ՓԻԱՆԷ՛ Ի ՄԷՆՂ . Ե ՂԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆ
ՍԱՏՈՆԱՅԻ Ե ԱՆՂԳԱՄ ՏԱԼԱԾՈՂԱԿ
ՔՐԻՍՏՈՆԵԻԿ ԲՆԱՂԻՆՂ ԱՌՆԷ .
ՆԱԵ ԱՅՍ ԲԱՆԻՆ՝ ԿԱՄԻՄՔ ԱՍԵԼ
ԹԷ

Թէ, ո՛վ տր անձ՝ դու միայն թ՛գրեա
ի հոգիս մեր շնորհօք յայս կենքս,
և փառօք ՚ի միւս կեանքն. զի ընդ
քի՛ և սքց նր՛ յերկինս թ՛գ՛րեալ
ցուք. և քս՛ ՚ի մեզ ո՞նչ փեսայ յա
ռադաստի իւրում թ՛գրեսցէ՛:

* Մ՛ էկեո-ւի-ն Լայրորդ Բանի
Տայր Բրին:

Եղեցին կամք քո ոնչ յերկինս և
յերկրի: Սամիմք ասել թէ,
ո՛վ տր անձ և հայր՝ մեք մեզէն մեր
կարողութէն մէկ բան մի կարող
չեմք որ առնեմք. զի ո՛չ եթէ ան
ձամբք մերով բա՛ւական եմք առ
նել ինչ ոնչ ՚ի մէնջ. այլ բա՛ւակա
նութի մեր ՚ի քէն է ըստ պօղոսի.
Ուրեմն ոնչ զհրշակս ՚ի յերկինս
լցեր ես անային շնորհօքդ եւ
հաստատեր ես ՚ի բարին որ տայիմ
զքո օրհնեալ կամքն կու կատա
րեն և ՚ի կամաց քոց ՚ի դուրս չեն
ելաներ, (որոնք էրէց որդին ասաց

Տօրն թէ, այսչափ ժամանակ ընդ
 քեզ եմ և երբէք զՏրմանաւ քով
 ոչ անցի. որ զայս ասօղն հրշակք
 էին. որ մեզ մեծ եղբարք կասվին)
 այսպէս և մեզ տուր շնորհք և կա
 րողութիւն. որ յամ գործս մեր
 քո կամքդ կատարվի. և ըստ կա
 մաց քոց մեր գործն աւարտի:
 Լ՝ՈՂ ոպ զթգւորելն նր խնդրե
 ցաք իվր ամի, այսպէս և զկատա
 րումն կամաց նորա կու խնդրեմք
 թէ յամսեան քո կամքդ թող կա
 տարվի ոպ յերկինս ՚ի մէջ հրշակց:
 Լ՝ՈՂ կամքն այ՛ է բարին, և հա
 ճոյն, և կատարեալն: Ուրեմն կա
 միմք ասել թէ, ոպ հրշակքն յեր
 կինս բարուք և շնորհօք լցելեն
 և ՚ի ձեռն այն շնորհաց զհաճոյն
 քո կու ջանան առնել և ՚ի ձեռն
 ջանից կու կատարեն և զկամքն քո
 ՚ի կատար կու հասուցանեն, ու
 րեմն խնդրեմք որ զմեզայլ բարի
 շնորհօք լցուցանես որ զհաճոյն
 կա

կամաց քոց կատարեմք. և ոչ միայն
 մեք, այլ և ամ ստեղծունա՞ծք ՚ի
 բարերարելն մեզ, կամ ՚ի տանջելն
 և ՚ի խրատելն, կատարողք կամաց
 քոց գտանվին: Աւրեմն ոչէ տըր
 տընջելի ընդ դէմ ցրտուէ և ջեր
 մուէ. երաշտութե և անձրևի.
 սովու և առատութե: Ասինք
 պատճառի. անոր համար որ կա
 սեմք թէ, եղիցին կամքն քո:
 Օ հրէ ով գիտէ՛ պէլքի քեզ որ
 մէկ բան մի զըթ կու երևի, լինի
 թէ կամօքն այ այն քեզ պատա
 հերէ. կամ ՚ի խրատ, կամ ՚ի զգու
 շութիւն: Օ հրէ կասեմք թէ,
 ոպ յերկինս. այլ յերկնից հպարտ
 հրեշտակքն անկան. զի այնպ կա
 մեցաւ ամ: Աւրեմն և ՚ի վր ՚Յի
 պարտ չէ որ տրտնջայ մարդ թէ
 ինչի՞ համար այսպէս և այնպէս
 կու պատահի: Օ հրէ այն որ մեզ
 չար կերևի, բազմիցս բարի է և
 բարւոյ պատճառ: Ի՛նչայլ չար

չարանքն դառն և լեղի կերևեր .
 լաքին ասաց առ հայր թէ , եթէ
 հնար է անցցէ բժկս այս յինէն .
 ապա թէ ոչ՝ արբից զսա՝ եղիցին
 կամք քո : Եւ յոք երանելին ՚ի
 մէջ փորձութե կասէր թէ , եթէ
 զբարիսն ընկալաք յայ , չարեացս
 ոչ՝ համբերիցեմք : ( ) Էրէ յամի՝
 զկամքն այ պիտիր նախադասեմք
 մեր կամացն . և զկամքն այ այնպ
 պիտիր կատարեմք , ոպ թէ զմեր
 կամքն կու կատարեմք :

Եւ արձլ՝ կամքն այ այն է՝ զոր ա
 բար և ուսոյց քս . որպ այն սքն
 կիպրիանոս . այսինքն , խոնարհուի
 ՚ի յընկերակցուէ . հաստատութի
 ՚ի հաւատն . անկարծոտութիւն ՚ի
 յոյսն . ջերմութի ՚ի սէրն . ճշմար
 տութի ՚ի բանս . արդարութի ՚ի
 դործս . ողորմութի ՚ի պիտանանդ
 րութե . իմաստութիւն ՚ի վարս .
 համբերութիւն ՚ի նախատինս .
 խաղաղութիւն ընդ եղբարս :

ով տր մեր և հայր երկնաւոր • ը
րով ճետեզ զքեզ կարդացաք հայր •
և զանուն քո՝ մեր բարեգործու
թիւն կամեցաք փոփոխ յամենից •
և զկամացդ կատարումն խնդրե
ցաք • և զգալուստ արքայուեդ •
և զտիրելէ ի վր ամի ցանկացաք •
Ուրեմն և դու երկնաւոր հայր
զՏանապազորդական հոգեպահիկ
հացն մեր տուր մեզ և յայսփիկ ա
ւուր • զի դու յամենայն ժամու
նախախնամիչ և պահպանիչ ես ա
րարածոց քոց • ( ) հրեշտակս քո
և զեղբարս մեր կերակրես իմա
նալի հացիւ տեսուեդ • Եւ զերկ
նային աստեղան կերակրես մշտրն
ջեհաւոր փայլմամբ առանց իւղոյ
և պատրոյկի • Եւ զամ թռչունս
առանց սերմանելոյ և ճնձելոյ և
շտեմարանի կերկրես բարեգութ
կամօք քո • Եւ զգազանս և անա
սունս և զձկունս ի ծովու դար
մանես և կերակրես նախապատ

րաստեալ ուտելեօք : Եւ զմեր
հնապազորդական կերակուրն և
հացն տուր . ոպ յերեկ , նոյնպէս
և այսօր : Եւ որպի որդւոցն ի Ելի
յանապտին ի տարի մանանայ ի
ջուցիր յերկնից առանց աշխատա
նաց կերակուրնց պատրաստելով :
Եւ մեզայլ որ կամք ի վերայ Յի
և մեղաւոր գողով չեմք արժանի
մեր կերած հացին , պարէ դու ոպ
աննախանձ հայր գթած տուր մեզ
զհաց մեր հանապազորդական :

Օ ի որպի մուրացկանք առ մեզ
դիմեն , և մեք ՚ի տվեալ բարեացդ
զնս ուրախացնեմք . և մեք մու
րացկան եմք շնորհաց քոց : աղ
բատն ՚ի մենէ մուրայ , և մեք աղ
բատքս ՚իքէն : մեք տամք աղբատին
զմրմնաւոր հաց , և խնդրեմք ՚իքէն
զերկնաւոր հացն որ է քս :

Եւ թէ ընդէր Իր ասէ : Լսէ
սքն յօհան ոսկեբերան թէ ,
որ զվաստակս ձեռաց արդարուք

Ճշակէ՛ զիւր հացն ուտէ . և որ
մեղզք և դատարկութեամբ կեայ՝
զօտարին հացն ուտէ :

Իսկ այլաբանօրէն, իմացի՛ր որ իս
րայէլագիք յանպտին զմանանայն
ժողովէին յուրբաթի օրն և վս
շաբաթի ա՛ռուր . և մեք կա՛նիմք ա
սել, և դու տր և հայր երկնա՛ւոր
զհացն զոր այսօր խնդրեմք , ըզ
վաղո՛ւեանն ևս պատրաստեա՛
այսինքն , զայն որ յարքայութեդ
վայելելոց եմք ՚ի վաղ ա՛ռուր յա
րուէ մերոյ . Եւ յլ ըստ նկարա
գրին՝ խնդրեմք զհաց որով մար
մին մեր սնանի . զի ոպ զկեանքն
յայ ունի՛նք, այսպէ և զկենաց դար
մանն ՚ինմանէ պիտի խնդրեմք .
զի ՚ի հէլալ վաստակոց ըզ կերա
կուր շահիմք . և այլոց վաստակոցն
ձեռնամուխ չի լինիմք :

Եւ այսօր անոր համար կասէ ,
զի վաղն ո՛չ գիտեմք զապրիլն
մեր . և թէ ապրի՛նք՝ որպէ յերէկ

նչ խնդրեցաք ՎՍ ա՛նուրս՝ և ետ,
նոյնպէս և զվաղո՛ւեանն կարող է
տալ: Օ ի աշակերտն քի՛ զայս
ա՛նուր դարմանն միայն խնդրէ .
և ՚ի վաղորդենէն արգելանի: զի
վաղվեան տէրն՝ ան է կասեն
գուեհիկք:

Լ պա շատք կան ՚ի վարդապետաց
որ զայս հացս մեկնեն ի վճ հաղոր
դութե հացին. զէրէ որ մարմնա
ւոր հացն է, ան առանց խնդրե
լոյ կուտայ. այլ զայս հացս՝ խնդ
րողին միայն: Լ վաղ մեզ. հաց հա
նապազորդական ասէ. և մեք ՚ի
տարին մէկ անգամ պիլէ կիւճիլէ
կուճաշակեմք. և զայն այլ չեմ գի
տեր թէ արժանապէս: զի առ է
րեսօք պատրաստուին այնքան է,
մինչև որ մէկ անգամ ՚ի բերան
տանիմք. եւ յետ ճաշակելոյն
թէ զվարիճէ յառաջին փրսխած
մեղքն մեր կու դառնամք:

Լ ա՛ն շատք կան որ չարաչար ուխտ

կու գնեն յուրայի նման ասելով,
Տէլէ Տեղ մի սրբութի առնեմ,
տես թէ ինչ պիտի անեմ:

Որ կամի ասել, զկրակն ՚ի հողիս
վառեմ, և զալէֆն դու յետոյ տես
Պատուով միւսաֆիր կու բերեն
ի տուն. և ծեծելով կու վարեն:

* Սեկնութիւն հինգերորդ բանի
հայր մերի:

Եւ թող մեզ զպարտիս մեր՝ ոսկ
և մեք թողումք մերոց պարտա
պանաց: Վամիմք ասել թէ, մեք
հունանոր և չափանոր մարդ լի
ներով՝ քո անհուն և անչափ անծ
ութեանդ դէմ մեղանչեցաք. և
պարտական եղաք բիւր քանքա
րոյ. և այլ ոք կարող չեղան մեր
պարտուցն քէֆիլ և պիմալ լինիլ
այլ քս որդին քո և ան մեր՝ ե
ղան մեզի միջնորդ. և զմեր պարտ
քըն վճարեց անասկն հեղմամք
արեան իւրոյ: Աւրեմն վասն նր

անհուն սիրոյն, և պատուական և
անբիծ արեան խաթերն համար
թող մեզ զպարտս մեր: Աքին
ամենևին դատարկ չի լինիր: աս
մեք քեզ անհուն մեղօք պարտա
կան դտնվեր եմք: և մեր պարտա
տէրքն փոքր ինչ մեղօք խաթըր
պէնտէ զմեզ անելով, մեք անոնց
պարտուցն թողութիւն անեմք,
և դու մեր պարտուցն, մեք զնր
մէկ ստակն պաղը շլամիչ անեմք,
և դու ուն առատ և ճեօմէրտ անձ
զմեր բիւր հազար քանքարն շնոր
հեա մեզ: Լ՝ Եւ ուն աշխարհի պար
տականքն՝ իրենց պարտատիրացն
եթէ ոչ հատուցանեն զպարտքն՝ ի
սահմանեալ ժամանակի՝ ի բանտ
արկանին, այսպէ և ով որ այ պար
տական է և ոչ հատուցանէ ապաշ
խարուք, վերջապէս ի յանխտենա
կան բանտն դժոխոց կարգելանի:
Լ՝ Եւ այս պարտքս մեղաց՝ ոչ լինի
շնորհեալ, եթէ ոչ և մեք մեր պար

տականին շնորհեմք և պաղ շլամիշ
 անեմք զսուչն: Եւ շատ վատ
 թար մարդ է այն՝ որ հազար զո՛ւ
 վաստակիմ տէրի՛ զմէկն չի տայ:
 Ե կամ ո՛ւ զո՛ւ պարտք ունենայ.
 Ե ինքն մէկ զո՛ւ յայլոց վերայ.
 Ե ՚ի մէկ զո՛ւ չէն ջանցնի որ ՚ի հա
 զարէն այլ իւր պարտպնն անցնի:
 Ե որդ մեք այ անհուն պարտք ու
 նիմք. Ե յորժամ զեղբօր սակա՛ւ
 պարտքն չի շնորհեմք, Ե ո՛չ մեզ
 բազումն շնորհեալ լինի: Օ՛ հրէ
 կասեմք թէ, թո՛ղ մեզ. ոսկ և մեք
 թողումք: ուրեմն թէ որ չի թո
 ղումք, Ե ո՛չ մեզ թողեալ լինի:

* Ս՛էկոս-իւն Վ՛էյերորդ Բանի
 Հայր Թրին:

Եւ մի՛ տանիր զմեզ ՚ի փորձուի:
 Կամիմք ասել թէ, վս՛ մեղաց
 մերոց շատ փորձուիք կան որ ըզ
 մեր ոտքն պիտիր առնեն. թէ աշ
 խարհի փորձու թի, թէ մարմնոյ,

Լ թէ սատանայի, լաքին կու խնդ
 րեմք ՚ի հայրական գթութենէդ՝
 մի՛ տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն
 որոց ոչ կարեմք հանդուրժել։
 Ուն և եկեղեցին տայիմ կաղաչէ
 զած ասելով թէ, վս ջանկանելոյ
 մեզ ՚ի փորձութիւն որում ոչ կարեմք
 հանդուրժել՝ զտր աղաչեսցուք։
 Լ ճ սբ առաքեալն ասէ, փորձութի
 ՚ի ձեր վերայ ոչ է եկեալ բաց ՚ի
 մարդկնէ. այլ ան հաւատարիմ է
 որ ոչ արկցէ զձեզ ՚ի փորձութի
 առանէլ քան զկար ձեր. այլ ա
 րասցէ ընդ փորձութե և զելս.
 զի համբերել կարասջիք։
 Լ ըդ երեք են փորձիչք. ան, և
 մարդ, և սատանայ. Լ ճ փորձի՛
 զի այլոց ծանուսցէ. ուն զաբրա
 համ փորձեաց. որ ինքն գիտէր
 զնորա հաստատ հաւատն. լաքին
 այլոց իմացնելոյ համար անց թէ,
 այժմ գիտացի զի երկիւղած ես
 դու այ. կամի ասել թէ, այժմ

Ծանուցի և գիտցուցի այլոց: և
 զյոբ թոյլ ետ փորձիլ՝ զի առա
 շեւ պայծառասցի: Սարգ փորձէ
 զի գիտասցէ և ճանաչեցէ: Լա՛ն
 սատանայ փորձէ զի յաղթեսցէ և
 ընկճեսցէ: Լա՛ն մեք աղաչեմք թէ
 մի՛ տանիր զմեզ՝ ի փորձութիւն:
 Իբր թէ ասեմք, դու որ ամենա
 գէտ ես և կու ճանաչես և գի
 տես թէ ո՛ւր տեղ մեզի փորձու
 թիւն և տուզախ կայ լարեալ.
 զոր մեք չեմք կարեր ճանաչել
 և խաֆիլ կու գտնվիմք և որպէս
 ճընձղուկ և ձուկն ՚ի ծուղակ ՚ի
 տուզախ և ՚ի կարթն կանկանիմք,
 դու քո կարողութեամբդ զմեզ
 յետ քարչեա: Լա՛ն կամ թէ, որ
 վն մեղաց մերոց ՚ի պատրաստեալ
 փորձութիւն պիտիր անկանիմք,
 նախ զպատճառն փորձութեան ըզ
 մեղքն ջնջեա՛ ՚ի մէնջ. զի և փոր
 ձութիւն հեռասցի և անցցի ՚ի մէնջ:
 զի մի՛ առանց քո օգնութեան և

Եւ արտըմին անկցուք, և գուցէ Ե
 լանել ո՛չ կարասցուք: զի անկա
 նիլն դիւրին է, բայց ազատիլն
 դժուարին, և երբեմն անհնարին:
 Օ ի ուն ըզմարիտ ձուկն ՚ի սէ
 փէթն կու մտանէ սիրով հացին,
 Լաքին այլ ամենևին չի կարեր Ե
 լանել: այսպս և մարդիկ երբեմն
 կըմբռնըմլին ՚ի փորձութիւնս, և
 ո՛չ կարեն ազատիլ: Լաքին յի
 մար է այն մարդն որ խնդրէ ա
 զատիլ ՚ի փորձութէ, և սախընմիշ
 չի լինի: Լա՛ թէ այլ հնար որ չի
 կայ ազատման ՚ի փորձութենէ,
 յաղթս ապաւինելի է. ուն ասաց
 քն թէ, աղթս արարէք զի մի'ան
 կանիցիք ՚ի փորձութիւնս: Լաքին
 շատք ՚ի սբց երբեմն կու խնդրէին
 յայ որ ՚ինչան սիրելութե իւր
 եանց՝ տայր հիւանդութի և կամ
 այլ նչան սիրոյ փորձութիւն մի.
 ուն և աթենացոց մանկունքն կա
 ղաչէին զաթենա ջաստւածուհին

ասելով թէ, զԼս տեղայ ՚ի մեզ
զփորձութիս: Օ էրէ որպէս որ
լաւ նաւապետն ոչ ՚ի ժամանակս
իլիմանի և հանդարտութե պէլլի
կու լինի, այլ ՚ի ժամանակս ալէկո
ծութե. այսպէ և առաքիւնի հոգին
՚ի մէջ փորձութեան պատերազմի:
Սակայն այս կատարելոց կերա
կուր է. զէրէ կասլի յառկոց թէ,
հէր ատամայ տէյիլտիր քարա
մանտայ պօզայ իջմէք: Լ. յսպէս
և ամէն մարդոյ չէ ՚ի մէջ փորձու
թեան ընտիր գտնուիլ ոպ զյոր: Լ.
յլ չիւնքի այսպէս է որ նէմա
լիմ բան մի է ՚ի փորձութե մէջն
ընտիր գտնուիլ, և ոպ ոսկի ՚ի բովս
քննիլ, ուրեմն զամ աղաչել է
որ թոյլ չիտայ գալ ՚ի վերայ մեր
փորձութե: Օ էրէ յառակաց
կասլի թէ, թէ հլէքէտէն էմին
օլմաք՝ շէրի տէկիլ և ՚ի տարակու
սելի իրս՝ վստահութեամբ մերձե
նալի չէ: Օ էրէ ՚ի փորձութե գնայ

որ յաղօթս ոչ յուսայ. զի ուր
անօր աղօթքն յառաջ ընթանայ՝
մեղքն և փորձութիւնն զտեղի
դժո՛ւարա՛ն գտանեն:

* Սէհնութիւն Լաթնէրորդ Բանի
Հայր Թրիս:

Լ. յլ փրկեա՛ զմեզ 'ի չարէ:
Չարն չորս կերպի՛ն է: 'Նախ'
չար ասի մեղքն: Երկրորդ՝ չար ասի
պատիժն և պատուհասն: Երրորդ՝
չար ասի վնասն մեղաց. որ զըկէ
զմարդն 'ի տեսութենէն այ: և
Չորրորդ՝ չար ասի և սատանայ.
Եւ յայս չորս կերպի՛ն չարէս
կու խնդրեմք ազատիլ: Օ էրէ
մարդ առանց այ շնորհացն օգնա
կանուէ չի կարեր ազատիլ 'ի մե
ղաց և յորոգայթիցն սատանայի.
որպ որ քս ասաց թէ, առանց իմ
ո՛չ ինչ կարէք առնել: և սողոմոն
իմաստունն ասէ, գիտացի թէ ո՛չ
այլ ի՛նչ կարեմ լինիլ ժուժկալ

Եթէ ոչ ան տացէ: Այսորիկ
քն ուսոյց մեզ յաղօթելն զայս
վերջապէս ասել որ է կատարումն
աղօթից և խնդրունածոց. զի ամե
նայն աղօթք և բարեգործութիք
վն ՚ի չարէ ազատմանն են և երա
նուե ժամանելոյ: Իրձլ այսու
բանի՛ն խնդրեմք ազատիլ ՚ի չարէ
որ առ մեզս քարչէ զմեզ և արգի
լէ ՚ի բարեգործութենէ: Օ էրէ
մինչ ասեմք՝ փրկեա՛ զմեզ ՚ի չարէ,
գողով վերջին աղաչանք՝ այլ խնդ
րելի բան չի մնար. զէրէ զհովա
նաւորութինն այ ոպ վահան կու
խնդրեմք ընդդէմ ամ չարեաց.
աշխարհի և սատանայի:
Այլ և ոմանք ասեն թէ, չար՝
յայսմ վայրի զբողոքսոցութին կո
չէ քն. զի այս հրովս առանել տո
չորի բնութիւնս մարդկային.
զի ընդհանրականէ, և առ ամե
նայն մարդ մօտ և մերձակայ:
Ուստի ընդդէմ այս հրոյս բողա
խո

խոհուէ՛ զցօղ անժային փրկուէն
խնդրեմք. զի փորձուի ամ փոր
ձութեց և գարշելի մոլութիւն
քան զբզախոհութիւնն ո՛չ գոյ.
որ միայն յերկինս կատարելապէս
խափանի. յորժամ այս մահկանա
ցուս խափանեսցի ՚ի կենաց անտի
և սէրն միայն առ անժ դարձցի և
միանորեսցի:

Եւ զի յետ ազատելոյ ՚ի չարէ՛
մնայ մեզ գոհուի և փառս մա
տուցանել ազատողին. վսայնորիկ
ի վերջն ասեմք թէ, զի քոյ է ար
քայութի և զօրուի և փառք յա
նխտեանս ամէն: Ար կամովք ա
սել թէ, յայսքան չարեաց մեք
դժոնարան կարեմք ազատիլ. և
քին քոյ է արքայութի և թադա
նորութի և զօրուի. և դու միայն
կարես քո զօրութի փրկել զմեզ
ի չարէ և հասուցանել ՚ի փառս.
Եւ դրձ թէ, եթէ փրկես զմեզ
ի չարէ, այն քո զօրութի վայելէ

Լ Թագաւորուէդ և փառաց քոց
յաւիտեանս յաւիտենից :

Եւ դարձլ թէ , ում է Թագա
ւորութիւն յաւիտենական և զօ
րութիւն և փառք , եթէ ոչ քո
հայրութեանդ . և այն է յաւիտե
նական : ուրեմն եղիցի եղիցի : զի
ամէն ասելն՝ նոյն է թէ , եղիցի :

Լ յսինքն , քո Թագաւորութիդ
և զօրութիդ և փառքդ յայտ
նեսցի ամ աշխարհի
ամէն :

Ա իւր Գորոցս Վարխապոնէս
Իսի Լասանէւոյ :

Լ՛ն արդ ՚ի վերջ բանիս եդից զա
 ղօթ մի պիտանի՝ (Թպտ և յայլմէ)
 համեմատ մտաց տրուենէն հայրմե
 րին. որ թէ Ծականք ուրիշ աղօթք
 չի կարենան ստել, գոնէ և յոր
 ժամ յեկեղեցի չի կարենան գալ
 վս առանել հարկանոր և պէճիտ
 բանի, պարէ զայս աղօթս ՚ի հարկէ
 ասեն. և մանկանց իւրեանց ու
 սուցանեն և ասել տան. որ ամե
 նայն պէճիտ իրաց և խնդրուա
 ծոց պարուենակօղէ:

* Լ՛ շրէ *

Լմենամբ հայր մեր և ստեղ
 ծօղ. փրկիչ մեր **Յս Բս.**
 և մխիթարիչ մեր սբ հոգի, որ ես
 ՚ի յերկինս ՚ի մէջ հրեշտակաց լու
 սանորելով զնոսա առ ՚ի ճանաչել
 զքեզ. քանզի դու ես լոյս յանի
 տենական որ բորբոքես զնոսա ՚ի
 սէր քո. և դու ես սէր որ բնակիս
 Ի՛.

'ի նս . դու ես ծայրագոյն և յա
 ճիսենական բարի որ առանց քեզ
 ոչ գոյ բարի . զի դու ես աղբիւր
 բարութե : Սք եղիցի անուն քո
 ով տր մեր և հայր երկնաւոր .
 պայծառասցի և 'ի մեզ յայտնուի
 քո . զի ճանաչեսցուք զլայնութի
 բարերարութե քո . զբարձրութիւն
 խոստմանց քոց . 'ի վեր քան զմիտս
 զգերագոյն : փառս քո . և զանքըն
 նին խորուի դատաստանաց քոց .
 Լիկեսցէ արքայութի քո . զի Թա
 գաւորեսցես դու մեզ միայնակ
 'ի ձեռն շնորհաց քոց . և տարցես
 զմեզ յարքայութի քո . որ է տե
 սութի քո յայտնապէս . և ուրա
 խացուսցես զմեզ 'ի սեղան երկ
 նաւոր բարեաց քոց :

Լղիցի կամք քո ուղ յերկինս և
 յերկրի . զի սիրեսցուք զքեզ 'ի
 բոլոր սրտէ . զքէն խորհեսցուք
 'ի բոլոր անձնէ . և քեզ միշտ ցան
 կացուք 'ի բոլոր մտաց . և զամ

միտս և զլսորհուրդս մեր ՚ի քեզ
ուղղեսցուք. և զպատի՛ւ քո՝ յա
մենայնում խնդրեսցուք. և զամ
գործս և հոգս մեր զմարմին և
զհոգի մեր ՚ի ծառայութի քո լը
ծեսցուք. և զընկերս մեր իբրև
զմեզ սիրեսցուք Վս սիրոյ քոյ.
և ՚ի վերայ բարեացն այլոց իբրև
՚ի վր մեր բարեացն խնդասցուք.
և չարեաց և վշտաց նց ցա՛ւակից
լիցուք: Օ հաց մեր հանազորդ
տո՛ւր մեզ այսօր. զսիրելի որդին
քո հայր երկնա՛ւոր՝ զտր յս քս
տո՛ւր մեզ ՚ի կերակուր և յրմպելի.
և զլսորհս հոգւոյդ սբյ մեզ դաս
տիարակ և ձեռնտո՛ւ պարգևեա:
Լճ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր. ՚ի
ձեռն ողորմու՛ե քո հայր երկնա
ւոր, և անձառելի զօրութեամբ
սիրելի որդւոյ քոյ ան մերոյ յի
քի, և ամենառատ աղբերն բարու
թեան հոգւոյդ սրբոյ, և սրբու
հոյ անձաճնին և ամ ընտրելոց

և սբց բարեխօսութիւն թող մեզ
 զմեզս. զի մեք ոպ մարդ մեղաք,
 և դու ոպ կարող ամ ողորմեա՛:
 Ոպ և մեք թողումք մերոց պար
 տապանաց: բարձ տր ՚ի սրտից մե
 ռոց զանգթութի և զնախանձ.
 զի թերևս լիապէս և մեք թողու
 թիւն շնորհեսցուք յանցանորացն
 մերոց. և զթշնամիս մեր՝ վս քոյ
 սիրեսցուք. և ոչ ումեք չարի ըզ
 չար փոխարէն հատուսցուք:
 Եւ մի՛ տանիր զմեզ ՚ի փորձութի:
 այլ ՚ի յայտնի և յաներևոյթ փոր
 ձութեանց ազատեա՛ զմեզ. և փրկ
 կեա՛ զմեզ ՚ի չարէ. յանցելոցն,
 և յայժմէն, և որ գալոցն է: և զա
 մենայն գործս մեր հոգևորս և
 մարմնանորս ՚ի գիշերի և ՚ի տուն
 ջեան ՚ի բարին յաջողեա՛:
 Օ ՚ի քոյ է արքայութի և զօրութի
 և փառք յա՛խտեանս
 Լ՛մէն:

✠

Յուի Ի Էրոյ Լ. յԲ-ԲԷԷԻԿ:

Պատմութիւն	247
Լ. շօթք	372
Լ. շօթք անարժան	376
Լ. շօթք պիտանի	417
Լ. շօթիւք Ինչ խնդրելի է	384
Լ. յԼ փրկեալ զմեզ Ի ճարէ	413
Լ. յոն այո, և ոչն ոչ	200
Լ. պաշխարութիւն	317
Լ. ստիճանք հաւատոյ	28
Լ. ստիճանաց հէտյ մեկնութի	33
Լ. պաշտութիւն	103
Լ. րդարութիւն	88
Լ. րիութիւն	83
Բանք առ քլոց Ի վր հէտյ	31
Բարկութիւն	237
Բարոյական առաքինութի	75
Բողջախոհութիւն	258
421	Գ. Ի

Գիտութիւն	100
Գրոշմ	301
Դղբայրն յանդիմանութի	209
Լկեսցէ արքայութի քո	394
Դղիցին կամք քո	397
Ջրանի աղքատաց	111
Ջրանի հեզոց	113
Ջրանի սրգանորաց	115
Ջրանի որք քաղցլք են ար"	117
Ջրանի ողորմածաց	119
Ջրանի որք սքք են սրտիւք	121
Ջրանի խաղաղարարաց	123
Ջրանի որք հալածելք են	126
Ջրանի'է ձեզ	126
Ջրեք են փորձիչք	409
Լըկիւղ	104
Լն թող մեզ զպարտս մեր	406
Լն մի' տանիր զմեզ 'ի փոր"	408
Օ հաց մեր հանապազորդ	401

Օ զԵՐԱՄԻՆ	329
Օ ՕՐՈՒԹԻՒՆ	99
Լ Ջ Ի ԴԺՐԻՍ	47
Երամանակ աղօթից	381
Ի դատել զկնդնիս և զմեռ"	55
Ի Թողութիւն մեղաց	63
Ի մաստուութիւն	92
Ի մի տր յս քս	35
Ի նն երանութիւն	307
Ի ցոյցս չգործել զբարի	203
Խաչն քի ուն տանելի է	13
Խաչն ուր տեղ նկարելի է	15
Խաչակն քելոյն մեկնութի	18
Խոհեմութիւն	80
Խոստովանութիւն	330
Խորհուրդ	96
Խորհուրդք եկեղեցւոյ	280
Օրուութիւն	242

Կաթողիկէ եկեղեցի	59
Կամաւոր աղքատութի	192
Հայր մեր որ յերկինս	385
Հանձար	94
Հաւատոյ միութիւն	25
Հաւատոյ մասունք	26
Հաւատամք ՚ի մի ան	33
Հաւատամք ՚ի հոգին սբ	57
Հեզութիւն	196
Հեռանալ ՚ի պտճուէ մեղաց	202
Հնազանդութի որ ոչէ ՚իմեղս	193
Հոգևոր ողորմութիւն	362
Հպարտութիւն	228
Սանաւոր աստիճան	340
Սարմաւոր ողորմութի	362
Սեղաց հասարակօրէն	212
Սեղաց սահման	215
Սեղք սկզբնական	218
Սեղք ներգործական	224
424	Սեղք

Մեղք որ առ անբողոքեն	266
Մեղք լռեմ ոգւոյն սբյ	269
Մի՛ սպանաներ	164
Մի՛ շնար	166
Մի՛ գողանար	169
Մի՛ սուտ վկայեր	172
Մի՛ ցանկար կնոջ ընկե՛	175
Մի՛ ցանկար ընչեց ընկերին	180
Մկրտութիւն	292
Մշտնջենանոր ողջախոհի	194
Յարեան ՚ի մեռելոց	48
Յարութիւն մարմնոց	65
Յղացան ՚ի ոգւոյն սբյ	38
Յոյսն ՚զինչէ	68
Նախանձ	282
Նախ առնել և ապա ուսմ՛	205
Ներելի մեղք	263
Նստաւ ընդաջմէ հօր	53
Շաբաթ և կիրակի	153
	Ողոր

Ողորմութիւն	198
Ողորմութիւն	355
Ողջախոհութիւն	84
Ո՛չ հոգալ վն վաղուհն	206
Ռեկրամոլութիւն	253
Չարչա՛ր, խաչեալ, Թաղ՛	42
Պահոց վն բանք	364
Պատարապ	304
Պարզեւք ոգւոյն սբյ	90
Պատի՛ւ ծնողաց	160
Պատու՛ել զանունն ւյ	150
Պատու՛իրանքն ւյ	140
Պատու՛իրան վն միունն ւյ	144
Պատու՛իրանք քի	192
Պսակին խորհուրդն	344
Պտուղք ոգւոյն սբյ	134
Սահման հա՛ւատոյ	20
Սահման խորհրդոց	283
Սահմանօղջն աստիճ՛ հա՛ւոյ	29
	426
	Սէրն

Սերն զինչէ	73
Սերն այ և ընկերին 182	188
Սիրել զԹշնամին	195
Սք եղիցի անունս քո	391
Սերջինն օծումն	336
Տեղե աղօթից	379
ՔահանայուԹիւն	337
Քրիստոնէին նշան սք խոջն	11
Քրիստոնէին ուսանելին	7
Քրիստոնէական անունն	8
Քրիստոնէայ կոչիմք	8

* Յիշատակարան

Փ առք և Լորկրպագութիւն
ամենամբայ Լորրորդութեն
Տօր և Որդւոյ և Տոգւոյն սբայ՝
տունողին շնորհաց և կարողութե:
Որ ետ կարողութի ինձ անարժա
նիս հասանիլ ՚ի յա՛ւարտ փոքրիկ
պարտիզիս և ծաղկա՛ւէտ բուրաս
տանիս. որոյ տեսն թա՛ստ փոքրիկ,
այլ պարունակեալքն մեծամեծք
և ուսանելոյ հարկա՛ւորք են:

Օ որ շարագրեաց աշխարհաբառ
ոճի՛ւ (Տոգւոր թուն մեծի
և քաջ Րաբունապետին եռերա
նեան Սարդանայ մեծի Սար
դապետին: Եւ ՚ի սբայ Լորուսաղէմի
Վերերջանիկ Պատրիարգէ եւ
աճաբան մեծ Սարդապետ և ազ
գիս մերոյ երկրորդ լուսա՛ւորչէ՛
կոչեցեալն աճաբան և կարգե
ցեալն փոխանորդ) (Յակոբ վար
դապետն. և Տոգւեսնունդ որդեակն

Ա Էրջախոսութեան:

տեառն Յօննիսի անժաբան Պատ
րիարքի բաղիշեցոյ:

Որ առ ՚ի յօգուտ ազգիս մերոյ
շարագրեաց ասեմ զսա՛ Նաբառ
ոճի՛ն հրամանա՛ն հոգևոր հօր
իւրոյ. և ետ ինձ ՚ի տրպել մեղա
պարտ մահտեսի անժատրիս՝ որդոյ
հանգուցլ կարմտի. Լորդեամբք
և հրամանա՛ն հոգևոր ծընողաց
իւրոց վերոգրեցելոց: Որ եղև
առաջին տրպումն անձձզ թուին
ի մարտի սկսեալ. և ՚ի նոյեմբե
րի Ժ անարտեալ:

Լորդ որք առնոյք զսա ստանա
լով և վայելէք՝ յիշեցէ՛ք զան
արժանս ՚ի մաքուր մաղթանս ձեր
առ քս. և զորդեակն զտիրցլ յօ
հաննէսն զպատրաստական ծա
ռայն ձեր կամեցողացդ անցուն:
և զաշխատա՛նոր մշակն տպարնիս
զվանեցի սարուխանն: և դուք
յիշեալ վիշեք ՚ի ԻԷ
Լմէն:

